

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM-ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
DOKTORI ISKOLA

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

dr. Hegyes Péter István

**A vadászatra jogosult felelőssége a vadászható vad
károkozásáért, különös tekintettel a vadkárért való
felelősségre**

Témavezető:
Dr. Bobvos Pál CSc.
egyetemi docens

Szeged

2014

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	4
I. A VADKÁRÉRT VALÓ FELELŐSSÉG A MAGYAR VADÁSZATI JOG SZABÁLYOZÁSÁNAK TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE SORÁN	16
I.1. A letelepedéstől a feudális kor végéig	16
I.2. A polgári átalakulás korától 1945-ig	19
I.3. 1945-től a hatályos vadászati törvény megszületéséig	24
II. A VADÁSZATRA JOGOSULT FELELŐSSÉGE A VADKÁROKÉRT	32
II.1. Elhatárolási kérdések	32
II.2. A felelősségi jogviszony alanyai	37
II.2.1. A vadászatra jogosult	37
II.2.1.1. Önálló vadászatra jogosult	39
II.2.1.2. A földtulajdonosok vadászati közössége	41
II.2.1.3. A vagyonkezelő	45
II.2.1.4. A haszonbérlet	51
II.2.1.5. Kitekintés a német szabályozásra	60
II.2.2. A károsult	65
II.2.3. A magyar állam	66
II.3. A kárt okozó vad	68
II.4. A károkozás helye és módja	70
II.5. A bekövetkezett kár	74
II.6. A kár megtérítésének feltételei	81
II.7. Kármegelőzési kötelezettség	86
II.7.1. A magyar szabályozás elemzése	86
II.7.2. Kármegelőzés a német és osztrák vadászati jogban	92
II.8. Kármegosztás (kimentés)	101
II.9. A vadkárért való megtérítési kötelezettség jellege	105
II.10. A kártérítés módja	112
II.11. A kártérítési igény érvényesítése	118
II.11.1. Kárigényközlési kötelezettség	119
II.11.2. Jegyzői vadkárbecslési eljárás	121
II.11.3. Bírósági peres eljárás	125

II.11.4. Igényérvényesítés a vadászati jogosult jogutód nélküli megszűnése esetén	128
II.12. A vadászati hatóság felelőssége	134
II.12.1. A hatósági intézményrendszer és feladatkör	134
II.12.2. A vadászati hatóság felelőssége felmerülésének esetei	141
II.12.3. Hatósági felelősség megállapításának feltételei	150
III. A VAD ÁLTAL A MEZŐGAZDÁLKODÁSON ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁSON KÍVÜL MÁSNAK OKOZOTT KÁRÉRÉT VALÓ FELELŐSSÉG	153
III.1. A felelősség jellege	153
III.2. A felelősségi jogviszony alanyai	154
III.3. A kárt okozó vad és a károkozás helye	155
III.4. A bekövetkezett kár	156
III.5. A kár megtérítésének feltételei	157
III.6. Kimentési okok és kármegosztás	159
III.7. Veszélyes üzemek találkozása	160
ÖSSZEGZÉS	165
IRODALOMJEGYZÉK	176
FELDOLGOZOTT JOGESETEK JEGYZÉKE	182

BEVEZETÉS

A témaválasztás létjogosultsága, a kutatás elsődleges célja és aktualitása

Tényként rögzíthetjük, hogy a jelen dolgozat lezárásakor hatályos jogszabályi rendszerben a vadászható vad károkozásaért való felelősséget megállapító rendelkezések a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló szakági törvényben (1996. évi LV. törvény, a továbbiakban: Vtv.), illetőleg annak végrehajtási rendeletében találhatók meg azzal, hogy a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károk esetében utaló szabály a Ptk. veszélyes üzemi felelősségre vonatkozó szabályait rendeli használni. Ebből kiindulva megkerülhetetlen az a kérdés, hogy minősíthetjük-e a vadászati jogot az agrárjoghoz tartozó jogterületnek, hiszen a kérdésre adandó pozitív válasz egyidejűleg megfelelő alapot is biztosít a jelen PhD. értekezés, mint agrárjogi kutató tollából született tudományos munka létjogosultságának.

Az agrárjog fogalmát a tudományterület több jelentős képviselője is meghatározta.¹ Ezek közül egyet emelnék ki, amely kiinduló pontot jelenthet az előzőekben megfogalmazott kérdés megválaszolásához. Kurucz Mihály szerint *„az agrárjog a magánjog és a közjog specifikus vegyülése folytán kialakuló sajátos jogterület, amely a termőföld tulajdonával és hasznosításával kapcsolatos, a mezőgazdasági termék és élelmiszer előállítás, forgalomba hozatala során kialakult személyi és vagyoni*

¹ Fodor László álláspontja szerint „agrárjog alatt érthetjük a jogrendszer azon normáinak, intézményeinek rendszerét, amelyek a mezőgazdasággal kapcsolatos, sajátos életviszonyokat rendezik.” – FODOR LÁSZLÓ: *Agrárjog. Fejezetek a mezőgazdasági életviszonyok sajátos szabályozása köréből*. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005. 9. p.

Tanka Endre elsődlegesen nem a vegyes jogágiságot, hanem Uniós joganyag túlsúlyát tartja az agrárjog fogalmánál hangsúlyozandónak: „Az agrárjog a közösségi jog elsőbbsége, kötelező érvénye, közvetlen hatálya és meghatározó tárgyi súlya alapján kialakult, a CAP céljainak megvalósításával folyamatosan változó közösségi joganyag, amely föld- és agrárviszonyainkban elsősorban a hazai magánjog és a közigazgatási jog sajátos vegyülésével jelenik meg.” – TANKA ENDRE: *A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990-2005*. In.: *Bibliotheca Iuridica Acta Congressuum* 15. – ELTE ÁJK tudományos kiadványai, Jogi Kari Konferenciák – A magyar jogrendszer átalakulása 1985/90-2005. (szerk. Jakab András, Takács Péter), Gondolat – ELTE ÁJK, Budapest, 2006. 1-25. p.

Szilágyi János Ede felfogásában „az agrárjog az agrárpolitikai célkitűzések megvalósítására létrejött jogszabályok összessége, ahol az egyes magánjogi és közjogi elemek egymással keveredve tűnnek fel.” – SZILÁGYI JÁNOS EDE: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban*. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2009. 21. p.

viszonyokat szabályozza.”² A fogalom-meghatározás lényeges eleme a mezőgazdasági termék előállítása, amely megfelelően tükrözi az Európai Unió működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ.)³ III. Cím 38. cikkének (1) bekezdését, miszerint a közös mezőgazdasági és halászati politika tárgyi hatálya a mezőgazdaságra (és a halászatra), valamint a mezőgazdasági termékek kereskedelmére terjed ki. Álláspontom szerint a Vtv-nek, mint a vadászati jogot meghatározó alapjogszabálynak az elsődleges, központi tárgya a vadgazdálkodás, míg a többi szabályozási tárgy⁴ (mint például vadvédelem, vadászat) a vadgazdálkodás keretében, annak céljaként, eszközeként, következményeként jelenik meg.⁵ Adódik tehát a következő kérdés, a vadgazdálkodás mezőgazdasági tevékenységnek minősül-e. A közös agrárpolitikára irányadó uniós jogszabályok közül a 73/2009/EK tanácsi rendelet⁶ vehetjük irányadónak, amely rendelet 2. cikkének c) pontja szerint „mezőgazdasági tevékenység: mezőgazdasági termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése, ideértve a betakarítást, a fejést, az állattenyésztést és a mezőgazdasági célból történő állattartást, valamint a mezőgazdasági földterületek jó mezőgazdasági és ökológiai állapotának fenntartását a 6. cikkben meghatározottak szerint.” Mezőgazdasági termék az EUMSZ. 38. cikkének (1) bekezdése alapján „a termőföld, az állattenyésztés és a halászat termékei, valamint az ezekhez a termékekhez közvetlenül kapcsolódó első feldolgozási szint termékei.” Ehhez a fogalom-meghatározáshoz kapcsolódik a 38. cikk (3) bekezdése, amely az EUMSZ. I. mellékletére utal, melyben felsorolásra kerültek azok a termékek, amelyekre kiterjed a 39-44. cikk hatálya. Az I. melléklet gyakorlatilag gyűjtőfogalmakat tartalmaz, a mezőgazdasági termékek a mellékletben nem kerültek részletesen meghatározásra. Erre tekintettel az Európai Unió Bírósága a 77/83. számú CLIFIT-ügyben⁷ hozott ítéletében kimondta, hogy a Közös Vámtarifához tartozó értelmező rendelkezések irányadók az I. melléklet alkalmazásakor is, mivel az I. melléklet átveszi a Közös

² KURUCZ MIHÁLY: *Az agrárjog fogalma, rendszere*. In: Agrárjog (szerk: Vass János), Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Szövetkezeti Jogi és Földjogi Tanszék, Budapest, 1999. 9. p.

³ Egységes szerkezetben: 2010.03.30.; HL C 83/47.

⁴ Vtv. 1. § (1) bekezdés.

⁵ Összeegyeztethető ez az álláspont a Vtv. vadgazdálkodásra vonatkozó fogalmával is – Vtv. 40. § „E törvény alkalmazásában vadgazdálkodásnak minősül a vadállomány és az élőhelyének – ideértve a biológiai életközösséget is – védelmével, a vadállomány szabályozásával kapcsolatos tevékenység.”

⁶ A Tanács 73/2009/EK rendelete (2009. január 19.) a közös agrárpolitika keretében tartozó, mezőgazdasági termelők részére meghatározott közvetlen támogatási rendszerek közös szabályainak megállapításáról és a mezőgazdasági termelők részére meghatározott egyes támogatási rendszerek létrehozásáról, az 1290/2005/EK, a 247/2006/EK és a 378/2007/EK rendelet módosításáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről - HL 030, 31/01/2009.

⁷ C-77/83. sz. Srl CLIFIT és mások valamint Lanificio di Gavardo SpA kontra Ministero della sanità ügyben 1984. február 29-én hozott ítélet (EBHT 1984., 1257. p.).

Vámtarifa kódjait.⁸ A vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról szóló 2658/87/EGK tanácsi rendelet I. mellékletében található vadgazdálkodáshoz köthető termék,⁹ méghozzá az I. áruosztály 2. árucsoportjában.¹⁰ A 2. árucsoport hivatkozásra kerül az EUMSZ. I. mellékletében, így megállapítható, hogy a vadgazdálkodás, mint mezőgazdasági termék előállítását is eredményező tevékenység, mezőgazdasági tevékenységnek minősíthető a vonatkozó uniós jogszabályi rendelkezések alapján. Ezt a jogértelmezést – a közösségi joggal összhangban – megerősíti a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Fftv.), amely az 5. § 18. pontjában a vadgazdálkodást mezőgazdasági tevékenységként nevesíti.

Visszatérhetünk tehát az alapkérdésünkhöz, amelyre a fenti levezetés alapján egyértelmű választ adhatunk, miszerint a vadászati jog az agrárjoghoz tartozó jogterület, hiszen központi tárgya a mezőgazdasági tevékenységnek minősülő vadgazdálkodás. Ennek megfelelően megalapozottnak tartom témaválasztásomat is, mivel álláspontom szerint a vadászható vad károkozásához kapcsolódó tényállási elemek elsősorban agrárjogi tárgyú jogszabályok alapján értelmezhetőek.

Ehhez kapcsolódik dolgozatom elsődleges célja, amely a középpontba állított jogszabályi rendelkezések fogalmi rendszerének, koherenciájának és dogmatikai összefüggéseinek vizsgálata. A kutatás során igyekeztem az egyes fogalmi elemek lehető legrészletesebb elemzését elvégezni, így néhány esetben a címben jelzett szűkebb témához csak közvetett módon kapcsolódó jogintézményekkel is foglalkozom.

A téma aktualitását több körülmény támasztja alá. Mindenekelőtt a vadászati jog a magyar jogi szakirodalomban nem tekinthető teljes körűen feldolgozott területnek, átfogó jogi munka legutóbb 1997-ben született Zoltán Ödön tollából. A vadkárért való felelősség jogi aspektusaival kapcsolatosan kizárólag cikkek, tanulmányok jelentek meg az elmúlt években, míg monografikus művek elsősorban vadkárbecslői szemszögből foglalkoztak a témával. Emellett elfogadásra került a Polgári Törvénykönyvről szóló

⁸ DÉVÉNYI PÉTER: *Mezőgazdaság és halászat*. In: Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata (szerk: Osztovits András), Complex Kiadó, Budapest, 2011. 1175. p.

⁹ 0208. Más hús és élelmezési célra alkalmas vágási melléktermék és belsőség frissen, hűtve vagy fagyasztva – 020810. Házi, üregi vagy mezei nyúlból; 02089030. Vadból, kivéve az üregi vagy mezei nyulat.

¹⁰ I. áruosztály (Élő állatok, állati termékek): 1. árucsoport – Élő állatok; 2. árucsoport – Hús és élelmezési célra alkalmas belsőségek.

2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Új Ptk.), amely a vadászható vadfajok által okozott károkhoz kapcsolódóan bizonyos mértékű integrációt hajt végre, alapot adva ezzel a különböző kártípusokra vonatkozó eltérő szabályozás indokoltságának vizsgálatára. A jogi környezet átalakulása szükségszerűen magával vonja a vadászati törvény, illetve a kapcsolódó jogszabályok módosítását, esetleg új jogszabályok megalkotását, így ebből a szempontból is időszerű a hiányosságok, ellentmondások feltárása a jogalkotói folyamat segítése, illetve a jogszabályi környezet fejlesztése érdekében.

Kárfelelősség vagy kártelepítés

A kutatás központi tárgya a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti következő tényállás: „A jogosult az e törvényben foglaltak alapján köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (a továbbiakban együtt: vadkár).”

A vizsgált jogszabályhelyre tekintettel nem zárkozzhatunk el teljes mértékben a polgári jogi dogmatikától és nem kerülhetjük meg az abban való véleménynyilvánítást sem, hogy a vadkár megtérítésére vonatkozó kötelezettség elkülöníthető kárfelelősségi típus-e vagy a felelősség fogalomkörébe nem sorolható, sajátos kártelepítési kérdés.

A felelősség fogalmának, feltételeinek, jogintézményeinek meghatározásával a magyar polgári jog kiemelkedő alakjai foglalkoztak. A teljesség igénye nélkül: (a) Grosschmid Béni a felelősséget a kötelezettséggel azonosította, véleménye szerint „*kötelem, felelősség, parancs, szankció, késztetés egy dolog.*”¹¹ (b) Szladits Károly felfogásában a felelősség fennállhat „*valamiért*”, amely „*mindenkor helytállást jelent valamely tény káros következményeiért.*”¹² Elmélete kimondja, hogy a vétkes károkozás ténye –

¹¹ GLOSSZA GROSSCHMID BÉNI *Fejezetek kötelmi jogunk köréből című művéhez*, Második kötet, II. rész, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1933. 542. p. – idézi: UJVÁRINÉ ANTAL EDIT: *Magyar Polgári Jog - Felelősségtan*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2000. 14. p.

¹² SZLADITS KÁROLY: *A magyar magánjog vázlatja II. rész*. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1937. 4. p.

minden más körülmény fennállásától függetlenül – kimeríti a jogellenes magatartás fogalmát, a jogellenes cselekménnyel okozott kárt pedig köteles a károkozó megtéríteni.¹³ (c) Marton Géza szerint a felelősség akkor keletkezik, ha valamely kötelezettség, kötelem elmulasztása, megszegése miatti következményeket kell rendezni. Marton objektív felelősségre épülő egységes felelősségi koncepciót dolgozott ki, amely szerint a jogellenesen okozott kárt meg kell téríteni, ha az megelőzhető lett volna.¹⁴ (d) Végül, de nem utolsó sorban, Eörsi Gyula, mint a jelenleg hatályos Ptk. felelősségi rendszerének egyik megalapozója, az objektivizált polgári jogi vétkességet az általános szubjektív jogi felelősséggel egységesíti.¹⁵ Nézete szerint *„jogi felelősségre akkor kerülhet sor, ha a jogellenes magatartás elemzése során az tűnik ki, hogy az adott esetben tanúsított magatartás azoknak a magatartásfajtáknak a körébe tartozik, amelyek valamely jogágazat szankciós eszközeivel előreláthatóan, általánosságban kedvezően befolyásolhatók.”*¹⁶

A kiemelt elméleti megközelítésekből is látható, hogy már akkor „nehézségekbe” ütközünk, ha arra keressük a választ, hogy hol húzódnak a felelősség területének határai. Ezért a kutatás parttalanná válásának elkerülése érdekében a következő – jelenleg általánosan elfogadott, adott esetben kodifikált – jogelméleti álláspontokat kiindulópontként rögzítem. (a) A felelősség alapja minden esetben jogellenes köteleességszegés, mely cselekvéssel és mulasztással egyaránt megvalósulhat.¹⁷ (b) A kártérítési felelősség alól mindig van kimentési lehetőség, így a felelősség megállapítása mindig feltételes, ha a kimentés nem adott, akkor legfeljebb helytállásról beszélhetünk, nem pedig felelősségről.¹⁸

A vadkárhoz kapcsolódó, a vadászatra jogosultat terhelő megtérítési kötelezettség minősítésére vonatkozóan eltérő álláspontokat találhatunk a felelősségi és vadászati jogi tárgyú szakirodalomban. Jelen bevezetés keretei között elegendőnek tartom a legutolsó

¹³ ZOVÁNYI NIKOLETT: *A felelősség intézményének alakulása a kezdetektől a XX. század végéig*. Debreceni Jogi Műhely, IX. évfolyam 3. szám (2012.07.01.) forrás: http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/3_2012/, letöltés: 2012.07.01.

¹⁴ MARTON GÉZA: *Kártérítési kötelek jogellenes magatartásból*. In: Magyar Magánjog – Kötelmi Jog Különös Része (szerk: Szladits Károly), Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1942. 827-828. p.

¹⁵ Az új Polgári Törvénykönyv koncepciója – Magyar Közlöny, 2002/15/II. szám 152. p.

¹⁶ EÖRSI GYULA: *A jogi felelősség alapproblémái - a polgári jogi felelősség*. Akadémiai kiadó, Budapest, 1961. 89. p.

¹⁷ FÉZER TAMÁS: *A polgári jogi felelősség természete*. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 19. p.

¹⁸ KÖHIDI ÁKOS: *Kártérítési jog – Gyakorlatok a deliktualis felelősség köréből*. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., Győr, 2010. 15. p.

vélemény rögzítését, amely e kérdésben a Ptk. kodifikáció irányát is megszabta. Az Új Ptk. rendelkezéseihez fűzött magyarázat szerint a mező-és erdőgazdálkodásban okozott károk típusára vonatkozóan a Vtv. és végrehajtási rendelete „*a felelősség logikáját mellőző, kártelepítő szabályokat állapít meg. Ezek a rendelkezések a deliktuális felelősség szabályaitól idegenek, ezeket a Ptk. hatályba lépését követően is kódexen kívüli normák tartalmazzák.*”¹⁹ Mivel a hivatkozott álláspont nem fejti ki, hogy a vadkár megtérítésére irányuló kötelezettség a polgári jogi felelősség mely logikai elemét mellőzi, illetve mely részében idegen a deliktuális felelősség szabályaitól, így a kutatás megfelelő „mederben” tartása érdekében az általam rögzített kiindulási pontok fennállásának hiányát tételeztem fel. Erre tekintettel az alább megfogalmazott másodlagos hipotézis és az ahhoz kapcsolódó elemzés során azt vettem alapul, hogy a kodifikációban megjelent és a jogalkotás által elfogadott nézet szerint a vadkár megtérítésére vonatkozó kötelezettség alapja nem jogellenes köteleességszegés, illetőleg a kötelezettség teljesítése alól nincs helye kimentésnek.

A kutatás hipotézise és módszertana

Kutatásom elsődleges célja determinálja annak elsődleges hipotézisét is, miszerint a vadászatra jogosultnak a vadászható állatok károkozásával összefüggő megtérítési kötelezettségére, valamint egyes kapcsolódó vadászati jogi jogintézményekre irányadó szabályozás hiányosságokban szenved és számos ponton nem egyértelmű, amely több esetben megnehezíti a következetes jogalkalmazási gyakorlat kialakulását. Másodlagos hipotézisem szerint a vadkár megtérítésére vonatkozó kötelezettség, annak jellemzői alapján minősíthető elkülönült felelősségi alakzatnak, illetőleg indokolt a kapcsolódó jogi rendelkezések olyan irányú módosítása, amely ezt a minősítést szilárdabb alapokra helyezné.

Ez utóbbi kutatási törekvésre tekintettel a dolgozatban az elemzett kötelezettségről, mint felelősségről írok, amelynek helytállósága még abban az esetben is indokolható, ha a kitűzött másodlagos hipotézis bizonyítása nem jár sikerrel, vagy szélesebb körben nem nyer elfogadást, hiszen az elemzett rendelkezéseket a hatályos Vtv. a „*Felelősség a*

¹⁹ LÁBADY TAMÁS: *Hatodik Könyv – Kötelmi jog*. In: A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal (szerk: Vékás Lajos), Complex Kiadó, Budapest, 2013. 961. p.

vadkáráért, a vadászati káráért, valamint a vad elpusztításával okozott káráért” címet viselő V. fejezetben tartalmazza.

A kutatási téma feldolgozása során elsősorban elemző, kisebb mértékben leíró, történeti és összehasonlító módszert alkalmaztam. A dolgozat készítése során a jogszabályi környezet elemzése mellett kiemelt figyelmet fordítottam a jogalkalmazói gyakorlat bemutatására. A téma jellegéből fakadóan nemzetközi jogi, illetve európai uniós egyezmények, jogszabályok feldolgozására nem nyílt lehetőségem azok hiányára tekintettel. Bár a vad, mint a tényleges károkozó központi szerepéből adódóan interdiszciplináris jellegű témakörök nagy számban jelentkeztek (például az egyes vadfajok életmódja; táplálkozási szokásai; vadászati módszertan stb.), ezeket azonban igyekeztem kerülni és az értekezést a lehető legteljesebb mértékben jogi keretek közé szorítani.

A magyar jog valamely területét feldolgozó tudományos munkákban hagyományosnak, majdhogynem elengedhetetlennek nevezhető a német és az osztrák joggal való összevetés, amely alapvetően a közös kontinentális jogi gyökerekre, a több ponton összekapcsolódó, a jogfejlődést is magában foglaló történelmi múltra, valamint arra vezethető vissza, hogy e nemzetek jogi megoldásait jellemzően példaértékűként fogadhatjuk el. Álláspontom szerint nincs ez másképpen a vadászati jog tekintetében sem, ezért a dolgozatban egyes jogintézményi rendelkezéseket a német és osztrák szabályozással hasonlítok össze.

Németországban a vadászati jog tekintetében kétszintű szabályozás érvényesül.²⁰ A generális szabályokat a német szövetségi vadászati törvény (a továbbiakban: BJagdG.²¹) tartalmazza, amely mellett, illetve amelyhez kapcsolódóan az egyes tartományokban külön-külön tartományi törvények léteznek.²² A szabályozás jellegéről elmondható,

²⁰ BARTA JUDIT: *Vadászatra jogosult felelőssége a vad által erdő és mezőgazdálkodáson kívül okozott károkért, különös tekintettel az ún. vadütőközéses esetekre*. In: Miskolci Konferenciák 2012 - A vadászat aktuális jogkérdései (szerk.: Pusztahelyi Réka), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2012. 51. p.

²¹ Bundesjagdgesetz – forrás: <http://www.gesetze-im-internet.de/bjagd/>

²² (1) Baden-Württemberg - Landesjagdgesetz; (2) Bajorország - Bayerisches Jagdgesetz; (3) Berlin - Gesetz über den Schutz, die Hege und Jagd wildlebender Tiere im Land Berlin; (4) Brandenburg - Jagdgesetz für das Land Brandenburg; (5) Bréma - Bremisches Landesjagdgesetz; (6) Hamburg - Hamburgisches Jagdgesetz; (7) Hessen - Hessisches Jagdgesetz; (8) Mecklenburg-Elő-Pomeránia - Jagdgesetz des Landes Mecklenburg-Vorpommern; (9) Alsó-Szászország - Niedersächsisches Jagdgesetz; (10) Észak-Rajna-Vesztfália - Landesjagdgesetz Nordrhein-Westfalen; (11) Rajna-vidék-Pfalz - Landesjagdgesetz; (12) Saar-vidék - Gesetz zur Erhaltung und jagdlichen Nutzung des Wildes - Saarländisches Jagdgesetz; (13) Szászország - Sächsisches Landesjagdgesetz; (14) Szász-Anhalt -

hogy a szövetségi törvény rendelkezései kőgensek, attól a tartományi törvények kizárólag a BJagdG. felhatalmazása alapján térhetnek el. A BJagdG. vadkárhoz kapcsolódó rendelkezéseihez kapcsolódóan előzetesen két jelentős megállapítást szükséges kiemelni. Egyrészt a vadkár fogalmát tágabb és szűkebb értelemben használják²³ a jogszabályhelyek és tágabb értelemben azok a károk is ide tartoznak, amelyekért nem áll fenn a vadászatra jogosult speciális felelőssége, másrészt a mezőgazdaságon és erdőgazdálkodáson kívül bekövetkező károk vonatkozásában nem érvényesül különös felelősségi szabályozás, ezek tekintetében a BGB általános felelősségi rendelkezései alkalmazandók.²⁴

Az osztrák alkotmány alapján a vadászati jog szabályozása tartományi hatáskörbe tartozik,²⁵ így Ausztriában nincs szövetségi vadászati törvény, a vadászati jog a kilenc tartományi törvény²⁶ rendelkezésein nyugszik. Valamennyi tartományi vadászati törvényben található a vadkárokra, illetve a vadászati károkra vonatkozó fejezet, amelyek jellemzően a károk megelőzésére, elhárítására, a károkért való felelősségre, valamint a kárigény érvényesítésére irányuló szabályokat tartalmazzák.

Az összehasonlításra való törekvés a két ország összetett szabályozására tekintettel arra korlátozódott, hogy a jelentősebb jogszabályi elemeket bemutassam, kiemelve azokat a pontokat, amelyek számunkra is fejlesztési irányként szolgálhatnak.

A dolgozat felépítése

Az értekezés a bevezetésen és az összegzésen kívül három fő fejezetre tagolódik. Az I. fejezetben rövid jogtörténeti áttekintést nyújtok a vadkárért fennálló felelősség jogi szabályozásának kialakulásáról és fejlődéséről, kitérve néhány jelentősebb és az alaptémával közvetve vagy közvetlenül összefüggő vadászati jogi jogintézmény

Landesjagdgesetz für Sachsen-Anhalt; (15) Schleswig-Holstein - Jagdgesetz des Landes Schleswig-Holstein; (16) Thüringia - Thüringer Jagdgesetz

²³ MARCUS SCHUCK: *Bundesjagdgesetz (Kommentar)*. Verlag Franz Vahlen GmbH, München, 2010. 434-435. p.

²⁴ BARTA JUDIT: 2012. 52. p.

²⁵ Bundes - Verfassungsgesetz (B-VG) Artikel 11. (1) 8. - forrás: http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/ErV/ERV_1930_1/ERV_1930_1.pdf (letöltés: 2013.08.19.)

²⁶ Oberösterreich Jagdgesetz 1964. (Oö. Jagdgesetz); Burgenland Jagdgesetz 2004. (Bgld. Jagdgesetz); Niederösterreich Jagdgesetz 1974. (NÖ Jagdgesetz); Kärntner Jagdgesetz 2000. (K Jagdgesetz); Gesetz über das Jagdwesen im Land Salzburg 1993. (SB Jagdgesetz); Stiermärkisches Jagdgesetz 1986. (STM Jagdgesetz); Tiroler Jagdgesetz 2004. (T Jagdgesetz); Gesetz über das Jagdwesen - Vorarlberg (V Jagdgesetz); Gesetz über die Regelung des Jagdwesens (Wiener Jagdgesetz) - forrás: www.ris.bka.gv.at (letöltések: 2013.08.19.)

történetére is. E fejezet eredménye alapvetően a tárgyban jártas jogtörténész szakemberek kutatási eredményeinek összegyűjtése és a kutatási témából kiinduló rendszerezése. Az értekezés fő része a II. fejezet, amely terjedelmét tekintve meghaladja a dolgozat felét. Ebben a fejezetben kerül bemutatásra a vadkárért való felelősségi jogviszony valamennyi eleme a következő bontásban: (1) elhatárolási kérdések; (2) a felelősségi jogviszony alanyai; (3) a kárt okozó vad; (4) a károkozás helye és módja; (5) a bekövetkezett kár; (6) a kár megtérítésének feltételei; (7) kármegelőzési kötelezettség; (8) kármegelőzés (kimentés); (9) a felelősség jellege; (10) a kártérítés módja; (11) a kártérítési igény érvényesítése; (12) a vadászati hatóság felelőssége. A dolgozat alaptémájára tekintettel a felelősség jellegével foglalkozó rész az első alfejezetbe kíváncszna, azonban a meghatározást - amely egyúttal a kutatás másodlagos hipotézisének bizonyítását is jelentheti - alapvetően befolyásolja a kármegelőzési kötelezettségre, illetve az ahhoz kapcsolódó kármegosztási, illetőleg kimentési kérdésekre vonatkozó rendelkezések elemzése, így dogmatikai szempontból indokolt a felelősség jellegének e részeket követő tárgyalása. Az utolsó alfejezet indokoltsága, hogy a Vtv. a vadászati hatóság részére, illetve terhére olyan jogosultságokat és kötelezettségeket határoz meg, amelyek érvényesítésének elmulasztása felvetheti a hatóság felelősségét is a vadkárhoz kapcsolódóan.

A III. fejezetben a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkért való felelősség kérdésével foglalkozom, amelynek központi témája a vad gépjárművel történő ütközésének jogi minősítése, illetve felelősségi feltételeinek megállapítása. A III. fejezetet közel azonos alfejezetekre osztottam a következők szerint: (1) a felelősség jellege; (2) a felelősségi jogviszony alanyai; (3) a kárt okozó vad és a károkozás helye; (4) a bekövetkezett kár; (5) a kár megtérítésének feltételei; (6) kimentési okok és kármegosztás; (7) veszélyes üzemek találkozása.

A jogszabályi környezet egyes elemeinek várható változása és ezek vizsgálata a dolgozatban

Az Országgyűlés 2013. február 11-én fogadta el az Új Ptk-t, amely 2013. február 26-án került kihirdetésre és 2014. március 15-én lép hatályba.

Az Új Ptk-ban különválasztásra kerültek a kontraktuális és a deliktuális felelősség szabályai. A szerződésszegésért való felelősség esetén megszűnt a felróhatóságon alapuló felelősségi rendszer, míg a szerződésen kívül okozott károkért való általános felelősség továbbra is a károkozó felróhatóságán alapul.²⁷ Ez utóbbi, azaz a szerződésen kívül okozott kárért való felelősség szabályozásának egyik alapvető célkitűzése volt integrálni a hatályos jogban külön törvényekben szabályozott, de az Új Ptk-ba illeszthető felelősségi alakzatokat.²⁸ Ennek eredményeként került meghatározásra a vadászható állat által okozott kárért való felelősség klauzulája.²⁹

A 2009. évi CXX. törvénnyel kihirdetett, de hatályba nem lépett Ptk. is beemelte rendelkezései közé a vadászatra jogosultat érintő felelősségi normákat. Jelentős különbség volt azonban az Új Ptk-hoz képest, hogy a 2009. évi CXX. törvénybe a Vtv. valamennyi felelősségi szabálya – gyakorlatilag változtatás nélkül – átemelésre került, azaz az integrálás kiterjedt a vadkárért, a vad által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott kárért, valamint a vadászati kárért való felelősségre egyaránt.³⁰ Már nincs

²⁷ Új Ptk. 6:519. § [A felelősség általános szabálya]

„Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.”

²⁸ Indokolás a T/7971. számú javaslatához 662. p.; forrás: <http://www.parlament.hu/irom39/07971/07971.pdf> (letöltés: 2012.11.10.)

²⁹ Integrált felelősségi alakzatok még: felelősség a jogi személy tagja károkozásáért (6:540. §); felelősség a vezető tisztségviselő károkozásáért (6:541. §); felelősség más szerződés kötelezettjének károkozásáért (6:543. §); termékfelelősség (6:550-6:559. §).

³⁰ 2009. évi CXX. törvény „5:522. § [A vadkárért való felelősség]

(1) A vadkár megtérítéséért az tartozik felelősséggel, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult és akinek a vadászterületén a károkozás történt, ennek hiányában az, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott. A felelősség alól kimentésnek helye nincs.

(2) Nem kell megtéríteni a kárt, ha az a károsultnak a vadkár megelőzésére külön jogszabályban előírt kötelezettségének felróható elmulasztásából vagy más felróható magatartásából származott.

5:523. § [Felelősség a vad által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott kárért]

A vad által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott kárért a fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytatóra irányadó szabályok szerint az felel, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult és akinek a vadászterületén a károkozás történt, ennek hiányában az, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott.

5:524. § [A vadászati kárért való felelősség]

(1) A vadászati kárt a vadászatra jogosult köteles megtéríteni. A felelősség alól kimentésnek helye nincs.

(2) Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben az a károsult felróható magatartásából származott.

5:525. § [A vadászat során okozott egyéb károkért való felelősség]

jelentősége, de megjegyzem, hogy a 2009. évi CXX. törvény igen súlyos jogdogmatikai hibát tartalmazott, mert a vadászati kárért való felelősség is az Ötödik Könyv (Kötelmi jog) – Hatodik rész (Felelősség a szerződésen kívül okozott károkért) – 2. cím (A felelősség egyes esetei) – II. fejezetében (Felelősség az állatok károkozásáért) került rögzítésre, márpedig vadászati kárt a vadászati jog gyakorlásában részt vevő természetes személyek, azaz a vadászok tudnak csak okozni. A korábbi törvény kisebb pontosításokat tartalmazott elsősorban a kialakult bírói gyakorlatra figyelemmel.³¹

Az Új Ptk. szakított elődjének koncepciójával és a vadkár, illetve a vadászati kár átemelése helyett a vadászható állat által okozott kárért való felelősség klauzuláját rögzíti az alábbiak szerint:³²

„6:653. § *[A vadászható állat által okozott kárért való felelősség]*

(1) A vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott.

(2) A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.

(3) A kártérítési követelés három év alatt évül el.”

Az Új Ptk-hoz kapcsolódóan várható és a jelen dolgozat témáját is érintő törvénymódosításokról eleddig egy minisztériumi előterjesztés jelent meg (a

A vadászat során okozott egyéb károkra a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség szabályait kell alkalmazni.

5:526. § *[A vadkár és a vadászati kár iránti igény érvényesítése]*

A vadkár és a vadászati kár megtérítése iránti igény – a külön jogszabályban foglalt eljáráson kívül – közvetlenül a bíróság előtt is érvényesíthető.

5:527. § *[Elévülés a vadkár és a vadászati kár esetén]*

A vadkár és a vadászati kár megtérítése iránti követelés három év alatt évül el.”

³¹ Így a vadkárért való felelősség tekintetében egyértelműsítésre került a vad kiváltásának, mint felelősségi feltételnek a szubszidiárius jellege, továbbá mind a vadkárért, mind a vadászati kárért való felelősség vonatkozásában rögzítésre került a kimentési lehetőség hiánya, valamint a bíróság előtti közvetlen igényérvényesítési jogosultság. A 2009. évi CXX. törvény – az értelmező rendelkezései szerint – vadkár fogalom alatt „a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdőszéleken, valamint a csemetékertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét” értette, amely meghatározás álláspontom szerint csak tovább bonyolította a vad károkozásáért fennálló felelősséggel kapcsolatos rendelkezések fogalomhasználatát.

³² A jogszabályhely törvényi elhelyezkedése: Hatodik Könyv (Kötelmi jog) – Negyedik Rész (Felelősség szerződésen kívül okozott kárért) – XXVII. Cím (A felelősség egyes esetei) – LXXIV. Fejezet (Felelősség az állatok károkozásáért) – 6:653. § (A vadászható állat által okozott kárért való felelősség).

továbbiakban: VM Tervezet).³³ Ennek 6. § (2) bekezdése tartalmazza a vadkárhoz, illetve a mező-és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkhoz kapcsolódó felelősségi szabályok módosítási tervezetét, amely szerint a Vtv. 75. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép:

„75. § (1) A jogosult a Polgári Törvénykönyvben foglalt vadászható állat által okozott kárért való felelősség szabályai alapján köteles a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül

másnak okozott kárt megtéríteni. A Polgári Törvénykönyv szerinti vadászható állatfajnak minősül a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon.

(2) A jogosult az e törvényben foglaltak alapján köteles megtéríteni a károsultnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon által a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban, továbbá az őz által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott kár öt százalékot meghaladó részét (a továbbiakban együtt: vadkár).

(3) A vadkár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult, és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetve akinek vadászterületéről a vad kiváltott.”

Az Új Ptk., valamint a VM Tervezet hivatkozott rendelkezéseit nem önálló fejezetben, hanem a jelenleg hatályos jogszabályhelyekkel összefüggésben, az egyes tényálláselemekre vonatkozó alfejezetekben elemzem. Ez elsősorban a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkért fennálló felelősségről szóló III. fejezetet érinti tekintettel arra, hogy jelentős változás ezzel a felelősségi formával kapcsolatosan várható. A VM Tervezet idézett rendelkezésének (2)-(3) bekezdései alapján látható, hogy az előterjesztés a vadkárért való felelősség szabályozását csak kisebb mértékben (a kárt okozó vadfajok meghatározása; a kárviselés feltételeinek megfogalmazása) érinti.

³³ Vidékfejlesztési Minisztérium: „2013. évi törvény a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvénnyel összefüggésben egyes agrár- és környezetvédelmi tárgyú törvények módosításáról”

I. A VADKÁRÉRT VALÓ FELELŐSSÉG A MAGYAR VADÁSZATI JOG SZABÁLYOZÁSÁNAK TÖRTÉNETI FEJLŐDÉSE SORÁN

I.1. A letelepedéstől a feudális kor végéig

A letelepedéstől egészen 1504-ig az ún. szabadvadászat koráról beszélhetünk. A szabadság a vadászati jog gyakorlására jogosultak köre tekintetében mindenképpen érvényesült, mivel minden szabad ember, illetőleg a rendiség kialakulásától a nemesek és a jobbágyság egyaránt vadászhattak. A vadászat területi szabadsága vonatkozásában két alapvető szakirodalmi álláspont alakult ki. Kolosváry Bálint szerint a vadászati jog a vizsgált korszakban a földtulajdonjogtól „függetlenül” volt,³⁴ így ezen álláspont alapján a szabadvadászat területi szempontból is érvényesült. Eltérő álláspontot képvisel viszont Csöre Pál, aki szerint a földtulajdon kialakulását követően már megállapítható a vadászati jog és az ingatlantulajdon összefüggése.³⁵

A jobbágyság és a parasztság vadászatának korlátozására II. Ulászló 1504. évi V. dekrétumával került sor, amely kimondta, hogy *„mostantól fogva jövőre az ország jobbágysági és parasztsági közül senki se merjen bármi módon, vagy bármi mesterséggel szarvasokra, őzekre, nyulakra és vadkanokra vadászni, valamint fácánokra és császárfajdokra, vagyis úgynevezett császármadárakra vadászni.”*³⁶ A korlátozás kiteljesítése az 1514. évi VII. dekrétummal történt meg, mellyel megtiltásra került a parasztság fegyverviselése.

A vadászati jog első, átfogó szabályozására³⁷ III. Károly 1729. évi XXII. törvénycikkével³⁸ történt meg. A törvénycikk az 1504. évi V. dekrétum korlátozását kiterjesztette a *„polgárookra, s az összes nem nemesekre s az országban lakó bármily állásu nem-honosítottakra is.”* Ezzel a vadászati jog törvényi szinten szabályozott nemesi előjoggá vált. A nemesek vadászata is korlátozásra került két irányban. Egyrészt

³⁴ KOLOSVÁRY BÁLINT: *Vadászati jog*. Studium kiadása, Budapest, 1923. 13. p.

³⁵ CSÖRE PÁL: *Földtulajdon-, vadászati jog és a termelőszövetkezetek*. Jogtudományi Közlöny, XIII. évfolyam 2. szám (1968. február) 98-99. p.

³⁶ KOLOSVÁRY BÁLINT: 1923. 21. p.

³⁷ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadászat magyar jogi rendje*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978. 46. p.

³⁸ 1729. évi XXII. törvénycikk a vadászat és madarászat szabályozásáról.

idegen földön szaporodás idején, másrészt a nemesek által a saját lakhelyükhöz kihasított erdőterületen tilos volt a vadászat.³⁹

A vizsgált korszakban a vadászati jog törvényi szinten történő újraszabályozása az 1802. évi. évi XXIV. törvénycikkkel⁴⁰ történt meg. Továbbra is fennmaradt a nemesek kizárólagos vadászati joga,⁴¹ amelynek területi korlátozása azonban bővítésre került, mert a földbirtokos a korábbinál jelentős mértékben nagyobb területeket tilthatott le az idegen vadászat elől.⁴²

Egészen a feudális kor végéig a vadkárért való felelősség gyakorlatilag szabályozás nélkül maradt. Ezt 1504-ig álláspontom szerint elsődlegesen a személyi kört illetően is érvényesülő szabadvadászat indokolja, mivel a földműves saját vadászati tényeivel képes volt a vadkár elhárítására. A nemeseket megillető vadászati jog kialakulásával a vadkárhoz kapcsolódó szabályozás igen lassan fejlődik ki. Mérföldkőnek talán a Mária Terézia által 1767-ben kiadott Urbáriumot tekinthetjük. Az Urbárium kiadását megelőzően inkább a vadászati károk megelőzését érintő rendelkezésekkel találkozhatunk. Így például Szt. György város 1679. évi statútumában meghatározott területeken a vadkacsázás a kaszálás bevégezése előtt, illetve a szőlőkben való vadászat és madarászat tiltásra került azokra a károkra tekintettel, melyeket „*az ültetvényekben és gyümölcsösökben a madarászók és nyulászók okozni szoktak.*”⁴³ Az 1729. évi XXII. törvénycikkben is a vadászati károk megelőzése céljából került rögzítésre, hogy „*pedig a károkat, melyeket a mezőkön a vetésekben a vadászattal szoktak okozni, annál jobban kikerülni lehessen: senki a földesurak és nemesek közül Sinkorán nevű angol*

³⁹ 1729. évi XXII. törvénycikk 2. § „Ellenben pedig a nemeseknek és nemesi kiváltságot élvező bármely földesuraknak, még pedig sajátjukon akármikor, idegen földön pedig a szaporodás idején kívül, kivéven az erdők ama részét, melyet a földesurak s nemesek az ő váruk, kastélyuk vagy curiájukhoz, vagyis lakhelyükhöz kihasítanak, s a vadászat- és madarászattól eltiltanak (a mit minden földesur s nemes saját számára és szükségére megtehet) a vadászat és madarászat szabad marad.”

⁴⁰ 1802. évi. évi XXIV. törvénycikk a vadászatról és madarászatról.

⁴¹ 1802. évi. évi XXIV. törvénycikk 1. §

⁴² 1802. évi. évi XXIV. törvénycikk 2. § „A földesurak egész birtokuknak vagy egy tagban kihasított területeknek meghatározott felét, uradalmakban pedig (míg egy birtokos kezében vannak) akár egyenkint minden tagnak, akár az egész birtoktestnek felét, bármely vármegyében (csak hogy a vármegyének előleges értesítése mellett s a közönségtől kiküldendő egyének közbejöttével) kijelölhetik; és miután jelentés tétetett a felől is, hogy vajjon a tilalmazandó terület a birtok felét nem haladja-e meg, a hivatalos határozat szerint táblák kitételével tilalmazhatják. A hol pedig közbirtokosság van, ha az egyes birtokosok részeiben gyakorolható a vadászat, akkor a birtok egyik felét kihagyván, a másik felét külön lehet tilalmassá tenni. De ha az egyes birtokosok részei kisebbek volnának s e miatt rajtok a vadászatot gyakorolni nem lehetne, akkor a közbirtokosok előlegesen szövetkezvén, a magánbirtokot figyelmen kívül hagyva, szabad lesz az egész határ felerészét a közbirtokosság részére tilalmazniok.”

⁴³ KOLOSVÁRY BÁLINT: 1923. 40. p.

vadászkutyákat tartani, s annál inkább azokkal vadászatot üzni ne merészeljen.”⁴⁴

Kifejezetten vadkárra vonatkozó rendelkezést 1767. előtt Mária Terézia 1741-ben kiadott rendeletében találunk, amely kimondta, hogy a vadkárrok megelőzése érdekében a jobbágyoknak joguk van szőlős-, gyümölcsös- és zöldséges kertjeiket magas kerítéssel védeni, továbbá a vadat a kertből kutyával is, de lőfegyver használata nélkül elűzni.⁴⁵

A parasztságban az Urbárium rendelkezéseinek végrehajtását követően azonban felerősödött az a szemlélet, hogy a számukra kimért szántó és a hozzá tartozó rét az övék, amelyről meghatározott feltételek mellett jogosultak rendelkezni.⁴⁶ Talán éppen ezzel összefüggésben jelennek meg a vadkárhoz kapcsolódó első jelentősebb szabályozások. Már maga az úrbéri rendelet is tartalmazott ez irányú rendelkezést, amikor elsősorban a jobbágyok vetéseiben és szőlőiben okozott vadkárrok elhárítása céljából elrendelte az évenkénti háromnapos jobbágyi vadászatot, kötelezván a földesurakat a szükséges fegyverek és lőszer kiszolgáltatására.⁴⁷

Széles körben kívánta rendezni viszont már a vadkárért való felelősség kérdését II. József 1786. augusztus 21-én kelt vadászati szabályzata. A vadkárrok megelőzése érdekében a szabályzat mindenki számára lehetővé tette a ragadozók, valamint a vadasokból kitörő sörtevadak lelövését, elpusztítását azzal, hogy ha ebben a vadtenyésztő földesúr ellenszegülne, az okozott károk megtérítésén felül 25 arany büntetést köteles fizetni.⁴⁸ A vadkárrok preventív elhárítása céljából a megyei hatóságok kötelezettségeként került előírásra a túlságos vadtenyésztés megakadályozása és az állomány aránylagos csökkentésének elrendelése.⁴⁹ Az ingatlanát a vad betörésének és kártételének meggátlása végett mindenki bekeríthette azzal, hogy a bekerítés nem szolgálhatott vadfogási célokat.⁵⁰ Minden ingatlantulajdonos jogosultságot szerzett továbbá arra, hogy földjéről, mezőiről és szőlőjéből a vadat legyen az bárminő fajtájú, az éppen kínálkozó módon elűzhesse. Ha az elűzött vad ilyenkor megsérült, vagy tönkrement, kártérítés érte nem járt.⁵¹ Ha pedig a vad bárminő terményekben, szőlőkben és gyümölcsfákon kárt okozott (a ragadozók által okozott károk ide nem értetvén), akkor a vadkár bekövetkeztésének tényét azonnali hatósági megbecslés érdekében be kellett

⁴⁴ 1729. évi XXII. törvénycikk 9. §

⁴⁵ CSÖRE PÁL: *A magyar vadászat története*. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994. 149. p.

⁴⁶ HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Az úrbéri telek tulajdonjogi helyzete*. In: Degré Alajos emlékkönyv (szerk.: Máthé Gábor – Zlinszky János), Unió Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest, 1995. 92. p.

⁴⁷ KOLOSVÁRY BÁLINT: 1923. 58. p.

⁴⁸ Vadászati szabályzat 3. §

⁴⁹ Vadászati szabályzat 11. §

⁵⁰ Vadászati szabályzat 12. §

⁵¹ Vadászati szabályzat 13. §

jelenteni. A becslést a kérdéses vagy vele szomszédos falvakból vett pártatlan férfiak közrevonásával eszközölték. A megyei hatóság a becslésről vett jelentés után helyszíni szemlét rendelt el, az érdekelteket oda meghívta és rövid úton megejtett tárgyalás során a kárt végérvényesen megállapította, és annak megfizetését elrendelte. A megtérítés egyezség szerint akár természetben, akár pénzürtékben történhetett.⁵²

Végül a vadkárért való felelősség csak a feudalizmus korának végére nyert törvényi szabályozást. Az 1802. évi. évi XXIV. törvénycikk 10. §-ának értelmében a vadkár megtérítése a következők szerint vált kötelezővé: „*A vadak által okozott károkért a vadtenyésztő ur a haladéktalanul végrehajtandó becsü szerint teljes elégtételt tartozik szolgáltatni; a mitől ha vonakodnék, a károsult által, a jobbágyok részéről pedig a tiszti ügyész fölperessége mellett, a 8. pontban jelzett eljárással lesz arra erőszak büntetése alatt szorítandó. Azt, a ki urának külön megbízása nélkül vadászván, kárt okoz, ennek megtérítésén felül ura, vagy ha az az elégtételt elmulasztaná, az illetékes hatóság sujtsa megfelelő büntetéssel. Azonkívül pedig a vármegyéknek szabadon maradjon azon joguk, hogy az urakat kötelezhessék megszorított vadállományuk csökkentésére vagy elrekesztésére.*” Emellett a törvénycikk 11. §-a alapján a ragadozó vadat s a vetésekre, és szőlőkre kártékony madarakat jogukban állt az illető törvényhatóságoknak a helyi körülményekhez képest kiirtani, sőt szükség esetén a hatósági tisztviselő, a földesúr előzetes értesítése mellett a ragadozó vadakra és a madarakra vadászatot is rendezhetett.

I.2. A polgári átalakulás korától 1945-ig

A vadászati jog újraszabályozása egészen 1872-ig nem történt meg, azaz formálisan eddig az időpontig az 1802. évi XXIV. törvénycikk maradt érvényben. Gyakorlatilag azonban jelentős változást eredményezett a vadászati jog területén is a jobbágyszabadítás. A jobbágyszabadításról rendelkező 1848. évi IX. törvénycikk,⁵³ illetve ennek jogi végrehajtását elrendelő 1853. évi úrbéri pátens eredményeként a jobbágyság térítés nélkül tulajdonba vehette a használatában lévő telekállományt, egyidejűleg megszűnt minden úrbéres szolgáltatás: robot, census, ajándék stb. A magyar jobbágyszabadítás a földalap meghatározó részére és a

⁵² Vadászati szabályzat 15. §

⁵³ 1848. évi IX. törvénycikk az urbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézma és pénzbeli fizetések megszüntetéséről

termelők döntő hányada javára szabad földmagántulajdont teremtett.⁵⁴ Ez pedig a vadászati jog szempontjából azt jelentette, hogy a jobbágyok tulajdonába kerülő vadászterületeken megszűnt a nemesek vadászati joga.⁵⁵

Új vadászati törvény megalkotására csak 1872-ben került sor az 1872. évi VI. törvénycikk⁵⁶ elfogadásával. A törvény 1. §-a alapján a vadászati jog a földtulajdonjognak elválaszthatatlan tartozékaként került meghatározásra. A saját (önálló) vadászterület kialakításának feltétele volt, hogy a földbirtok egy tagban vagy összefüggésben álló részekben legalább 100 holdra terjedjen ki, illetve ennél kisebb területen, ha az kertművelés alatt álló és körülkerített belső telek, szőlő vagy sziget. Egyéb esetben a földbirtokon a vadászat gyakorlásának feltételéről az egy határbeli földbirtokosok többsége határozott.⁵⁷ A törvény lehetővé tette a vadászati jog hasznóbérletét is.

A vadkárért való felelősség tekintetében a következő rendelkezés érvényesült: „A fővadak (szarvas, dâmvad és vaddisznó) által a vetésekben, ültetvényekben, vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért azon birtokos vagy hasznóbérlő, kinek vadászterületén az említett fővad tenyész, teljes kárpótlással tartozik.”⁵⁸ A kárpótlási felelősség tehát kizárólag három vadfaj károkozásáért állt fenn teljes mértékben. A kárpótlási igény feltételeként bejelentési kötelezettség került előírásra a károsult részéről a kár bekövetkezésétől számított nyolc napos határidőn belül.

Nem állt fenn térítési kötelezettség a ragadozó, illetve kártékony állatok károkozásáért sem tekintettel arra, hogy azokat a földbirtokos korlátozás nélkül elpusztíthatta.⁵⁹ Emellett vadkárelhárítási célzattal is bírt egyes szárnyas vadfajok vadászatának engedélyezése a tiltott vadászati időszakokban is.⁶⁰

⁵⁴ KURUCZ MIHÁLY: *Gondolatok a termőföldjog szabályozás kereteiről és feltételeiről*. Geodézia és kartográfia, 2008/9. szám, 14. p. forrás: <http://www.fomi.hu/honlap/magyar/szaklap/2008/09/2.pdf> (letöltés dátuma: 2013.04.07.)

⁵⁵ CSÖRE PÁL: 1968. 103. p.

⁵⁶ 1872. évi VI. törvénycikk a vadászatról

⁵⁷ 1872. évi VI. törvénycikk 2-3. §

⁵⁸ 1872. évi VI. törvénycikk 7. §

⁵⁹ 1872. évi VI. törvénycikk 15. § „A ragadozó vagy kártékony állatokat, ugymint: medvét, farkast, rókát, hiuzt, vadmacskát, nyestet, vaddisznót, borzot, tengeri nyulát, hörcsököket, ürgét, görényt, menyétet, nyustot és vidrát saját területén bármikor elpusztítani mindenkinek szabad azon esetben is, ha a vadászat bérbe volna adva, ha azonban a pusztítást vadászatilag akarja végbe vinni (18. §), erre ez esetben a bérlő beleegyezését tartozik kieszközölni.”

⁶⁰ 1872. évi VI. törvénycikk 14. § „Tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra és vadkacsákra, vad és szelid galambokra, seregélyekre, keselyűkre és sasok, sólymok,

Az 1872. évi VI. törvénycikk helyébe 1883. március 19-én az 1883. évi XX. törvénycikk⁶¹ lépett, amely többszöri módosítással ugyan, de egészen 1945-ig hatályban maradt. Az 1883. évi XX. törvénycikk a vadászati jog és a földtulajdon kapcsolatát az előző törvénnyel azonos módon szabályozta, azaz a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan tartozékának minősült. A vadászati jog önálló, szabad gyakorlásának feltételei az alábbiak szerint kerültek meghatározásra:

„1. egy tagban vagy összefüggésben álló részekben legalább 200 holdra terjed, holdját 1600 négyszögölével számítva, habár több határban fekszik, vagy utak vasutak, csatornák, folyók vagy patakok által hasítottak is; vagy ha a földbirtok

2. kétszáz holdnál kisebb ugyan, de kertileg műveltetik és kerítéssel vagy árkolattal el van zárva, belső telket, szőlőt vagy állandó szigetet képez;

*3. az egy tagban legalább - holdját 1600 négyszögöllel számított - 50 holdat tevő földbirtokok tulajdonosai összefüggésben levő földjeikre nézve a vadászati jog gyakorlására egyesülhetnek, a mennyiben az egyesített területek a 200-1600 négyszögöllel számított - holdat megütik.”*⁶²

A vadászati jog haszonbérletével kapcsolatosan jelentős változást jelentett a kisméretű ingatlanokon és a községi tulajdonban álló területeken a vadászati jog kényszerhaszonbérletének⁶³ bevezetése.⁶⁴

kányák, vércsék, héják és ölyvek minden nemeire, valamint a nagy suholyra és végül a hollókra, szarkákra, varjakra és verebekre is.”

⁶¹ 1883. évi XX. törvénycikk a vadászatról

⁶² 1883. évi XX. törvénycikk 2. §

⁶³ NAGY ATTILA: *A vadászati jog fejlődése Magyarországon a kezdetektől 1996-ig*. In: Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai, Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola Kiadványsorozata, Tomus: 4/2., Miskolc, 2004. 38. p.

⁶⁴ 1883. évi XX. törvénycikk 3. § „A 2. § alá nem tartozó földbirtokon és a községek tulajdonát képező területeken, az utóbbiak terjedelmére való tekintet nélkül, a vadászati jogot az azon egy határbeli földbirtokosok a községgel együtt legalább is hat évi tartamra bérbe adni kötelesek; az évi tiszta jövedelem a tulajdonosokat birtokaránylag illeti. Ha az arány ily módon nem lenne megállapítható, az egész jövedelem a községet illeti, meg azt közigazgatási célokra fordítani köteles.

Az egy folytonosságban levő ily terület, ha az 2000 katast. holdnál nem nagyobb, egyben adandó, különben több legalább is 2000 katast. hold részletben is adható bérbe. A bérbeadásnál az 1871:XVIII. tc. 110. §-ban megállapított eljárás szabályai tartandók meg, de a bérszerződés mindig a megyei alispán, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács jóváhagyása alá terjesztendő, kinek határozata ellen a belügyministerhez felelkezés intézhető.

A községi birtokok vadászati bérlete, az 1871:XVIII. t-cz. 36. §-a b) pontjának intézkedése alá nem esik. Ha valamely külön vadászterületet képező nagyobb erdőterület által egy vagy több birtokosnak 1600 négyszögöllel számítható 200 holdnál kisebb terjedelmű birtoka legalább három oldalról körülvételek, az ilykép elszigetelt birtok tulajdonosa a vadászati jogot az azt környező vadászterület birtokosának, vagy haszonbérletének haszonbérbe adni, ez viszont haszonbérbe venni köteles.”

Az 1883. évi XX. törvénycikk a korábbi törvényhez hasonlóan szabályozta⁶⁵ a vadkár megtérítését a következő eltérésekkel. A jogszabály hatálybalépésekor a felelősség két vadfaj, a szarvas és a dámvad károkozására terjedt ki, továbbá a felelősséget nem az alapján kellett megállapítani, hogy a kárt okozó vad mely vadászterületen „tenyészik”, hanem, hogy mely vadászterületen „tenyésztetik”. Ez utóbbi feltétel értelmezése jogszabályi rendelkezés hiányában jelentős gondot okozott a gyakorlatban. A szakirodalomban az alábbi fogalom meghatározásokkal találkozhatunk:

- „A kerített vadászterületen kívül is van vadtenyésztés ott, ahol rendszeres táplálás, óvás és tilalmazás mellett a lelövésben is az állomány szaporodását előmozdító rendszer követetik.”⁶⁶

- „A vadállomány fenntartására, fejlesztésére és fokozására vonatkozó okszerű gazdasági intézkedések és mesterséges műfogások egész láncolata, amelyek kapcsán az illető tenyésztő az 1883. évi XX. t.c. által kiváltképen biztosított tenyésztési szabályokkal, joggal és kedvezményekkel él, s ezekhez köti magát; aki csak óvja és gondozza a vadakat, még ha etetőket, szóókat, nyalatókat állít is fel, nem vadtenyésztő.”⁶⁷

- „A tenyésztési jog fogalma szerint azt jelenti, hogy a vadászati jogosított (legyen akár magánvadászati terület tulajdonosa, akár vadászati haszonbérelő) vadászati üzemének területi határai között egyedül van feljogosítva minden oly cselekmény fogamatba vételére, mely számos és erőteljes vadállomány létesítésére irányul. A pusztá kímélet, a vadászásnak a terület valamely részén önkéntes abbahagyása tehát, még ha a vadállomány óvása érdekében is történik, nem tenyésztés, miután a tenyésztés pozitív cselekmények egész sorozatát és nem cselekvényektől való tartózkodást jelent.”⁶⁸

A fenti fogalom meghatározások ellenére a bírói gyakorlat a felelősséget tágran értelmezte és a tenyésztésen nemcsak a vadtelepítés vagy vadszaporítás érdekében végzett céltudatos gazdálkodási, tenyésztési tevékenységet értette, hanem minden vadkímélő magatartást, továbbá a fővadak vadászatának üzleti haszonszerzés céljára való felhasználását is. A volt Kúria 1938-ban a 94. számú jogegységi döntvényben rögzítette azt a kialakult ítélkezési gyakorlatot, hogy az ingatlan birtokosa vagy

⁶⁵ 1883. évi XX. törvénycikk 7. § „A fővadak (szarvas, dámvad) által a vetésekben, ültetvényekben, vagy más gazdálkodási és erdészeti ágakban okozott minden kárért azon birtokos vagy haszonbérelő, kinek vadászterületén az említett fővad tenyésztetik, teljes kárpótlással tartozik.”

⁶⁶ Országos Magyar Vadászati Védegylet fogalom meghatározása a vadtenyésztésre vonatkozóan – idézi NAGY ATTILA: 2004. 39. p.

⁶⁷ Idézi NAGY ATTILA: 2004. 39. p.

⁶⁸ KOLOSVÁRY BÁLINT: 1923. 242. p.

haszonbérője az 1883. évi XX. t.c. 7. §-a alapján a fővad által okozott károkért akkor is felel, ha a vadászterülete a fővad tenyésztésére alkalmas, a fővad ott állandóan nagyobb számban tartózkodik és ezt a birtokos vagy haszonbérő az ennek megakadályozására alkalmas intézkedések elmulasztásával előmozdítja.⁶⁹

Megmaradt a bejelentési kötelezettség, azzal, hogy „a vetésekben okozott kárnak becslése mindig oly időben eszközendő, midőn az termékmennyiségben megállapítható.”⁷⁰ A bírói gyakorlat alapján a bejelentési kötelezettségének a károsult abban az esetben is eleget tett, ha a megszabott határidőn belül a kár felvétele céljából bírói szemlét kért.⁷¹ Kolosváry szerint a kár megbecslésének egyedül megfelelő időpontja az aratás (szüretelés) ideje volt, és a vadkár csak oly terjedelemben volt megtérítendő, amilyen terjedelemben az aratás idején mutatkozott.⁷² A kárért felelős vadászatra jogosult a kárt természetben vagy pénzürtékben is megtéríthette.⁷³

A ragadozók, illetve a kártékony vadfajok károkozásáért való felelősséget a törvény továbbra is kizárta tekintettel arra, hogy ezek vonatkozásában a korábban szabályozott elpusztítási jog fennmaradt. Új jogintézményként jelent meg viszont a vaddisznó pusztításának kötelezettsége a vadászterületek tulajdonosai, bérői részéről oly vidékeken, ahol a vaddisznók nagyobb mérvű károkat okoznak. E kötelezettség elmulasztása esetén a közigazgatási bizottság, vagy annak elnöke határidő kitűzése mellett szólította fel a kötelezettet a teljesítésre, amelynek sikertelensége esetén hivatalból való vadászat elrendelésére került sor.⁷⁴

Az 1883. évi XX. törvénycikk vadkár rendelkezéseinek jelentős, bár rövid idejű módosítását eredményezte az 1918-ban kiadott 4904/1918. M. E. számú rendelet, amely a kártérítési felelősséget a medve és a vaddisznó károkozására is kiterjesztette. A medve, illetve a vaddisznó által okozott vadkárért való felelősség feltétele azonban a törvénytől eltérően került meghatározásra azáltal, hogy a felelősség a károsult mezőgazdasági ingatlan szomszédos erdőterület vadászati jogosítottját terhelte. Több

⁶⁹ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadkárok és a vadászattal kapcsolatos egyéb károk megtérítéséről*. Magyar Jog, 12. évfolyam, 1965. február 66. p.

⁷⁰ 1883. évi XX. törvénycikk 7. §

⁷¹ ZOLTÁN ÖDÖN: *Felelősség a vadkárokért és a vadászattal kapcsolatos egyéb károkért*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973. 48. p.

⁷² KOLOSVÁRY BÁLINT: 1923. 262. p.

⁷³ 1883. évi XX. törvénycikk 7. §

⁷⁴ 1883. évi XX. törvénycikk 13. §

szomszédos erdőterület esetén a vadászatra jogosultak között a kártérítési kötelezettség arányosan oszlott meg függetlenül attól, hogy az érintett vadászterületeken vadtenyésztés folyt-e, mivel a rendelet e feltételt nem írta elő.⁷⁵ A rendelet az 5230/1922. M. E. számú rendelettel került hatályon kívül helyezésre.

I.3. 1945-től a hatályos vadászati törvény megszületéséig

A második világháborút követően a vadászati jog újraszabályozására került sor a 4640/1945. M. E. számú rendelettel.⁷⁶ A jogszabály talán legjelentősebb intézkedése a vadászati jognak a földtulajdonjogtól való elválasztása és annak a mező- és erdőgazdasági területek, a nádasok, halastavak és az állandó szigetekre vonatkozóan a Magyar Államra történő ruházása. Nem tartozott a rendelet hatálya alá a bekerített szőlő, gyümölcsös vagy egyéb különleges termelési ágú ingatlanok kerítéssel óvott területe a vadaskertek kivételével, így ezek tekintetében nem állt fenn az állami vadászati jog.⁷⁷ Mivel azonban a rendelet az 1883. évi XX. törvénycikknek a zárt területekre vonatkozó rendelkezéseit is hatályon kívül helyezte, így a vadászati jog az ingatlanok tulajdonosait itt sem illette meg.⁷⁸

Vadászni a rendelet hatályba lépését követően kizárólag a földművelésügyi miniszter által jóváhagyott alapszabállyal rendelkező vadásztársaság tagjaként volt engedélyezett. Egy vadásztársaságnak pedig legfeljebb annyi tagja lehetett, hogy síkvidéki apróvadás vadászterületen⁷⁹ minden 300 kat. holdra, dombos vagy hegyes vidéken levő vadászterületen minden 500 kat. holdra, nagyvadás vadászterületen minden 1000 kat. holdra egy tag jusson.⁸⁰

A vadászati jog államosításának következményeképpen a vadkártérítés is állami feladat lett.⁸¹ A földművelésügyi miniszter – a vármegyei vadászati felügyelő javaslatára a

⁷⁵ KOLOSVÁRY BÁLINT: 1923. 258. p.

⁷⁶ 4640/1945. M. E. számú rendelet a vadászat szabályozásáról.

⁷⁷ 4640/1945. M. E. számú rendelet 1. §

⁷⁸ CSÖRE PÁL: 1968. 104. p.

⁷⁹ A rendelet különbséget tett a nagyvadás és az apróvadás vadászterületek között. Nagyvadás vadászterületnek minősül az a vadászterület, amelyen szarvas, dāmivad, vaddisznó állandóan tartózkodott, vagy mint vonuló vad többször előfordult, továbbá amelyen az őz legalább 500 kat. hold kiterjedésű összefüggő erdőben állandóan élt (4640/1945. M. E. számú rendelet 8. § (1) bekezdés).

⁸⁰ 4640/1945. M. E. számú rendelet 5. és 7. §

⁸¹ NAGY ATTILA: 2004. 44. p.

vadásztársaság meghallgatása után – elrendelhetette a vadállomány túlszorodásának megakadályozása vagy a helyes ivararány elérése végett a vadállomány csökkentését. Ugyancsak a földművelésügyi miniszter – a gyümölcsös tulajdonosának (birtokosának) kérésére az illetékes kertészeti és vadászati felügyelő véleményének meghallgatása után – a nyúlállomáynak meghatározott terület határain belül nagyobb mérvű megritkítását rendelhetette el, ha a nyulak a gyümölcsfák okszerű védelme ellenére valamely gyümölcsösben nagy kárt okoztak. A kincstár teljes kártérítési felelőssége a szarvas, dámvad és a vaddisznó által a mező- és erdőgazdálkodásban okozott károkért állt fenn. A kártérítési igények fedezése céljából bevezetésre került az ún. vadkárjárulék fizetési kötelezettség, amely a nagyvadas vadászterületek haszonbérloít, valamint a löttvad kereskedőket terhelte. Minden községben, amelynek határában vadkár fordult elő, vadkárbecslő bizottságot kellett alakítani. Amennyiben a bizottság a kár összegében nem tudott megegyezni, a károsult bírói úton érvényesíthette igényét.⁸²

A 4640/1945. M. E. számú rendelet rendelkezéseit kiegészítette a 138/1950. (V. 13.) MT számú rendelet,⁸³ amely kifejezetten a vadkárhoz kapcsolódó kérdéseket rendezett.⁸⁴ A jogszabály alapján a mező- vagy erdőgazdasági ingatlan művelője, valamint a vadásztársaság, ha területén a nagyvad (szarvas, dámvad, vaddisznó) kárt okozhatott, köteles volt a vadkár elhárítása érdekében védekező intézkedéseket tenni. Amennyiben az ingatlan művelője a védekezési kötelezettségének eleget tett, de mégis vadkárt szenvedett, részére az állam a mezőgazdasági terményekben esett kárért kártérítést adott. Az a vadásztársaság, amely a védekezési kötelezettségét elmulasztotta, köteles volt a haszonbérleti szerződésben megállapított vadkárjárulékon felül a mulasztásával okozott kár összegének megfelelő további vadkárjárulék fizetésére.⁸⁵

Vadkár ügyekben a községi és városi tanácsok jártak el. A kártérítési igényt a községi/városi tanácshoz kellett bejelenteni a kártételtől számított három napon belül, amely határidő elmulasztása jogvesztéssel járt. A tanács feladata a kártételnek és a kártérítés összegének megállapítása volt. A kártérítés végleges összegét a megyei tanács végrehajtó bizottságának mezőgazdasági osztálya határozta meg a községi/városi tanács

⁸² 4640/1945. M. E. számú rendelet 16-19. §. Összefoglalását lásd: ZOLTÁN ÖDÖN: 1978. 74. p.

⁸³ 138/1950. (V. 13.) MT számú rendelet a nagyvadak elleni védekezés kötelezővé tétele, és a gazdaságokban okozott vadkár megtérítése

⁸⁴ A rendelkezések összefoglalását lásd: ZOLTÁN ÖDÖN: 1978. 75. p.

⁸⁵ 138/1950. (V. 13.) MT számú rendelet 1-2. és 7. §

megállapításának felül bírálata során.⁸⁶ A rendelet megszüntette a vadkárok iránti igények érvényesítése tekintetében a bírói út igénybevételének lehetőségét. A vad által okozott károk esetén jogorvoslatnak kizárólag államigazgatási úton volt helye.⁸⁷

A vadászati jog következő, átfogó újraszabályozására az 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelettel⁸⁸ került sor. Ez a jogszabály mondta ki először, hogy a vadászati jog az ország egész területén az államot illeti meg.⁸⁹ Alapelvként került továbbá kimondásra, hogy a vad a nép vagyonaként az állam tulajdona.⁹⁰ A vadászterületen elejtett, elfogott, illetve elhullott vad a vadászatra jogosult tulajdonába került.

A rendelet alapján az állam a vadászati jogot az alábbi módokon hasznosíthatta:

- állami gazdaságok és erdőgazdaságok útján saját kezelésben;
- alapszabállyal rendelkező vadásztársaságoknak történő, tíz évre szóló haszonbérbeadás útján;
- termelőszövetkezet használatában álló területnek határozatlan időre a termelőszövetkezet használatba adása útján;
- bérkilövés útján.⁹¹

A vadászterületek legkisebb kiterjedésére vonatkozóan irányelvként került megállapításra, hogy a terület, mint önálló vadgazdálkodási egység alkalmas legyen az eredményes vadgazdálkodás folytatására.

A vadászatra jogosult a vadgazdálkodást és a vadászatot a mező- és erdőgazdaság érdekeinek szem előtt tartásával, azok sérelme nélkül volt köteles folytatni.

Az 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet engedélyezte a kártékony vadak (dúvadak) korlátozás nélküli pusztítását.⁹² A kártékony állatok által okozott károkat –

⁸⁶ 138/1950. (V. 13.) MT számú rendelet 4-5. §

⁸⁷ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ: *A vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló törvény – Útmutató és kommentár a vadászati jog gyakorlásához, hasznosításához.* Agrocent Kiadó, Budapest, 1996. 22. p.

⁸⁸ 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet a vadásatról és a vadgazdálkodásról (1957. július 17.)

⁸⁹ CSÖRE PÁL: 1968. 104. p.

⁹⁰ 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 2. § (1) bekezdés.

⁹¹ NAGY ATTILA: 2004. 46. p.

⁹² 1957. évi 43. számú törvényerejű rendelet 18. §. Kártékony vadnak minősült különösen: vaddisznó, farkas, róka, borz, vadmacska, görény, menyét, hermelin, vidra, hörcsög, ürge, üregi nyúl, sündisznó, pézsmapocok, veréb, dolmányos varjú, szarka, szajkó, galambászhéja, barna réti héja, kékes réti héja, karvaly, barna kánya, sarki bűvár, északi bűvár.

kivéve a vaddisznó által okozott kárt – a vadászatra jogosult nem volt köteles megtéríteni.

A vadkárok tekintetében a jogszabály előírta, hogy a vadászatra jogosult köteles minden szükséges intézkedést megtenni annak érdekében, hogy a területén tenyésztő szarvas, dák és vaddisznó a vadászterületen és a vadászterületet környező területeken a mezőgazdaságban kárt ne okozzon. Vadkárelhárítási kötelezettség a mező- és erdőgazdasági ingatlan tulajdonosát vagy használóját is terhelte, amennyiben a vadkárelhárításban köteles volt a szükséges mértékben részt venni, ha területén a nagyvad kárt okozhatott. Kártérítés csak abban az esetben illette meg a károsultat, amennyiben e kötelezettségének eleget tett.

A kárt pénzben kellett megtéríteni. A korábbi jogszabálytól eltérően a kárt már nem a kincstár, hanem az adott mezőgazdasági ingatlannal határos nagyvadas vadászterületen vadászatra jogosult állami gazdaság, erdőgazdaság vagy vadgazdaság, illetőleg a haszonbérlet vadásztársaság volt köteles megtéríteni.⁹³ Egyidejűleg megszüntetésre került a vadkárjárulék fizetésének jogintézménye.

A vadkárelhárításban való részvétel módját, valamint a vadkárok megtérítésével kapcsolatos eljárási szabályokat a törvényerejű rendelet végrehajtása tárgyában kiadott 5/1958. (II. 13.) FM számú rendelet határozta meg.

A kártérítési igényt a községekben, városokban kialakított vadkárbecslő bizottságok elnökeihez kellett bejelenteni az előző szabályozáshoz hasonlóan a kártételtől számított három napon belül. A vadkárbecslő bizottság előzetes, helyszíni kárbecslési eljárást volt köteles lefolytatni a bejelentéstől számított nyolc napon belül. A végleges kármegállapítási eljárást gabonafélék esetén július 31-ig, egyéb termények tekintetében október 31-ig kellett befejezni. A bizottság által elkészített jegyzőkönyveket a megyei tanács végrehajtó bizottság mezőgazdasági osztályának kellett felterjeszteni nyolc napon belül. A mezőgazdasági osztály a javaslatokat felülbírált, a kár és a kártérítés összegét, valamint a károsult termelőket és a kártérítésre kötelezetteket véglegesen megállapította, és elrendelte a kártérítési összegnek a károsult termelők részére harminc napon belül való megfizetését.⁹⁴ Jogorvoslatra továbbra is kizárólag államigazgatási úton volt lehetőség.⁹⁵

⁹³ ZOLTÁN ÖDÖN: 1978. 79. p.

⁹⁴ ZOLTÁN ÖDÖN: 1973. 56-57. p.

⁹⁵ MIKÓ ZOLTÁN – VAJAI LÁSZLÓ – CS. NAGY ANIKÓ: 1996. 23. p.

A Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény hatályba lépését (1960. május 1.) követően került sor az erdőkről és a vadgazdálkodásról szóló 1961. évi VII. törvény elfogadására.⁹⁶ A törvény a Ptk. 128. § (1) bekezdésével egyezően rögzítette, hogy a vad az állam tulajdona.⁹⁷ Ugyancsak a Ptk-hoz igazodóan a vadászterületen elejtett, elfogott, illetőleg elhullott vad a vadászatra jogosított tulajdonába került.⁹⁸

A vadászati jog az ország egész területén az államot illette meg, amely állami erdőgazdaságok, állami vadgazdaságok és állami gazdaságok útján saját kezelésben (üzemi kezelés), vadásztársaságok részére történő haszonbérbeadás, illetőleg termelészövetkezetek részére történő átengedés, végül bérkilövés útján kerülhetett hasznosításra.⁹⁹

A vadkárokra vonatkozó részletes szabályokat a törvény végrehajtása érdekében elfogadott 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet tartalmazta.¹⁰⁰ A rendelet alapján a szarvas, a dóm, a vaddisznó és a muflon életmódja (legelés, rágás, taposás, kéreghántás és túrás) folytán a mezőgazdaságban keletkezett kárért a vadászatra jogosított tartozott felelősséggel. Apróvadás vadászterületen, ahol – a vaddisznó, az őz és a túzok kivételével – nagyvadra tilos volt vadászni,¹⁰¹ a vadászatra jogosítottat nem lehetett valamennyi felsorolt vadfaj kártételéért felelőssé tenni,¹⁰² ezért a rendelet 48. § (1) bekezdése kimondta, hogy a károsult a négy nagyvad által okozott kárának a megtérítését attól a nagyvadás vadászterületet kezelő (használó) vadászatra jogosítottól követelheti, amelyeknek a vadászterületéről a kárt okozó vad kiváltott.

Mind a vadászatra jogosítottat, mind a mezőgazdasági ingatlan kezelőjét (használóját) vadkár megelőzési, elhárítási kötelezettség terhelte. A nagyvadás vadászterület vadászatra jogosultja köteles volt a mezőgazdasági termelvények őrzéséről – a négy nagyvad elriasztásával – gondoskodni, a vadak számára a károsítás idején megfelelő élelmet biztosítani, a károsítás veszélyét a mezőgazdasági ingatlan használójának tudomására hozni, és őt az ezzel kapcsolatos kötelezettségeire figyelmeztetni, valamint rendszeres vadkárelhárító vadászatok tartani. A mezőgazdasági ingatlan kezelője

⁹⁶ Hatálybalépés dátuma: 1962. január 1.

⁹⁷ 1961. évi VII. törvény 32. § (1) bekezdés.

⁹⁸ 1961. évi VII. törvény 34. § (2) bekezdés.

⁹⁹ 1961. évi VII. törvény 32. § (2) bekezdés és 33. § (1) bekezdés.

¹⁰⁰ 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet a vadgazdálkodásról és a vadásatról 45-51. §

¹⁰¹ 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 35. § (3) bekezdés.

¹⁰² ZOLTÁN ÖDÖN: 1965. 68. p.

(használója) pedig köteles volt közreműködni a veszélyeztetett termelvények őrzésében és a szarvas, dám, vaddisznó és muflon elriasztásában.¹⁰³ A vadkárigény érvényesítésének feltétele volt a károsult részéről az előzőekben ismertetett kötelezettségek teljesítése, azzal azonban, hogy a szakirodalmi álláspont szerint a kötelezettség nem teljesítése kizárólag kármegosztáshoz vezethetett, de nem eredményezhette a vadászatra jogosított felelősség alóli teljes mértékű mentesülését.¹⁰⁴ A speciális kárfelelősség nem állt fenn az erdőgazdaságokban bekövetkezett vadkárokért.¹⁰⁵

Megjelent a „külső vadkár” intézménye is a rendeletben. A 45. § (2) bekezdése alapján a vadászatra jogosított felelősséggel tartozott a szarvas, dám, vaddisznó és muflon által vadászaton kívül személyekben és dolgokban okozott egyéb károkért. Nem volt köteles azonban az ilyen kárt megtéríteni, amennyiben azt a károsult vagy más személy felróható magatartása okozta. Ez a felelősség is kimentést nem tűrő jellegű volt, azonban e felelősségi alakzatnál a károsulti közrehatás eredményeként a vadászatra jogosított teljes mértékben is mentesülhetett a felelősség alól.¹⁰⁶

A fel nem sorolt vadfajok által okozott károkkal kapcsolatosan két megállapítást szükséges kiemelni. Egyrészt e vadfajok által vadászaton kívül személyekben és dolgokban okozott károkért a vadászatra jogosított nem tartozott felelősséggel a rendelet 45. § (4) bekezdése szerint, másrészt a bírói gyakorlat alapján a mezőgazdaságban okozott károk nem tartoztak az előbbi mentesítés alá, így speciális jogszabályi rendelkezés hiányában a 45. § (1) bekezdésében fel nem sorolt vadfajok mezőgazdasági kártételei vonatkozásában a Ptk. általános felelősségi szabályai érvényesültek.¹⁰⁷

A megtérítés iránti igényt a vadkárbecslő bizottság elnökéhez a kártételtől számított öt napos jogvesztő határidőn belül kellett bejelenteni. A bizottság tíz napon belül előzetes kárbecslési eljárást, illetőleg a gabonafélék esetén augusztus 31-ig, egyéb termelvények tekintetében november 30-ig megállapítási eljárást folytatott le. A felvett jegyzőkönyvet

¹⁰³ 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 35. § (3) bekezdés.

¹⁰⁴ ZOLTÁN ÖDÖN: 1965. 68. p.

¹⁰⁵ 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 45. § (4) bekezdés.

¹⁰⁶ ZOLTÁN ÖDÖN: 1965. 68. p.

¹⁰⁷ ZOLTÁN ÖDÖN: 1965. 72. p.

nyolc napon belül kellett megküldeni a megyei mezőgazdasági szakigazgatási szervnek, amely a megállapításokat felülbírált, a kárt és a kártérítés összegét megállapította és elrendelte a kártérítésnek harminc napon belüli megtérítését a károsult részére. A határozat ellen államigazgatási úton fellebbezésnek nem volt helye, azonban lehetővé vált a határozat bírói peres eljárásban történő megtámadása.

Az 1961. évi VII. törvény átfogó módosítására az 1970. évi 28. számú törvényerejű rendelettel került sor,¹⁰⁸ amelynek eredményeként a vadkárra vonatkozó szabályozás bekerült a törvényi rendelkezések közé.¹⁰⁹

A módosítást követően a vadkárért való helytállási kötelezettséggel kapcsolatos szabályokat a törvény 35. § (1)-(4) bekezdései tartalmazták. Az (1) bekezdés alapján kiszélesítésre került a vadkár fogalma, miszerint a vadászatra jogosult a szarvas, a dám, a vaddisznó és a muflon által a mezőgazdaságban okozott károkon túl a mezei nyúl által a gyümölcsösben okozott károkért is objektív felelősséggel tartozott. Változott a vadkár megtérítésére köteles személy megállapításának feltétele is. A 35. § (3) bekezdéssel megszületett a gyakorlatilag mai napig megmaradt feltétel, ami alapján a vadkár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult és akinek vadászterületén a károsodás bekövetkezett, illetőleg vadászterületéről a vad kiváltott.

A vadkárok megelőzéséhez fűződő érdekekre tekintettel továbbra is fennállt a földhasználó közreműködési kötelezettsége a vadkárok elhárításában.¹¹⁰ Ennek elmulasztása került szankcionálásra azzal, hogy a vadászatra jogosultnak nem kellett megtéríteni azt a kárt, illetőleg a kárnak azt a részét, amely a károsult felróható magatartásának a következménye.

A kártérítés módjával és mértékével kapcsolatosan az 1961. évi VII. törvény a Ptk. vonatkozó rendelkezéseit rendelte alkalmazni. Kártérítés címen ennek megfelelően a károkozó körülmény folytán a károsult vagyonában bekövetkezett értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt kellett megtéríteni, ideértve azokat a költségeket is, amelyek a károsultat ért hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez voltak szükségesek.

Törvényi szinten került szabályozásra annak a lehetősége, hogy a vadászatra jogosult és a vadkárnak kitett ingatlan használója a várható vadkár megtérítése fejében éves átalány

¹⁰⁸ Végrehajtási rendelete a 30/1970. (XII. 24.) MÉM számú rendelet a vadgazdálkodásról és a vadászatról.

¹⁰⁹ Az 1/1962. (II. 9.) Korm. rendelet 1971. január 1. napjával került hatályon kívül helyezésre.

¹¹⁰ ZOLTÁN ÖDÖN: 1978. 390. p.

fizetésében is megállapodhatott, és ilyen megállapodás esetén további kártalanítást érvényesíteni nem lehetett.¹¹¹

A kártérítési igény érvényesítése tekintetében a károkozástól, illetve folyamatos kártétel esetén az utolsó kártételtől számított ötnapos bejelentési határidő érvényesült, amelyet a károsodás helye szerint illetékes községi szakigazgatási szerv felé kellett megtenni. A szakigazgatási szerv vadkárbecslési és határozathozatali eljárást volt köteles lefolytatni. Jelentős módosítást jelentett, hogy a kárbecslést kizárólag a szakigazgatási szerv által nyilvántartott vadkárbecslő szakértő végezhet.¹¹²

Bíróági eljárásra közvetlenül nem kerülhetett sor, azaz a szakigazgatási eljárás az igényérvényesítés kötelező jellegű eljárása volt. A hatóság határozata ellen fellebbezési lehetőség nem volt. Az a fél, aki a határozatot sérelmesnek tartotta, a bírósághoz benyújtott keresettel kérhette a határozat megváltoztatását. A keresetet a kártalanítást megállapító vagy a kártalanítási igényt elutasító határozat kézhezvételétől számított harminc napon belül kellett a vadászatra jogosult, illetőleg a károsult ellen benyújtani.¹¹³

Az 1961. évi VII. törvény több módosítással ugyan, de egészen a Vtv. hatályba lépéséig érvényben maradt.

¹¹¹ 1961. évi VII. törvény 36. § (3) bekezdés.

¹¹² 30/1970. (XII. 24.) MÉM számú rendelet 30. § (2) bekezdés.

¹¹³ 1961. évi VII. törvény 36. § (1)-(2) bekezdés.

II. A VADÁSZATRA JOGOSULT FELELŐSSÉGE A VADKÁROKÉRT

II.1. Elhatárolási kérdések

A vadkárért való felelősséget az alábbi felelősségi alakzatoktól indokolt elhatárolni:

- a) általános állattartói felelősség;
- b) vadállat tartójának felelőssége;
- c) védett állat kártételeiért való felelősség;
- d) a Vtv. 75. § (1) bekezdésében fel nem sorolt vadászható állatfajok által a mező- és erőgazdálkodásban okozott károkért való felelősség;
- e) a vad által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott károkért való felelősség;
- f) vadászati kárért való felelősség.

a) Az általános állattartói felelősségre vonatkozó rendelkezéseket a Ptk. 351. § (1) bekezdése tartalmazza.¹¹⁴ A szabályozás alapján e felelősség szubjektív, azaz felróhatóságon alapul. „Állattartó” és „tartott állat” közötti kapcsolat fennállásáról, és ez alapján az állattartókra vonatkozó felelősségi szabályok alkalmazásáról csak akkor beszélhetünk, amennyiben a kárt okozó állatot a szabad mozgás, a természetes életmód szerint való élés lehetőségétől megfosztották, s ennek folytán tényleges és közvetlen emberi uralom alá került.¹¹⁵ E kritériumok a szabadon élő vad tekintetében nem állnak fenn, mert azok ösztöneik által vezérelve szabadon élnek, természetes életmódjuk különféle megnyilvánulásaira az ember legfeljebb csak közvetett befolyást képes gyakorolni, s ezáltal a felettük való közvetlen uralom és birtoklási lehetőség hiányzik.¹¹⁶

b) A vadállattartók felelősségét a Ptk. 351. § (2) bekezdése szabályozza.¹¹⁷ A felelősség - utaló rendelkezés alapján - objektív és fokozott tekintettel arra, hogy kimentést csak az elháríthatatlan külső okra történő hivatkozás eredményezhet. Vadállatnak azok az

¹¹⁴ Ptk. 351. § (1) Aki állatot tart, az általános szabályok szerint felel azért a kárért, amelyet az állat másnak okoz.

¹¹⁵ ZOLTÁN ÖDÖN 1973. 70. p.

¹¹⁶ Kúria Pf. I. 21 493/1961. - idézi: ZOLTÁN ÖDÖN 1973. 69. p.

¹¹⁷ Ptk. 351. § (2) Vadállat tartója úgy felel, mint az, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat.

állatok tekinthetők, amelyek természetüknél fogva kiismerhetetlenek és természetes vadságukból eredő reakcióik vezethetnek károkozáshoz.¹¹⁸ Az általánosan elfogadott szakirodalmi álláspont szerint Magyarországon nincs olyan vadon élő állatfaj, amely az előbbi kritériumok alapján vadállatnak lenne minősíthető.¹¹⁹ Erre tekintettel a vadászatra jogosult felelőssége a vadon élő állatok károkozásáért e jogszabályhelyre hivatkozással kizárt.

c) Védett állatfaj egyedének károkozása esetén jogos károkozásról beszélhetünk, amelynek megelőzése, illetve csökkentése a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 74. § (1) bekezdése alapján elsődlegesen az ingatlan tulajdonosát, használóját terheli.¹²⁰ Ha a kártételt a kötelezett nem képes megelőzni, kérheti a természetvédelmi hatóság hasonló célra irányuló intézkedését.¹²¹ A természetvédelmi hatóság szükség esetén vagy a tulajdonos, használó kérésére gondoskodik a riasztásban, befogásban, gyérítésben kellő szakértelemmel rendelkező szerv bevonásáról.¹²² A természetvédelmi hatóságtól kártalanítás csak a Tvt. 74. § (4) bekezdésében taxatíve meghatározott alábbi esetekben követelhető:

- nem tett eleget a kártétel megelőzésére, csökkentésére irányuló megalapozott kérelemnek;
- indokolatlanul nem engedélyezte riasztási módszer alkalmazását vagy a túlszaporodott állomány egyedeinek befogását, gyérítését;
- indokolatlanul nem teljesítette a riasztásban, befogásban, gyérítésben kellő szakértelemmel rendelkező szerv bevonására irányuló kérést.

Védett állat kártétele esetén tehát a kiindulási pont a Ptk. 99. §-a, azaz a tulajdonos viseli azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit nem lehet kötelezni.¹²³ A természetvédelmi hatóságot kártalanítási kötelezettség csak abban az esetben terheli,

¹¹⁸ UJVÁRINÉ ANTAL EDIT: 2000. 143. p.; Kúria Pf. I. 21 493/1961. - idézi: ZOLTÁN ÖDÖN 1973. 71. p.

¹¹⁹ Ellentétes vélemények kizárólag a vaddisznóval kapcsolatosan találhatók, amelyet egyes szerzők vadállatnak minősítenek, míg mások tagadják ezt az álláspontot. Előbbire példa: UJVÁRINÉ ANTAL EDIT 2000. 143. p. Utóbbira példa: ZOLTÁN ÖDÖN 1973. 72-73. p.

¹²⁰ Tvt. 74. § (1) bekezdés: „Védett állatfaj egyede kártételeinek megelőzéséről, illetve csökkentéséről a kártétellel érintett ingatlan tulajdonosa, illetve használója a tőle elvárható módon és mértékben gondoskodik. Ha a kártételt a kötelezett nem képes megelőzni, kérheti a természetvédelmi hatóság hasonló célra irányuló intézkedését.”

¹²¹ Tvt. 74. § (2) bekezdés

¹²² Tvt. 74. § (3) bekezdés

¹²³ Kúria Pfv.III.25.198/2000. számú határozat

amennyiben megállapítható részéről a Tvt. 74. § (4) bekezdése szerinti valamely mulasztás és egyúttal a mulasztás és a kártétel közötti okozati összefüggés.

d) A Vtv. 75. § (1) bekezdése meghatározza, hogy mely vad mező-és erdőgazdálkodásban történő károkozása tekinthető vadkárnak, amelyért a vadászatra jogosult felelőssége megállapítható. A felsorolás taxatív, azaz eltérést nem engedő, így a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti felelősségi alakzat nem alkalmazható a Vtv. végrehajtásáról szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 1. § (1) bekezdésében felsorolt egyéb vadászható állatfajok károkozása esetén.

A Vtv. 75. § (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó vad mező-és erdőgazdálkodásban történő károkozásáért való kárviselési kötelezettség vonatkozásában alapvetően kétféle megoldás merülhet fel. Az egyik a Ptk. 99. §-ának alkalmazása, azaz a károsult viseli e károkat, mert a megtérítésre mást kötelezni nem lehet. A másik lehetőség a vadászatra jogosult felelősségének vizsgálata a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján. Ez azért merülhet fel, mert álláspontom szerint a Vtv. 78. § (1) bekezdésének a) és b) pontja a jogszabályhely fogalomhasználatát figyelembe véve nemcsak a vadkárrel, hanem valamennyi vadászható vad által okozott kárral kapcsolatosan kármegelőzési kötelezettséget határoz meg,¹²⁴ továbbá a 80. § (2) bekezdése alapján a vadászati hatóság bármely vadfaj veszélyeztetése esetén vadállomány-szabályozási kötelezettséget írhat elő. Ezeknek a vadászatra jogosult által történő, felróható megsértése megalapozhatja a Ptk. 339. § (1) bekezdésének alkalmazását.

Érdemes megjegyezni, hogy a Kúria egy 2010.02.11-én kelt határozatában ellentétes következtetésre jutott. Vadludak károkozásához kapcsolódóan megállapította, hogy a Vtv. 78. §-ában meghatározott, a vadászatra jogosulttal szemben előírt kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség kizárólag a Vtv. 75. §-ában felsorolt vadak által okozott károk esetében áll fenn, így a Vtv. 75. §-ában fel nem sorolt vadon élő állatok által a mezőgazdaságban (erdőgazdálkodásban) okozott károk megtérítéséért fennálló felelősségre a Ptk. felelősségi szabályai nem vonatkoznak. A vadászatra jogosult kötelezettségeként tehát sem a Vtv., sem egyéb jogszabály kármegelőzési, illetőleg kárenyhítési kötelezettséget nem ír elő, és ilyen kötelezettség nem következik a

¹²⁴ Erre vonatkozó okfejtést lásd a II.7. pontban.

károkozás általános tilalmából sem, mert a jogosult az állatoknak nem tulajdonosa, így a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése alapján kártérítésre nem kötelezhető.¹²⁵

e) A vad által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott károkért való felelősség tekintetében két jelentős elhatárolási szempontot szükséges kiemelni. Egyrészt a vadászatra jogosult valamennyi, a Vhr. 1. § (1) bekezdésében felsorolt vadászható állatfaj által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott károkért felelősséggel tartozik. Másrészt a Vtv. 75. § (3) bekezdése értelmében ennek a felelősségnek a megállapítására a Ptk. 345-346. §-ában szabályozott, a veszélyes üzem működéséből eredő károk megtérítésére vonatkozó rendelkezések az irányadók. Az ebből eredő további eltérésekre a dolgozat III. fejezetében térek ki.

f) A Vtv. 76. §-a szerint: „A jogosult köteles a károsultnak megtéríteni a vadászterületen a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személyek által a mezőgazdasági terményekben, termesztett növényállományokban a vetéstől a betakarításig, az erdőben, a védett természeti értékekben, a vizek halállományában, a szőlőben, valamint a gyümölcsösben másnak okozott kárt (a továbbiakban: vadászati kár).”

A vadászati kárért való felelősség és a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti felelősség elhatárolásánál elsődleges, hogy ennél az alakzatnál személyek, méghozzá a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személyek és nem vad általi károkozásáról van szó. A vadászati jog gyakorlása alatt e jogszabályhely alkalmazásakor nem a Vtv. 10. § (1) bekezdése,¹²⁶ illetve a 13. § (1) bekezdése¹²⁷ szerinti fogalmat kell érteni, mert ebben az esetben például olyan jogértelmezésre is juthatunk, hogy a társult vadászati jog hasznosítása, azaz haszonbérbeadása esetén, amennyiben a vadászat közben a haszonbérelő társaság olyan természetes személy tagja okoz kárt, aki egyidejűleg nem tagja a földtulajdonosi közösségnek, úgy annak károkozása nem minősül vadászati kárnak.

¹²⁵ Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozat. Az ezzel ellentétes okfejtést lásd a II.6. pontban.

¹²⁶ Vtv. 10. § (1) bekezdés: „Önálló vadászati jog esetén a vadászati jog gyakorlásának minősül, ha a jogosult:

- a) e törvényben előírt feltételek megléte esetén vadászterületén saját maga vadászik;
- b) általa meghívott vadász számára biztosítja a vadászat lehetőségét;
- c) megállapodás alapján biztosítja más vadász számára meghatározott fajú és számú vad vadászatát.”

¹²⁷ Vtv.13. § (1) bekezdés: „Társult vadászati jog esetén a vadászati jog gyakorlásának minősül:

- a) a társult földtulajdonosok által az e törvényben előírt feltételekkel folytatott vadászat;
- b) a vendégvadászat;
- c) a bérvadászat.”

A Vtv. 76. §-ában szabályozott felelősség tekintetében a vadászati jog gyakorlását a lehető legtágabb körben kell értelmezni, azaz a Vtv. 2. §-ában a vadászati jog fogalma alá sorolt bármely jog gyakorlása vagy kötelezettség teljesítése során felmerülhet vadászati kár.

A vadkárhoz hasonlóan áthárított kárviselésről¹²⁸ van szó, hiszen a vadászatra jogosult attól függetlenül felelős a károsulttal szemben, hogy a kárt ténylegesen ő maga, illetőleg valamely tagja okozta-e. A vadászatra jogosult csak a károsulttal szembeni helytállást követően érvényesítheti igényét a közvetlen károkozóval szemben a közöttük fennálló jogviszonynak megfelelően.

Fontos kiemelni, hogy a Vtv. 76. §-a csak a vadászterületen bekövetkezett károk tekintetében alkalmazható, így ha a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személy vadászterületnek nem minősülő területen (pl. tanya területe) okoz terménykárt, úgy a károsult közvetlenül vele szemben érvényesítheti kárigényét a Ptk. általános felelősségi szabályai szerint.

Az elhatárolásnál ugyancsak jelentős szempont, hogy a vadászatra jogosult a Vtv. 76. §-ban szabályozott vadászati károk vonatkozásában teljes kártérítésre köteles szemben a Vtv. 75. § (1) bekezdésével, amely alapján – további kármegosztás hiányában – a kár 5%-ot meghaladó részéért felelős.

Érdekes kérdésként merülhet fel ezzel kapcsolatosan, hogy miként alakul a vadászatra jogosult felelőssége, ha a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személy cselekménye következtében, de vad okoz kárt a Vtv. 76. §-ban szabályozott tárgykörben (pl. vadászaton a hajtó áthajtja a vadat a szántóföldön, amelynek eredményeként taposási kár keletkezik). Álláspontom szerint, ilyen esetben mivel a kár nem a vad természetes életmódjával, hanem a vadászati jog gyakorlásában részt vevő személy cselekményével ok-okozati összefüggésben keletkezik, így a vadászatra jogosult felelősségét a Vtv. 76. §-a alapján szükséges megállapítani a kár teljes mértékére vonatkozóan.

¹²⁸ OLAJOS ISTVÁN: *A mezőgazdaság és a vadászat egyéb kárai – Vadászati kár és a vadban okozott kár.* In: *A Vadászat aktuális jogkérdései* (szerk: Pusztahelyi Réka), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2012. 32. p.

II.2. A felelősségi jogviszony alanyai

A Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti felelősségi jogviszony alanyai a vadászatra „jogosult” és a „károsult.” Emellett a jogviszony közvetett alanyának tekinthetjük a magyar államot, mint a kárt okozó vad tulajdonosát.¹²⁹

II.2.1. A vadászatra jogosult

Bár a vad az állam tulajdonában van,¹³⁰ azonban az elejtett, elfogott, elhullott vad a vadászatra jogosult tulajdonába kerül,¹³¹ s ezáltal a vadból származó hasznokból a vadászatra jogosult részesedik. Ez az indoka annak, hogy a vad által okozott károkért való felelősség a vadászatra jogosultat terheli.

A vadászati jog – mint vagyonerértékű jog – a földtulajdonjog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. A Vtv. alapján vadászatra jogosult:

- önálló vadászati jog esetén a vadászterület tulajdonosa;
- társult vadászati jog esetén a vadászterület tulajdonosainak közössége;
- a magyar államot megillető önálló vadászati jog vagyongerkezelői szerződéssel történő hasznosítása esetén a vagyongerkezelő;
- akár önálló, akár társult vadászati jog haszonbérbeadással történő hasznosítása esetén a vadászati jog haszonbérelője.

A vadászatra jogosult személyét érintő kérdés, hogy elválhat-e a vadászterület tulajdonosától a vadászati jog abban az esetben, ha a tulajdonjog tárgya tekintetében valamely tulajdonosi részjogosítványt „elvonó” jog érvényesül. Erre Leszkoven László

¹²⁹ A vadkárok megtérítése tekintetében nem áll fenn biztosítási kötelezettség a vadászatra jogosult oldalán, így e jogviszonyban nem beszélhetünk a Sólyom László által felvázolt, a károkozó pozícióját érintő, ún. egyéniesített másodlagos felelősség megjelenéséről. Erre figyelemmel a dolgozatban a biztosító esetleges jogalanyiságával nem foglalkozom. – SÓLYOM LÁSZLÓ: *A polgári jogi felelősség hanyatlása*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977. 38-39. p.

¹³⁰ Ptk. 128.§ (1) bekezdés, Vtv. 9.§ (1) bekezdés

¹³¹ Vtv. 9. (2) bekezdés: „A vadászterületen elejtett, elfogott vad (ideértve annak trófeáját is), a hullatott agancs, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása, az elhullott vad teteme a jogosult tulajdonába kerül. A más vadászterületről átváltott sebzett vad – a vadászatra jogosult hozzájárulásával – a sebzés helye szerinti jogosult tulajdonába kerül, ha – a vadászatra jogosult hozzájárulásával – utánkeresés során ejtik el vagy elhullottan fellelik.”

legjobb példaként a haszonélvezeti jogot említi,¹³² amely alapján a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja és hasznait szedheti. Leszkoven álláspontja szerint ellenkező törvényi rendelkezés hiányában a vadászterület tulajdonjogára tulajdonjogi szempontból a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni, amelyből következik, hogy amennyiben a vadászterületnek minősülő ingatlan felett haszonélvezeti jog áll fenn, úgy vadászati jogosultnak a haszonélvezőt kell tekinteni. *„Ilyenkor a haszonélvező a törvény alapján gyakorolja a haszonélvezet tárgyát képező ingatlan valamennyi használati és hasznosítási jogát.”*¹³³

Leszkoven – általam is elfogadott – kiindulópontja, hogy a vadászati jog nem járulékos, a tulajdonjoghoz kívülről kapcsolódó jogosítvány, hanem a földterület tulajdonjogában rejlő speciális jogosultságok és kötelezettségek összessége,¹³⁴ amely az adott földterület vadászterületté minősítésével „éled fel”, nyer tartalmat. Erre tekintettel kétféle dogmatikai megközelítés lehetséges, miszerint a vadászati jog a tulajdonjog önálló részjogosítványa vagy a vadászati jog egyes elemei, kvázi elválva egymástól, a tulajdonjog klasszikus részjogosítványainak (birtoklás joga, használat és hasznok szedésének joga, rendelkezési jog) tartalmát bővíti. Leszkoven az előbbi mellett foglal állást,¹³⁵ ezzel azonban látszólag ellenmondásba kerül önmagával, hiszen a haszonélvezeti jog a Ptk. szó szerinti értelmezése alapján kizárólag a birtoklás, valamint a használat és hasznok szedése jogának átengedését jelenti, és nem terjed ki egyéb, nem nevesített részjogosítványok gyakorlására. Ez a jogértelmezés azonban nem egyeztethető össze a haszonélvezeti joghoz kapcsolódóan kialakult bírói joggyakorlattal. Ez alapján ugyanis a haszonélvezeti jog jogosultját illetik egyes, a Ptk. 157. § (1) bekezdése által nevesített részjogosítványok körén kívül eső jogosultságok is, így például a termőföld haszonélvezője jogosult a termőföldet haszonbérbe adni, amely jogosultság a rendelkezési jog körébe tartozik. Erre tekintettel pedig a vadászati jog – függetlenül attól, hogy önálló részjogosítványnak minősítjük-e vagy sem – álláspontom szerint is megilleti a haszonélvezetre jogosultat, mivel az annak tartalmát jelentő jogok és kötelezettségek jellemzően használati, hasznosítási jellegűek, míg rendelkezési jogi jelleggel kizárólag a vadászati jog haszonbérbeadása bír.

¹³² LESZKOVEN LÁSZLÓ: *A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog – polgári jogi megközelítésben*, In: Miskolci Konferenciák 2012 - A vadászat aktuális jogkérdései (szerk.: Pusztahelyi Réka), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2012. 64. p.

¹³³ LESZKOVEN: 2012. 64. p.

¹³⁴ LESZKOVEN: 2012. 62-63. p.

¹³⁵ LESZKOVEN: 2012. 63. p.

II.2.1.1. Önálló vadászatra jogosult

Önálló vadászati jog abban az esetben illethet meg egy személyt, amennyiben a vadászterületnek minősülő földterületet alkotó valamennyi, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény 11. §-a szerinti földrészlet a kizárólagos tulajdonában van.

A tulajdonosi kört tekintve nincs korlátozás, így önálló vadászati jog jogosultja lehet természetes személy, jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, illetve a magyar állam is. Ez utóbbi esetén jelenleg a tulajdonosi jogokat és ezzel együtt a kapcsolódó vagyoni értékű jogokat főszabály szerint az állami vagyonért felelős miniszter gyakorolja elsősorban a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: MNV Zrt.) útján, míg a Nemzeti Földalapba került ingatlanok tekintetében az agrárpolitikáért felelős miniszter gyakorolja, külön erre a célra, a 2010. évi LXXXVII. törvénnyel létrehozott Nemzeti Földalapkezelő Szervezet (a továbbiakban: NFA) útján.¹³⁶ A Vtv. 11. § (1) bekezdése azonban a magyar állam önálló vadászati jogának a hasznosítását írja elő haszonbérleti, vagy vagyonkezelési szerződés megkötésével, így a magyar állam, mint „vadászatra jogosult” nem jelenhet meg a vizsgált felelősségi jogviszonyban sem.

A Vtv. 6., 8. és 19.-20. §-ainak rendelkezéseit egybevetve megállapítható, hogy a vadászati jog megszerzésének, gyakorlásának és hasznosításának alapvető törvényi feltétele a vadászterület kialakítása, így mindaddig, amíg a vadászterület kialakítása kérdésében jogerős közigazgatási határozat meghozatalára nem kerül sor, a vadászat jog sem nyerhet tartalmat.¹³⁷ Erre tekintettel az önálló vadászati jog megszerzéséhez olyan fölterületek kizárólagos tulajdonjogával kell rendelkezni, amelyek nem tartoznak a Vtv. 8. § (2) bekezdésének¹³⁸ hatálya alá, ezek pedig jellemzően a termőföldről szóló 1994.

¹³⁶ BOBVOS PÁL: *Előadások az ingatlanjog köréből*. kézirat, Szeged, 2013. 40-41. p.

¹³⁷ Debreceni Ítéltábla Pf. II. 20.468/2009/5. számú határozat

¹³⁸ Vtv. 8. § (2) bekezdés: „Nem minősül vadászterületnek, és a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni az azon található

a) település közigazgatási belterületét, valamint

b) lakóingatlanul szolgáló bekerített külterületi ingatlan,

c) tanya, valamint major,

d) temető,

e) nem mező-, erdő- vagy vadgazdálkodási célból bekerített hely,

f) repülőtér,

évi LV. törvény (a továbbiakban: Tft.) 3. § a) pontja szerinti termőföldek.¹³⁹ A Tft. a termőföldtulajdon megszerzését főszabály szerint kizárja a belföldi jogi személyek és a külföldi magán és jogi személyek vonatkozásában,¹⁴⁰ míg olyan mértékű területi korlátozásokat kapcsol a belföldi magánszemélyek tulajdonszerzéséhez,¹⁴¹ ami alapján megállapítható, hogy a Vtv. hatályba lépését követően a mai napig vadászterületnek minősíthető kiterjedésű földterület önálló tulajdonjogának megszerzése gyakorlatilag kizárt. Erre csak kivételesen kerülhetne sor egyrészt a Tft. 5. § (5)-(6) bekezdésében¹⁴² és a 6. § (4)-(5) bekezdésében¹⁴³ meghatározott esetekben, másrészt a 6. § (1) bekezdése szerint a magyar állam, az önkormányzat és a közalapítvány tekintetében, amelyek korlátozás nélkül szerezhetnek termőföldtulajdont.

g) közút, továbbá

h) vasút

területét.”

¹³⁹ Tft. 3. § a) „*termőföld*: az a földrészlet, amelyet a település külterületén az ingatlan-nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő (gyep), nádas, erdő, fásított terület művelési ágban vagy halastóként tartanak nyilván.” A Tft. 3. § a) pontját a Fftv. 126. § (1) bekezdés a) pontja hatályon kívül helyezte és bevezetésre került a mező- és erdőgazdasági hasznosítású föld fogalma (Fftv. 1. § (1) bekezdés; 5. § 17. pont).

¹⁴⁰ Tft. 6. § (1) bekezdés: „Belföldi jogi személy és jogi személyiség nélküli más szervezet termőföld tulajdonjogát – a Magyar Állam, az önkormányzat és a közalapítvány kivételével – nem szerezheti meg.”

Tft. 7. § (1) bekezdés: „A külföldi magánszemély és jogi személy termőföld tulajdonjogát – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – nem szerezheti meg.”

¹⁴¹ Tft. 5. § (1) Belföldi magánszemély termőföld tulajdonjogát csak olyan mértékben szerezheti meg, hogy a tulajdonában legfeljebb 300 hektár nagyságú vagy 6000 aranykorona értékű termőföld legyen.

(2) A belföldi magánszemély nem szerezheti meg a termőföld tulajdonjogát, ha az annak fekvése szerinti településen az ő és közeli hozzátartozója [Ptk. 685. § b) pont] tulajdonában lévő termőföld mennyisége a megszerezni kívánttal együtt meghaladná a település összes termőföld területének egynegyedét vagy az ezer hektárt.

¹⁴² Tft. 5. § (5) A magánszemély az e törvény hatálybalépésekor meglévő termőföld tulajdonát legfeljebb annak területnagyságát és AK értékét meg nem haladó területnagyságú és AK értékű termőföldre cserélheti.

(2) Az e törvény hatálybalépésekor meglévő termőföld

a) kisajátítása folytán kapott kártalanítás összegéből vásárolt termőföld,

b) közös tulajdonának megszüntetésével tulajdonba kerülő termőföld

területnagysága és AK értéke az (1) bekezdés szerinti mértéket meghaladhatja.

¹⁴³ Tft. 6. § (4) A szervezeti változással, illetve társasági formaváltással, egyesüléssel vagy szétválással létrejött belföldi jogi személy és jogi személyiség nélküli más szervezet a jogelődje – 1994. július 27-ét megelőzően megszerzett – tulajdonát képező termőföld tulajdonjogát megszerezheti.

(5) A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 34. § (1) bekezdése szerinti szervezet a jogelődjének tulajdonát képező termőföld tulajdonjogát jogutódlással megszerzi. Az ilyen szervezet jogutódja a jogelődje tulajdonát képező termőföld tulajdonjogát – a (6) bekezdésre figyelemmel – jogutódlással megszerezheti.

II.2.1.2. A földtulajdonosok vadászati közössége

Jáger László a Vtv. földtulajdonosokhoz kapcsolódó fogalomhasználatának inkoherenciájára hívja fel a figyelmet. Véleménye szerint a vadászterület összes tulajdonosa alkotja a földtulajdonosi közösséget; a döntéshozó a tulajdonosi gyűlés; míg földtulajdonosok vadászati közösségéről csak akkor beszélhetünk, ha a földtulajdonosok maguk „hasznosítják” a vadászati jogot.¹⁴⁴ Részemről ez a kategorizálás azért nem elfogadható, mert a Vtv. 12. § (2)-(3) bekezdése egyértelműen a földtulajdonosok vadászati közösségének fogalmát használja mind a társult vadászati jog gyakorlása, mind annak hasznosítása estére. Álláspontom szerint a Vtv. rendelkezései alapján a „földtulajdonosi vadászati közösség” a Vtv. 12. § (5) bekezdésében jelölt, a vadászterület határvonalának megállapítására irányuló földtulajdonosi gyűlés összehívásától alkalmazható a kialakítandó vadászterületet alkotó földterületek tulajdonosainak megjelölésére azzal, hogy a közösség tagsága a vadászterület határvonalát megállapító hatósági határozat jogerőre emelkedésével válik véglegessé.

A vadkárért való felelősségi jogviszonyban a földtulajdonosok vadászati közössége abban az esetben jelenhet meg kötelezett pozícióban, amennyiben a Vtv. 13. § (1) bekezdése szerinti vadászati joggyakorlás valósul meg. Az erről való döntés a földtulajdonosok gyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozik a Vtv. 12. § (1) bekezdés c) pontja alapján. Kérdésként merülhet fel, hogy a vadászati jog gyakorlásáról, illetőleg hasznosításáról a vadászati közösségnek mikor kell határoznia. A vadgazdálkodási üzemtervi ciklus végére¹⁴⁵ a Vtv. 12. § (5) bekezdéséből eredően a vadászterület határának megállapítására irányuló földtulajdonosi gyűlést szükséges összehívni, azaz e gyűlés napirendi pontjai között nem kötelező szerepeltetni a Vtv. 12. § (1) bekezdés c) pontja által megjelölt témákat.¹⁴⁶ Ezt alátámasztja a Vhr. 11. § (1)-(2) bekezdése is, amely alapján a vadászati hatóság a vadászterület megállapítására irányuló kérelem elbírálása során nem vizsgál a Vtv. 12. § (1) bekezdés b) pontjához kapcsolódó jogszerűségeen kívüli kérdéseket. Ennek megfelelően a vadászati jog gyakorlására, illetőleg hasznosítására vonatkozó döntés a vadászterület nyilvántartásba vételét

¹⁴⁴ JÁGER LÁSZLÓ: *Vadászati jog*. Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, forrás: www.nyme.hu/uploads/media/vadaszati_jog.doc (letöltés dátuma: 2013.04.18.) 10. p.

¹⁴⁵ Legkorábban a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejárta megelőző egy évvel, legkésőbb a vadgazdálkodási üzemterv érvényességének lejárta megelőző hatvan nappal.

¹⁴⁶ Eltérő álláspont jelenik meg például Székely Istvánnál – SZÉKELY ISTVÁN: *Földtulajdonosok - vadászok*. Nimród, 11/2006. sz. 13. p.

követően is meghozható a Vtv. rendelkezéseinek megfelelően összehívott földtulajdonosi gyűlésen.¹⁴⁷ Az erre vonatkozó határidőt a Vhr. 2. § (1) bekezdése jelöli ki, miszerint a jogszabályhely által hivatkozott dokumentumokat – ideértve a vadászati jog gyakorlására, hasznosítására vonatkozó határozatot is – a vadászterület határának megállapítását követő hatvan napon belül kell benyújtani a vadászati hatósághoz.

Amennyiben a földtulajdonosok vadászati közössége a vadászati jog gyakorlása mellett határoz, úgy vadászatra jogosulti pozíciójából a vadkárért való felelősség körében az alábbi alapvető kérdések merülnek fel:

- a) perelhető-e a vadászati közösség;
- b) érvényesül-e speciális jogalkalmazás, ha a károsult a vadászati közösség tagjának minősülő tulajdonosi földhasználó;
- c) szabályozható-e a vadkár megtérítésének módja a vadászati közösség működési szabályzatában;
- d) milyen hatáskörrel bír a vadászati közösség képviselője a vadkár ügyekkel kapcsolatosan?

a) A Vtv. 12. § (2) bekezdése alapján a földtulajdonosok vadászati közössége a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával kapcsolatos ügyek intézése során jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, továbbá önállóan perelhet és perelhető.¹⁴⁸ A hivatkozott rendelkezésre tekintettel a károsult kizárólag az adott vadászati közösséggel szemben indíthat pert a vadkár megtérítése iránt.¹⁴⁹

Amennyiben a jogerős bírósági ítélet a kár megtérítésére kötelezi a vadászati közösséget, úgy az elsődlegesen a saját vagyonával felel, ennek hiányában

¹⁴⁷ Nem áll fenn ez az okfejtés a képviselőtről való döntés vonatkozásában tekintettel arra, hogy a Vtv. 19. § (1) bekezdése alapján a vadászterület határvonalának megállapítására vonatkozó kérelmet társult vadászati jog esetén a kialakítandó vadászterület tulajdonosai képviselőjének kell benyújtania. Bár a benyújtási határidő a Vtv. 13. § (3) bekezdésének megfelelően az aláírást követő 15 nap, azaz elvileg ebben az időtartamban sor kerülhetne egy önálló földtulajdonosi gyűlésen a képviselő megválasztására, azonban a 14. § (1) bekezdésében rögzített 30 napos kifüggesztési határidő gyakorlatilag kizárta teszi a 12. § (1) bekezdés a) és b) pontjaira vonatkozó döntéshozatal elválasztását.

¹⁴⁸ A jelenleg hatályos rendelkezést a 2009. évi XXVIII. törvény iktatta be.

¹⁴⁹ A földtulajdonosok vadászati közössége önálló perképességének hiánya a 2009. évi módosítást megelőzően elsősorban a földtulajdonosi gyűlés határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága kapcsán jelentett gondot, mivel a BH 2003/71. sz. eseti döntésre épülő jogalkalmazás arra a jogértelmezésre jutott, hogy a határozatok megtámadása iránti perben a vadászterület minden tulajdonosának a perben állása szükséges, azaz a tulajdonosok a Pp. 51. § a) pontja szerinti egységes pertársaságot alkotnak. Ezzel kapcsolatos problémák összefoglalását lásd: MAKAI LAJOS: *A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága*. Nimród, 2/2007. sz. 11-13. p.

érvényesülhet csak a tagok felelőssége, de a Vtv. 12. § (1) bekezdésére tekintettel nem egyetemlegesen, hanem az egyes tagok földtulajdonának az összes földterülethez igazodó arányában.

b) A földtulajdonosok vadászati közössége által történő vadászati joggyakorlás eredményeként a vadkár károsultja egyúttal a kárért felelős vadászati közösség tagja is lehet, amennyiben a tulajdonos földhasználó. Ebben az esetben, az előző pontban hivatkozott önálló perképességre tekintettel, gyakorlatilag irreleváns annak eldöntése, hogy a kártérítési kötelezettség a földtulajdonosok „belső” vagy „külső” jogviszonyának minősítendő-e, mivel a helytállás a vadászati közösséget, mint vadászatra jogosultat terheli a Vtv. 75. § (1) bekezdése alapján. Álláspontom szerint azonban a károsult ilyenkor a törvény által a földhasználóra telepített 5%-os kármértéken felül annak a kárrésznek a követelésére sem jogosult, amelynek, mint a vadászati jog gyakorlásából eredő tehernek a viselésére a saját földtulajdonának összes földterülethez mért arányában köteles a Vtv. 12. § (1) bekezdése szerint.

c) Az előző ponttal szorosan összefüggő kérdés, hogy a földtulajdonosi gyűlés jogosult-e a működési szabályzatban a vadkár megtérítésével kapcsolatos rendelkezések meghozatalára a földhasználó tagok tekintetében. Erre vonatkozóan a Vhr. 6. §-át szükséges kiemelni, amely alapján levezethető, hogy nincs kizárva annak lehetősége, hogy a működési szabályzatban a vadkár megtérítésére irányadó szabályok kerüljenek rögzítésre, ezek azonban nem lehetnek ellentétesek a Vtv. és a Vhr. rendelkezéseivel. Így például nem növelheti meg a vadászati közösség a földhasználó tag terhére eső kötelező vadkármértéket; vagy nem írhatja elő kötelező jelleggel a jegyző előtt lefolytatandó egyezségkötésre irányuló eljárás igénybevételét. Ugyancsak jogszerűtlen lenne a földhasználó tagokat megillető vadkárátalány kifizetéséről rendelkezni a vadászati közösség további kárfelelősségének kizárása mellett, mert bár a vadkárátalány fizetésére vonatkozó megállapodás önmagában nem törvénysértő,¹⁵⁰ azonban a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti felelősségi szabályoktól csak a felek, azaz a vadászati közösség és a földhasználó kétoldalú megállapodásával lehet eltérni, amely kétoldalú megállapodásnak egy, az összes földterület összes tulajdonosának a tulajdoni hányada arányában számított szótöbbséggel elfogadott működési szabályzat nem tekinthető. Erre

¹⁵⁰ Az erre vonatkozó részletes kifejtést a II.9. pont tartalmazza.

tekintettel viszont nem minősül jogsértőnek önmagában a vadkárátalány megfizetésére irányuló szerződés megkötése lehetőségének, vagy akár azoknak a szerződéses feltételeknek a működési szabályzatban való rögzítése, amely alapján az egyes földhasználó tagokkal – egyező szerződéses akarat mellett – az ilyen megállapodás létrehozható.

d) A Vtv. 12. § (2) bekezdése alapján a földtulajdonosok vadászati közösségének a földtulajdonosi gyűlés által megválasztott képviselője külön meghatalmazás nélkül a vadászati közösség ügyeiben eljárva a vadászati közösség nevében jogokat szerezhet, és kötelezettségeket vállalhat, képviseli a vadászati közösséget a vadászati jog gyakorlásával, hasznosításával összefüggő hatósági, illetve bírósági eljárásban és más szervek előtt, valamint harmadik személyekkel szemben. E képviseleti jogosultság feltétele a vadászati hatóság által történő nyilvántartásba vétel is, ennek hiányában a képviselet csak a vadászati közösségtől származó, külön meghatalmazással történhet.

A képviselet elsődleges határát a Vtv. 12. § (1) bekezdésében meghatározott, a földtulajdonosi gyűlés kizárólagos döntési hatásköre jelenti, melyet a közös képviselő nem vonhat el, emellett a képviselő a közösség által meghozott határozatok keretei között köteles eljárni, valamint soha nem a maga számára szerezhet jogokat és kötelezettségeket, hanem a közösség javára, illetve terhére.¹⁵¹

A kifejtettekre tekintettel, amennyiben a földtulajdonosok vadászati közössége a vadkár megtérítésre vonatkozóan – akár a működési szabályzatban rögzítve, akár anélkül – határozatot hozott, úgy a képviselő annak megfelelően köteles eljárni, ennek hiányában, vagy a határozattal nem érintett kérdésekben azonban külön meghatalmazás nélkül is jogosult jognyilatkozat tételére (például a jegyző előtt lefolytatott kármegállapítási eljárás során az egyezség megkötésére), hiszen ez önmagában nem jelenti a földtulajdonosi gyűlés kizárólagos hatáskörének elvonását.

¹⁵¹ Kúria Gfv.X.30.405/2008/6. számú határozat

II.2.1.3. A vagyonkezelő

A Vtv. 11. §-a alapján a magyar államot megillető önálló vadászati jogot haszonbérbeadás útján, vagy vagyonkezelői szerződésen keresztül szükséges hasznosítani.

A vagyonkezelési szerződésre vonatkozó szabályok, ezzel együtt a vagyonkezelő személyének meghatározása érdekében szükséges a magyar államot megillető önálló vadászati jog kategorizálása a vonatkozó hatályos jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel.

A magyar államot megillető önálló vadászati jog a 2011. évi CXCVI. törvény¹⁵² (a továbbiakban: Nvt.) 1. § (2) bekezdés d) pontja alapján nemzeti vagyonnak, míg ezen belül a 2007. évi CVI. törvény¹⁵³ (a továbbiakban: Ávt.) 1. § (2) bekezdés d) pontja alapján, mint immateriális, vagyoni értékkel rendelkező jogosultság, állami vagyonnak minősül.

További kategorizálást jelent, hogy a Nemzeti Földalapba tartozó állami tulajdonban lévő földrészekhez kapcsolódó vadászati jog a 2010. évi LXXXVII. törvény¹⁵⁴ (a továbbiakban: Nft.) 1. § (2) bekezdésének megfelelően a Nemzeti Földalap részét képezi. Ezt két okból szükséges kiemelni, egyrészt mert az Ávt. 1. § (3) bekezdés c) pontja értelmében a Nemzeti Földalapra vonatkozóan az Nft. speciális rendelkezéseket állapít meg, amelyek megelőzik az Ávt. rendelkezéseit, másrészt azért, mert a vadászterületek jellemzően a Nemzeti Földalapba tartozó földrészekeken alakíthatóak ki.

A fentieknek megfelelően a magyar államot megillető önálló vadászati jogot – elvi szinten – az alábbiak szerint kategorizálhatjuk:

- a) kizárólag a Nemzeti Földalapba nem tartozó földterületből álló vadászterülethez kapcsolódó vadászati jog;
- b) kizárólag a Nemzeti Földalapba tartozó földterületből álló vadászterülethez kapcsolódó vadászati jog;

¹⁵² 2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról

¹⁵³ 2007. évi CVI. törvény az állami vagyonról

¹⁵⁴ 2010. évi LXXXII. törvény a Nemzeti Földalapról

c) a Nemzeti Földalapba tartozó illetőleg annak részét nem képező földterületekből álló vadászterülethez kapcsolódó vadászati jog.

a) Az ilyen jellegű vadászati jog vagyongazdálkodási szerződésére az Ávt. és az ahhoz kapcsolódó, az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ávr.) szabályai lennének az irányadók. Ezeknek megfelelően a vagyongazdálkodási szerződés megkötésére az MNV Zrt. jogosult. A szerződés kizárólag az Nvt-ben meghatározott személyekkel köthető meg, amelyek a következők:

- a) költségvetési szerv,
- b) helyi önkormányzat, önkormányzati társulás,
- c) önkormányzati intézmény,
- d) köztestület,
- e) az állam, az a)–c) alpontban meghatározott személyek együtt vagy külön-külön 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet,
- f) az e) alpont szerinti gazdálkodó szervezet 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet,
- g) a törvény által kijelölt egyedileg meghatározott jogi személy.¹⁵⁵

A vadászterület fogalma, illetve a vadászterület határvonalának megállapításánál figyelembe vehető földterületek típusai alapján gyakorlatilag kizárt a fenti a) pontban megjelölt vadászati jog létrejötte.

b) Nem egyértelmű szabályozásba ütközünk abban az esetben, amennyiben a magyar állam önálló vadászati joga olyan vadászterülethez kapcsolódik, amely kizárólag a Nemzeti Földalapba tartozó földterületekből áll.

Az NFt. szabályozása ugyanis álláspontom szerint nem koherens, illetőleg nem egyértelmű, mert bár a törvény 1. § (2) bekezdése alapján a Nemzeti Földalap részét képezik a Nemzeti Földalapba tartozó területekhez kapcsolódó vagyoni értékű jogok – így a vadászati jog – is, amelyek felett a tulajdonosi jogkör gyakorlója az agrárpolitikáért felelős miniszter az NFA útján,¹⁵⁶ azonban az NFt. kizárólag a „földrészletek” hasznosításáról rendelkezik, amelynek fogalmába – a fogalom meghatározás szó szerinti értelmezéséből kiindulva – a kapcsolódó vagyoni értékű

¹⁵⁵ Nvt. 3. § (1) bekezdés.

¹⁵⁶ NFt. 3. § (1)-(2) bekezdés.

jogok nem tartoznak bele. Az Nft. 1. § (2a) bekezdése szerint ugyanis a törvény alkalmazásában csak az (1) bekezdésben meghatározott területek¹⁵⁷ minősülnek földrészletnek.

Ebből kiindulva kétféle jogértelmezésre juthatunk a kizárólag a Nemzeti Földalapba tartozó földterületből álló vadászterülethez kapcsolódó vadászati jog hasznosítására, jelen esetben vagyonkezelésbe adására vonatkozóan:

- a vagyonkezelési szerződés megkötésére az Ávt. szabályai az irányadók azzal, hogy az MNV Zrt. helyett az NFA jogosult eljárni;
- a vagyonkezelési szerződés az Nft. rendelkezéseinek megfelelően köthető meg kiterjesztő értelmezés alapján, azaz, ha az Nft. hasznosítási szabályait a Nemzeti Földalap részét képező vagyoni értékű jogokra is irányadónak tekintjük.

Az első értelmezés alapján – habár ennek ellentmond az Ávt. 1. § (3) bekezdés c) pontja is, amely szerint a Nemzeti Földalapról külön törvény rendelkezik – a vadászati jog vagyonkezelője az Nvt. 3. § (1) bekezdésében meghatározott személyi kör lehet.

A második értelmezés eredményeként a lehetséges vagyonkezelői kört az Nft. vonatkozó rendelkezései rögzítik. Az Nft. 20. § (1) bekezdése szerint vagyonkezelési szerződés köthető

- a) költségvetési szervvel,
- b) többségi állami tulajdoni részesedéssel működő olyan gazdálkodó szervezettel, amely alapító okiratában vagy külön jogszabályban meghatározott alapfeladata teljesítése érdekében kívánja hasznosítani a földrészletet, vagy
- c) olyan gazdálkodó szervezettel, amely jogszabályban rögzített állami feladat ellátásához kívánja hasznosítani a földrészletet.

¹⁵⁷ Nft. 1. § (1) bekezdés: „A Nemzeti Földalap a kincstári vagyon része. A Nemzeti Földalapba tartozik az állam tulajdonában lévő, az ingatlan-nyilvántartásban

a) szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő (gyep), nádas, erdő, fásított terület vagy halastó művelési ágban nyilvántartott terület,

b) művelés alól kivett területként nyilvántartott olyan terület (ide nem értve az Állami terület I; Állami terület II; és Állami terület III. megnevezésű művelés alóli kivett területet), amelyre az Országos Erdőállomány Adattárban erdőként nyilvántartott terület jogi jelleg ténye van feljegyezve, és az Országos Erdőállomány Adattárban foglaltak szerint elsődleges gazdasági rendeltetésű erdőnek minősül;

c) művelés alól kivett területként nyilvántartott olyan terület, amely a Nemzeti Földalapba tartozó földrészlet mező-, erdőgazdasági tevékenységét szolgálja, vagy ahhoz szükséges.

d) művelés alól kivett, honvédelmi célra feleslegessé nyilvánított területként nyilvántartott földrészlet.”

E szabály alól kivételt jelent az erdő- és erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület, amelynek vagyonkezelését csak költségvetési szerv vagy kizárólagos állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezet végezheti.¹⁵⁸

Ugyancsak nem található egyértelmű szabályozás arra vonatkozóan, hogy a Nemzeti Földalapba tartozó földterületekhez kapcsolódó vagyoni értékű jogok önállóan is hasznosíthatóak-e, így például nem lehet megnyugtató álláspontra helyezkedni abban a kérdésben, hogy erdőterületet is magában foglaló vadászterület esetén az NFt. 20. § (2) bekezdésében rögzített korlátozott személyi kör lehet-e kizárólag vagyonkezelő.

Megítélésem szerint a Nemzeti Földalap rendeltetéséből és a vadgazdálkodás, mint mezőgazdasági tevékenység tartalmából kiindulva az NFt. rendelkezéseinek alkalmazása mellett lenne szükséges állást foglalni és ennek megfelelően az NFt. szabályozását a vagyoni értékű jogok, így a vadászati jog tekintetében szükséges lenne felülvizsgálni és pontosítani.

c) Az előző ponthoz hasonlóan nem ellentmondásmentes annak megállapítása, hogy milyen rendelkezések alkalmazhatóak, amennyiben a magyar állam önálló vadászati joga a Nemzeti Földalapba tartozó illetőleg annak részét nem képező földterületekből álló vadászterülethez kapcsolódik.

Ebben az esetben a vonatkozó jogszabályhelyek alapján az MNV Zrt. és az NFA egyidejű képviseleti jogosultsága áll fenn. Álláspontom szerint ilyenkor analogia legis az Ávt. 3. § (1a) bekezdése¹⁵⁹ és az NFt. 3. § (3) bekezdés b) pontja¹⁶⁰ alapján szükséges eljárni, azaz a vagyonkezelésbe adásról az érintett szervezetek egymással együttműködve közösen kell, hogy döntsenek.

¹⁵⁸ NFt. 20. § (2) bekezdés.

¹⁵⁹ Ávt. 3. § (1a) bekezdés „Azon állami tulajdonban álló ingatlanok felett, amelyek egy része a Nemzeti Földalapba tartozik, a tulajdonosi jogokat a miniszter az agrárpolitikáért felelős miniszterrel közösen, a Nemzeti Földalapról szóló törvény, valamint annak végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint gyakorolja.”

¹⁶⁰ NFt. 3. § (3) bekezdés: „Az állami tulajdonban álló vagy állami tulajdonba kerülő olyan ingatlan felett, amely az ingatlan-nyilvántartás szerint nem kizárólag a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletet tartalmaz, a tulajdonosi jogokat a miniszter az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszterrel, az NFA és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság útján – e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban foglaltak szerint – a következő módon gyakorolja:

b) mindkét fél tulajdonosi joggyakorlásával érintett hasznosítás esetén (ide nem értve a tulajdonjog átruházását) egymással együttműködve.”

Ez az analógia azonban nem ad arra a kérdésre választ, hogy milyen személyi körrel köthető vagyongazdálkodási szerződés, a lehetséges vagyongazdálkodói pozíciót az Ávt. utaló szabálya alapján az Nvt. 11. § (1) és (5) bekezdése,¹⁶¹ vagy az Nft. 19/A. § (2) és 20. § (1)-(2) bekezdése¹⁶² határozza-e meg. Egyértelmű jogszabályi rendelkezés hiányában¹⁶³ arra az álláspontra helyezkedem – az előző pontban jelzett kiterjesztő értelmezést alapul véve –, hogy a vizsgált „vegyes” összetételű vadászterületek önálló vadászati joga kizárólag olyan jogalanyra adható vagyongazdálkodásba, amellyel mindkét jogszabályhely szerint köthető vagyongazdálkodási szerződés, ezek pedig a következők:

a) költségvetési szerv,

¹⁶¹ Nvt. 11. § (1) bekezdés: „A vagyongazdálkodói jog az (5) bekezdésben meghatározott kivétellel vagyongazdálkodási szerződéssel jön létre. A nemzeti vagyon tekintetében vagyongazdálkodási szerződés az (5) bekezdésben meghatározott kivétellel, továbbá a 12. §-ban foglaltak szerinti korlátozásokkal, kizárólag a 3. § (1) bekezdés 19. pont a) alpont aa)–af) alpontjában, valamint b) és c) alpontjában felsorolt személyekkel köthető, és a vagyongazdálkodói jog kizárólag általuk gyakorolható.”

Nvt. 11. § (5) bekezdés első fordulat: „A vagyongazdálkodói jog kivételesen törvényben történő kijelöléssel, a törvényben megjelölt – a 3. § (1) bekezdés 19. pontjában felsoroltak körébe tartozó – személyekkel, vagy a törvényben egyedileg meghatározott jogi személlyel jön létre.”

Nvt. 3. § (1) bekezdés 19. pont: „vagyongazdálkodó:

a) az állam tulajdonában álló nemzeti vagyon tekintetében:

aa) költségvetési szerv,

ab) helyi önkormányzat, önkormányzati társulás,

ac) önkormányzati intézmény,

ad) köztisztviselő,

ae) az állam, az aa)–ac) alpontban meghatározott személyek együtt vagy külön-külön 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet,

af) az ae) alpont szerinti gazdálkodó szervezet 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet,

ag) a törvény által kijelölt egyedileg meghatározott jogi személy.

b) a helyi önkormányzat tulajdonában álló nemzeti vagyon tekintetében:

ba) önkormányzati társulás,

bb) költségvetési szerv vagy önkormányzati intézmény,

bc) köztisztviselő,

bd) az állam, a helyi önkormányzat, a ba)–bb) alpontban meghatározott személyek együtt vagy külön-külön 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet,

be) a bd) alpont szerinti gazdálkodó szervezet 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet.

c) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti egyház, belső egyházi jogi személy és egyházi intézmény a tevékenysége ellátásához szükséges nemzeti vagyon tekintetében.”

¹⁶² Nft. 19/A. § (2) bekezdés: „A vagyongazdálkodói jog kivételesen törvényben történő kijelöléssel, a törvényben megjelölt költségvetési szervvel, vagy a 20. § (1) bekezdés b) vagy c) pontjában meghatározott gazdálkodó szervezettel jön létre.”

Nft. 20. § (1) bekezdés: „Az erdő- és erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület kivételével vagyongazdálkodási szerződés köthető:

a) költségvetési szervvel,

b) többségi állami tulajdoni részesedéssel működő olyan gazdálkodó szervezettel, amely alapító okiratában vagy külön jogszabályban meghatározott alapfeladata teljesítése érdekében kívánja hasznosítani a földterületet, vagy

c) olyan gazdálkodó szervezettel, amely jogszabályban rögzített állami feladat ellátásához kívánja hasznosítani a földterületet.”

Nft. 20. § (2) bekezdés: „Az állam 100%-os tulajdonában álló erdő és erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterület vagyongazdálkodását csak költségvetési szerv vagy 100%-os állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezet végezheti.”

¹⁶³ Vonatkozó rendelkezést a Nemzeti Földalapról szóló törvény szerinti közös tulajdonosi joggyakorlás alatt álló ingatlanokról szóló 220/2011. (X. 20.) Korm. rendeletben sem találhatunk.

- b) legalább többségi állami tulajdoni részesedéssel, míg a fennmaradó részben költségvetési szerv, helyi önkormányzat, önkormányzati társulás, önkormányzati intézmény tulajdoni részesedésével működő olyan gazdálkodó szervezet, amely alapító okiratában vagy külön jogszabályban meghatározott alapfeladata teljesítése érdekében kívánja hasznosítani a földrészletet,
- c) az állam, költségvetési szerv, helyi önkormányzat, önkormányzati társulás, önkormányzati intézmény együtt vagy külön-külön 100%-os tulajdonában álló gazdálkodó szervezet, amely jogszabályban rögzített állami feladat ellátásához kívánja hasznosítani a földrészletet,
- d) erdő- és erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló földterületet is magában foglaló vadászterület esetén költségvetési szerv vagy kizárólagos állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezet.

A fenti pontokban meghatározott vagyonkezelők a Vtv. 11. § (2) bekezdésének megfelelően egyidejűleg több önálló vadászati jog jogosultja is lehetnek. A Vtv. 17. § (8) bekezdése alapján a vagyonkezelői szerződésnek tartalmaznia kell

- becslés alapján a vagyonkezelésbe adás időpontjában a vadászterületen élő vadállomány faj- és darabszámát;
- a vadászterületen található vadgazdálkodási és vadászati létesítmények leírását, azok tulajdoni, illetőleg használati viszonyait, a létesítési, illetőleg fenntartási költségek viselését;
- a vagyonkezelő kötelezettségvállalását arról, hogy a vagyonkezelési szerződés időtartama alatt a vadállományt a jóváhagyott vadgazdálkodási üzemtervnek megfelelő szinten tartja;
- a szerződésben foglaltak teljesítésének biztosítására szolgáló mellékkötelezettségek vállalását;
- a vagyonkezelői díj mértékét.

A vagyonkezelő szerződéssel kapcsolatosan további jelentős joghézagnak tartom a megállapodás időtartamára vonatkozó konkrét, Vtv. által rögzített rendelkezés hiányát. A hiányosságra tekintettel ismét az állami vagyonnal, illetőleg a Nemzeti Földalappal kapcsolatos – a vagyoni értékű jogokkal kapcsolatosan igen felszínes – szabályozásból kell kiindulnunk. Az Ávr. 12. § (3) és (5) bekezdéséből levezethetően a vagyonkezelési

szerződés határozatlan és határozott időre egyaránt megköthető. Az NFt. – ugyancsak kérdésesen alkalmazható rendelkezése – alapján főszabály szerint a vagyonkezelési szerződés határozott időre köthető, melynek időtartama legalább 5 év, legfeljebb a termőföldről szóló törvényben előírt, a termőföldre vonatkozó haszonbérleti szerződés leghosszabb időtartama lehet.¹⁶⁴

II.2.1.4. A haszonbérő

Mind az önálló, mind a társult vadászati jog esetén a vadászati jog hasznosításának minősül annak haszonbérbeadása.¹⁶⁵ Mindkét esetben haszonbérő csak a Vtv. 16. § (1) bekezdésében meghatározott személyi kör lehet, azaz

- a) vadásztársaság;
- b) a vadásztársaságok érdekképviselői szerve;
- c) a mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodás ágazatba sorolt, Magyarországon bejegyzett gazdasági társaság, szövetkezet, továbbá az erdőbirtokossági társulat, feltéve, ha a vadászterület legalább 25%-át mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából használja.

Egy haszonbérő főszabály szerint legfeljebb egy vadászterület vadászati jogára köthet érvényesen haszonbérleti szerződést, ez alól kivétel a Vtv. 16. (1) bekezdés c) pontja alá tartozó szervezet, amely egyidejűleg több vadászati jog haszonbérője is lehet.¹⁶⁶

Önálló vadászati jog esetén főszabály szerint nincs speciális előírás a haszonbérő személyének kiválasztására. Ez alól kivétel a magyar államot megillető önálló vadászati jog tekintettel arra, hogy az az előző pontban kifejtetteknek megfelelően jellemzően a Nemzeti Földalap részét képező állami vagyonnak minősül, így a haszonbérleti szerződés megkötésére csak a vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően kerülhet sor.

¹⁶⁴ NFt. 20. § (5) bekezdés.

¹⁶⁵ Vtv. 10. § (2) bekezdés, 13. § (2) bekezdés. A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog haszonbérbe adása önálló jogi aktusként kell, hogy megjelenjen, ezt támasztja alá a Vtv. 15. § (2) bekezdése is, amely szerint „a mezőgazdasági földterület haszonbérbe adása csak a felek e törvényben írtaknak megfelelő tartalmú megállapodása esetében jelenti egyben a vadászati jog haszonbérbe adását is.” - LESZKOVEN: 2012. 62-63. p.

¹⁶⁶ Vtv. 16. § (2) bekezdés.

Az Ávt. 24. § (1) bekezdése szerint állami vagyon használatát biztosító haszonbérleti szerződés nyilvános, kivételesen, indokolt esetben zártkörű versenyeztetés útján köthető. A hivatkozott jogszabályhely (2) bekezdésében meghatározott kivételi körre tekintettel a versenyeztetés mellőzhető, amennyiben a haszonbérleti szerződés a Vtv. 16. (1) bekezdés c) pontja alá tartozó, legalább többségi állami részesedéssel működő gazdálkodó szervezettel kerül megkötésre. Amennyiben elfogadjuk az Nft. alkalmazásával kapcsolatosan korábban kifejtett kiterjesztő értelmezést, úgy a Nemzeti Földalap részét képező vadászati jog haszonbérleti szerződésének megkötésére vonatkozóan az Nft., illetve a Nemzeti Földalapba tartozó földrészesletek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet szerint kerülhet sor. Az előbbi jogszabály alapján nyilvános pályáztatás mellőzésével haszonbérleti szerződés csak olyan kizárólagos állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezettel köthető, amely főtevékenysége körében a termőföldről szóló törvény szerinti mezőgazdasági tevékenységet folytat.¹⁶⁷

Társult vadászati jog esetén a földtulajdonosok gyűlésének kell döntenie a vadászati jog haszonbérbeadásáról és annak feltételeiről.¹⁶⁸ A Vtv. nem jelöli meg pontosan, hogy milyen feltételekről szükséges a gyűlésnek határoznia, ebből következően az sem állapítható meg egyértelműen, hogy milyen részletkérdéseket jogosult a vadászati közösség képviselője kidolgozni. Konkrét rendelkezés hiányában álláspontom szerint a vizsgált jogszabályhelyet a lehető legtágabb körben kell értelmezni, azaz a földtulajdonosi gyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a haszonbérleti szerződés valamennyi olyan feltételéről való döntés, amelyet a Vtv. nem rendez - értelemszerűen ide tartozik a haszonbérelő személye és a haszonbérleti díj mértéke is -, és a képviselő csak ennek keretében jogosult a haszonbérleti szerződés előkészítésére és a haszonbérelővel történő megkötésére. Ebből következik, hogy a haszonbérleti szerződés minden olyan feltétele érvénytelen, amely nem a földtulajdonosi gyűlés határozata, vagy a Vtv., illetve az egyéb vonatkozó jogszabályok rendelkezései alapján kerül kikötésre.

¹⁶⁷ Ávt. 21. § (3) bekezdés. A jogszabályhely szerint nyilvános pályáztatás mellőzésével haszonbérleti szerződés köthető az olyan központi költségvetési szervvel, amely alapító okiratában, illetve jogszabályban meghatározott alapfeladata teljesítése érdekében kívánja hasznosítani a földrészesletet, azonban a Vtv. 16. § (1) bekezdésére tekintettel a vadászati jog vonatkozásában ez nem bír relevanciával.

¹⁶⁸ Vtv. 12. § (1) bekezdés c) pont.

A vadászati jog haszonbérelőjének jogosulti pozícióját jelentősen meghatározza a haszonbérleti szerződés időtartama, illetőleg annak rendes, vagy rendkívüli felmondással való megszüntetésének lehetősége.

A Vtv. 17. § (3) bekezdése alapján a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződést határozott időre, a vadászterületre vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv időtartamára kell megkötni. A vadgazdálkodási üzemterv főszabály szerint tíz évre szól, ennél rövidebb, vagy legfeljebb három évvel hosszabb időtartam a körzeti vadgazdálkodási tervben akkor határozható meg, ha a rövidebb időtartamban is biztosítható a vadászati jog szakszerű hasznosítása, illetve amennyiben a hosszabb hatályt a vadállomány védelme különösen indokoltá teszi.¹⁶⁹

A haszonbérleti szerződés azonnali hatályú felmondására vonatkozó speciális rendelkezéseket a Vtv. 17. § (4) bekezdése tartalmazza, miszerint bérbeadó a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződést azonnali hatállyal felmondhatja, ha a haszonbérő

- a) a haszonbérleti szerződésben vállalt, valamint a Vtv-ben írt kötelezettségeit a teljesítésre megfelelő határidőt tartalmazó felszólítás ellenére sem teljesíti, és ezáltal a vadászati jog szakszerű hasznosítását a mező-, illetőleg erdőgazdálkodás, a mesterséges vizekben folytatott halászat, valamint a természetvédelem érdekeit súlyosan veszélyezteti;

- b) a vadászati jogot alhaszonbérletbe adja.

A rendes felmondással való megszüntetése kérdésében a vadászati jog haszonbérletét a termőföld haszonbérletével érdemes párhuzamba állítanunk, mivel ez utóbbival kapcsolatosan következetes bírói gyakorlat alakult ki. Termőföldre vonatkozó haszonbérleti szerződés szintén határozott időre, főszabály szerint legfeljebb húsz éves időtartamra köthető. A Kúria – BH2012. 241 számon közzétett határozatában¹⁷⁰ – a termőföld haszonbérletének rendes felmondással történő megszüntetését lehetővé tevő szerződéses kikötést az alábbi indokok alapján nyilvánította jogszerűtlennek: *„A felek szerződése, amely a véghatáridőn belül bármelyik fél részére lehetőséget adott a rendes felmondásra, a szerződést ezen időszakon belül, de határozatlan idejűvé tette, mert nem állapítható meg az alapján előre a lejáratának pontos ideje. A törvényi szabályozás ezt a fajta rendelkezést kizárja, a felek szerződésének ez a kikötése a jogszabály kógens*

¹⁶⁹ Vtv.44. § (1)-(2) bekezdés.

¹⁷⁰ Kúria Pfv. VI. 22.387/2011. számú határozat

rendelkezésébe ütközik, illetve annak megkerülésére irányul, ezért az a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése alapján semmis.”

A fenti indokokra tekintettel – analogia iuris – álláspontom szerint a vadászati jogra vonatkozó haszonbérleti szerződésben is semmis az akár egyoldalú, akár kétoldalú rendes felmondási jog kikötése.

Lényeges kérdésként merül fel a haszonbérleti szerződés és a bérvadászati szerződés elhatárolása arra tekintettel, hogy a vadászati jog haszonbérelője, mint vadászatra jogosult közvetlenül felelős a vadkáráért, míg a bérvadászati szerződés jogosultjával szemben közvetlen igényérvényesítés kizárt. Az elhatárolás szempontjainak meghatározására az 528/2001. számú polgári elvi határozat¹⁷¹ ad iránymutatást. A polgári elvi határozat szerint a bérvadászati szerződés és a vadászati jog haszonbérletének elhatárolásánál annak van döntő jelentősége, hogy a vadászati jog haszonbérlete esetén a haszonbérelő a vadászati jog időleges haszonbérletére - ennek keretében a Vtv. által megengedett vadgazdálkodási tevékenységre - jogosult, míg bérvadászati szerződés alapján a bérelő díj ellenében csupán meghatározott fajtájú és számú vad elejtésére kap lehetőséget. A bérvadászati szerződés alapján a jogosult nem folytat vadgazdálkodási tevékenységet, így nem felel a vad által okozott kárért sem.

Itt jegyzem meg, hogy a vadászati jog hasznosításával kapcsolatosan találkozhatunk – elsősorban állami vadászterületeket érintően – olyan szerződésekkel is a gyakorlatban, amelyek különböző elnevezésekkel – például együttműködési megállapodás; üzemeltetési szerződés –, de nem haszonbérleti szerződésként kerültek megkötésre. Az ilyen megállapodások legtöbbször a Vtv. haszonbérletre vonatkozó rendelkezéseinek – például előhaszonbérleti jog; a szerződés maximált időtartama – megkerülésére irányultak. Álláspontom szerint a Vtv. 10. § (2) bekezdése, 11. § (1) bekezdése és 13. § (2) bekezdése kógens szabályozást tartalmaz, amely alapján a vadászati jogot kizárólag haszonbérlet, vagy állami tulajdon esetén haszonbérlet és vagyonkezelés útján lehet hasznosítani.

Amennyiben tehát a felek a vadászati jog hasznosítása céljából a haszonbérleti szerződéstől eltérő megállapodást kötnek, úgy az feltehetően színlelt szerződés, azaz a

¹⁷¹ Kúria Pfv. I/A. 21.985/1999. számú határozat

felek tényleges akaratra és nyilatkozata között egyezően eltérés áll fenn,¹⁷² és a szerződés részleges vagy teljes érvénytelenségét a haszonbérletre vonatkozó jogszabályi rendelkezések tükrében szükséges megítélni.

A továbbiakban vizsgáljuk meg a lehetséges haszonbérleti kört a Vtv. 16. § (1) bekezdés szerinti sorrendben.

a) A vadásztársaság a Ptk. szerinti egyesületi formában működő és a Vtv. által nevesített civil szervezet,¹⁷³ melynek alapításához legalább 10 tag szükséges.¹⁷⁴ A vadásztársaság, mint egyesület nyilvántartásba vétellel jön létre,¹⁷⁵ amelyre a székhelye szerint illetékes törvényszék bír hatáskörrel.¹⁷⁶ A Vtv. alapján¹⁷⁷ a vadásztársaságnak kizárólag vadászjeggyel¹⁷⁸ rendelkező, ebből következően pedig csak természetes személy tagja lehet. A tagságnak nem feltétele, hogy a vadászjegy érvényes legyen, azonban az öt éves határozott időtartam¹⁷⁹ elteltével – új vadászjegy kiállításának hiányában – az adott tag tagsági jogviszonyát az erre hatáskörrel rendelkező szervnek meg kell szüntetnie.

A vadásztársaság jogi személy, a vagyonával önállóan gazdálkodik, tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok – a tagdíj megfizetésén túl – a vadásztársaság tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.¹⁸⁰

¹⁷² KISS GÁBOR – SÁNDOR ISTVÁN: *A szerződések érvénytelensége*. HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008. 121. p., GELLÉN KLÁRA: *A színlelt szerződés meghatározó jegyei és egyéb ismérvei*. Acta Universitatis Szegediensis Tomus. LXIX. Besenyei Lajos Emlékkönyv, Szeged, 2007. 194-195. p.

¹⁷³ BEZDÁN ANIKÓ: *A vadászati jog, annak gyakorlása és a vadásztársaságok*. PhD értekezés kézírata, Szeged, 2012. 149. p., forrás: <http://www.juris.u-szeged.hu/karunkrol/doktori-vedeseink/munkahelyi-vitak/bezdan-aniko-2012>, letöltés: 2013.04.07.; BEZDÁN ANIKÓ: *A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról*. in: CEDR Hungarian Journal of Agricultural and Environmental Law, 2011. 10. szám. 11. p., forrás: http://epa.oszk.hu/01000/01040/00010/pdf/agrar_es_kornyezetjog_EPA01040_2011_10.pdf, letöltés: 2013.05.05.

¹⁷⁴ Ptk. 61. § (3) bekezdés.

¹⁷⁵ Ptk. 61. § (6) bekezdés, valamint az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: CSzTv.) 4. § (2) bekezdés.

¹⁷⁶ A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény 1. § (1) bekezdés.

¹⁷⁷ Vtv. 16. § (1) bekezdés a) pont

¹⁷⁸ A Vtv. 60. § (1) bekezdése szerint Vadászjegyet kérelemre az a magyarországi állandó lakóhellyel rendelkező tizennyolcadik életévét betöltött személy kaphat, aki

a) eredményes vadászvizsgát tett;

b) nem áll vadászjegyet visszavonó határozat hatálya alatt; továbbá

c) a vadászat során másnak okozott károk fedezetére szolgáló érvényes vadászati felelősségbiztosítással rendelkezik.

¹⁷⁹ Vtv. 61. § (3) bekezdés.

¹⁸⁰ Ptk. 61. § (1) bekezdés, 62. § (8) bekezdés.

Egy vadásztársaság a Vtv. 16. § (2) bekezdése alapján legfeljebb egy vadászterület vadászati jogára köthet érvényesen haszonbérleti szerződést. A szerződés megkötésére vonatkozó döntés meghozatala a társaság alapszabályának rendelkezéseitől függően tartozhat a legfőbb szerv, vagy az ügyintéző és képviseleti szerv hatáskörébe. A vadásztársaság nevében a szerződés aláírására az alapszabályban megjelölt felelős személy¹⁸¹ jogosult.

b) A vadásztársaságok érdekképviselését Magyarországon az Országos Magyar Vadászati Védegylet (a továbbiakban: Védegylet), valamint annak rendes tagjai, a megyei (területi) vadászszövetségek¹⁸² látják el.

Bár a Védegylet csak közvetett érdekképviselést lát el, azonban a Vtv. 16. § (1) bekezdés b) pontja nem szűkíti le a haszonbérleti szerződés megkötésére való jogosultságot a közvetlen érdekképviselést ellátó szervekre, így álláspontom szerint vadászati jog haszonbérelője a Védegylet is lehet. Haszonbérleti szerződés megkötésére vonatkozó döntés a Védegylet jelenleg hatályos alapszabálya alapján az Országos Elnökség hatáskörébe sorolható, míg a szerződés aláírására az ügyvezető elnök, mint törvényes képviselő jogosult.¹⁸³

Az érdekképviselési szervek – a vadásztársaságokhoz hasonlóan – legfeljebb egy vadászterület vadászati jogára köthetnek érvényesen haszonbérleti szerződést.

Szükséges kiemelni, hogy az 1997. évi XLVI. törvénnyel (a továbbiakban: OMVtv.) létrehozott Országos Magyar Vadászakamera nem a vadásztársaságok, hanem a hivatásos, valamint a sportvadászok általános szakmai érdekképviselését ellátó köztestület, így vadászati jog haszonbérelője nem lehet.

¹⁸¹ CSZtv. 2. § 9. pont.

¹⁸² Jelenleg a következő 21 területi szövetség működik: Baranya megyei Vadásztársaságok Szövetsége, Bács-Kiskun megyei Vadászszövetség, Békés megyei Vadászszövetség, Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége, Csongrád megyei Vadászszövetség, Fejér megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége, Kisalföldi Vadászszövetség, Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége, Heves megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége, Komárom-Esztergom megyei Vadásztársaságok és Vadgazdálkodók Szövetsége, Nógrád megyei Vadászszövetség, Vadászok és Természetvédők Közép-Magyarországi Szövetsége, Somogy megyei Vadászok Szövetsége, Vadászok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szövetsége, Jász-Nagykun-Szolnok megyei Vadászszövetség, Tolna megyei Vadászszövetség, Vas vadgazdálkodók Védegylete, Veszprém megyei Vadászszövetség, Zala megyei Vadásztársaságok és Vadgazdálkodók Szövetsége, Sopron Tájégségi Szövetség, Felsőtiszavidéki Vadgazdák Szövetsége, Rábaközi Vadászszövetség (forrás: <http://www.omvk.hu/omvv-szervezeti-felepites.php>)

¹⁸³ Országos Magyar Vadászati Védegylet Alapszabálya 13. § m) pont és 17. § (1) bekezdés – forrás: <http://www.omvk.hu/omvv-kozadatok.php> (letöltés: 2013.05.05.)

c) A Vtv. 16. § (1) bekezdés c) pontja három lehetséges haszonbérleti kört határoz meg: ezek a gazdasági társaságok; a szövetkezetek; az erdőbirtokossági társulatok.

A Vtv. nem ír elő formakényszert a vadászati jogot haszonbérelő gazdasági társaság vonatkozásában, így a haszonbérleti szerződés megkötése – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén – bármilyen, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) által engedett társulási formában lehetséges. A Gt. ellenben már formakényszert szabályoz, amely alapján jelenleg Magyarországon négy féle típusú gazdasági társaság létesíthető, így a vadászati jog is a következő gazdasági társasági formában haszonbérlelhető: közkereseti társaság (kkt.), betéti társaság (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.) és részvénytársaság (rt.).¹⁸⁴

A szövetkezet a 2006. évi X. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 7. §-a alapján az alapszabályban meghatározott összegű részjegytőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése. A szövetkezetet a tagok azonos szükségletei kielégítésére létrehozott, sui generis koordinációs társaságnak tekinthetjük, amely a szövetkezeti elvek alapján működik.¹⁸⁵

Végül az erdőbirtokossági társulat fogalmát az 1994. évi II. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) alapján határozhatjuk meg, miszerint a társulat az erdő művelési ágban nyilvántartott egy vagy több földrészlet tulajdonosai által az erdőgazdálkodási tevékenységgel összefüggő, valamint az ahhoz kapcsolódó feladatok ellátására létrehozott gazdálkodó szervezet, amely jogi személy.

Mindhárom személyi kör tekintetében a vadászati jog haszonbérletére való jogosultság feltétele, hogy a vadászterület legalább 25%-át mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából használják.

¹⁸⁴ PAPP TEKLA: *A gazdasági társaságok általános, közös fogalma*. In: Társasági jog (szerk.: Papp Tekla), Lectum Kiadó, Szeged, 2011. 47-48. p.

¹⁸⁵ BOBVOS PÁL: *Magyar szövetkezeti jogtan*. SZTE-ÁJTK JATEPress, Szeged, 2011. 45. p.

Az Fftv. alapján¹⁸⁶ mező-, erdőgazdasági tevékenységnek minősül a növénytermesztés, a kertészet, az állattenyésztés, a méhanya nevelés, a halászat, a haltenyésztés, a szaporítóanyag termesztés, a vadgazdálkodás, az erdőgazdálkodás, valamint a kiegészítő tevékenységgel vegyes gazdálkodás. E fogalom meghatározásból adódik a kérdés, hogy a vadgazdálkodás, mint mezőgazdasági tevékenység is elfogadható-e a haszonbérleti jogosultság igazolásához. A válasz csak az lehet, hogy nem, hiszen a vadgazdálkodást az egész vadászterületen, azaz annak 100%-án kell végezni, így a vizsgált feltétel kizárólag úgy értelmezhető, hogy a legalább 25%-ra kiterjedő használatnak a vadgazdálkodáson kívüli mezőgazdasági tevékenységre kell vonatkoznia.

Az erdőgazdálkodás fogalmát az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Etv.) 5. §-ának 9. pontja a következőképpen határozza meg: *„az erdő fenntartására, közcélú funkcióinak biztosítására, őrzésére, védelmére, az erdővagyon bővítésére, valamint - a vadászati jog gyakorlása, hasznosítása kivételével - az erdei haszonvételek gyakorlására irányuló tevékenységek összessége.”*

A természetvédelem a környezetvédelem egyik alrendszere,¹⁸⁷ amelynek tárgyát a Tvt. az állat- és növénytani, a földtani, víztani, tájképi és kultúrtörténeti szempontból védelemre érdemes értékek, területek fenntartásában, javításában, helyreállításában határozza meg.¹⁸⁸ A Tvt. hatálya kiterjed a természeti értékekhez, területekhez és tájakhoz kapcsolódó tevékenységre is.¹⁸⁹ A Vtv. 16. § (1) bekezdés c) pontja nem a természetvédelemmel közvetlenül összefüggő gazdasági tevékenységről rendelkezik, így álláspontom szerint minden olyan tevékenységgel igazolható a vadászati jog haszonbérletéhez szükséges feltétel, amely a vadászterülethez tartozó földterületek használatán keresztül közvetlenül, vagy közvetve természetvédelmi célokat szolgál. A Tvt. 11-13. §-a alapján a vadgazdálkodás is a természetvédelemmel összefüggő tevékenységnek minősül, azonban a fent kifejtettekhez hasonlóan csak azt a jogértelmezést tartom helyesnek, miszerint a legalább 25%-ra kiterjedő használatnak a vadgazdálkodáson kívüli természetvédelmi tevékenységre kell vonatkoznia.

¹⁸⁶ Fftv. 5. § 18. pont.

¹⁸⁷ FODOR LÁSZLÓ: *Környezetvédelmi jog és igazgatás*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2012. 158. p.

¹⁸⁸ FODOR LÁSZLÓ 2012. 160. p.

¹⁸⁹ Tvt. 3. § (1) bekezdés.

A Vtv., illetve a Vhr. jelentős hiányosságának tartom, hogy nem teszik kötelezővé a vadászati jog haszonbérletére vonatkozó szerződés hatósági engedélyeztetési eljárásában a Vtv. 16. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tényleges használat igazolását a leendő haszonbérő részéről, így gyakorlatilag a vizsgált törvényi feltétel hatósági kontroll nélkül marad.¹⁹⁰

A gazdasági társaságok és a szövetkezetek tekintetében további konjunktív feltételek, hogy a haszonbérő kizárólag mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodás ágazatba sorolt, valamint Magyarországon bejegyzett lehet.

A „mezőgazdasági, illetve erdőgazdálkodási ágazatba sorolt” feltétel az adott gazdasági társaság, szövetkezet TEÁOR¹⁹¹ szerinti tevékenységére utal. Mivel a Vtv. nem szűkíti a feltételt a cégtörvény¹⁹² szerinti főtevékenységre, így az annak való megfelelés megállapítható, ha a gazdasági társaságnak, vagy szövetkezetnek akár a főtevékenysége, akár a további tevékenységei közül legalább egy, a jelenleg hatályos TEÁOR nomenklátúra A. nemzetgazdasági ágának (mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat) 01. (növénytermesztés, állattenyésztés, vadgazdálkodás és kapcsolódó szolgáltatások) vagy 02. (erdőgazdálkodás) ágazatába tartozik.

A „Magyarországon bejegyzett” feltétel jelentése, hogy a leendő haszonbérőt a hatáskörrel rendelkező magyar törvényszék, mint cégbíróság cégnyilvántartásba vette.

¹⁹⁰ A Vtv. 18. §-a alapján kizárólag a kérelmet, az aláírt haszonbérleti szerződést és a vadgazdálkodási üzemtervet szükséges benyújtani a szerződés aláírásától számított 60 napon belül.

¹⁹¹ Gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere TEÁOR'08

¹⁹² 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (a továbbiakban: Ctv.)

II.2.1.5. Kitekintés a német szabályozásra

A vadászati jog a német jogban is a földterület tulajdonjogához kapcsolódó, annak elválaszthatatlan részét képező vagyoni értékű jog, azzal, hogy a vadászati jog gyakorlása kizárólag vadászterületnek minősülő területen megengedett.¹⁹³

A magyar szabályozáshoz hasonlóan a BJagdG. is kétféle, egyéni és közösségi vadászterületet határoz meg.¹⁹⁴ A BJagdG. 7. § (1) bekezdése alapján az egyéni vadászterület legalább 75 hektáros összefüggő és mező-, erdő-, vagy halgazdálkodási szempontból hasznosítható területen alakítható ki, amennyiben a terület egy személy vagy közösség kizárólagos tulajdonában van.¹⁹⁵ A tartományok e rendelkezéstől főszabály szerint csak oly módon térhetnek el, amennyiben a területi korlátot magasabb mértékben határozzák meg.

Az egyéni vadászterülethez nem tartozó községi földrészeket közös vadászterületet alkotnak, amennyiben az összterületük eléri legalább a 150 hektárt.¹⁹⁶ Ettől eltérően egy közösségi vadászterület szétválása csak abban az esetben engedélyezett, amennyiben a szétválással létrejövő különálló vadászterületek területe eléri legalább a 250 hektárt.¹⁹⁷

A közösségi vadászterületek tekintetében a vadászati jog gyakorlására a vadászterülethez tartozó földrészeket tulajdonosaiból álló vadászati közösség jogosult,¹⁹⁸ míg önálló vadászterület esetén a jogosult az egyéni vadászterület tulajdonosa.¹⁹⁹

Mind a vadászati közösség, mind az önálló vadászatra jogosult haszonbérlet útján hasznosíthatja a vadászati jogot azzal, hogy a BJagdG. főszabály szerint kizárja a vadászati jog egy részének haszonbérletét.²⁰⁰ A vadászterület egy részére vonatkozóan kizárólag akkor van lehetőség van a vadászati jog haszonbérletére, amennyiben a vadászterület haszonbérlettel érintett és haszonbérlettel nem érintett részének területe is

¹⁹³ BJagdG. 3. § (1) és (3) bekezdés. A hivatkozott jogszabályhely (2) bekezdése alapján a tulajdonos nélküli földterületek esetén a vadászati jog a fekvés szerinti tartományt illeti meg.

¹⁹⁴ BJagdG. 4. §

¹⁹⁵ BEZDÁN ANIKÓ: 2012. 135. p.

¹⁹⁶ BJagdG. 8. § (1) bekezdés.

¹⁹⁷ BJagdG. 8. § (1) bekezdés.

¹⁹⁸ BJagdG. 8. § (5) bekezdés.

¹⁹⁹ BJagdG. 7. § (4) bekezdés.

²⁰⁰ BJagdG. 11. § (1) bekezdés. A jogszabályhely alapján viszont megengedett, hogy a haszonbérbe adó meghatározott vadfaj vadászatához kapcsolódó hasznót saját maga részére fenntartsa.

eléri külön-külön, önálló vadászterület esetén legalább a 75 hektárt, míg közösségi vadászterület esetén a 250 hektárt.²⁰¹

Egy haszonbérelő legfeljebb mindösszesen 1000 hektár földterületen fennálló vadászati jog haszonbérletére jogosult, amelybe valamennyi olyan területet bele kell számítani, amely tekintetében érvényes vadászati engedéllyel rendelkezik. Amennyiben egy személy tulajdonában több mint 1000 hektár összterületet elérő egy vagy több önálló vadászterület van, úgy vadászati jog haszonbérletére csak abban az esetben jogosult, ha a haszonbérlettel legalább azonos mértékben ő maga is vadászati jogot ad haszonbérbe. A területi korlátozás akkor is érvényesül, ha egy személy tulajdonában kevesebb, mint 1000 hektár összterületet elérő egy vagy több önálló vadászterület van, ebben az esetben ugyanis legfeljebb olyan mértékben jogosult haszonbérletre, hogy a tulajdonában és haszonbérletében lévő összes vadászterület területe ne haladja meg az 1000 hektárt.²⁰²

A vadászati jog haszonbérletére irányuló szerződés írásbeli alakhoz kötött és legalább kilenc évre szóló határozott időtartamra köthető. A szerződés hatályának kezdete, illetve megszűnése a vadászati évhez kötött (április 1-től március 31-ig).²⁰³ A haszonbérelői pozíció feltétele éves vadászengedély megléte és legalább három éves németországi tartózkodás.²⁰⁴

A BJagdG. 29. §-a szerint

„(1) Amennyiben egy telket, amely valamely közös vadászterülethez tartozik vagy valamely közös vadászterülethez van hozzácsatolva (5. § (1) bekezdés), patás vadak, vadnyulak vagy fácánok károsítanak, úgy a vadászati közösségnek meg kell térítenie a károsult számára a vadkárt. A közösségi kasszából teljesített kártérítést az egyes tagoknak az érintett telkek területi arányának megfelelően kell viselniük. Amennyiben a vadászati haszonbérelő a vadkár megtérítését egészben vagy részben átvállalta, úgy a kártérítési kötelezettség a vadászati haszonbérelőt terheli. A vadászati közösség kártérítési kötelezettsége fennmarad, amennyiben a károsult a bérletől nem tud kártérítéshez jutni.

(2) Azokat a vadkárokat, amelyek olyan telkekben keletkeznek, amelyek egy egyéni vadászterülethez kerültek hozzácsatolásra (5. § (1) bekezdés), az egyéni vadászterület

²⁰¹ BJagdG. 11. § (2) bekezdés.

²⁰² BJagdG. 11. § (3) bekezdés. A tartományok meghatározott területek vonatkozásában jogosultak a BJagdG. szabályaitól eltérő mértékben meghatározni a haszonbérlelhető vadászterület nagyságát.

²⁰³ BJagdG. 11. § (4) bekezdés.

²⁰⁴ BJagdG. 11. § (5) bekezdés.

tulajdonosának vagy a haszonélvezőjének kell megtérítenie. Haszonbérbeadás esetében a vadászati haszonbérő felel, amennyiben a haszonbérleti szerződésben a vadkár megtérítésére kötelezett. Ebben az esetben a tulajdonos vagy a haszonélvező csak akkor felel, ha a károsult a haszonbérőtől nem tud kártérítéshez jutni.

(3) Olyan telkeknél, amelyek egy egyéni vadászterülethez tartoznak, a vadkárok megtérítése iránti kötelezettség (1. bekezdés), a 2. bekezdés eseteitől eltekintve, a károsult és a vadászati jog jogosultja között fennálló jogviszonyhoz igazodik. Eltérő megállapodás esetén a vadászati jog jogosultja kártérítésre köteles, ha a kárt a nem kielégítő vadkilövással okozta.

(4) A tartományok meghatározhatják, hogy más vadra is kiterjesztik a vadkárból adódó kártérítési kötelezettséget, és hogy a vadkárért járó összeg meghatározott vadra vadkár-kiegyenlítés megteremtésével az érintettek többségére kell elosztani (vadkár-kiegyenlítő pénztár).”

A vadkárért felelős személyére vonatkozó szabályokat a BJagd. 29. §-a alapján két csoportra oszthatjuk.

Közösségi vadászterület esetén a vadkárért a vadászatra jogosult vadászati közösség felel elsődlegesen függetlenül attól, hogy a vadászterület kialakítására BJagdG. mely rendelete²⁰⁵ alapján került sor. A törvény szerint a vadászati jog haszonbérlete esetén is a vadászati közösség marad a felelős, kivéve, ha a haszonbérleti szerződésben a haszonbérő a vadkár egészben vagy részben történő megtérítésére kötelezettséget vállal.²⁰⁶ Amennyiben a vadászati jog haszonbérője csak részben vállal felelősséget, úgy a vadászati közösség közvetlen felelőssége is fennmarad a vadkár azon részéért, amelyre a haszonbérő szerződéses felelőssége nem terjed ki. Ha azonban a vadászati jog haszonbérője a vadászati közösség felé vadkárátalány megfizetésére köteles, úgy a károsulttal szemben a vadászati közösség marad a közvetlen felelős, a károsult a vadászati jog haszonbérőjével szembeni igényérvényesítésre nem jogosult.²⁰⁷ Akár egészben, akár részben történik a felelősség haszonbérő általi átvállalása, a vadászati közösség a haszonbérőt terhelő vadkár megtérítése iránt mögöttes felelősséggel

²⁰⁵ BJagdG. 5. § (1) bekezdés; 8. § (1)-(3) bekezdés.

²⁰⁶ Az ilyen tartalmú szerződéses kikötést a német szakirodalom a BGB 328. § szerinti, harmadik fél javára szóló szerződéses kikötésnek minősíti (lásd: ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: 2010. 158. p.). Ennek megfelelően a károsult a vadászati jog haszonbérletére irányuló szerződés alapján jogosult a haszonbérővel szemben kártérítési igényt érvényesíteni vadkár esetén.

²⁰⁷ MARCUS SCHUCK: 2010. 472. p.

tartozik. A mögöttes felelősség az uralkodó szakirodalmi álláspont szerint a kezesi felelősséggel azonos, így a BGB vonatkozó rendelkezései alapján a vadászati közösség élhet a kezeset megillető jogokkal,²⁰⁸ ideértve a sortartási kifogást, illetve a jogorvoslat hiányára alapított kifogás érvényesítését. Eltérő értelmezések szerint a vadászati közösség és a vadászati jog hasznóbérlője a károsulttal szemben egyetemleges felelősséggel tartozik, ami alapján a károsult közvetlenül a közösségtől is követelheti kárának megtérítését függetlenül a sortartásra, illetve arra, hogy megkísérelte-e peres úton érvényesíteni a követelését a hasznóbérlővel szemben.²⁰⁹ Amennyiben a vadászati közösség a kártérítési felelősséggel tartozó hasznóbérlő helyett téríti meg a vadkárt, úgy a hasznóbérlővel szemben megtérítési igénye keletkezik. A vadászati közösség által teljesített kártérítés a közösség tagjait a földtulajdonuk mértékéhez igazodó arányban terheli.²¹⁰

Önálló vadászterület esetén az előzőekben részletezettekhez hasonlóan tartozik kártérítési felelősséggel az önálló vadászterület tulajdonosa vagy hasznélvezője, amennyiben a vadkár olyan földbirtokon következik be, amely a BJagdG. 5. § (1) bekezdése szerinti egyesítés következtében került csatolásra az önálló vadászterülethez. Ezen kívül azonban az önálló vadászterületek tekintetében a vadkárért való felelősség a vadászatra jogosult és a károsult szerződéses megállapodásától függ. A felek szerződéses megállapodása hiányában a tulajdonos, hasznélvező, vagy a vadászati jog hasznóbérlője kizárólag a kilövési terv nem megfelelő teljesítésére visszavezethető vadkárokért tartozik megtérítési kötelezettséggel, azaz a vadászatra jogosultat felróhatóság alapján terheli felelősség.

Eltérő felelősségi szabályt tartalmaz a BJagdG. 30. §-a, amely alapján, ha karámban gondozott és onnan kiszabaduló patás vadon élő állat okoz vadkárt, úgy kizárólag az

²⁰⁸ BGB „767. § (1) A kezesi felelősség mértéke a mindenkor főköveteléshez igazodik. Ez különösen arra az esetre vonatkozik, ha a főkövetelés akár a főadós önhibáján kívül akár hibájára tekintettel megváltozik. A kezesi felelősség nem terjed ki a főadós kezességvállalást követően vállalt jogügyleteire.” „768. § (1) A kezes valamennyi, a főadóst megillető igénnyel jogosult élni. A főadós halála esetén azonban a kezes nem hivatkozhat az örökösök korlátozott felelősségére.

(2) A kezeset egy adott jogosultságtól az sem fosztja meg, ha arról a főadós egyébként lemondott.” „771. § A kezes visszautasíthatja a hitelező részére történő teljesítést, amennyiben a hitelező nem kísérelte meg a főadós teljesítését bírói úton kikényszeríteni (sortartási kifogása).”

²⁰⁹ MARCUS SCHUCK: 2010. 472. p.

²¹⁰ BJagdG. 29. § (1) bekezdés második mondat.

köteles kártérítésre, aki mint vadászati jog jogosultja, tulajdonos vagy haszonélvező a karám feletti felügyeletre köteles.

A fentiek alapján a német és a magyar szabályozás az alábbi jelentős eltéréseket mutatja a vadkárért felelős személy tekintetében:

a) A BJagdG. szerint a közösségi vadászterület tulajdonosi közössége a vadászati jog gyakorlása módjától függetlenül jelen van a felelősségi jogviszonyban. A felelősség közvetlenül vagy közvetve (mögöttes felelősségként) a vadászati jog haszonbérbe adása esetén is megmarad. A magyar szabályozás ettől eltérően a vadászati jog haszonbérbe adása esetén a földtulajdonosi közösségről teljes mértékben a vadászati jog haszonbérelőjére, mint vadászatra jogosultra telepíti a vadkár megtérítésének kötelezettségét és ehhez kapcsolódóan a földtulajdonosi közösség terhére mögöttes felelősséget nem állapít meg.

A német szabályozás hivatkozott jogintézményét átemelhetőnek tartanám a magyar vadászati jogba, mert álláspontom szerint a földtulajdonosi közösség háttérfelelőssége arra sarkallná a közösséget, hogy a lehető legkörültekintőbben járjon el a vadászati jog haszonbérelőjének kiválasztása során. A magyar joggyakorlatban kialakult visszasságokra tekintettel azonban a mögöttes felelősségi alakzatot kiegészíteném azzal, hogy amennyiben a földtulajdonosi közösség valamely tagja a szavazati jogok több mint felével rendelkezik és a vadászati jog hasznosításával kapcsolatos döntések kizárólag a többségi tulajdonos szavazatai alapján kerülnek meghozatalra, úgy a bekövetkezett vadkárokért a vadászati jog haszonbérelője mellett e tulajdonost egyetemleges felelősség vagy kizárólag vele szemben érvényesülő mögöttes felelősség terhelje.

b) A német vadászati jog az egyéni vadászterületek tekintetében egyértelműen rögzíti, hogy amennyiben a teljes vadászterület tekintetében haszonélvezeti jog áll fenn, úgy a vadászatra jogosultnak a haszonélvező minősül.²¹¹ Ennek megfelelően rögzíti a BJagdG., hogy az egyéni vadászterületek vonatkozásában a kárért felelős pozíciójában a haszonélvezetre jogosult is állhat.

²¹¹ BJagdG. 7. § (4) bekezdés.

II.2.2. A károsult

Károsulti pozícióban a polgári jog bármely alanya lehet,²¹² akit, vagy amelyet a Vtv. 75. § (1) bekezdésében meghatározott kár ért. A kárigény érvényesítéshez a tényleges földhasználati jogcím bizonyítása szükséges.²¹³

Bár a Vtv. a 75. §-ban, illetőleg a kár megállapítására vonatkozó rendelkezésekben a „károsult”, míg a kármegelőzési kötelezettség rögzítésekor a „földhasználó” fogalmát használja, azonban a kár jellegére tekintettel a két pozíció nem válhat el egymástól.²¹⁴

Ez utóbbi megállapítás helytálló a föld tulajdonosváltozása nélkül értékesített lábon álló (betakarítatlan) termésben, terményben bekövetkezett vadkár esetén is a következő indokokra tekintettel. A Vhr. 82. § (2) bekezdés és 83. § (2) bekezdése alapján²¹⁵ a vadkár terméskiesést, a csemeték elhalását, vagy a természetes erdőfelújítás veszélyeztetését eredményezi, azaz minden esetben lábon álló termésben, terményben következik be. A termés, termény polgári jogi szempontból a föld természetes gyümölcsének minősül, amely önálló dologgá az elválasztással válik, elválasztás nélkül, mint a gyümölcsöző földologgal alkotórészi kapcsolatban álló függő gyümölcs kizárólag a jövőbeli elválasztás idejére szóló hatállyal lehet kötelmi jogviszony tárgya.²¹⁶ A Ptk. 125. § (1) bekezdése szerint: *„Akinék más dolgán olyan joga van, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonbavételére jogosítja – ha ezek tulajdonjogát korábban nem szerezte meg –, az elválással tulajdonjogot szerez. Ha a jogosultnak nincs birtokában az a dolog, amelyből a termék, a termény vagy a szaporulat származik, a birtokba vétellel válik tulajdonossá.”*

A kifejtettek alapján lábon álló termés, termény átruházása vonatkozásában két eset lehetséges: a) a felek a földre vonatkozó olyan jogviszonyt létesítenek, ami alapján a termés, termény elválasztását a vevő megteheti; b) a vevőnek használati joga nincs, ekkor azonban a tulajdonjogot csak a termés, termény birtokbavételével szerzi meg. Előbbi esetben a vevő bizonyos ideig földhasználói pozícióba kerül és így, mint

²¹² UJVÁRINÉ ANTAL EDIT: 2000. 37. p.

²¹³ Győri Ítéltábla Pf.III.20.507/2010/31. számú határozat

²¹⁴ Azonos álláspontot találhatunk a Szombathelyi Törvényszék 2010.10.06-án kelt (az anonim bírósági határozatok gyűjteményében számozatlanul megjelent) határozatában.

²¹⁵ A Vhr. hivatkozott rendelkezéseinek kógens jellegére vonatkozó álláspontom kifejtését a II.3. pont tartalmazza.

²¹⁶ LENKOVICS BARNABÁS: *Magyar polgári jog – Dologi jog*. Eötvös József Kiadó, Budapest, 2001. 48-49. p.

földhasználó válhat károsulttá, de csak a szerződés megkötésétől a betakarításig, kitermelésig terjedő időtartamban bekövetkezett vadkár tekintetében. Az utóbbi átruházási típusnál a vevő az adásvételt követően bekövetkezett vadkárok vonatkozásában a vadászatra jogosulttal szemben igényérvényesítésre nem jogosult, hiszen ha a teljesítés időpontjában a szolgáltatott dolog nem felel meg az adásvételi szerződésben meghatározott tulajdonságoknak, úgy az az eladó hibás teljesítésének minősül, amiért a felelősség is őt terheli.²¹⁷ Természetesen az eladó, mint a hibás teljesítésért való helytállásból eredően kárt szenvedett személy a vadászatra jogosulttal szemben követelhet kártérítést vadkár jogcímen, mint károsult földhasználó.²¹⁸

II.2.3. A magyar állam

A magyar államot a vizsgált felelősségi jogviszony közvetett alanyának tekinthetjük, mint a kárt okozó vad tulajdonosát.²¹⁹ Az állami tulajdont a Ptk. 128. § (1) bekezdése, valamint a Vtv. 9. § (1) bekezdése rögzítik. A vadászatra jogosult főszabály szerint csak az elejtéssel, elfogással, elhullással szerez tulajdont.²²⁰ Törvényi kivételt jelent a vadaskertben, a vadasparkban, illetve vadászterületen létesített vadfarmon jogszerűen tartott vad – a vadaspark, illetve a vadfarm fenntartójával kötött eltérő megállapodás hiányában –, amely a vadászatra jogosult tulajdonában van.²²¹

A kárviselés vadászati jogosultra történő telepítésének az indoka, miszerint a jogosult a kárt azért köteles viselni, mert a hasznot is ő húzza a vadból, álláspontom szerint már

²¹⁷ Ptk. 305. § (1) bekezdés.

²¹⁸ Más indokok alapján, de azonos álláspontra helyezkedik Zoltán Ödön. ZOLTÁN ÖDÖN: 1973. 119-120. p.

²¹⁹ A német polgári törvénykönyv (BGB - Bürgerliches Gesetzbuch – forrás: <http://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>) szabályozása szerint a szabadon élő vad gazdátlanok minősül:

BGB „960. § (1) A vadállatok, amíg szabadon élnek, gazdátlanok. Az állatkerti vadak, továbbá a mesterséges tavakban és egyéb saját tulajdonú vizekben élő halak nem minősülnek gazdátlanoknak.

(2) Egy korábban foglyul ejtett vadállat visszanyeri szabadságát és ismét gazdátlanul válik, amennyiben a tulajdonos az üldözésével indokolatlanul késlekedik vagy ha a további kereséssel felhagy.

(3) A megszelídített állat gazdátlanul válik, amennyiben a gazdájához nem tér vissza többé.”

A BJagdG. hatálya alá tartozó vad elejtéssel, elfogással kerül a vadászatra jogosult tulajdonába.

²²⁰ A tulajdonjogi változást nem az éves vadgazdálkodási tervben egyedileg meghatározott vadnak a Vtv. 57. § (2) bekezdésében írt azonosítóval ellátása és az elejtés löjegyébe, illetve egyéni zsákmányjegyzékbe történő bevezetése keletkezteti. Az éves vadgazdálkodási terv egyedileg nem határozza meg a vadászterületen kilöhető vadakat, továbbá a löjegyék, illetőleg az egyéni zsákmányjegyzék is csupán a vad feletti rendelkezési jogot igazolja harmadik személlyel szemben. – Kúria 2/2005. számú BJE határozat.

²²¹ Vtv. 9. § (4) bekezdés.

nem egyeztethető össze a jelenlegi jogszabályi környezettel és társadalmi elvárásokkal. Az elmúlt években felértékelődött a környezet fenntartásának követelménye, így hangsúlyosabban kiemelhető a Vtv. preambulumban rögzített minősítés, miszerint a vadon élő állat – így a kárt okozó vad is – esztétikai, tudományos, kulturális, gazdasági és genetikai értékek hordozója, melyet – mint az egész emberiség és nemzetünk kincsét – természetes állapotban a jövő nemzedékek számára meg kell őrizni. Ebből is kiindulhatunk mikor megállapítjuk, hogy a vadból nem kizárólag a vadászatra jogosult részesül haszonból, hanem a vadállomány fenntartása a teljes társadalom részére hasznot jelent. Emellett az anyagi haszonból a magyar állam is részesül, hiszen a vadászati jogot maga gyakorló földtulajdonosi közösségen és a vadásztársaságokon kívül a legjelentősebb hasznot hozó bérvadászat és vadhús értékesítés után a vadászatra jogosult társasági adó megfizetésére köteles. A földtulajdonosi közösség adómentessége abból ered, hogy nem tartozik az 1996. évi. LXXXI. törvény²²² (a továbbiakban: Tao. tv.) alanyi hatálya alá,²²³ míg a vadásztársaságok adómentessége az egyesületekre vonatkozó különös szabályokból következik, miszerint a vadásztatás és a vadhús értékesítés cél szerinti tevékenységnek, az ebből származó bevétel pedig cél szerinti tevékenység bevételeként minősül a Tao. tv. 6. számú melléklete „A” fejezetének 1. pontja alapján, így pedig nem sorolandó az adókötelezettséggel terhelt vállalkozási tevékenység körébe.²²⁴

A kifejtettek miatt indokolt lenne a vadászatra jogosultak számára jelentős – sok esetben a vadgazdálkodás folytonosságát veszélyeztető – anyagi terhet jelentő vadkár vonatkozásában az adómentesség alanyi és tárgyi körének kiterjesztése.

²²² 1996. évi LXXXI. törvény a társasági adóról és az osztalékadóról.

²²³ Tao. tv. 2. § (2)-(4) bekezdés.

²²⁴ 2002/69. APEH iránymutatás: A földtulajdonosok vadászati közösségének megítélése a társasági adózás szempontjából. Forrás: <http://vadaszati jog.freeweb.hu/adozas/apmh2002-69.htm> (letöltés: 2013.05.10.); Nemzeti Adó- és Vámhivatal tájékoztatása (2012.08.08.): Vadásztársaságok bevételeinek, vadászrész juttatásának adójogi minősítése. Forrás: http://huntingpress.eu/magazin/nem_adokoteles_a_vadasztatasi_es_a_vadhuseladas (letöltés: 2013.05.09.)

II.3. A kárt okozó vad

A jogszabályi rendelkezés meghatározza, hogy mely vad károkozása esetén állapítható meg a vadkárért való felelősség. A Vtv. 75. § (1) bekezdése e feltétel vonatkozásában taxatív felsorolást tartalmaz, ami alapján vadkárnak csak „*a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon, továbbá a mezei nyúl és a fácán által*” okozott kár minősülhet. Ha a felsorolást összevetjük a Vhr. 1. §-ával, akkor megállapíthatjuk, hogy egy nagyvadfaj (a szikaszarvas) és a legtöbb apróvadfaj (pl. üregi nyúl, pézsmapocok, róka stb.) nevesítése elmaradt. Ennek jogalkotói indoka az volt, hogy bár a kimaradt vadfajok közül bizonyítottan több is okoz kárt életmódjával,²²⁵ azonban e károk olyan jelentéktelen mértékűek, hogy nem indokolt a vizsgált kárfelelősségi alakzat alkalmazása. A nem nevesített vadfajok által okozott károkért adott esetben így csak a Ptk. 339. § (1) bekezdése alapján állapítható meg felelősség a vadászatra jogosulttal szemben.²²⁶

A VM Tervezet szűkíti a kárt okozó vadfajok körét. Amennyiben a Vtv. módosítására az előterjesztésnek megfelelően kerül sor, úgy a Vtv-ben szabályozott speciális megtérítési kötelezettség a mezei nyúl és a fácán károkozása esetén nem lesz alkalmazható.

Gyakorlatilag azonos szabályozási módszer érvényesül a német és az osztrák vadászati jogban is, miszerint a vonatkozó jogszabályok meghatározzák azokat a vadfajokat, amelyek károkozása tekintetében a vadászatra jogosultat kártérítési kötelezettség terheli.

A BJagdG. 29. § (1) bekezdése értelmében csak a patás vadfajok, a vadnyúl és a fácán (kárvad) által okozott kár minősül a jogszabályhely alkalmazása szempontjából vadkárnak. A patás vadfajok a BJagdG. 2. § (3) bekezdése alapján: az európai bölény; a jávorszarvas, a gímszarvas, a dámszarva, a szikaszarvas, az őz, a zerge, az alpesi zerge, a muflon és a vaddisznó. A 29. § (4) bekezdés szerint a tartományok más vadat is a patás vadfajok csoportjába sorolhatnak, de erre egy tartományban sem találunk

²²⁵ Erre hoz számos példát többek között Klátyik József. – KLÁTYIK JÓZSEF: *Nemzeti kincsünk a vad – vadkárok, vadászati és vadban okozott károk*. INGA-V GSZI Kiadó, Pécs, 2003. 22-23. p.

²²⁶ Lásd erre vonatkozóan a II.1. d) pontban kifejtetteket.

példát.²²⁷ A kártérítési kötelezettség szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az adott kárvadnak van-e vadászati idénye vagy nincs, és annak sem, hogy az adott vadászterületen állandó vagy csak kósza vadnak minősül-e.²²⁸ Emellett a vadászati jog haszonbérlete esetén a felek a haszonbérleti szerződésben is kiterjeszthetik a 29. § szerinti kártérítési felelősséget a BJagdG. által meghatározott vadfajokon kívüli, a szövetségi törvény hatálya alá tartozó, azaz vadászható vadfajokra.²²⁹

Nem érvényesül a 29. §, amennyiben a kárt vadhús előállítás céljából, bekerített területen tenyésztett vad okozza. A német joggyakorlat szerint ugyanis az elkerített területen élő vad nem minősül szabadon élő vadnak, így károkozása esetén az általános állattartói felelősség²³⁰ érvényesül.²³¹

Az osztrák tartományi vadászati törvényekben tágabb és szűkebb módon meghatározott kárvad fogalmakkal találkozhatunk. Egyes szabályozások szerint a vadászatra jogosult felel minden kárért, amit a vadászterületen élő bármely vad okoz (Karintia;²³² Felső-Ausztria;²³³ Salzburg²³⁴); ennél szűkebb az a meghatározás, miszerint a felelősség kizárólag a vadászható vadfajok károkozása tekintetében áll fenn (Tirol;²³⁵ Alsó-Ausztria;²³⁶ Burgenland;²³⁷ Stájerország²³⁸), végül Vorarlberg és Bécs tartományi vadászati törvényei alapján a kárfelelősség a taxatív módon felsorolt vad károkozása esetén állapítható meg (Vorarlberg: szarvas, zerge, őz, muflon, vaddisznó, nyúlfélék és borz;²³⁹ Bécs: gímszarvas, dámszarvas, szikaszarvas, őz, muflon, vaddisznó, borz, mezei nyúl, üregi nyúl, fácán, vadpulyka²⁴⁰).

²²⁷ MARCUS SCHUCK: 2010. 471. p.

²²⁸ ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: 2010. 155-156. p.

²²⁹ MARCUS SCHUCK: 2010. 471. p.

²³⁰ BGB 833. § „Állattartói felelősség

A tartott állat által életben, testi épségben, egészségben, illetve dolgokban okozott károkért az állattartó kártérítési felelősséggel tartozik. A kártérítési felelősség nem áll fenn, ha a kárt olyan háziállat okozta, amelyet gazdája a saját foglalkozásának, gazdasági tevékenységének vagy megélhetésének elősegítésére tart, és az állat gazdája az állat felügyelete során kellő gondosságot tanúsított, vagy a kár a kellő gondosság tanúsítása ellenére is bekövetkezett volna.”

²³¹ MARCUS SCHUCK: 2010. 471. p.

²³² K Jagdgesetz 74. § Abs. 2. a)

²³³ NÖ Jagdgesetz 101. § Abs. 1.; 17. § Abs. 1-2.

²³⁴ SB Jagdgesetz 91. § Abs. 1. b)

²³⁵ T Jagdgesetz 54. § Abs. 2. A háziállatokban okozott kár megtérítését a károsult csak akkor igényelheti, amennyiben azok védelme érdekében elvárható gondossággal járt el.

²³⁶ Oö. Jagdgesetz 65. § Abs. 2.

²³⁷ Bgld. Jagdgesetz 111. § Abs. 1.; 21. § Abs. 1-2.

²³⁸ STM Jagdgesetz 64. § Abs. 1. b), 3.; 55. § Abs. 2-3.; 49. §

²³⁹ V Jagdgesetz 59. § Abs. 1. b)

²⁴⁰ Wiener Jagdgesetz 97. § Abs. 1., 95. § Abs. 1.

II.4. A károkozás helye és módja

Az előző bekezdésben nevesített vadfajokat két csoportba sorolhatjuk, mert csak az a kár minősülhet vadkárnak, amelyet

- a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon a *„mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban”*; továbbá
- az őz, a mezei nyúl és a fácán *„a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben”* okozott.

A kár vadkárként való minősítése tehát független attól, hogy vadászterületen vagy vadászterületen kívül következett-e be, ennek kizárólag a kárért felelős jogosult személyének megállapításánál van jelentősége.²⁴¹

A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás törvényi fogalom-meghatározásai²⁴² a II.2.1.4. pontban rögzítésre kerültek.

Szőlőben, illetve gyümölcsösben keletkezett vadkár esetén álláspontom szerint kizárólag az vizsgálendő, hogy a károkozás a szőlő, vagy a gyümölcs, mint növény valamely részében következett-e be és a vadkár megállapításának álláspontom szerint nem jogi feltétele, hogy a károsítás az ingatlan-nyilvántartásban szőlő, vagy gyümölcsös művelési ágban nyilvántartott ingatlanon történjen. Ez a jogértelmezés alátámasztható többek között az ingatlan-nyilvántartási törvény végrehajtási rendeletének²⁴³ (a továbbiakban: Itv. vhr.) 43. § (2) bekezdésével, miszerint a szőlőtelepítésre kijelölt területeket a telepítés befejezéséig az eredeti művelési ágban kell nyilvántartani. Az általam megjelölt jogértelmezéstől eltérő értelmezés oda vezethetne például, hogy nem szőlő művelési ágban nyilvántartott ingatlanon történő borszőlő telepítése esetén, a szőlőben az ültetvény termőre fordulásáig a Vtv. 75. § (1) bekezdésében felsorolt vad által okozott kár nem lenne vadkárnak minősíthető, hiszen a borszőlő telepítése – annak törvényi fogalma²⁴⁴ alapján – a terület előkészítésétől az ültetvény termőre fordulásáig

²⁴¹ Lásd II.6. pont.

²⁴² Fftv. 5. § 18. pont; Evt. 5. § 9. pont.

²⁴³ 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény végrehajtásáról.

²⁴⁴ A szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról szóló 2004. évi XVIII. törvény 2. § 10. pont: telepítés: a földterület beültetése borszőlővel, ideértve a terület előkészítését, az ültetvény ápolását az ültetvény termőre fordulásáig, illetve a támrendszer létesítését is.

tart, amely időpontig a hivatkozott jogszabályhely alapján az ingatlanügyi hatóságnak – elvileg – az adott ingatlant az eredeti és nem szőlő művelési ágban kell nyilvántartsa.

Gyümölcsös tekintetében egyrészt az Itv. vhr. a szőlőhöz hasonló rendelkezést tartalmaz,²⁴⁵ másrészt a 45. § (3) bekezdése szerint egy gyümölcsfasorból álló sorfásítás által elfoglalt területet abban a művelési ágban kell nyilvántartani, amelynek területén a fásor áll, azaz a vadkár minősítés művelési ághoz való kötése kizárná az említett gyümölcsfasorhoz kapcsolódóan a Vtv. 75. § (1) bekezdésére alapított igényérvényesítést.

Szántóföld a károkozás helye, amennyiben a vadkár szántóföldi művelés alatt álló ingatlanon²⁴⁶ következik be.

Erdősítés alatt az erdőfelújítás, erdőtelepítés munkáit értjük a talaj-előkészítéstől a csemeteültetés, magvetés, dugványozás, pótlás erdészeti hatóság által történő befejezetté nyilvánításáig.²⁴⁷ Erdősítés szintén nem csak erdő művelési ágban nyilvántartott ingatlanon történhet, mert például az erdőtelepítés kifejezetten nem erdőművelési ágban lévő, erdővel nem borított területen jelenti erdő létrehozását a talaj-előkészítést követően csemeteültetés, magvetés vagy dugványozás útján,²⁴⁸ továbbá az Itv. vhr. 47. § (1) bekezdése alapján a szabad rendelkezésű erdőket nem erdő, hanem fásított területként kell nyilvántartani.

A csemetekert fogalma – jogszabályi rendelkezés hiányában – úgy határozható meg, mint az erdőtelepítés és mesterséges erdőfelújításhoz szükséges facsemeték termelését szolgáló földterület.

²⁴⁵ Itv. vhr. 45. § (2) bekezdés: A gyümölcsös telepítésre kijelölt területeket a telepítés befejezéséig az eredeti művelési ágban kell nyilvántartani.

²⁴⁶ Itv. vhr. 40. § (1) Szántó művelési ágban kell nyilvántartani azt a területet, amely rendszeres szántóföldi művelés alatt áll, tekintet nélkül arra, hogy azt hasznosítják, vagy átmenetileg a termelés folytatása nélkül termőképes állapotban tartják (ugarolják), illetve parlagon hagyják.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakon túlmenően szántó művelési ágban kell nyilvántartani még:

- a) a ritkábban telepített, illetve ritkább beállottságú gyümölcsösöket vagy gyümölcsfákkal, illetve szőlővel rendszertelenül borított területeket, amelyeken rendszeres szántóföldi művelést folytatnak;
- b) a magnyerés céljából fűmaggal bevetett, valamint a gyepszőnyeg előállítására szolgáló területet;
- c) a rizstelepek, spárgatelepek és földieper ültetvények területét;
- d) a szőlő-, gyümölcsfa- és díszfaiskolák, az évelő, ipari és gyógynövények területeit;
- e) a lágy szárú energianövényekkel energetikai célból hasznosított területet, valamint a sarjzattatásos típusú fás szárú energetikai ültetvényt.

²⁴⁷ Evt. 5. § 10. pont.

²⁴⁸ Evt. 5. § 11. pont.

Nehezíti a jogértelmezést, ezzel együtt a jogalkalmazást, hogy a Vhr. 82. § (2) bekezdése és 83. § (2) bekezdése szűkíti a károkozás helyét a mezőgazdasági vadkár tekintetében szántóföldre, szőlőre és gyümölcsösre, míg az erdőgazdálkodásban okozott vadkár esetében az erdősítésre. A Vhr. hivatkozott rendelkezései vonatkozásában az elsődleges kérdés, hogy taxatívnek minősülnek-e.

Az alábbi fő indokok alapján határozott álláspontom,²⁴⁹ hogy a Vhr. vizsgált rendelkezései nem tekinthetők kizárólagosnak:

a) A Vtv. 100. § c) 8. pontja csak arra vonatkozó felhatalmazást adott a felelős miniszternek, hogy a vadkár megállapítására vonatkozó szabályokat határozza meg. A vadkár fogalmát a Vtv. törvényi szinten rögzíti, így annak szűkítésére a megállapítási szabályok meghatározására irányuló felhatalmazás nem terjedhetett ki.

b) A Vhr. rendelkezései nem tartalmazzák a csemetekert felsorolását, így ellentétesek a Vtv. 75. § (1) bekezdésével, amely kifejezetten nevesíti a csemetekertben okozott károkat.

c) Amennyiben kizárólag a szőlőben, gyümölcsösben, szántóföldön és erdősítésben okozott károkat tekintjük vadkárnak, úgy indokolatlanná válik a Vtv. azon különbségtétele, amely szerint a nagyvadfajok tekintetében tágabb, míg az őz, a mezei nyúl és a fácán esetében szűkebb körben határozza meg a károkozás helyét, hiszen a Vhr. kizárólag a szűkebb körben rögzített károkozási helyeket nevesíti és – az előző pontban kifejtetteknek megfelelően – azt sem teljes körűen.

d) A Vhr. alapulvételével olyan jogértelmezésre is juthatnánk, hogy a szőlőn, gyümölcsösön, szántóföldön és erdősítésen kívül okozott károk mezőgazdaságon és erdőgazdálkodáson kívül okozott kárnak minősülnek, amelyek vonatkozásában a Vtv. 75. § (3) bekezdése alkalmazható, ez pedig nyilvánvalóan helytelen lenne, hiszen ez azt jelentené, hogy a vadászatra jogosultnak a Vtv. 75. § (1) bekezdésében meghatározott vadkáron kívül minden egyéb, vadászható vad által okozott károkért a Ptk. szerinti objektív felelőssége áll fenn.²⁵⁰

²⁴⁹ HEGYES PÉTER: *A vadon élő állatok által okozott károkról – a vadkárhoz kapcsolódó speciális felelősségi alakzat elemzése*. In.: Profectus In Litteris II. – Előadások a 7. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián 2010. május 21. (szerk.: P. Szabó Béla – Szemesi Sándor), Lícium-Art Kft. – DELA Kft., Debrecen, 2010. 142-143. p.; HEGYES PÉTER: *A vadászati jog jogosultjának felelőssége a vadon élő állatok által okozott károkért*. In.: Miskolci Jogi Szemle (szerk.: Bragyova András), Bíbor Kiadó, Miskolc, VI. évfolyam 2011. 2. szám, 60-61. p.; HEGYES PÉTER: *Az erdei vadkárról való felelősség egyes speciális vonásai*. In.: Komplementer kutatási irányok és eredmények az agrár-, a környezeti- és a szövetkezeti jogban (szerk.: Ágoston Eszter), SZTE ÁJK - JATEPress, Szeged, 2013. 10-11. p.

²⁵⁰ Ilyen jogértelmezés jelent meg például a Tatabányai Városi Bíróság 1.G.20.440/2002. számú határozatában.

A gyakorlatban is jelentős nehézségeket okozó²⁵¹ Vhr. rendelkezésekhez kapcsolódóan a közelmúltban született egy kúriai határozat, amely megerősíti az általam vázolt jogértelmezést. A Kúria a Pfv.VI.20.742/2012. számú, majd 11/2013. számon polgári elvi határozatként is közzétett, vadkár megtérítése iránt indult perben hozott ítéletében kimondta, hogy a *„Vhr. semmiképpen nem szűkítheti le a vadkár törvényben meghatározott körét.”*²⁵² A döntéssel jóváhagyott másodfokú bírósági határozat szerint: *„a gyp-, legelőgazdálkodás is a mezőgazdasági művelés körébe tartozik. Nem kizárt, hogy a vadak az ilyen módon hasznosított területen idéznek elő termés kiesést a mezőgazdasági kultúrában. A mezőgazdasági kultúra lehet az állatok tartásához szükséges takarmány termesztése is, ami ökológiai szempontból pozitív használatnak minősül. Az ilyen jellegű természetkímélő hasznosítás ösztönzése kiemelt jelentőségű a mezőgazdaságban és a természetvédelemben. Az elsőfokú bíróság által hivatkozott jogszabályi rendelkezések csak példálózó jellegűek, céljuk a kárfelmérés szempontjából szükséges kárbejelentési időkorlát meghatározása.”*

Az őz, a mezei nyúl és a fácán által a szőlőben, a gyümölcsösben, a szántóföldön, az erdősítésben, valamint a csemetekertben okozott károk tekintetében még egy kérdést emelnék ki. A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás fogalmának meghatározásával, továbbá a jogalkotói szándék és a követett bírói gyakorlat, valamint a jogszabályhely logikai értelmezése alapján egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a második fordulatban szereplő károk szűkebb területen, de a mező- vagy erdőgazdálkodáson belül következhetnek be, így számomra – az argumentum maiori ad minus érvényesülése mellett – értelmetlennek tűnik az őznek, mint potenciális károkozó vadfajnak ennél a vadkártípusnál való nevesítése is.

A károkozás módja tekintetében ugyancsak a Vhr. 82. § (2) bekezdése és 83. § (2) bekezdése tartalmaz konkrét előírásokat, melyek a mezőgazdaságban okozott vadkárnál

²⁵¹ Érdemes megemlíteni, hogy több vadkarral foglalkozó szerző is ellentmondásos értelmezésekre jut a kérdéssel kapcsolatosan. Például Varga Zoltán és Kása Róbert a 2011-ben megjelent vadkarral foglalkozó könyvük 19. oldalán a gyp, legelő művelési ágba sorolt területeken bekövetkezett károk vonatkozásában – a Vhr. nevesítésének hiányától függetlenül – a Vtv. 75. § (1) bekezdését tartják alkalmazandónak, míg a 103. oldalon már arra a megállapításra jutnak, hogy a Vhr. rendelkezéseiben nem nevesített esetekben kártérítési igény nem érvényesíthető. – VARGA ZOLTÁN – KÁSA RÓBERT: *Vadkár. Mezőgazda* Kiadó, Budapest, 2011. 19. p. és 103. p.

²⁵² Forrás: <http://www.lb.hu/hu/sajto/tajekoztato-kuria-pfvvi207422012-szamu-vadkar-megteritese-irant-indult-perben-hozott> (letöltés dátuma: 2013.03.14.)

a vad táplálkozását, taposását, túrását és törését, míg az erdőgazdálkodásban okozott vadkár esetében a vad rágását, hántását, túrását, taposását, törését, továbbá a csúshajtás lerágását, letörését, valamint az erdei magok elfogyasztását jelölik meg, mint károkozási módokat. Az előzőekben kifejtettekre hivatkozással ezeket a felsorolásokat sem tartom taxatívnak, csupán a tipikus és a gyakorlatban legjelentősebb károkat eredményező károkozások felsorolásának.²⁵³

A magyar szabályozástól eltérően a német BJagdG., valamint az osztrák tartományi vadászati törvények sem a károkozás helye, sem a károkozás módja tekintetében jellemzően nem tartalmazznak a felelősség határait szűkítő rendelkezést. A BJagdG. szerint a vadászatra jogosult felel minden kárért, amely a vadászterülethez tartozó „*telekben*” keletkezik a kárvadak „*károsításának*” eredményeként.²⁵⁴ Az osztrák törvények károkozási helyként a vadászterületen található telkeket és termőföldeket jelölik meg, viszont öt tartományi jogszabály alapján nem áll fenn a kárviselési kötelezettség a vadászterületen található, de a vadászattól elzárt területen bekövetkezett károk tekintetében.²⁵⁵

II.5. A bekövetkezett kár

A bekövetkezett kár összetételére vonatkozó speciális szabályozást sem a Vtv., sem a Vhr. nem tartalmaz, így a Ptk. 355. § (4) bekezdését kell irányadónak tekinteni azzal, hogy a nem vagyoni kár a vadkárok esetében fogalmilag kizárt, így a kár mértékének megállapításakor vizsgálendő

- a) a tényleges vagyoni kár (*damnum emergens*);
- b) az elmaradt haszon (*lucrum cessans*); valamint
- c) a vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges költségek.

²⁵³ A szakirodalom a Vhr. által megjelölt károkozási módokon kívül ismer további károkozási magatartásokat is, mint például a csemeték kihúzogatása, dörzsölés. Lásd: WALTERNÉ DR. ILLÉS VALÉRIA: *Erdei vadkárok és az ellenük való védekezés*. In: Erdővédelemtan (szerk.: Varga Ferenc), Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 2001. 180-182. p.; KLÁTYIK JÓZSEF: 2003. 25-27. p.; VARGA ZOLTÁN – KÁSA RÓBERT: 2011. 38. p.

²⁵⁴ BJagdG. 29. § (1)-(3) bekezdés.

²⁵⁵ Bécs, Stájerország, Burgenland, Felső-Ausztria, Salzburg

Tényleges kárként a vad károkozásának időpontjáig, de legfeljebb a termény teljes kifejlődéséig a termelőnél, gazdálkodónál felmerült költségek (például vetőmag; ültetés költségei; nevelési munkák költségei; növényvédelem költségei) minősíthetők, azzal, hogy megszakított termelés esetén a termés kiesés értékének követelése és a termelés során felmerült költségek értékének követelése együttesen nem lehetséges.²⁵⁶

Amennyiben a részleges, vagy teljes termés kiesés az adott termelési ciklusban már nem pótolható, úgy az elmaradt haszon megállapításának is helye van, amelyet a várható árbevétel alapján lehet megállapítani.

A mezőgazdaságban okozott vadkár esetén kiindulópontot ad a Vhr. 19. számú mellékletének II. pontja,²⁵⁷ amely a várható bevételt az árutőzsdei átlagár, illetve ennek hiányában a becsült értékesítési ár alapján rendeli meghatározni. Ennek kötelező jellege – a vonatkozó bírói gyakorlat szerint – nincs, a károsult jogosult a ténylegesen elmaradt teljes bevétel bizonyítására és az ebből eredő igény érvényesítésére.²⁵⁸

A kártérítés mértékének megállapításánál az általános szabályok szerint a károkozó tény folytán bekövetkezett vagyonmódosulást egységesen kell vizsgálni. Tehát fel kell mérni azt is, hogy a vagyoncsökkenés mellett nem következett-e be valamilyen megtakarítás. A káron szerzés tilalmára tekintettel a kárból le kell vonni a károkozásból eredő vagyoni előnyöket és megtakarításokat. A Vhr. erre vonatkozóan a betakarítási, tisztítási, tárolási és szállítási költségeket nevesíti, de ez álláspontom szerint ugyancsak nem tekinthető taxatív felsorolásnak, hiszen ezek a költségek kizárólag a termény teljes kifejlődésétől merülnek fel, míg vadkár bekövetkezhet ezt megelőzően is, aminek eredményeként a károkozást követő különböző termesztési, termelési költségek is elmaradnak, amelyek összegével az igazolt elmaradt bevétel mértékét szintén csökkenteni kell a tényleges haszon megállapítása érdekében.

Végül a bevételt csökkentheti a termelő nem megfelelő gazdálkodására (például gyomosodás), vagy egyéb körülményekre (például molykár, aszálykár) visszavezethető, bizonyítható termés kiesés arányos értéke.²⁵⁹

²⁵⁶ Kecskeméti Törvényszék 9.G.40.375/2010/38. számú határozat

²⁵⁷ Mezőgazdasági vadkárok végleges becslése - Jegyzőkönyv

²⁵⁸ Így például a károsult jogosult okirattal bizonyítani az előre leszerződött átvételi árát, ami a peres eljárásban a kártérítés alapját fogja képezni (Szombathelyi Törvényszék 2010.10.06-án kelt, az anonim bírósági határozatok gyűjteményében számozatlanul megjelent határozata), vagy bizonyítani az általa megvalósított biotermelést, amely az átlagárnál magasabb bevétel elmaradásának igazolására alkalmas (Kúria Pfv.VI.21.283/2009/4. számú határozat).

²⁵⁹ Szombathelyi Törvényszék 2010.10.06-án kelt (az anonim bírósági határozatok gyűjteményében számozatlanul megjelent) határozata

Az elmaradt haszon mértékét tehát úgy határozhatjuk meg, ha a teljes várható árbevételből levonjuk a tényleges kár, az elmaradt költségek és az egyéb okból bekövetkező terméskiesés arányos értékének összegét.

Amennyiben a részleges, vagy teljes terméskiesés az adott termelési ciklusban még pótolható, úgy a károsult az őt terhelő kárenyhítési kötelezettségre²⁶⁰ tekintettel álláspontom szerint köteles a pótlásra, így ebben az esetben a tényleges kár mellett a vagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges költségek, méghozzá az újratelepítés során jelentkező esetleges többletköltségek térítendőek meg a vadászatra jogosult által. Elmaradt haszonról nem beszélhetünk, ha a termény értékesítésére azonos feltételek mellett a termelőnek lehetősége van.

Erdei vadkárok kapcsán a szakirodalom és a gyakorlat különbséget tesz a mennyiségi és a minőségi vadkár között. Mennyiségi vadkár esetén a károsult fa teljesen elpusztul, illetve olyan mértékű károsodást szenved, hogy az erdőművelés során el kell távolítani.²⁶¹ Mennyiségi vadkár akkor következik be, amennyiben ez a károsodás megakadályozza az erdő fejlődését és az erdősítés megismétlése válik szükségessé.²⁶² Ebben az esetben – hasonlóan az előzőekben kifejtettekhez – jellemzően a tényleges kár és az újraerdősítés során jelentkező többletköltségek térítendőek meg. Minőségi kárról akkor beszélünk, ha a károkozás következtében nem pusztulnak el a fák, de fejlődésük visszaesik.²⁶³ Ekkor alapvetően az elmaradt haszon megállapításának van helye.²⁶⁴

Az erdőgazdálkodásban okozott károk tekintetében szükséges megemlíteni az Evt. erdővédelmi célokat szolgáló 108. § (3) bekezdését, amely alapján a vadászatra jogosult az erdészeti hatóság határozata alapján erdővédelmi bírságot köteles fizetni, ha

²⁶⁰ Ptk. 340. § (1) bekezdés: „A károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget.”

²⁶¹ VARGA ZOLTÁN – KÁSA RÓBERT: 2011. 39. p.

²⁶² WALTERNÉ DR. ILLÉS VALÉRIA: 2001. 179. p.

²⁶³ BÁN ISTVÁN: Az erdei vadkár és a gímszarvas Magyarországon, Erdészeti Lapok CXL. évf. 11. szám, 2005. november, 325. p.

²⁶⁴ A minőségi vadkárral kapcsolatos anomáliákra hívja fel a figyelmet Varga Zoltán és Kása Róbert. Álláspontjuk szerint a minőségi kár értékét meghatározni sokszor lehetetlen, továbbá minőségi kárról kizárólag olyan állományokban és termőhelyeken lenne szabad kártérítést megítélni, ahol a legnagyobb értékű erdei választék (fűrészipari rönk, lemezipari rönk) termelése egyáltalán lehetséges. – VARGA ZOLTÁN – KÁSA RÓBERT: 2011. 39-40. p.

- a) az erdősítés sikeresen felújult területén a vadászható vadfajok egyedei az előírt fő és mellékfajok vezérhajtásait 30%-ot meghaladó mértékben károsították;
- b) az erdő természetes felújítását biztosító, az előírt állománytípust alkotó fafajok termésének a vadászható vadfajok egyedei által történő felélésével az erdő felújulása veszélybe került;
- c) a faállomány egyedei a vadászható vadfajok egyedei által történő dörzsölés, hántás következtében 0,1 ha-t meghaladó nagyságú területen a faegyedek 10%-át meghaladó mértékben károsodtak.

Az erdészeti hatóság erdővédelmi bírságra vonatkozó határozata meghozható hivatalból, valamint a természetvédelmi hatóság, illetőleg az erdőgazdálkodó kezdeményezésére.

Kiemelendő, hogy az erdővédelmi bírság kiszabására nem csak a Vtv. 75. § (1) bekezdésében felsorolt vadfajok, hanem a vadászható vadfajok²⁶⁵ károkozása esetén, azaz tágabb körben van lehetőség.

Amennyiben a jelen dolgozat előző pontjában kifejtettekkel ellentétesen arra az álláspontra helyezkedünk, hogy a Vhr. 83. § (2) bekezdésében található felsorolás taxatív jellegű és az azon kívüli károkozások nem minősíthetők a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti vadkárnak, úgy az Evt. 108. § (3) bekezdése szerinti erdővédelmi bírság kiszabására úgy kell tekintenünk, mint azon károkozások szankcionálására, amely károkozások kapcsán az erdőgazdálkodó vadkártérítés követelésére nem jogosult, hiszen az a) pont befejezett erdősítésről, a b) pont veszélyeztetésről és nem a felújítás elmaradásáról, míg a c) pont – figyelemmel az eltérő fogalomhasználatra – nem a csemeték károsításáról rendelkezik.

Érdekes összevetni ezt a jogértelmezést a korábbi erdőtörvény 103. § (3) bekezdése szerinti szabályozással, amely az erdővédelmi bírság kiszabását kifejezetten csak a vad olyan hosszútávra kiható károkozása esetén tette lehetővé, amely kár a „külön törvényben szabályozott kártérítési eljárás” során nem volt érvényesíthető.²⁶⁶

Az összevetés eredményeként eljuthatunk ahhoz a következtetéshez, hogy az Evt. a korábbi szabályozást pontosította és megteremtette az összhangot, illetve a logikai

²⁶⁵ Vhr. 1. § (1)-(2) bekezdés – Bár a Vtv. és a Vhr. a „vadászható állatfajok” fogalmat használja, míg a Vhr. az 1. § (1) bekezdés szerinti állatfajokat határozza meg „vad”-ként, azonban álláspontom szerint az Evt. által használt „vadászható vadfaj” fogalom a „vadászható állatfajjal” azonos.

²⁶⁶ 1996. évi LIV. törvény 103. § (3) bekezdés: „Az erdészeti hatóság hivatalból, vagy a természetvédelmi hatóság, illetőleg az erdő tulajdonosának, használójának kezdeményezésére a természetvédelmi, valamint a vadászati hatóság egyetértésével hozott határozata alapján a vadászatra jogosult erdővédelmi bírságot köteles fizetni, ha vadászterületén a vad olyan hosszú távra kiható kárt okoz, amely a külön törvényben szabályozott kártérítési eljárás során nem érvényesíthető.”

rendszert a Vtv. 75. § (1) bekezdése, a Vhr. 83. § (2) bekezdése, valamint az erdővédelmi bírság szabályozása között, azonban felhívom a figyelmet arra, hogy a korábbi rendelkezéshez kapcsolódó joggyakorlat nem ilyen irányú következtetéseket vont le a 103. § (3) bekezdésének utolsó fordulatából, hanem azt, hogy a vadászati törvény alapján nem érvényesíthető kár alatt az erdőt ért mérhető, pénzben kifejezhető, materiális káron felüli, immateriális javakban esett kárt kell érteni.²⁶⁷

A kár megállapítása kapcsán szükséges még kiemelni, hogy a Vtv. 75. § (1) bekezdése és a Vhr. 82. § (2) bekezdése, illetve 83. § (2) bekezdése között feszülő – a II.4. pontban részletesen kifejtett – ellentmondás következtében az sem állapítható meg egyértelműen, hogy a vadászatra jogosult felelőssége kizárólag a lábon álló növényzetben okozott, azaz terméskiesést eredményező károk kapcsán jelentkezik, vagy a felelősség ennél szélesebb körű, és tárgykörébe tartozik a learatott, de be nem takarított termés, esetleg még szélesebb körben az adott mezőgazdasági földrészlet ingó- és ingatlanvagyonára is. Álláspontom szerint a korábban hivatkozott 11/2013. számú polgári elvi határozat alapján ezek a vagyontárgyak sem zárhatóak ki kategorikusan a Vtv. 75. § (1) bekezdés hatálya alól, és adott esetben e tárgykörökben is érvényesíthető a vadkárért való felelősség.

A vonatkozó magyar jogszabályi rendelkezésekhez képest a BJagdG. és az osztrák tartományi törvények részletesebb szabályozást tartalmaznak a kár, illetőleg a kárfelelősség tárgykörét illetően.

A BJagdG. alapján vadászatra jogosult kártérítési kötelezettsége azon vadkárok tekintetében áll fenn, amelyek a kárvad közvetlen károsító magatartása következtében a földbirtokon, annak alkatrészein, valamint a terményekben (a lehető legtágabb értelemben, így például ide tartozik az aljnövényzet is) következnek be, ideértve a már elválasztott, de még be nem takarított terményekben okozott károkat is.²⁶⁸ A felelősség

²⁶⁷ Kúria: 1171/2004. számú közigazgatási elvi határozat; Kfv.III.37.133/2004. számú határozat.

²⁶⁸ BJagdG. „31. § A kártérítési kötelezettség terjedelme

(1) A 29.§ és 30.§ szerint azt a vadkárt is meg kell téríteni, amely a telek már elválasztott, de még be nem takarított terményeiben következik be.

(2) Amennyiben olyan mezőgazdasági terményeket, melynek teljes értékét csak a betakarítás idejében lehet megállapítani, ezen időpontot megelőzően vad károsítja, úgy a vadkárt abban a terjedelemben kell megtéríteni, ahogy az a betakarítás idején mutatkozik. A kár mértékének megállapításakor azonban figyelembe kell venni, hogy a kárt ki lehet-e e egyenlíteni a rendes gazdálkodás alapelvei szerint ugyanazon gazdasági évben történő újbóli termesztéssel.”

a telek védőszerkezeteiben²⁶⁹ keletkező károkra ugyancsak kiterjed, amennyiben a szerkezet a birtok BGB 94. § (1) bekezdése²⁷⁰ szerinti, ún. „lényeges” részének minősül.²⁷¹ Ez egyidejűleg azt is jelenti, hogy a telek átmeneti jellegű részei tekintetében kártérítési kötelezettség nem állapítható meg.²⁷² A BJagdG. 29. §-ának alkalmazása szempontjából lényegtelen, hogy a károsodott telket milyen célra használják. Ezért például az olyan károkat is meg kell téríteni, amelyek egy sportpálya gyepén vagy túraútvonalakon keletkeznek, amennyiben ezek nem olyan védett területekhez tartoznak, amelyek vonatkozásában kizárt a kártérítési igény a vadászati tevékenység gyakorlásának tilalmára tekintettel.²⁷³ Végül nem tartozik a felelősséggel a vadászatra jogosult a vadföldeken bekövetkezett vadkárokért sem.

A kártérítés módjával kapcsolatosan a BJagdG. speciális szabályokat nem állapít meg, így a BGB generális szabályai²⁷⁴ az irányadók. Ennek megfelelően a károsult

²⁶⁹ BJagdG. 32. § (2) bekezdés.

²⁷⁰ BGB 94. § „A földbirtok, illetve az épület lényeges részei

(1) A földbirtok lényeges részei a földbirtokkal szilárdan összefüggő dolgok, különösen az épületek, valamint a föld terményei. A magvak vetéssel, míg a palánták ültetéssel a földbirtok lényeges részévé válnak.”

²⁷¹ MARCUS SCHUCK: 2010. 472. p.

²⁷² BGB 95. § „Átmeneti jellegű részek

(1) Nem minősülnek a földbirtok részeinek azok a dolgok, amelyek kizárólag átmeneti célokat szolgálnak. Ez vonatkozik azokra az épületekre vagy más építményekre is, amelyek tulajdonjoga elválik a telek tulajdonjától.

(2) Az épülethez átmeneti jelleggel kapcsolódó dolgok nem részei az épületnek.”

²⁷³ BJagdG. 6. §

²⁷⁴ A kártérítési kötelezettség módjára és mértékére vonatkozó szabályokat a BGB 249-254. §-ai tartalmazzák az alábbiak szerint:

„249. § A kártérítés módja és mértéke

(1) A kárért felelős személy az eredeti állapot helyreállítására köteles.

(2) Személyi illetve dologi károk esetén a károsult pénzbeli megtérítést is követelhet. Dologi kár esetén a pénzbeli megtérítés az általános forgalmi adóra kizárólag annak tényleges felmerülése esetén terjed ki.

250. § Pénzbeli kártérítés teljesítési határidő elmulasztását követően

A károsult az eredeti állapot helyreállításának megkezdésére ésszerű határidőt tűzhet a kárért felelős személy részére, azzal, hogy a határidőt követően az eredeti állapot helyreállítására irányuló teljesítést elutasítja. A kitűzött határidő elmulasztása esetén a károsult pénzbeli megtérítést követelhet, ezzel azonban az eredeti állapot helyreállítására vonatkozó igény megszűnik.

251. § Pénzbeli kártérítés teljesítési határidő mellőzésével

(1) Amennyiben az eredeti állapot helyreállítása nem lehetséges, vagy az a károsult kielégítésre nem elegendő, úgy a kárért felelős személy pénzbeli kártérítésre köteles.

(2) A kárért felelős személy pénzben elégítheti ki a kártérítési igényt, amennyiben az eredeti állapot helyreállítása aránytalan költségekkel járna. Önmagában még nem jelent aránytalan terhet az, ha egy sérült állat gyógykezelésének költségei meghaladják az állat értékét.

252. § Elmaradt haszon

A kártérítési kötelezettség kiterjed a károkozás következményeként elmaradt haszonra is. Az a haszon minősülhet elmaradottnak, amely a rendes illetve az adott körülmények között bekövetkezett volna.

254. § (1) Amennyiben a károsult hibája hozzájárul a kár bekövetkezéséhez, úgy a kártérítési felelősség, valamint a megtérítési kötelezettség mértéke a közrehatás mértékével csökken.

(2) Ez akkor is alkalmazandó, ha a károsult hibája arra korlátozódik, hogy elmulasztotta a kötelezettet a szokatlanul kárveszélyre figyelmeztetni, amikor a kötelezett a veszélynek nem volt tudatában és

követelheti az eredeti állapot helyreállítását vagy a bekövetkezett kár pénzben történő megtérítését is. A pénzbeli teljesítésre a károkozó jogosult abban az esetben, ha az eredeti állapot helyreállítása aránytalan költségekkel járna. A magyar szabályozáshoz hasonlóan a vadászatra jogosult köteles megtéríteni a tényleges kárt, valamint az elmaradt hasznot. A vonatkozó szakirodalmi álláspontok szerint termés kiesés esetén a tényleges kár mértékének meghatározásakor a nyilvános piaci forgalmi árakat kell figyelembe venni, piaci ár hiányában pedig valamely helyettesítő termék piaci árát; továbbá amennyiben a vadkár kora tavasszal következik be, akkor a kártérítés alapvetően az újravetési költségekre, a beszerzendő magok értékére, valamint a késedelemből eredő esetleges nyereségcsökkenés mértékére terjed ki.²⁷⁵ Ezt alátámasztja a BJagdG. 31. § (2) bekezdésének második mondata is, amely szerint a kár mértékének megállapításakor figyelembe kell venni azt is, hogy a kár csökkenthető lett volna-e az adott gazdasági évben végrehajtott újravetéssel. A károsult védelmét szolgálja viszont az az egységes álláspont, miszerint nem minősíthető károsulti közrehatásnak önmagában az a körülmény, hogy a károsult, mint földhasználó, vadkár veszélyeztetett területen folytat mező-, erdő- vagy halgazdálkodást.²⁷⁶

A kár mértékének megállapítása tekintetében az osztrák vadászati törvényekben is találunk irányadó, a legtöbb tartományi szabályozásra jellemző alapvető rendelkezéseket. A kármegállapításnak a helyi piaci árakon kell alapulnia. A le nem aratott terményekben okozott károk első felvételének még az aratást megelőzően kell megtörténnie, szükség esetén az aratás időpontjának elhalasztása mellett. Az elhalasztás költségei a vadászatra jogosulttal szemben érvényesíthetőek.²⁷⁷

A már learatott, de be nem takarított terményekben okozott kárt nem kell megtéríteni, amennyiben a jó gazdától elvárható gondosság mellett a betakarításnak a károkozás időpontjára meg kellett volna történnie, illetve szabadban is tárolható termények esetén, amennyiben a földhasználó a termék védelme érdekében a jó gazdától elvárható intézkedések megtételét elmulasztotta.²⁷⁸

nem is kellett tudatában lennie, vagy arra (korlátozódik), hogy a kárelhárítást vagy kárenyhítést elmulasztotta. A 278. cikk rendelkezései alkalmazandók a szükséges módosításokkal.”

²⁷⁵ ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: 2010. 156. p.

²⁷⁶ ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: 2010. 156. p.

²⁷⁷ STM Jagdgesetz 68. § Abs. 1-2.; Bgld. Jagdgesetz 116. § Abs. 1-2.; NÖ Jagdgesetz 106. § Abs. 1-2.; SB Jagdgesetz 93. § Abs. 1-2.; Oö. Jagdgesetz 68. § Abs. 1-2.

²⁷⁸ Bgld. Jagdgesetz 116. § Abs. 3.; NÖ Jagdgesetz 106. § Abs. 4.; SB Jagdgesetz 93. § Abs. 4.; Oö. Jagdgesetz 68. § Abs. 4.

Több helyen megjelenik a kármértékének megállapításával kapcsolatosan az a – Magyarországon csak a bírói gyakorlat által vizsgált – szempont, hogy az adott gazdasági évben a károsult termőföld újratvetéssel hasznosítható-e és ezzel a kár kiküszöbölhető vagy csökkenthető-e. Amennyiben igen, úgy a vadászatra jogosultnak kizárólag az újratvetéssel járó költségeket, valamint a két vetés közötti esetleges jövedelem kiesést kell megtérítenie.²⁷⁹

II.6. A kár megtérítésének feltételei

A vadkár megtérítésének konjunktív feltételeit a Vtv. 75. § (2) bekezdése határozza meg, amely alapján a vadkár megtérítésére az köteles

- a) aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult; és
- b) akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott.

a) Az első feltételben rögzített jogosultság alatt a vad engedélyezett eszközzel, vagy ragadozó madárral és engedélyezett módon vadász által, vadászterületen történő elejtésére, vagy elfogására, azaz a vadászati tevékenységre vonatkozó jogosultságot kell értenünk.²⁸⁰

Azokat a Vtv. szerinti jogintézményeket, amelyek a kárt okozó vad vadászatára való jogosultságot korlátozhatják, két csoportba sorolhatjuk:

- állandó korlátok:
 - ❖ éves vadgazdálkodási terv;
 - ❖ vadászati tilalmi idő;
- eseti korlátok:
 - ❖ vadászati tilalom elrendelése;
 - ❖ vadászati kíméleti terület kijelölése.

²⁷⁹ Bgld. Jagdgesetz 116. § Abs. 2.; NÖ Jagdgesetz 106. § Abs. 2.; SB Jagdgesetz 93. § Abs. 2.; Oö. Jagdgesetz 68. § Abs. 3.

²⁸⁰ Vtv. 56. § (1) bekezdés.

Az éves vadgazdálkodási terv a vadgazdálkodási tevékenység tervszerűségét biztosító intézményrendszer része, amelyet a vadászatra jogosult a vadgazdálkodási üzemterv alapján köteles legalább a tárgyév február hónapjának tizenötödik napjáig elkészíteni és a vadászati hatóság részére benyújtani.²⁸¹ Az éves vadgazdálkodási terv kötelező tartalmi eleme az elejthető, elfogható vadlétszám vadfajonkénti megjelölése.²⁸² A terv érvényessége a vadászati hatóság általi jóváhagyáshoz kötött, így végeredményben a hatóság határozza meg az adott évben a vadászterületen elejthető, elfogható vadfajokat, illetve azok darabszámát.²⁸³ Az éves vadgazdálkodási tervben nem szereplő vad vadászására jogosultság nem áll fenn, így a Vtv. 75. § (1) bekezdésének hatálya alá tartozó, de a terv alapján nem vadászható vadfaj károkozásáért a vadászatra jogosult felelősséggel nem tartozik.

A vadászati tilalmi idő a vadászati idényen kívüli időszak, amely alatt az éves vadgazdálkodási tervben szereplő vad csak kivételes esetben, a vadászati hatóság engedélye vagy kötelezése alapján vadászható.²⁸⁴ A Vtv. 75. § (1) bekezdésében meghatározott vadfajok közül a vaddisznó és a muflonkos tekintetében nem érvényesül vadászati tilalmi idő, mert a rájuk vonatkozó vadászati idény a teljes vadászati évre kiterjed, míg a többi vad esetén a tilalmi idők a következők:²⁸⁵

Gímszarvas	
bika	február 1. – augusztus 31.
golyóérett bika	november 1 – augusztus 31.
tehén és üdő	február 1. – augusztus 31.
borjú	február 1. – augusztus 31.
Dámszarvas	
bika	február 1. – szeptember 30.
tehén és üdő	március 1 – szeptember 30.
borjú	március 1 – szeptember 30.

²⁸¹ Vtv. 41. § (2) bekezdés c) pont és 47. § (1) bekezdés.

²⁸² Vtv. 47. § (2) bekezdés b) pont.

²⁸³ Vtv. 47. § (3) bekezdés és 57. § (1) bekezdés.

²⁸⁴ Vtv. 37. § (1) bekezdés c) pont; 38. § (2) bekezdés és (3) bekezdés b) pont.

²⁸⁵ A Vhr. 5. számú mellékletében meghatározott vadászati idények alapján.

Őz	
bak	október 1. – április 14.
suta és gida	március 1 – szeptember 30.
Muflon	
juh, jerke és bárány	március 1 – augusztus 31.
Mezei nyúl	
hím, nőstény	január 1. – szeptember 30.
Fácán	
kakas	március 1 – szeptember 30.
tyúk	február 1. – szeptember 30.

A vadászati tilalmi időben okozott vadkárok vonatkozásában a vadászatra jogosult felelőssége a Vtv. 75. § (1) bekezdése alapján fennáll, mivel a tilalmi idők a vadászati év előre meghatározott kíméleti időszakai, amelyek nem szüntetik meg az adott vadfaj tekintetében fennálló vadászati jogosultságot, hanem a gyakorlásának időbeli korlátját jelentik.

A vadászati idényen belül vadászati tilalom elrendelésére a vadászati hatóság jogosult vad- illetve állományvédelmi okból.²⁸⁶ Ugyancsak a vadászati hatóság jogosult a vadászterületet vagy a vadászterület meghatározott részét vadászati kíméleti területnek minősíteni a Vtv. 39. § (1)-(2) bekezdése alapján.²⁸⁷ Az elrendelt vadászati tilalom a határozatban megjelölt egy vagy több vadfajra terjed ki, míg a kíméleti területnek minősített területen általános, valamennyi vadfajra érvényes vadászati tilalom áll be.

Kérdésként merül fel, hogy miként alakul a vadászatra jogosult felelőssége, ha a kárt okozó vad vadászatára a vadászterületén jogosult ugyan, de a károkozás időszakában a vadászati hatóság által elrendelt vadászati tilalom van hatályba a károkozó vadfaj tekintetében, vagy a károkozás területe kíméleti területnek minősül.

²⁸⁶ Vtv. 38. § (3) bekezdés a) pont. A Vtv. 75. § (1) bekezdésében nevesített vadfajok közül a fácán, mint a Vhr. 1. § (2) bekezdése szerinti közösségi jelentőségű vad tekintetében az általánostól eltérő okokból rendelhető el vadászati tilalom a Vtv. 38/A. § (1) bekezdése alapján.

²⁸⁷ Vadászati kíméleti terület minősítésére sor kerülhet abban az esetben, amennyiben a vad és élőhelyének védelme másként nem biztosítható, továbbá sor kerülhet a vízivad fészkelésének és vonulásának területén, valamint kíméleti területnek minősíthető a halastó vagy a természetes víz területe a lehalászás idejére, és a település környezetének meghatározott része az emberi környezet nyugalma és közbiztonsága érdekében.

A korábbi vadászati törvény alapján a vadászati jog az ország egész területén az államot illette meg.²⁸⁸ E rendelkezésből kiindulva a szakirodalom arra az álláspontra helyezkedett, hogy amennyiben „*a vadkárt olyan területen tenyésző vad okozza, amelyen a vad vadászata tilos (...) a vadkár megtérítésére a károkozás helye szerinti vadászterületen vadászatra jogosult nem kötelezhető, mert az említett nagyvadakkal nem gazdálkodhat, azokat nem löheti, azokból hasznat nem húzhat. (...) Az állam, mint a kárt okozó nagyvad tulajdonosa és a vadászati jog hasznosítója köteles a vadkárt megtéríteni.*”²⁸⁹

A jelenleg hatályos törvény szabályozása szerint a vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan része, ami a vadászterületnek minősülő terület tulajdonosát illeti meg. Ebből következik, hogy az állam, mint vadászati jog hasznosítója már nem kötelezhető a vadászati tilalom időszakában bekövetkezett vadkár megtérítésére. A hatóság által elrendelt vadászati tilalom idején vagy kíméleti területen keletkezett vadkárért való felelősség megállapítására ezért szintén a Vtv. 75. § (1) bekezdését kell alkalmaznunk, azaz a vadászatra jogosultat ebben az esetben is fokozott felelősség terheli. Ezt ugyancsak azzal indokolhatjuk, hogy a vadászati tilalom, illetve a kíméleti terület intézménye nem megszűnteti, hanem átmenetileg felfüggeszti a vadászati jogosultságot. A vadászatra jogosult a hatóság által elrendelt vadászati tilalom ideje alatt, illetőleg a kíméleti területen is köteles a vadkár elhárításáról gondoskodni²⁹⁰ és álláspontom szerint mindkét esetben jogosult a vadászati hatóságnál kifejezetten vadkár elhárító vadászat engedélyezését kérni, habár e jogosultságot kizárólag a kíméleti terület vonatkozásában nevesíti a Vtv.²⁹¹

b) A második feltétel tekintetében a jogszabályhely egyszerű nyelvtani értelmezése eltérő interpretációkra vezethet a felelős személyének megállapításánál, amennyiben a kárt a vadászatra jogosult vadászterületén, de más vadászterületről kiváltott vad okozza. A probléma feloldásában a bírói gyakorlatra kell támaszkodnunk. A bírói gyakorlat szerint „*a kártérítési felelősség megállapításának alapja az, hogy a vad mely vadászatra jogosult vadászterületén okozta a kárt. Ezt indokolja az is, hogy ha a vadászatra jogosult a vadászterületén vadászhat az ott tartózkodó vadra függetlenül attól, hogy*

²⁸⁸ 1961. évi VII. törvény az erdő-és vadgazdálkodásról 32.§ (1) bekezdés.

²⁸⁹ ZOLTÁN ÖDÖN: 1973. 137. p.

²⁹⁰ A Kúria sem fogadta el a vadászati tilalom elrendelését, mint kimentési indokot a vadászatra jogosult esetén arra hivatkozással, hogy lett volna olyan módszer, amellyel a jogosult a tilalom megsértése nélkül védekezhetett volna a bekövetkezett vadkárok ellen. – Kúria Gfv.XI.30.156/2005/5. számú határozat.

²⁹¹ Vtv. 39. § (3) bekezdés.

azok mely vadászterületről érkeztek – akkor neki kell viselni a vad által okozott kárt is. A jogszabályi feltétel második fordulata a bíróság álláspontja szerint tehát szubszidiárius jellegű, abban az esetben alkalmazható, ha a kárt okozó vad a károkozás helye szerinti vadászterületen nem vadászható, vagy a károkozás helye nem vadászterület. (...) Ha a vadkár a vadászatra jogosult vadászterületén következik be, a vadkárért való felelőssége egyedül a vadászatra jogosult vadásztársaságnak áll fenn. Annak a vadászatra jogosult vadásztársaságnak a felelőssége, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott, pedig csak akkor állapítható meg, ha a károkozás nem másik vadászterületen következett be.”²⁹² Érdemes megjegyezni, hogy a 2009. évi CXX. törvénnyel kihirdetett, de hatályba nem lépett Ptk., amely többek között a vadkárért való felelősséget is beemelte rendelkezései sorába, e feltétel két fordulatának összekötésekor már nem az „illetőleg”, hanem az „ennek hiányában” kifejezést használta, amely a bírói gyakorlatot erősítő jogalkotói szándékot tükrözt.

Itt jegyezném meg, hogy a VM Tervezet a kérdés kapcsán gyakorlatilag jelentéktelen változtatást irányoz elő, miszerint a második feltétel tagmondatait az „illetve” kifejezéssel kapcsolja össze. Az a véleményem, hogy a VM Tervezet lehetne következetesebb már csak abból is kiindulva, hogy az Új. Ptk. a mező-és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkért fennálló felelősség tekintetében a 6:563. § (1) bekezdésében egyértelmű megfogalmazást tartalmaz a kisegítő jellegre vonatkozóan.

A második feltétel kapcsán tehát az vizsgálendő, hogy a vadkár vadászterületen következett-e be. Ha igen és a károkozó vad vadászatára a károkozás helye szerinti vadászterület jogosultja az éves vadgazdálkodási terve alapján jogosult is, úgy nem releváns, hogy a vad ténylegesen ezen a vadászterületen tenyészik-e, vagy sem. Ha a károkozás helye nem vadászterület, vagy vadászterület, de ott a károkozó vad nem vadászható, kizárólag ebben az esetben vizsgálható a felelősség a kisegítő szabály alapján, miszerint a Vtv. 75. § (1) bekezdésben rögzített felelősség fennáll, amennyiben a károkozó vad nem a károkozás helyén tenyészik, hanem valamely vadászterületről kiváltott, feltéve, hogy e vadászterület jogosultja rendelkezik az adott vadfaj vonatkozásában is vadászatra jogosultsággal.

²⁹² Pécsi Törvényszék 2. Pf. 20656/2000/3. (BDT2003.821) számú határozata.

²⁹³ 2009. évi CXX. törvény a Polgári Törvénykönyvről 5:522.§ (1) bekezdés.

Kiváltás alatt a vad állandó tartózkodási helyének táplálkozási célból történő elhagyását értjük.²⁹⁴ A Vtv. hiányossága, hogy nem rendelkezik arról az esetről, mikor nem állapítható meg, hogy a vad melyik vadászterületről váltott ki, illetőleg arról sem, hogy miként alakul a felelősség, ha a kárt több, különböző vadászterületről kiváltott, azonos fajú vad okozza.²⁹⁵ Előbbire megoldás lehetne a vad tulajdonjogi szabályozásánál is érvényesülő rendelkezés, miszerint kétség esetén felelősnek a károkozás helye szerinti legközelebbi azon vadászterület jogosultját kellene tekinteni, ahol az adott vadfaj vadászható. Utóbbi esetben pedig rendezhetőnek tartanám a felelősség kérdését az egyes vadászatra jogosultak között az éves vadgazdálkodási tervben a kárt okozó vad tekintetében meghatározott elejthető darabszám arányában, vagy egyetemleges felelősség rögzítésével.

A felelősség vadászterülethez kötése egyenesen következik abból, hogy maga a vadászati jog a vadászterület határvonalának hatósági megállapításával nyer tartalmat. Ennek megfelelően a vadkárért való felelősség is kizárólag a vadászterület határvonalát megállapító hatósági határozat hatályba lépésétől legfeljebb az irányadó vadgazdálkodási üzemterv érvényességi idejéig terjedő időszakban bekövetkezett vadkárok tekintetében állhat fenn.

II.7. Kármegelőzési kötelezettség

II.7.1. A magyar szabályozás elemzése

A vadászatra jogosult és a földhasználójának kármegelőzési kötelezettségét a Vtv. 78. § (1) bekezdése, valamint a 79. § (1) bekezdése rögzíti. A vadászatra jogosult a károk megelőzése érdekében köteles:

- a) amennyiben a vad életmódja ezt indokolja, annak elriasztásáról gondoskodni;
- b) a károkozás közvetlen veszélye esetén az érintett földhasználóját értesíteni;
- c) szükség esetén vadkárelhárító vadászatok tartani.²⁹⁶

²⁹⁴ ZOLTÁN ÖDÖN: 1997. 226. p.

²⁹⁵ A hiányosságokat Zoltán Ödön is felveti. – ZOLTÁN ÖDÖN: 1997. 227. p.

²⁹⁶ A Vtv. 78. § (1) bekezdése a)-d) pontban sorolja fel a vadászatra jogosult kötelezettségeit, azonban a törvény szerinti c) pont („a vadászati jog gyakorlását úgy megszervezni, hogy az a föld használatával

Álláspontom szerint az a) és b) pontban megjelölt kötelezettség valamennyi vadászható vad károkozása és nem kizárólag a vadkár vonatkozásában terheli a vadászatra jogosultat. Ezt a jogértelmezést a hivatkozott jogszabályhely fogalomhasználatára alapítom. A törvény vizsgált szövege „károk” megelőzéséről rendelkezik, amelyet nem tekinthetünk azonosnak a vadkárral, hiszen a Vtv. 75. § (1) bekezdése egyértelműen a „vadkár” fogalmát rendeli használni az ott rögzített kárformára való utalás esetén. Alátámasztja ezt egyrészt a Vtv. 79. §-a, amelyben a földhasználó kapcsán a törvény kifejezetten vadkárok megelőzéséről rendelkezik, másrészt a kár megállapítására vonatkozó szabályozás is, mivel ott egyértelműen rögzítésre kerül –mintegy feloldva a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti fogalomhasználat kötelezettségét –, hogy a 81. § használatában „kár” alatt a jogalkotó a vadkár, vadászati kár, valamint vadban okozott kár együttesét érti.

Ezzel kapcsolatosan a II.1. pontban is kiemeltém, hogy a Kúria a Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozatában ezzel ellentétes következtetésre jutott. A határozat szerint a Vtv. 78. §-ában meghatározott, a vadászatra jogosulttal szemben előírt kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség kizárólag a Vtv. 75. §-ában felsorolt vadak által okozott károk esetében áll fenn, a vadászatra jogosult kötelezettségeként így sem a Vtv., sem egyéb jogszabály kármegelőzési, illetőleg kárenyhítési kötelezettséget nem ír elő, és ilyen kötelezettség nem következik a károkozás általános tilalmából sem, mert a jogosult az állatoknak nem tulajdonosa.

A vadkárok tekintetében a vadászatra jogosult a föld tulajdonosának, illetőleg használójának hozzájárulásával vadkárelhárító berendezéseket állíthat fel.²⁹⁷ Az „illetőleg” kötőszót a jogviszony jellegére tekintettel csak úgy értelmezhetjük, hogy amennyiben a tulajdonos és a használó személye nem azonos, akkor a hozzájárulást a használónak kell megadnia.

A vadászati jog haszonbérbeadása esetén a föld tulajdonosát a vadkárelhárító berendezések felállításával szükségszerűen együtt járó földhasználat után a haszonbérleti díjon felül további díjazás nem illeti meg, mivel a vadászati jog gyakorlása feltételezi a vadászterület célhoz kötött használatát is, ez azonban

összefüggő gazdasági tevékenységgel összhangban legyen”) kifejezetten a vadászati károk megelőzését szolgálja, így a jelen dolgozat témájához közvetlenül nem kapcsolódik.

²⁹⁷ Vtv. 78. § (2) bekezdés.

tartalmában nem azonos a birtoklás jogával, amely lényegében mellékszolgáltatása a vadászati jog haszonbérbe adására kötött szerződésnek. A vadászati jogra, mint vagyoni értékű jogra a birtoklás szabályai nem vonatkoznak, és az annak gyakorlásával szükségszerűen együtt járó ingatlanhasználat sem tekinthető birtoklásnak,²⁹⁸ így azért külön díjazás sem járhat.

Az előző okfejtés csak általános szabályként fogadható el, hiszen a Vtv. 78. § (3) bekezdése szerint a *„vadászati jog társult hasznosítása esetén a föld használója az akadályoztatás mértékével arányos kártalanításra tarthat igényt.”* E kivételi szabállyal kapcsolatosan két problémát vetnék fel. Egyrészt véleményem szerint a „vadászati jog társult hasznosítása” szórend miatt nem teljesen egyértelmű, hogy a társult vadászati jog Vtv. 13. § (1)-(2) bekezdése szerinti gyakorlásról vagy hasznosításról van-e szó. Másrészt nehezen érthető, hogy a vadászati jog Vtv. 78. § (3) bekezdésén kívüli gyakorlása, hasznosítása esetén a nem tulajdonosi földhasználókat a jogalkotó miért zárta ki a kártalanításra jogosultak köréből.

A vadkár-elhárítási, kármegelőzési kötelezettség a föld használóját és a vadászatra jogosultat egyaránt terheli. A föld használója a vadkárok megelőzése érdekében:

- a) köteles a vadkár elhárításában, illetőleg csökkentésében közreműködni;
- b) köteles a károsodás vagy a károkozás közvetlen veszélye esetén a vadászatra jogosultat értesíteni;
- c) jogosult a vadállomány túlszaporodása miatt a vadászati hatóságnál állományszabályozó vadászat elrendelését kezdeményezni.²⁹⁹

A közreműködési kötelezettség a közelmúlt bírói gyakorlata szerint úgy értelmezendő, hogy ténylegesen a vadászatra jogosultra hárul a vadkár megelőzésére vonatkozó kötelezettség, neki van kezdeményező jellegű kötelezettsége, a földhasználónak a kötelezettsége az, hogy a már megkezdett, vagy legalább elhatározott tevékenységbe bekapcsolódjon. Mindaddig, amíg a vadászatra jogosult e kötelezettsége teljesítését nem kezdi meg, addig fel sem merülhet a földhasználó törvényben előírt megelőzési

²⁹⁸ Debreceni ítélőtábla Pf. II.20.509/2007/6. számú határozat.

²⁹⁹ A Vtv. 79. § (1) bekezdése a)-d) pontban sorolja fel a földhasználó kötelezettségeit, azonban a törvény szerinti c) pont (*„köteles a vadállomány kíméletéről megfelelő eljárások alkalmazásával gondoskodni”*) kifejezetten a vadban okozott károk megelőzését szolgálja, így a jelen dolgozat témájához közvetlenül nem kapcsolódik.

kötelezettségének elmulasztása.³⁰⁰ A vadászatra jogosult részéről ilyen kezdeményezés lehet többek között az is, ha az adott gazdasági évben még végrehajtható újravetés végrehajtását kéri. Amennyiben az újravetés szakmailag lehetséges és a kár csökkentésére, elhárítására alkalmas, úgy ennek a károsult által történő jogszerű és elfogadható indok nélküli elutasítása a vadkár elhárításában és csökkentésében való, a rendes gazdálkodás körébe tartozó közreműködésre vonatkozó törvényi kötelezettség felróható módon való elmulasztásának minősül, és az ebből eredő vadkár a földhasználójának terhére esik.³⁰¹

Álláspontom szerint a közreműködési kötelezettség ennyire szigorú szó szerinti értelmezése nem feltétlenül vezet helyes jogalkalmazáshoz. Úgy gondolom, hogy a földhasználó a rendes gazdálkodás körébe tartozó vadkár-elhárítási tevékenységeket (például gyümölcsös telepítésekor a csemeték egyedi törzsvédelme a mezei nyúl és az őz károkozása ellen) abban az esetben is köteles elvégezni, ha azt a vadászatra jogosult külön nem kezdeményezi.³⁰²

Az erdei vadkárok esetében az ismertetett bírói jogértelmezés egyértelműen nem alkalmazható, mert az Evt. kifejezett kötelezettséget telepít az erdőgazdálkodóra is. Az Evt. 57. § b) pontja szerint az erdőgazdálkodó köteles az erdőt veszélyeztető káros hatások kártételének megelőzéséhez és az ellenük való védekezéshez szükséges intézkedéseket megtenni. E rendelkezés alapján az erdőgazdálkodó kármegelőzési kötelezettsége nem merülhet ki abban, hogy a vadászati jog jogosultja által tett intézkedésekben közreműködik, hanem ennek hiányában maga köteles az általa jogszerűen megtehető megelőzési tevékenységeket elvégezni.

Az értesítési kötelezettség kapcsán nem egyértelmű, hogy az mikor terheli a földhasználót, azaz mit kell érteni a „károsodás vagy a károkozás közvetlen veszélye” alatt. Pontos meghatározás hiányában a bírói gyakorlatra támaszkodva arra juthatunk, hogy e kötelezettség teljesítése megállapítható, amennyiben a földhasználó új mező-, illetve erdőgazdasági kultúra létrehozása esetén annak tényéről a telepítési tevékenység (például makkvetés; csemeteültetés) elvégzését megelőzően, vagy azt követően –

³⁰⁰ Kúria Pf.VI.20.402/2011. számú határozat; Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.177/2012/9. számú határozat; Szolnoki Törvényszék 2.Pf.21.131/2009/4. számú határozat; Miskolci Törvényszék 23.G.40.323/2010/7. számú határozat.

³⁰¹ Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.342/2012/4. számú határozat.

³⁰² Zoltán Ödön azonos álláspontra helyezkedik annak vizsgálatakor, hogy a közreműködési kötelezettségnek feltétele-e az értesítési kötelezettségnek a vadászatra jogosult részéről való teljesítése. – ZOLTÁN ÖDÖN: 1973. 156-157. p.

tényleges károkozás hiányában is –, míg meglévő kultúra esetén a károsítás észlelését követően haladéktalanul értesíti a vadászatra jogosultat.

A föld használóját az előírt kötelezettségek teljesítésével összefüggésben a rendes gazdálkodás körét meghaladó közreműködésért ellenszolgáltatás illeti meg.³⁰³ Jelenleg egy esetben találhatunk jogszabályi rendelkezést arra vonatkozóan, hogy mi minősül a rendes gazdálkodáson kívüli közreműködésnek. Az Evt. végrehajtási rendelete alapján a vadkárelhárító kerítés létesítése meghaladja a rendes erdőgazdálkodás körét.³⁰⁴ Minden egyéb esetben az egyedi ügy kapcsán kell elbírálni, hogy az adott közreműködésért jár-e ellenszolgáltatás vagy sem. Ehhez kapcsolódóan még szükséges kihangsúlyozni, hogy a rendes gazdálkodás körét meghaladó közreműködésért sem teljes mértékű ellenszolgáltatásra tarthat igényt a földhasználó. A Kúria elvi ítélettel kimondta, hogy a föld használóját és a vadászatra jogosultat egyaránt terheli a vadkár-elhárítási, kármegelőzési kötelezettség, amelynek költségeit - erre irányuló megegyezés hiányában - egyedileg, az ügy összes körülményének mérlegelésével megállapított mértékben kell viselniük.³⁰⁵

Az erdősítések esetén kiemelt jelentőségű kérdés a vadkárelhárító kerítés létesítése. A korábban hivatkozottak szerint a vadkárelhárító kerítés létesítése meghaladja a rendes erdőgazdálkodás körét, ezért csak abban az esetben létesíthető, ha a vadászati hatóság véleménye szerint az erdősítés védelme a vadállomány apasztásával, vagy más vadkár-elhárítási módszerrel nem biztosítható.³⁰⁶ Fontos kiemelni azonban, hogy egyes esetekben minősülhet a rendes gazdálkodás körébe tartozó tevékenységnek a vadkárelhárító kerítés létesítése. Erre példa, ha az erdőgazdálkodó mezőgazdasági terület erdősítéséhez európai uniós támogatást vesz igénybe,³⁰⁷ amelynek során támogatást nyer vadkárelhárító kerítés létesítésére. Ebben az esetben a kerítés megépítése a kedvezményezett erdőgazdálkodó kötelezettségévé válik. A vonatkozó rendelet szerint a kerítés létesítésére, mint az erdőtelepítéshez kapcsolódó kiegészítő

³⁰³ Vtv. 79. § (2) bekezdés.

³⁰⁴ 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet 4. § (2) bekezdés.

³⁰⁵ Kúria Pfv.VI.22.025/2009. számú határozat (2139/2010. számú polgári elvi határozat)

³⁰⁶ Kivételt a 4. § (3) bekezdése tartalmaz, amely szerint nem kell hatósági engedély az öt évet meg nem haladó időre létesített vadkárelhárító villanypásztor és a makktermés védelme érdekében létesített 120 cm-nél nem magasabb vadkárelhárító kerítés létesítéséhez.

³⁰⁷ Lásd bővebben: 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól.

tevékenységre abban az esetben igényelhető támogatás, amennyiben annak elvégzését az erdőtelepítési engedély tartalmazza.³⁰⁸ Ekkor tehát a vadkárelhárító kerítéssel történő kármegelőzés mindkét félnek kötelezettsége, így vélhetően akkor jutunk helyes jogalkalmazásra, ha a létesítéshez szükséges költségek támogatáson felüli részét a felek között fele-fele arányban osztjuk meg.³⁰⁹

A kármegelőzés kapcsán kiemelendő még az Evt. 60. § (1) bekezdése, amely szerint:

„Az erdőben, illetve az erdővel közvetlenül határos vadászterületen

- a) az erdő biológiai sokféleségének megőrzését, az erdei életközösség tagjainak fennmaradását,
 - b) az erdő talajának épségét,
 - c) az erdősítés állapotát,
 - d) az erdő faállományának termőhelye szerint várható mennyiségi és minőségi fejlődését veszélyeztető, vagy
 - e) az erdő felújulását, természetes felújítását
- akadályozó létszámú és fajösszetételű vadászható vadállomány nem tartható fenn.”

A jogszabályi rendelkezés nem egyértelmű abban a kérdésben, hogy mely jogalanyra vonatkozóan állapít meg kötelezettséget. A vadászatra jogosult kizárólag a vadászati hatóság által, az éves vadgazdálkodási tervben jóváhagyott és vadfajonként megállapított vadlétszám elejtésére, elfogására jogosult, így a vadászterület vadászható vadállománya létszámának és fajösszetételének meghatározására alapvetően a vadászati hatóság bír hatáskörrel. Erre tekintettel juthatunk arra a jogkövetkeztetésre is, hogy az Evt. 60. § (1) bekezdése a vadászati hatóság éves vadgazdálkodási terv jóváhagyására irányuló hatáskörét orientálja. Ez a jogértelmezés azonban kétségtelenül helytelen, hiszen a vadászati hatóság nem kötelezhető arra, hogy a vadászterületeken található valamennyi erdőre, erdősítésre tekintettel hagyja jóvá a vadgazdálkodási terveket. A vadászatra jogosulttal szemben sem értelmezhető a vizsgált jogszabályhely általános jellegű kötelezettségnek, hiszen az erdőgazdálkodói tevékenységre befolyással nem bír, álláspontom szerint emiatt nem is alkalmazható erdővédelmi bírság a vadászatra jogosulttal szemben az Evt. 60. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozással.

³⁰⁸ 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet 6. § (2) bekezdés.

³⁰⁹ Azonos álláspontra jutott hasonló esetben a Kúria – lásd: Pfv. VI.20.352/2000. számú ítélet (közzétéve: BH2002. 484)

Konkrét kötelezettség kizárólag az erdészeti hatóság terhére kerül rögzítésre, miszerint köteles a felsorolt veszélyeztető tényezők észlelése esetén a vadászati hatóságnál a vadállomány apasztására, illetve a veszélyeztetés egyéb módon való megszüntetésére teendő intézkedés elrendelését kezdeményezni.

Megjegyzendő, hogy az Evt. a vadállomány létszámára és fajösszetételére vonatkozó szabályt eltérően rendeli alkalmazni a vadaskertek és a vadasparkok vonatkozásában, amelyek esetén csak az erdősítések befejezésének veszélyeztetése nem valósulhat meg,³¹⁰ míg a 60. § (1) bekezdés hatálya nem terjed ki a szabad rendelkezésű erdőkre és a fásításokra.³¹¹

II.7.2. Kármegelőzés a német és osztrák vadászati jogban

A vadkárok megelőzése tekintetében a BJagdG. 26-28. §-ai az irányadók. E rendelkezések foglalkoznak (a) a vad távoltartásának jogával; (b) a hatóság által elrendelt, illetve végrehajtott vadászattal; valamint (c) a vadgazdálkodással szemben a vadkárok megelőzése céljából érvényesülő egyéb korlátozásokkal.

a) A vad távoltartásának joga

BJagdG. 26. §

„A vadászati jog jogosultja, valamint a telek tulajdonosa vagy használati jogosultja jogosult, a vadkárokkal szembeni védelem érdekében a vadat a telektől távol tartani vagy elijeszteni. A vadászatra jogosultnak ennek során nem szabad a telket károsítania, a tulajdonosnak vagy a használatra jogosultnak a vadat nem szabad sem veszélyeztetnie, sem megsértenie.”

A vadkárok megelőzésére vonatkozó rendelkezések alkalmazásakor a vadkár fogalmát tágan kell értelmezni. Ez két főirányban érvényesül, egyrészt valamennyi, a BJagdG. vagy a tartományi törvény hatálya alá tartozó vadászható vadra³¹² kiterjed, másrészt

³¹⁰ Evt. 60. § (2) bekezdés.

³¹¹ Evt. 11. § (3) bekezdés; 12. § (2) bekezdés

³¹² BJagdG. 2. § (1) bekezdés tartalmazza a vadászható vadfajok felsorolását a következők szerint:

1. *Prémes vadfajok*: európai bölény (*Bison bonasus* L.); jávorszarvas (*Alces alces* L.); gímszarvas (*Cervus elaphus* L.); dámszarvas (*Dama dama* L.); szikaszarvas (*Cervus nippon* TEMMINCK); őz

nem kizárólag azon károk elhárítására irányadó, amelyekért a vadászatra jogosult fokozott felelőssége fennáll.³¹³

A BJagdG. 26. §-a szerinti kármegelőzési jogosultság a vadászatra jogosultat, valamint a kárral veszélyeztetett telek tulajdonosát vagy használati jogosultját illeti meg.

A vadászatra jogosult a távoltartási, elijesztési cselekményekre külön szabályozás nélkül is jogosultsággal bírna, ez következik a vadászati jog tartalmából,³¹⁴ amely a vizsgált tevékenységeket egyértelműen magában foglalja.³¹⁵

A telek tulajdonosa vagy bármilyen jogcímen használatra jogosultja részéről a vaddal szembeni, megengedett elhárítási tevékenység nem minősül a vadászatra jogosult kizárólagos vadászati joga³¹⁶ megsértésének. A földhasználó részéről a BJagdG. 26. §-ában szabályozott jog a BGB-ben szabályozott önvédelmi jogosultság³¹⁷ egy különös formája. A földhasználó a vad távoltartása során nincs kötve a BGB rendelkezéseiben meghatározott feltételekhez, azonban a 26. § szerinti kereteket sem lépheti át, így például a vadkár megelőzése érdekében nem jogosult a vad elpusztítására. Megfordítva, a földhasználó a vad távoltartásán és elijesztésén kívüli cselekmények végrehajtására kizárólag a BGB által rögzített feltételek esetén jogosult.³¹⁸

(Capreolus capreolus L.); zerge (Rupicapra rupicapra L.); alpesi zerge (Capra ibex L.); muflon (Ovis ammon musimon PALLAS); vaddisznó (Sus scrofa L.); mezei nyúl (Lepus europaeus PALLAS); havasi nyúl (Lepus timidus L.); üregi nyúl (Oryctolagus cuniculus L.); mormota (Marmota marmota L.); vadmacska (Felis silvestris SCHREBER); hiúz (Lynx lynx L.); róka (Vulpes vulpes L.); nyest (Martes foina ERXLEBEN); nyuszt (Martes martes L.); közönséges görény (Mustela putorius L.); hermelin (Mustela erminea L.); menyét (Mustela nivalis L.); borz (Meles meles L.); európai vidra (Lutra lutra L.); foka (Phoca vitulina L.)

2. *Szárnyasvadfajok*: fogoly (Perdix perdix L.); fácán (Phasianus colchicus L.); fűj (Coturnix coturnix L.); siketfajd (Tetrao urogallus L.); nyírfajd (Lyrurus tetrix L.); hibridfajd (Lyrurus tetrix x Tetrao urogallus); császármadár (Tetrastes bonasia L.); hófajd (Lagopus mutus MONTIN); vadvulka (Meleagris gallopavo L.); vadgalamb (Columbidae); bütykös hattyú (Cygnus olor GMEL.); vadlúd (Gattungen Anser BRISSON und Branta SCOPOLI); vadkacsa (Anatinae); bukó (Gattung Mergus L.); erdei szalonka (Scolopax rusticola L.); szárcsa (Fulica atra L.); sirály (Laridae); búbos vöcsök (Podiceps cristatus L.); túzok (Otis tarda L.); szürke gém (Ardea cinerea L.); vágómadárfélék (Accipitridae); héja (Falconidae); közönséges holló (Corvus corax L.)

³¹³ Így például a földhasználó jogosult a ragadozó szárnyas vad elijesztésére is, amennyiben az valamely háziállatot veszélyeztet. - MARCUS SCHUCK: 2010. 435. p.

³¹⁴ BJagdG. 1. § (4) bekezdés: „A vadászati jog gyakorlása kiterjed a vad felkutatására, üldözésére, elejtésére és elfogására egyaránt.”

³¹⁵ ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: *Jagdrecht, fischereirecht*. Verlag C. H. Beck OHG, München, 2010. 147. p.

³¹⁶ BJagdG. 1. § (1) bekezdés.

³¹⁷ BGB 228. § „Nem cselekszik jogellenesen az, aki más személy tulajdonát megrongálja vagy elpusztítja, ha cselekménye saját magát vagy más személyt fenyegető kár elhárítása érdekében történik, feltéve, hogy a rongálás vagy elpusztítás a kár elhárításához szükséges és a károsítás nem aránytalan a fennálló veszélyhelyzethez képest.”

³¹⁸ MARCUS SCHUCK: 2010. 437. p.

A vad távoltartása érdekében valamennyi szokásos védelmi intézkedés megengedett; például kerítések építése, madárijesztő, engedélyezett kémiai szerek alkalmazása stb.³¹⁹

A vadászatra jogosult a védendő terület bekerítésére kizárólag a földhasználó előzetes engedélye alapján jogosult, mert a kialakult gyakorlat szerint a bekerítés már az adott telek rongálását eredményezi. Amennyiben a földhasználó a bekerítéshez nem járul hozzá, úgy vadkár jogcímén kártérítési igény érvényesítésére sem jogosult.³²⁰

A földhasználó elhárítási tevékenységének arányosnak kell lennie és nem járhat a vadászatra jogosult joggyakorlásának szükségtelen akadályozásával. Utóbbi esetben a vadászatra jogosult a BGB 1004. § alapján³²¹ a jogsértő tevékenység megszüntetésére irányuló igény érvényesítésére jogosult, valamint a BGB 823. §-a szerint³²² kártérítést követelhet.

A magyar szabályozással ellentétesen a földhasználót a vadkár elhárítása érdekében tett intézkedései tekintetében semmilyen költségtérítés nem illeti meg a vadászatra jogosult részéről.³²³

b) A hatóság által elrendelt, illetve végrehajtott vadászat

BJagdG. 27. §

(1) Az illetékes hatóság elrendelheti, hogy a vadászat jog jogosultjának a vadászati tilalom időszakaitól függetlenül egy meghatározott határidőn belül meghatározott terjedelemben csökkentenie kell a vadállományt, ha ez a közjóra való tekintettel, különösen a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat érdekeire és a természetvédelem és a tájvédelem érdekeire tekintettel szükséges.

³¹⁹ MARCUS SCHUCK: 2010. 439. p.

³²⁰ MARCUS SCHUCK: 2010. 438. p.

³²¹ BGB 1004. § „Megszüntetési igény

(1) Amennyiben valakit az elvonás és visszatartás kivételével tulajdonában korlátoznak, a tulajdonos követelheti a zavarótól a korlátozás megszüntetését. További korlátozás esetén a tulajdonos abbahagyás iránti nyújthat be keresetet.

(2) Az igény kizárt, amennyiben a tulajdonos tűrésre kötelezett.”

³²² BGB 823. § „Kártérítési felelősség

(1) Aki más életét, testét, egészségét, szabadságát, tulajdonát vagy egyéb jogát szándékosan vagy gondatlanul jogellenesen sérti, köteles az abból eredő kárt megtéríteni.

(2) Ugyanez a kötelezettsége áll fenn annak, aki egy más védelmét szolgáló/célzó törvényt megsért. Amennyiben a törvény értelmében annak megsértése vétkességre tekintet nélkül is lehetséges, a kártérítési kötelezettség csak vétkesség esetén áll fenn.”

³²³ MARCUS SCHUCK: 2010. 442. p.

(2) Amennyiben a vadászati jog jogosultja a rendeletnek nem tesz eleget, úgy az illetékes hatóság az ő költségére csökkentetheti a vadállományt. A leterített vadat egy megfelelő kilövési díj ellenében át kell engednie a vadászati jog jogosultjának.

A BJagdG. 27. § (1) bekezdésében szabályozott hatósági „kényszerintézkedés” feltétele, hogy egy területen kiemelkedően nagymértékű vadkár következzen be, illetve bekövetkezésének veszélye álljon fenn.³²⁴ Amennyiben ez a feltétel nem állapítható meg, úgy a vadállomány-szabályozás általános eszközeit kell igénybe venni, azon belül is elsősorban a vadgazdálkodási tervhez kötött vadállomány csökkentést, illetve adott esetben a vadászati tilalmi időnek a vadászati hatóság általi lerövidítését vagy megszüntetését.³²⁵

A hatósági eljárás kérelemre vagy hivatalból indulhat, az eljárás során a vadászati hatóságot a vadászat elrendelésével kapcsolatosan mérlegelési jogkör illeti meg. Kérelmet az érintett mező-, erdő vagy halgazdaság üzemeltetője, illetve adott esetben a

³²⁴ ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: 2010. 149-150. p.

³²⁵ A vadkilövéssel és a vadászati idényekkel, illetve tilalmi időszakokkal kapcsolatos szabályokat a BJagdG. 21-22. §-a tartalmazza az alábbiak szerint:

„21. § A vadkilövés szabályozása

(1) A vadkilövés szabályozásánál figyelemmel kell lenni a mező-, erdő- és halgazdaságok vadkár elleni teljes védelmére, valamint a természet- és tájvédelem érdekeire egyaránt.

(2) A patás vadfajok, valamint a fajdfélék kilövése az adott területre irányadó és az illetékes vadászati hatóság által jóváhagyott kilövési terv alapján történhet. (...) Közös vadászterület esetén a vadászatra jogosultra vonatkozó kilövési terv a vadászati vezető egyetértéséhez kötött. A vadgondozási közösségen belül a kilövési terveket a vadászati közösségek vadászati vezetőjével, illetve az egyéni vadászati terület jogosultjával szükséges egyeztetni a közösséggel való konzultáció mellett. A részletszabályokat a tartományi rendeletek határozzák meg. A patás vadfajokra vonatkozó kilövési tervet a vadászatra jogosult teljesíteni köteles. A tartományok rendelettel szabályozzák a kilövési tervek teljesítésének ellenőrzési eljárását, illetve a szükség szerinti kikényszerítését, valamint a teljesítés igazolását.

(3) A veszélyeztetett vadfajok kilövése adott területen vagy körzetben állandó vagy időszakos jelleggel megtiltásra kerülhet.

(4) Az állami erdőkre vonatkozó kilövési szabályokat a tartományok határozzák meg.

22. § Vadászati- és tilalmi időszakok

(1) Az 1. §. (2) bekezdésében meghatározott alapelvek figyelembe vétele mellett az illetékes szövetségi minisztérium a szövetségi tanács jóváhagyása mellett határozza meg az egyes vadfajok vadászatának időszakait (vadászati idény). A vadászati idényen kívül a vadat a vadásztól kímélni kell (tilalmi időszak). A tartományok jogosultak a tilalmi időszakot lerövidíteni vagy megszüntetni; jogosultak továbbá a tilalmi időszakot meghatározott terület vagy vadászterület vonatkozásában megszüntetni, különösen, ha az intézkedést járvány, beteg vagy fejlődésben visszamaradott vad elejtése, túlzott vadkár elkerülése; tudományos, tanulmányi vagy kutatási cél, a biológiai egyensúly zavara vagy a vadgondozás indokolja.

(2) Azon vadfajok tekintetében, amelyekre vonatkozóan nem kerül vadászati idény meghatározásra, az egész évben tiltott a vadászat. A tartományok e vadfajok esetén is jogosultak vadászati idény megállapítására, amennyiben azt a biológiai egyensúly zavara vagy a vidékfejlesztés súlyos károsodása indokolja, valamint jogosultak a vadászatot egyedi esetben tudományos, tanulmányi vagy kutatási céllal engedélyezni.

(3) A vidék egyes területein a tilalmi időszak teljes egészében megszüntetésre kerülhet.”

földtulajdonos terjeszthet elő. A hatóságot nem köti a vadászatra jogosult vonatkozásában érvényesülő vadkilövési terv és a jogszabályhely alapján a kilövés elrendelése a vadászati idénytől függetlenül történhet. A hatóságot csak korlátozott mérlegelési jog illeti meg, mert amennyiben azt állapítja meg, hogy a túlzott vadkár másként nem elhárítható, úgy a vadászat elrendelése a részéről kötelező.³²⁶ A hatóságnak valamennyi érdekeltséget figyelembe kell vennie a döntés meghozatalakor, ideértve az állat- és természetvédelmi érdekeket is.

A 27. §-ban szabályozott intézkedési jogosultság nem alkalmazható általános kárelhárítási jelleggel (például a légi vagy a közúti forgalom biztonságának biztosítása érdekében), illetve vadkárhoz nem kapcsolódó vadgazdálkodási cselekmények elrendelésére (például járvány terjedésének megakadályozása céljából).

A BJagdG. 27. § (2) bekezdésében szabályozott hatósági vadászat lefolytatásának feltétele, hogy a vadászatra jogosultat az (1) bekezdés szerint a hatóság kötelezze megadott számú vad, meghatározott időn belül történő elejtésére, a vadászatra jogosult azonban a határidőt elmulasztja, vagy a vadászatot nem a hatósági rendeletnek megfelelően hajtja végre. Amennyiben a vadászatra jogosult a kötelezettségét előírás szerint teljesíti, úgy a hatósági vadászat akkor sem rendelhető el, ha a túlzott vadkár veszélye továbbra is fennáll, mert ebben az esetben a hatósági vadászat eredményes végrehajtása sem biztosított.³²⁷

A hatósági vadászat elrendelése ultima ratio jelleggel bír, ami azt jelenti, hogy az (1) bekezdéshez hasonlóan csak akkor alkalmazható, ha egyéb, akár a szövetségi, akár a tartományi törvényben szabályozott védelmi intézkedéssel a vadkár nem hárítható el.³²⁸

Felelősségi szempontból kiemelendő, hogy amennyiben a vadászatra jogosult elmulasztja a hatóság által elrendelt vadászat végrehajtását, úgy a bekövetkezett vadkáráért a BGB 823. § (2) bekezdése alapján akkor is felelősséggel tartozik, ha a felelőssége a BJagdG. 29. § szerint egyébként nem állna fenn.

Emellett a BJagdG. 27. § (1)-(2) bekezdésének nem megfelelő végrehajtása miatt adott esetben a vadászati hatóság felelőssége is megállapítható.³²⁹

³²⁶ MARCUS SCHUCK: 2010. 445. p.

³²⁷ MARCUS SCHUCK: 2010. 449. p.

³²⁸ ALBERT LORZ – ERNST METZGER – HEINZ STÖCKEL: 2010. 150. p.

³²⁹ MARCUS SCHUCK: 2010. 449-450. p.

c) A vadgazdálkodással szemben a vadkárok megelőzése céljából érvényesülő egyéb korlátozások

BJagdG. 28. §

(1) A vaddisznó tartása csak olyan kerítésekben belül megengedett, amely megfelelő védelmet nyújt a vaddisznó kiszökése ellen.

(2) A vaddisznók és vadnyulak kihelyezése tilos.

(3) Idegen állatok kihelyezése vagy telepítése a szabad természetben csak az illetékes legfőbb tartományi hatóság vagy az általa kijelölt szerv írásbeli engedélyével megengedett.

(4) A további állatfajok befogását vagy kihelyezését a tartományok korlátozhatják vagy megtilthatják.

(5) A tartományok a vad etetését megtilthatják vagy engedélytől tehetik függővé.

A fenti korlátozások közül a vad etetésére vonatkozó, az (5) bekezdésben szabályozott rendelkezést tartom szükségesnek külön kiemelni. Az érintett tevékenység a vad mesterséges etetése (elsősorban az etetőre kihelyezett takarmányozás), de nem tartozik ide természetesen a vadföldművelés. A német szabályozási gyakorlat jellemzően úgy fejlődött ki a hivatkozott jogszabályhely alapján, hogy a tartományi vadászati törvényekben rögzítésre kerültek azok az időszakok, amikor a vadászatra jogosult jogszerűen etetheti a vadállományt.³³⁰

A BJagdG. teljes mértékben kizárja a kártérítési jogosultságot abban az esetben, amikor a károsult megakadályozza a vadászatra jogosult vadkár elhárítása érdekében tett intézkedéseit.³³¹ Továbbá egyes művelési ágak tekintetében akkor is kizárt a kártérítési igény érvényesítése, ha a károsult az adott növényeket nem védte a szokásos körülmények között indokolt védelmi eszközökkel.³³²

³³⁰ Például Baden-Württemberg tartomány vadászati törvénye alapján a patás vadfajok etetése december 1-től március 31-ig megengedett – Landesjagdgesetz 19. § (2) bekezdés.

(forrás: <http://www.landesjagdverband.de/?dispatch=43&24=84&34=500208&44=500014&72=500208>); Berlin tartományban a vadállomány etetése az inséges időszakon kívül tilos, kivéve a vadkárelhárítás céljából végzett elterelési etetéseket, illetve ha az etetés a vad környezethez szokását szolgálja – Landesjagdgesetz Berlin 34. § (4) bekezdés.

(forrás: http://www.stadtentwicklung.berlin.de/service/gesetzestexte/de/download/forsten/ljagd_g_bln.pdf)

³³¹ BJagdG. 32. § (1) bekezdés.

³³² BJagdG. 32. § (2) bekezdés: „Az a vadkár, amely a szőlőhegyeken, kertekben, gyümölcsösökben, faiskolákban, fasorokban, különálló fáknál, erdőültetvényekben, amelyek a vadászati kerületben előforduló főfajfajtaiktól eltérőek bevitelével fokozott veszélyeztetésnek vannak kitéve, vagy a kertészeti

Az osztrák tartományi vadászati törvények rendelkezéseit vizsgálva általánosságban elmondható, hogy a vadkármegelőzést szolgáló intézkedések megtételére főszabály szerint sem a földhasználó, sem a vadászatra jogosult nem köteles, azonban a kárelhárításhoz szükséges intézkedések fogantatására jogosultsággal rendelkeznek.³³³ A főszabály alól vannak azonban kivételek. Így kármegelőzési kötelezettség keletkezhet a felek közötti megállapodás alapján.³³⁴ Ezen kívül lényeges kiemelni, hogy több törvény szerint, bizonyos nagyobb értékű mezőgazdasági kultúrák (például zöldség, gyümölcs, díszkert, faiskola stb.) esetén a földhasználót kármegelőzési kötelezettség terheli, méghozzá egy jó gazda gondossága mellett. E törvényi rendelkezéseknek megfelelően tehát a földhasználó csak abban az esetben jogosult kártérítési igény érvényesítésére a bekövetkezett vadkár tekintetében, amennyiben a károk megelőzése érdekében jó gazdától elvárható gondossággal fogantatott intézkedéseket.³³⁵ A jogszabályhelyek konkrét intézkedéseket is nevesítenek, így például a bécsi tartományi törvény kötelezi a gyümölcs-, zöldségültetvények, díszkertek, faiskolák gazdálkodóit, hogy az ültetvényt egy éves korig legalább 80 cm, több éves ültetvény esetén legalább 120 cm magasságú kerítéssel védjék.³³⁶ Jellemző továbbá a fák törzsvédelmének előírása is meghatározott magasságig például szalma, nád, háló alkalmazásával.

Kármegelőzési kötelezettség alapulhat továbbá az illetékes hatóság kötelezésén is. Ilyen kötelezés jellemzően az erdőgazdaságok védelme érdekében, az erdők vad általi veszélyeztetése esetén történhet. Az erdők veszélyeztetése áll fenn például, ha a vadak rágása, dörzsölése vagy hántása következtében az erdőállomány állapota nagy kiterjedésű területen jelentősen romlik, vagy az erdősítésnek, illetve a természetes erdőfelújításnak az erdőgazdálkodásra irányadó jogszabályi rendelkezések által előírt

vagy a kiváló minőségű kereskedelmi növények szabadtéri ültetvényeiben keletkezik, amennyiben a tartományok másképp nem rendelkeznek, nem kerül megtérítésre, ha a szokásos védelmi szerkezetek elkészítése, amely a szokásos körülmények között a károk megelőzéséhez elegendőek, nem történt meg. A tartományok meghatározhatják, hogy milyen védőszerkezeteket kell szokásosnak tekinteni.”

³³³ RUDOLF GÜRTLER – PETER LEBERSORGER: Niederösterreichisches Jagdrecht. Verlag Österreich GmbH, Bécs, 2010. 384. p.

³³⁴ NÖ Jagdgesetz 99. § Abs. 3.

³³⁵ Wiener Jagdgesetz 99. § Abs. 1.; STM Jagdgesetz 63. § Abs. 1.; Bgld. Jagdgesetz 115. § Abs. 1.; NÖ Jagdgesetz 105. § Abs. 1.; K Jagdgesetz 75. § Abs. 3.; SB Jagdgesetz 92. § Abs. 1.; Oö. Jagdgesetz 67. § Abs. 1.; V Jagdgesetz 59. § Abs. 2.; T Jagdgesetz 55. § Abs. 3.

³³⁶ Wiener Jagdgesetz 99. § Abs. 2.

határidőre történő teljesítése veszélyeztetve van.³³⁷ A hatóság többek között jogosult a károsító vadnak a károsított területről történő kiűzése előírására; vadkárelhárító vadászat elrendelésére; vadkárelhárító kerítés emelésének, vagy más vadriasztó eszköz telepítésének előírására,³³⁸ vagy például jogosult a vadállomány takarmányozása mennyiségének növelését, minőségének javítását elrendelni.³³⁹

Habár a kifejtetteknek megfelelően alapvető kötelezettség a kármegelőző intézkedések tekintetében nem áll fenn, azonban mind a vadászatra jogosult, mind a földhasználó jogosult a mezőgazdasági kultúrát veszélyeztető vad távoltartására, elriasztására és e célból a szükséges cselekmények végrehajtására. A kármegelőzés kizárólag a törvényekben meghatározott korlátok között történhet. Az elsődleges korlát a vadászatra jogosult vonatkozásában, hogy intézkedéseivel nem zavarhatja, nem akadályozhatja az adott területen folyó gazdálkodást. A földhasználó oldaláról elsődlegesen vadvédelmi szabályok érvényesülnek, mint például a vad szögesdróttal való távoltartásának,³⁴⁰ vagy a vad kutyával való üzésének tilalma.³⁴¹ Bizonyos jogosultságokat a törvények külön is nevesítenek. Ilyen például, hogy egyes tartományokban a földhasználó vaktöltény használata mellett fegyveresen is elűzheti a károkozó vadat.³⁴² Egységes a tartományi szabályozás abban, hogy a földhasználó a kármegelőzés, kárelhárítás érdekében a vad elfogására, elejtésére nem jogosult.³⁴³ Ha azonban a földhasználó által jogszerűen fogatosított intézkedés során a vad megsérül vagy elpusztul, akkor a vadászatra jogosult kártérítési igényt nem érvényesíthet.³⁴⁴

A vadkárért való felelősséghez kapcsolódóan kiemelendő, hogy gyakorlatilag egységes a szabályozás abban, hogy a károsult nem tarthat igényt kárának megtérítésére, ha a

³³⁷ STM Jagdgesetz 61. § Abs. 6.; Bgld. Jagdgesetz 108. § Abs. 4.; NÖ Jagdgesetz 100. § Abs. 2.; K Jagdgesetz 71. § Abs. 3.; SB Jagdgesetz 90. § Abs. 3.; Oö. Jagdgesetz 64. § Abs. 4.

³³⁸ Lásd például K Jagdgesetz 71. § Abs. 4.

³³⁹ Bgld. Jagdgesetz 108. § Abs. 5.

³⁴⁰ Bgld. Jagdgesetz 110. § Abs. 1.

³⁴¹ STM Jagdgesetz 62. § Abs. 2.; Bgld. Jagdgesetz 110. § Abs. 4.; K Jagdgesetz 71. § Abs. 1.; SB Jagdgesetz 88. § Abs. 3.; Oö. Jagdgesetz 64. § Abs. 7.

³⁴² Erre példa, hogy a steiermarki tartományi törvény a szőlőskertben szeptember 1-től november 15-ig, míg a boggyósgyümölcsös ültetvényekben március 15-től július 31-ig lehetővé teszi a vaktöltény használatát. Lásd. STM Jagdgesetz 62. § Abs. 1.

³⁴³ Ez alól a szabály alól a kilenc törvényben egy kivételt találhatunk, méghozzá a salzburgi jogszabályban, amely lehetővé teszi a földhasználó számára a pézsmapatkány elfogását, elejtését. Lásd. SB Jagdgesetz 89. §

³⁴⁴ Wiener Jagdgesetz 99. § Abs. 5.; NÖ Jagdgesetz 99. § Abs. 8.; STM Jagdgesetz 62. § Abs. 1.; Oö. Jagdgesetz 64. § Abs. 7.

vadászatra jogosultat akadályozta a szükséges és jogszerű kármegelőző, kárelhárító intézkedések megtételében, illetve ezen intézkedések végrehajtását megtiltotta.³⁴⁵

Több tartományi törvényben is megtalálható a vadkárok elhárítása érdekében a hatóság által elrendelt vadállomány csökkentő kilövés jogintézménye is.³⁴⁶ A kilövés felől a hatóság a mező- vagy erdőgazdálkodás védelme céljából akár hivatalból, akár kérelemre intézkedhet. Kérelmet jellemzően a vadászatra jogosult, a vadászkamara, a károsult földterület használója, illetve az agrárkamara nyújthat be. A kilövés elrendelése vadászati tilalmi időben is lehetséges. Amennyiben a vadászatra jogosult a kilövés teljesítéséről a kitűzött határidőre nem gondoskodik, úgy a hatóság a jogosult költségére intézkedik annak végrehajtásáról.³⁴⁷ Egyedi rendelkezés található a burgenlandi vadászati törvényben, miszerint ha fiatal, legfeljebb három éves szőlőskert vagy eperültetvény, illetőleg legfeljebb tíz éves erdősítés az elrendelt kármegelőző intézkedések teljesítése ellenére is súlyos vadkártól szenved, úgy a hatóság a földhasználó kérésére a vadászatra jogosultat vadkárelhárító kerítés felállítására kötelezheti. Továbbá lehetőség van arra is, hogy a hatóság a földhasználót kötelezze a vadkárelhárító kerítés létesítésének tűrésére a vadászatra jogosult kérése alapján.³⁴⁸

³⁴⁵ Wiener Jagdgesetz 100. § Abs. 2.; STM Jagdgesetz 62. § Abs. 4.; Bgld. Jagdgesetz 110. § Abs. 2.; NÖ Jagdgesetz 101. § Abs. 3.; K Jagdgesetz 75. § Abs. 5.; Oö. Jagdgesetz 65. § Abs. 5.; V Jagdgesetz 59. § Abs. 4.; T Jagdgesetz 55. § Abs. 4.; RUDOLF GÜRTLER – PETER LEBERSORGER: 396-397. p.

³⁴⁶ STM Jagdgesetz 61. § Abs. 1.; NÖ Jagdgesetz 100. § Abs. 1.; K Jagdgesetz 72. § Abs. 1.

³⁴⁷ Speciális szabályt tartalmaz karintiai vadászati törvény, amely alapján a hatóság az elrendelt kilövés nem teljesítése esetén először a szomszédos vadászterület jogosultjának ad lehetőséget a végrehajtásra. Lásd. K Jagdgesetz 72. § Abs. 2.

³⁴⁸ Bgld. Jagdgesetz 108. § Abs. 6-7.

II.8. Kármegosztás (kimentés)

A Vtv. 75. § (1) bekezdése rögzít egy „kiinduló” kármegosztást, miszerint a vadászatra jogosult a bekövetkezett vadkár öt százalékot meghaladó részét köteles megtéríteni,³⁴⁹ azaz a kár 95%-5% arányban mindenképpen megoszlik a vadászatra jogosult és a károsult között.³⁵⁰ Kérdésként merülhet fel, hogy a vadászatra jogosult és a földhasználó közös megegyezéssel eltérhet-e a Vtv. ezen kármegosztási szabályától. Erre vonatkozóan következetes a bírói gyakorlat,³⁵¹ miszerint ugyan a Vtv. rendelkezései a Ptk. által szabályozott felelősségi szabályokhoz képest speciálisak, azonban nem írnak elő olyan tiltó, vagy utaló rendelkezést, mely alapján a Vtv. ezen szabályaival ellentétes szerződési megállapodás semmis lenne. A Vtv. tiltó rendelkezése hiányában a Ptk. általános rendelkezései³⁵² alkalmazhatóak, így a vadkárviselési felelősség Vtv.-ben foglalt általános rendelkezéseitől a földhasználó és a vadászatra jogosult szerződéssel eltérhetnek. Ennek megfelelően nem minősül jogszerűtlennek, amennyiben a felek a Vtv.-ben rögzített 95-5%-os kárviselési aránytól eltérő kárviselésben állapodnak meg.

Az általános kármegosztási szabályon felül a Vtv. 79. § (2) bekezdésének második mondata rögzíti: *„Amennyiben a föld használója e törvény szerinti, rendes gazdálkodás körébe tartozó közreműködési kötelezettségének nem tesz eleget, vagy alapos ok nélkül nem járul hozzá ahhoz, hogy a jogosult a vadkárok elhárításához szükséges létesítményeket, berendezéseket felállítsa, az ebből eredő vadkárt a föld használójának a terhére kell figyelembe venni.”*

³⁴⁹ Nem tudok egyetérteni azzal, az álláspontom szerint teljesen ésszerűtlen jogfogalmi használathoz vezető jogértelmezéssel, miszerint a vadkár törvényi fogalma a bekövetkezett kár 95%-át jelenti. Lásd például a 2009. évi CXX. törvénnyel kihirdetett, de hatályba nem lépett Ptk. 5:496. §-ához fűzött indokolást.

³⁵⁰ A kár öt százaléka földhasználóra történő telepítésének alkotmányosságát az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint indokolta: „A vad természetes élőhelye az a mező-, illetve erdőgazdálkodási tevékenységgel hasznosított terület, amelyen adott esetben kárt is okoz. Ilyen körülmények között elvárható a föld használójától is, hogy bizonyos mértékig tűrje a biológiai életközösség részét alkotó vadállomány saját gazdálkodási területén való fennmaradását. Ez ugyanis az egyes mező-, illetve erdőgazdálkodási tevékenységek természetes velejárója, attól nem választható el. A tűrési kötelezettség pedig együtt kell hogy járjon egy méltányos keretek között tartott kárviseléssel is, és ezáltal érdekeltté válik vadkármegelőzési kötelezettségének teljesítésében.” - 67/1997. (XII. 29.) AB határozat

³⁵¹ Győri Ítéltábla GYIT-H-GJ-2010-77. számú határozat; Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat.

³⁵² Ptk. 200.§ (1) bekezdés: A szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

Előjáróban a kapcsolódó főbb jogértelmezési kérdésekről:

a) A Vtv. 79. § (2) bekezdésének szó szerinti értelmezése alapján csak a 79. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített közreműködési kötelezettség megszegése, valamint a 78. § (2) bekezdés szerinti hozzájárulás megtagadása vezethet az általánostól eltérő arányú kármegosztáshoz, azonban hangsúlyozni kell, hogy a bírói gyakorlat következetesen vizsgálja a földhasználót terhelő értesítési kötelezettség teljesítését, sőt több esetben az állományszabályozó vadászat hatósági kezdeményezését is a felróhatóság megállapításánál.³⁵³

b) A földhasználót terhelő, de a vadászatra jogosulttal nem egyeztetett közreműködési kötelezettség teljesítése esetén is megállapítható a felróhatóság abban az esetben, ha annak eredménye hátrányosabb annál, mintha a közreműködésre egyáltalán nem került volna sor.³⁵⁴

c) A vizsgált jogszabályhely nem állapítja meg, hogy a vadkárelhárító berendezések felállítására vonatkozó hozzájárulás megtagadása tekintetében mi minősül alapos oknak. Ezzel kapcsolatosan ismét támaszkodhatunk a bírói gyakorlatra, amely alapján alapos ok lehet a mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási tevékenység zavarása, az erdőrészek, földterületek megközelítésének akadályozása, továbbá a létesítmények megépítésével, illetve későbbi megközelítésével a mező- vagy erdőgazdasági kultúrában a vadászatra jogosult által történő károkozás.³⁵⁵

A dolgozat jelen alpontjának alapvető kérdése – amely egyúttal determinálja a kutatás másodlagos hipotézisének helytállóságát –, hogy a Vtv. idézett rendelkezése kizárólag kármegosztásra vagy adott esetben teljes kimentésre is vezethet-e, továbbá, hogy milyen a jogszabályhely viszonya a Ptk. 340. § (1) bekezdésével.

³⁵³ Például: Kúria Pf.VI.20.402/2011. számú határozat; Pécsi Ítélőtábla Gf.IV.30.513/2011/3. számú határozat; Kaposvári Törvényszék 16.P.20.013/2011/31. számú határozat; Szombathelyi Törvényszék 2010.10.06-án kelt (az anonim bírósági határozatok gyűjteményében számozatlanul megjelent) határozata

³⁵⁴ Pécsi Ítélőtábla Pf.VI.20.177/2012/9. számú határozat.

³⁵⁵ Kaposvári Törvényszék 21.P.20.652/2009/20. számú határozat.

A vonatkozó bírói ítéletek alapján megállapíthatjuk, hogy a bírói gyakorlat a Vtv. 79. § (2) bekezdését kizárólag kármegosztási szabályként alkalmazza, miszerint

- ❖ a kármegelőzés elmulasztását a jogszabály azzal szankcionálja, hogy a vadkárral érintett ingatlan használóját terhelő kötelezettség felróható megszegése esetén a bekövetkező kárnak erre visszavezethető része tekintetében kizárja a vadászatra jogosult megtérítési kötelezettségét;³⁵⁶
- ❖ ha a vadkár bekövetkezik, a vadászatra jogosult nem mentheti ki a kártérítési felelősségét azzal, hogy a Vtv. 78. §-ában előírt kötelezettségének elvárható módon eleget tett;³⁵⁷
- ❖ a kármegelőzési kötelezettség megsértése felróhatóságának kizárólag a kármegosztás megállapítása során lehet jelentősége, de ott is kizárólag abban az esetben, ha a földhasználó terhére is jelentkezik felróhatóság.³⁵⁸

A kérdés második felével kapcsolatosan pedig kiemelhető a Pécsi Ítélőtábla Gf.IV.30.513/2011/3. számú határozata, amely kimondja, hogy „a Vtv. a vadkárok elhárítására, megelőzésére a Ptk. szabályaitól eltérő előírásokat állapít meg, így a földhasználó tekintetében nem használható a Ptk. 340. § (1) bekezdése sem, azaz a kármegosztás szükségességének megállapításakor kizárólag a Vtv-ben meghatározott kötelezettségek teljesítése, illetve elmulasztása vizsgálható.”

Véleményem szerint a fenti gyakorlat helytállósága már a jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések alapján is cáfolható. Cáfolatom kiindulási pontja, hogy a vadkár adott esetben akár teljes mértékben elhárítható. Amennyiben az elhárítás sikertelensége kétséget kizáróan a károsult közreműködési kötelezettségének elmulasztására vagy arra vezethető vissza, hogy a károsult a vadkárelhárító berendezés felállításához alapos ok nélkül nem járult hozzá, úgy a vadászatra jogosult álláspontom szerint a teljes vadkár megtérítése alól mentesülhet. Ez a levezetés alátámasztható a Vtv. 79. § (2) bekezdésének szövegezésével is, amely – szemben a Ptk. 340. § (1) bekezdésével – a földhasználó terhére eső vadkárról és nem a vadkárnak a földhasználó kötelezettségzegésére visszavezethető részéről rendelkezik. Jogértelmezésem alapján

³⁵⁶ Kúria Pf.III.27.036/2001/8. számú határozat.

³⁵⁷ Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozat; Kúria Pf.III.27.036/2001/8. számú határozat.

³⁵⁸ Balassagyarmati Törvényszék Pf.21.076/2004/9. számú határozat.

tehát a vizsgált jogszabályhely a vadászatra jogosult oldalán jelentkező kimentési okként is értelmezhető lehetne.

Ebből következik, hogy a magam részéről nem tartom egyértelműen kizárhatónak a Ptk. 340. § (1) bekezdésének alkalmazhatóságát sem, mivel a fenti interpretáció elfogadása esetén a Vtv. kimentési okot tartalmaz, míg a kármegosztásra – speciális rendelkezés hiányában – a Ptk. generális szabálya vonatkozik. Ez a megközelítés egyúttal összeegyeztethető a II.7.1. pontban kifejtett azon álláspontommal is, miszerint nem tartom elfogadhatónak az arra vonatkozó sarkalatos bírói gyakorlatot, hogy a földhasználó vadkár-elhárítási kötelezettsége kizárólag a vadászatra jogosult által kezdeményezett tevékenységben való közreműködésre korlátozódik.

El kell ismerjem, hogy az általam felvázolt jogértelmezés sem áll biztos alapokon és számos kérdést megválaszolatlanul hagy, arra azonban mindenképpen alkalmasnak tartom, hogy az elemzett jogszabályi rendelkezések módosításának szükségességét bizonyítsuk.

A jogtudomány képviselője abban a „kényelmes” helyzetben van, hogy módosítási kezdeményezéseit kizárólag a saját álláspontjából kiindulva, ahhoz igazodva teheti meg, erre tekintettel a kérdéskörhöz kapcsolódó de lege ferenda javaslataim az alábbiak szerint fogalmazom meg:

- ❖ általános jellegű, a rendes gazdálkodás körébe tartozó vadkár-elhárítási és csökkentési kötelezettség telepítése a földhasználó terhére;
- ❖ emellett a földhasználó kötelezettségének fenntartása a vadászatra jogosult által kezdeményezett vadkárelhárító, illetve csökkentő tevékenységekben való közreműködés tekintetében;
- ❖ a kárelhárítási vagy a közreműködési kötelezettség nem teljesítése, illetőleg a vadkárelhárító létesítmények, berendezések felállításának alapos ok nélküli megtagadása a vadászatra jogosult oldalán megjelenő kimentési okként való szabályozása.³⁵⁹

³⁵⁹ A fentiekhez kapcsolódó normaszövegi javaslatom a felelősség jellegével foglalkozó II.8. pontban található.

II.9. A vadkárért való megtérítési kötelezettség jellege

Amint azt már a dolgozat bevezetőjében rögzítettem, a vadkárhoz kapcsolódó, a vadászatra jogosultat terhelő megtérítési kötelezettség minősítésére vonatkozóan eltérő álláspontokat találhatunk a felelősségi és vadászati jogi tárgyú szakirodalomban. Ezek közül az alábbiakat tartom szükségesnek kiemelni.

Kolosváry Bálint szerint a vadkár az állatkárok egyik alakja, amely azonban elvi alapját tekintve attól lényegesen különbözik, mert a vadászati jogosított a kizárólagos elsajátítása alá utalt vadakkal nincs olyan jellegű üzemi kapcsolatban, amely lehetővé tenné számára azok ösztöneinek teljes mértékű kizárását, szelídítését.³⁶⁰ Kolosváry nem tartja elfogadhatónak a vadkárok megtérítésére szóló kötelezettség „quasi ex delicto” minősítését, a „legmerészebb logikai salto mortale”-nak tartja azt az okfejtést, hogy a vadászati jogosított jogellenes magatartásban vétkes, ha a vadászterületen élő vad másnak vetésében kárt csinál.³⁶¹ Véggkövetkeztetése, hogy a vizsgált kötelmi kötelezettség nem deliktumból és nem is deliktumnak minősíthető magatartásból származik, hanem „közvetlenül a jogszabály rendeletéből és egyikét képezi a jogrendszer úgynevezett vétkesség nélküli kártérítési kötelmeinek.”³⁶²

Marton Géza a kisajátításszerű jogok más kárára történő igénybevétele egyik fajtájának minősítette a vadkárokért való felelősséget, amely nem sorolható a vétlen felelősség esetei közé, hiszen a vadászatra jogosult tudja, hogy a vadak kárt fognak okozni, így részéről itt nem vétlen, hanem egyenesen szándékos magatartásról beszélhetünk. E nézet szerint nem objektív felelősségről, hanem „a vadászati jogosult direkt felelősségéről van szó, melyet a törvényhozó statuált az ő terhére ellensúlyául annak a neki juttatott kisajátításszerű jogosultságnak, hogy a területén bizonyos vadakat tenyészthet akként, hogy a szomszédos érdekeltek a vadászati jog folytán meg vannak fosztva a vadak kártételei ellen való közvetlen védekezéstől.”³⁶³ Marton szerint a

³⁶⁰ KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 136-137. p.

³⁶¹ KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 137. p.

³⁶² KOLOSVÁRY BÁLINT 1923. 138. p.

³⁶³ MARTON GÉZA: *Kártérítési kötelek jogellenes magatartásból*. In: Magyar Magánjog IV. kötet (szerk: Szladits Károly), Budapest, 1942. 903. p.

vadászati tevékenység normális üzemével együtt járó károkozásról van szó, amely magatartás csak akkor nem jogellenes, ha az okozott kárt megtérítik.³⁶⁴

Eörsi Gyula álláspontja szerint a szorosabb értelemben vett vadkárokért való felelősség az általános vétkességi felelősség önállósuló esete.³⁶⁵ Az általános vétkességi felelősség feltételeinek meglétét a felek kapcsolódó kötelezettségei szerint kell megítélni, e kötelezettségek megjelölik azokat a súlypontokat, amelyek a tevékenység és a védekezés szempontjából a legfontosabbak, amelyek az elvárhatóság megítélése során előtérbe helyezendők. E kötelezettségek megszegése vezet a vadkára, így jogellenesség hiányáról nem lehet beszélni. Nézete szerint a vadak tenyésztésének jogossága nem avatja jogossá a mezőgazdaságban okozott károkat és az életmód folytán okozott károk felróhatóvá válnak, ha azok a mezőgazdaságban következnek be. Végül megállapítja a szerző, hogy gyakorlatilag az eredmény megközelíti az objektív felelősséget, mert a kimentés rendkívül nehéz, hiszen a kár bekövetkezte „prima facie” bizonyítja a kötelezettség elmulasztását.³⁶⁶ Eörsi minősítése egyenes következménye az általa kidolgozott szubjektív, azaz vétkességi/felróhatósági alapon álló felelősségi rendszernek, amelyben a felelősség intézményének elsődleges célja a nevelés szemben az objektív elméletekkel, amelyek kizárólag a reparációt tartják szem előtt.³⁶⁷

Zoltán Ödön munkáiban háromféle szabályozási változattal kapcsolatosan is kifejtette véleményét. Az 1/1962. (II. 9.) Korm. sz. rendelet 45. § (1) bekezdésében meghatározott felelősségi szabályozást önálló, vétkesség nélküli, azaz objektív felelősségnek minősítette, amely tekintetében nincs kimentési lehetőség azon a címen, hogy a vadászatra jogosított nem tanúsított felróható magatartást, illetőleg a vadászatra jogosított a vadászat és a vadgazdálkodás körén kívül eső elháríthatatlan okra hivatkozással sem mentesülhet a felelősség alól. Álláspontja szerint – hasonlóan

³⁶⁴ Kolosváry Bálint és Marton Géza minősítése az 1883. évi XX. tc. 7. §-a szerinti tényálláshoz kapcsolódott.

³⁶⁵ Kapcsolódó jogszabályhely: 1/1962. (II. 9.) Korm. sz. rendelet 45. § (1) bekezdés.

³⁶⁶ EÖRSI GYULA: *A polgári jogi kártérítési felelősség kézikönyve*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1966. 244-245. p.

³⁶⁷ SZUDOCZKY RITA: *Összehasonlítások a magánjogi felelősségi elméletek körében: Marton Géza és Eörsi Gyula felelősségi rendszerének összevetése*. In: Jogi Tanulmányok (szerk: Harmathy Attila), Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2001. 198. p.

Martonhoz – a vadak tenyésztése valójában csak a vadak által az életmódjuk folytán okozott kár megtérítésének a feltétele mellett nem jogellenes.³⁶⁸

Az 1961. évi VII. tv. 35. § (1) bekezdéséhez kapcsolódó elemzésében Zoltán arra a következtetésre jut, hogy a vadkáráért való helytállási kötelezettség objektív felelősségi kategória, amelynek jellemzője:

„a) a helytállási kötelezettség a károknak a jogszabály által pontosan körülhatárolt körére: meghatározott vadaknak meghatározott kártételeire terjed ki;

b) a vadászatra jogosult nem mentesülhet a kártérítési kötelezettség alól sem vétlenségének, sem elháríthatatlan külső oknak a bizonyításával, kártérítési kötelezettsége – a károsult saját felróható magatartására visszavezethető kártól eltekintve – feltétlen;

c) a jogszabály speciális magatartási normák előírásával befolyásolja mind a károkozó, mind pedig a károsult magatartását, amely normákhoz igazodás útján a károk jórészt, esetleg – a körülményektől függően – teljesen elháríthatók, a bekövetkezett károk megtérítésének kötelezettsége azonban a magatartási normák megsértésének bizonyítása nélkül is fennáll, s ez – mint szankció – preventív hatást fejt ki, a károk minél kisebbre szorítása érdekében a magatartási normák megtartására ösztönöz;

d) a károk egy bizonytalan részének elkerülhetetlensége a vadászatra jogosult kártérítési kötelezettségének felelősségi jellegét nem szünteti meg; a helytállási kötelezettség jellege szempontjából tehát nem annak van meghatározó jelentősége, hogy a károk egy része nem kerülhető el, hanem annak, hogy a károk nagy része fokozott gondosság kifejtésével elkerülhető.”³⁶⁹

Zoltán az 1997-ben megjelent átfogó művében már a Vtv. jelenleg is hatályos 75. §-ához kapcsolódóan megállapítja, hogy a vizsgált törvényi kötelezettség feltétlen annyiban, hogy a kár keletkezésének ténye önmagában megalapozza a megtérítési kötelezettséget, amely független a vadászatra jogosult magatartásának felróhatóságától.³⁷⁰

³⁶⁸ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadkárok és a vadászattal kapcsolatos egyéb károk megtérítéséről*. In: Magyar Jog, XII. évf., 1965. február 67-69. p.

³⁶⁹ ZOLTÁN ÖDÖN: *Felelősség a vadkárokért és a vadászattal kapcsolatos egyéb károkért*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973. 103-104. p. Zoltán Ödön az idézett, nagymértékben előremutató megállapításainak értékét növeli, hogy az akkor hatályos törvény, illetve a kapcsolódó végrehajtási rendelet több helyen a „kártalanítás” fogalmát kapcsolta a vadkár jogintézményéhez – lásd: ZOLTÁN ÖDÖN 1973. 101. p.

³⁷⁰ ZOLTÁN ÖDÖN: *A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997. 222. p.

A fentiekből látható, hogy a felelősségi jog, illetve a vadászati jog jeles képviselői – eltérő indokolások alapján – törek amellett pálcát, hogy a vadkárra vonatkozó megtérítési kötelezettség, bár hordoz kártelepítési jellegű elemeket, azonban jellemzői alapján elkülönülő felelősségi alakzatként kezelendő.

Ezekről eltérően a Polgári Törvénykönyv utolsó két kodifikációs eljárása során már a kártelepítésként való minősítés erősödött fel. Ez a 2009. évi CXX. törvénnyel kihirdetett, de hatályba nem lépett Ptk-hoz kapcsolódóan még nem jelenhetett meg határozott álláspontként, mivel a 2009. évi CXX. törvény – ezzel az elméleti iránnyal dogmatikailag nem összeegyeztethető módon – a megtérítési kötelezettséget „*A vadkárért való felelősség*” alcímmel az állatok károkozásáért való felelősség fejezetébe emelte be. Erre tekintettel a kapcsolódó indokolásnak még a felelősségi jelleget kellett alátámasztania, melyet a következők szerint tett meg: „*A vad természetes életmódjából következik, hogy kárt okoz, és károkozása a vadászatra jogosult magatartásával gyakran nincs közvetlen kapcsolatban. A vadak által ezért a mező- és erdőgazdaságban okozott károkért való helytállási kötelezettséget megállapító rendelkezés voltaképpen kártelepítési szabály, amely bizonyos arányban (95-5%) megosztja a kárviselést a vadászatra jogosult és a károsult között. Tekintettel azonban arra, hogy a vadgazdálkodás a vadászatra jogosultnak hasznot hajt, nyereséget jelent, indokoltabb a szabályokat a kártérítés, kárfelelősség rendszerében meghagyni és nem kártalanítási kötelezettségről rendelkezni.*”³⁷¹

Ezzel szemben az új Ptk. már kizárólag a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkért fennálló felelősséget integrálja rendelkezései közé, míg a vadkárokért fennálló kártérítési kötelezettségre vonatkozó rendelkezések „*a felelősség logikáját mellőző, kártelepítő*”³⁷² szabályként meghagyja a kódexen kívüli szakági jogszabályokban.

A jelenleg hatályos törvényi szöveghez kapcsolódó bírói jogalkalmazást vizsgálva megállapítható, hogy a bírói gyakorlat nem egységes, egyes ítéletekben kártérítési felelősséggént, más ítéletekben helytállási/megtérítési kötelezettséggént minősítik a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti tényállást. Ezek közül a leggyakrabban hivatkozott megállapítások:

³⁷¹ Az új Polgári Törvénykönyv koncepciója – Magyar Közlöny, 2002/15/II. szám 172. p.

³⁷² LÁBADY TAMÁS: 2013. 961. p.

- ❖ a vadászatra jogosultnak abszolút, semmilyen kimentést nem tűrő helytállási kötelezettsége áll fenn a Vtv. 75. § (1) bekezdése alapján;
- ❖ a kár keletkezésének ténye önmagában megalapozza a megtérítési kötelezettséget, az a vadászatra jogosult magatartásának felróhatóságától (gondatlanságától) nem függ;
- ❖ a Vtv. 75. § (1) és (2) bekezdéseinek rendelkezéseire figyelemmel a vadászatra jogosult kártérítési kötelezettségét önmagában az a tény váltja ki, hogy a mezőgazdasági kárt a jogszabályban felsorolt vadak valamelyike okozza;
- ❖ kártérítési felelősség megállapításához további tényállási elemek bizonyítására, a felróhatóság, illetve a jogellenesség vizsgálatára nincs szükség. A felelősség tehát nem szubjektív, hanem objektív jellegű.³⁷³

Kivételként megemlítem a Kúria Gfv.XI.30.156/2005/5. számú határozatát, amelyben a következő megállapítást olvashatjuk: *„A Vtv. 75. §-ának (1) bekezdése, mint kártelepítő szabály, nem határozza meg, hogy vadkár megtérítésére vonatkozóan milyen felelősségi szabályokat kell alkalmazni. A Vtv. 75. §-ának (3) bekezdéséből, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályok szerint rendeli megtéríteni a károsultnak a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt, az következik, hogy e kártételen kívül okozott kárnak, tehát a klasszikus vadkárnak megtérítésére a Ptk-nak a 339. §-ában foglalt általános szabályait kell alkalmazni, azaz nem a vétkességtől, illetve a felróhatóságtól független tárgyi felelősség szabályait.”*³⁷⁴

A dolgozat korábbi részeiben levezetett elemzésekre is figyelemmel kialakított saját álláspontom az, hogy a vadkár-megtérítési kötelezettség nem egyszerű kártelepítési szabály, hanem egy elkülöníthető, objektív jellegű kárfelelősségi típus. Ezt a bevezetőben rögzített, a felelősségi minősítéshez szükséges jellemzők figyelembe vétele mellett az alábbiak szerint kívánom bizonyítani, amely egyúttal a másodlagos kutatási hipotézis bizonyítását is jelenti.

³⁷³ Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozat; BDT 2001.541. számú eseti döntés; további határozatok: Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.513/2011/3. szám, Pf.III.20.123/2011/4. szám; Debreceni Ítéltábla Pf. II. 20.468/2009/5. szám; Zalaegerszegi Törvényszék 4.G.40.106/2011/8. szám; Nyíregyházi Törvényszék 3.P.20.087/2009/8. szám; Pécsi Törvényszék 10.P. 21.068/2009/37. szám; Veszprémi Törvényszék 1.G. 40.093/2009/5. szám; Kaposvári Törvényszék 16. P. 20.013/2011/31. szám; Kecskeméti Törvényszék 9.G.40.375/2010/38. szám

³⁷⁴ Kúria Gfv.XI.30.156/2005/5. számú határozat.

(a) A felelősség alapja minden esetben jogellenes kötelességszegés, mely cselekvéssel és mulasztással egyaránt megvalósulhat.

A jelenlegi jogszabályi környezetben ennek a feltételnek a fennállása a vadászatra jogosult kármegelőzési és elhárítási kötelezettségéhez köthető. A kár elhárításának kötelezettsége mindig az adott kártérítési jogviszonyban, az adott károsulttal szemben vizsgálendő, márpedig ilyen megközelítésben a vadkár akár teljes mértékben is kiküszöbölhető. Álláspontom szerint tehát a vadászatra jogosult – elsősorban gazdasági szempontok alapján meghozott – döntésén múlik, hogy az egyes mező- vagy erdőgazdasági üzemek védelme érdekében milyen mértékben tesz eleget megelőzési, elhárítási kötelezettségének. Abban az esetben pedig, ha a vadászatra jogosult a döntésének megfelelően az adott gazdaság tekintetében inkább viseli a kárt és e kötelezettségét nem vagy csak részben teljesíti, már megállapítható a mulasztással megvalósuló és kárt eredményező, azaz jogellenes kötelességszegés. Úgy gondolom, hogy az elemzett jogviszonyban jellemzőbb e motívum megjelenése, mint az, hogy a vadászatra jogosult az érintett gazdaság vonatkozásában a megelőzési és elhárítási kötelezettségének a lehető legteljesebb mértékben eleget tett, ennek ellenére bekövetkezik a vadkár. Ez utóbbi lehetőség megléte pedig önmagában nem a felelősségi alakzattá minősítést zárja ki, hanem a felelősség objektív, tárgyi jellegét erősíti.

Az új Ptk. felelősségi szabályai alapján az első feltétel fennállása még egyszerűbben bizonyítható, hiszen a törvény általános jelleggel mondja ki a jogellenes károkozás tilalmát, azaz a kártérítés feltételeként megkívánt jogellenesség bizonyítása szükségtelen, a károkozás ténye önmagában bizonyítja a magatartás jogellenességét.³⁷⁵

(b) A kártérítési felelősség alól mindig van kimentési lehetőség, így a felelősség megállapítása mindig feltételes.

A második feltételhez kapcsolódó, a jelenlegi bírói gyakorlattól eltérő jogértelmezési felvetésemet a II.8. pontban ismertettem. Ennek kiindulópontja ugyancsak az, hogy a vadkár a konkrét jogviszonyokat vizsgálva nem minősíthető elháríthatatlan kárnak.

³⁷⁵ LÁBADY TAMÁS: 2013. 943. p.

Amennyiben az elhárítás sikertelensége kétséget kizáróan a károsult közreműködési kötelezettségének elmulasztására vagy arra vezethető vissza, hogy a károsult a vadkárelhárító berendezés felállításához alapos ok nélkül nem járult hozzá, úgy a vadászatra jogosult álláspontom szerint a teljes vadkár megtérítése alól mentesülhet a Vtv. 79. § (2) bekezdése alapján.³⁷⁶ Erre tekintettel e jogszabályhely alkalmazása nem csupán kármegosztást eredményezhet, hanem kimentési szabályként is funkcionálhat.

Ahogy azt korábban már elismertem, a vizsgált jogszabályhelyek eltérő jogértelmezési lehetőségeket rejtenek magukban, így szükségesnek tartom azok olyan módon való módosítását, amely e jogbizonytalanságot eredményező helyzetet megszünteti. A fentieknek megfelelően részemről a megtérítési kötelezettség felelősségi jellegének erősítésére teszek kísérletet. Ennek megfelelően a Vtv. 79. § normaszövegéhez kapcsolódó de lege ferenda javaslatom a következő:

„79. § (1) A föld használóját a vadkárok, valamint a vadban okozott károk tekintetében a rendes gazdálkodás körébe tartozó mértékben megelőzési, elhárítási és csökkentési kötelezettség terheli, köteles továbbá a jogosult által kezdeményezett vadkár megelőzési, elhárítási és csökkentési tevékenységben közreműködni.

(2) A föld használóját az (1) bekezdésben előírt kötelezettség teljesítésével összefüggésben a rendes gazdálkodás körét meghaladó közreműködésért ellenszolgáltatás illeti meg.

(3) A jogosult részben vagy egészben mentesül a vadkár megtérítésére vonatkozó felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a vadkár bekövetkezése részben vagy egészben arra vezethető vissza, hogy a föld használója a rendes gazdálkodás körébe tartozó, az (1) bekezdésben foglalt valamely kötelezettségének nem tett eleget, vagy alapos ok nélkül nem járult hozzá ahhoz, hogy a jogosult a vadkárok elhárításához szükséges létesítményeket, berendezéseket felállítsa.”

³⁷⁶ A polgári jogi szakirodalomban is találhatunk olyan álláspontot, amely a károsult felróható magatartását kimentési oknak minősíti, amennyiben az olyan mértékű, hogy kizárólagos oka a bekövetkezett kárnak. - FÉZER TAMÁS: *A polgári jogi felelősség természete*. 2010. 25. p.

Végezetül egy rövid kitekintés a német vadászati jogra. A BJagdG. rendelkezései eltérő felelősségi jelleget határoznak meg a közösségi és az egyéni vadászterületek vonatkozásában. Ez alapján a vadászatra jogosultat terhelő felelősséget két csoportra oszthatjuk. Objektív, azaz felróhatóságtól független felelősség³⁷⁷ terheli a közösségi vadászterület jogosultját minden esetben, illetőleg az egyéni vadászterület tulajdonosát vagy haszonélvezőjét akkor, ha a károsított telek a BJagdG. 5. § (1) bekezdése³⁷⁸ szerinti egyesítés következtében került az egyéni vadászterülethez csatolásra.³⁷⁹

Ezzel szemben kizárólag a vadkilövési kötelezettség hibás teljesítése esetén felel az egyéni vadászterület vadászatra jogosultja a károsult és a vadászatra jogosult eltérő megállapodásának hiányában minden olyan telken bekövetkezett vadkár vonatkozásában, amely nem az előzőekben említett egyesítés következtében része a vadászterületnek.³⁸⁰ Megállapodás esetén a kárviselés tekintetében a megállapodás megelőzi a törvény rendelkezéseit.

II.10. A kártérítés módja

Vadkár esetén a Ptk. 355. § (1) bekezdésében³⁸¹ rögzített elsődleges cél, azaz az eredeti állapot helyreállítása gyakorlatilag nem lehetséges, így a vadászatra jogosult a bekövetkezett – a II.5. pontban részletezett – vagyoni kár megtérítésére köteles. A Vtv. speciális szabályozására tekintettel a teljes reparáció elve nem érvényesül, hiszen a károsult a törvény erejénél fogva legfeljebb a kár öt százalékot meghaladó részének megtérítésére tarthat igényt.

A Ptk. 355. § (2) bekezdése alapján a kárt pénzben kell megtéríteni kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják. A jogszabályhely szerint

³⁷⁷ Az objektív felelősség megállapításának indoka a magyar szabályozáshoz hasonlóan az, hogy a vadgazdálkodás haszna a vadászatra jogosultat illeti meg, továbbá a vadkárok elhárítása érdekében a BJagdG. 26. §-ában szabályozott távoltartási és elijesztési cselekményeken kívül a földhasználó más tevékenység végrehajtására nem jogosult. – MARCUS SCHUCK: 2010. 468. p.

³⁷⁸ BJagdG. 5. § (1) bekezdés: „Vadászterület leválasztás, egyesítés vagy telekcsera útján alakítható ki, amennyiben a vadállomány gondozási és vadkilövési kötelezettségek teljesítéséhez szükséges feltételek adóttak.”

³⁷⁹ BJagdG. 29. § (1)-(2) bekezdés.

³⁸⁰ BJagdG. 29. § (3) bekezdés.

³⁸¹ Ptk. 355. § (1) bekezdés: „A kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.”

a kár természetben való megtérítése különösen akkor lehet indokolt, ha a kártérítés tárgyát a károkozó maga is termeli, vagy az egyébként a rendelkezésére áll.

Vadkár esetén gyakori, hogy a felek természetben történő kártérítésben állapodnak meg (például a károsultnak vadhús juttatása; kilövési lehetőség biztosítása). Erre jogszerűen sor kerülhet abban az esetben is, ha a vadászatra jogosult a kártérítés tárgyát maga nem termeli, vagy az nem áll a rendelkezésére, hiszen a Ptk. 355. § (2) bekezdésének második mondata nem kizárólagos szabály, azaz a természetben való megtérítés más esetekben is előfordulhat. A bírói gyakorlat szerint a jogszabály maga teszi lehetővé a benne foglalt rendelkezésektől megállapodással történő eltérést, így az ilyen eltérő megállapodás nem sérti e jogszabályt.³⁸²

A kártérítés történhet „kombináltan” is, azaz részben pénzben, részben természetben.³⁸³ A kártérítés módjával kapcsolatosan azonban szükséges leszögezni, hogy peres eljárás során a bíróság a kártérítés módjának megállapításánál nincs kötve a felek kérelméhez, ebben a vonatkozásban tehát a kereseti kérelemhez kötöttség nem érvényesül.³⁸⁴

A vadkár megtérítésének módjára vonatkozóan az alábbi két kérdéskört tartom szükségesnek megvizsgálni:

- a) vadkárátalány szerződés megkötésének, illetőleg a kártérítési igényről való lemondásnak, valamint
- b) vadásztársaság alapszabályában vadkárátalányra vonatkozó megállapodás megkötése, mint tagsági feltétel kikötésének jogszerűsége.

a) A jelenleg hatályos Vtv. és a kapcsolódó Vhr. nem tartalmaz a vadkárátalány megállapodásra irányadó rendelkezést.³⁸⁵ Erre tekintettel a megállapodás megkötése jogszerűségének vizsgálatánál elsődleges kérdés, hogy a Vtv. vadkárért való felelősségre vonatkozó szabályai olyan kógens közjogi szabályok-e, melyek tiltják az ezzel ellentétes bármilyen szerződéses megállapodás létrejöttét.

³⁸² Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat.

³⁸³ UJVÁRINÉ ANTAL EDIT 2000. 166. p.

³⁸⁴ PK 44. szám kártérítésnél kereseti kérelemhez kötöttség érvényesülése.

³⁸⁵ Az 1961. évi VII. törvény 36. § (3) bekezdése kifejezett rendelkezést tartalmazott a megállapodás megkötésére vonatkozóan, amely alapján a vadászatra jogosult és a vadkárnak kitett ingatlan használója a várható vadkár megtérítése fejében éves átalány fizetésében is megállapodhatott, azzal, hogy ilyen megállapodás esetén további kártalanítást érvényesíteni nem lehetett. – ZOLTÁN ÖDÖN: 1973. 195. p.

A kialakult bírói gyakorlat ³⁸⁶ szerint a kérdéssel kapcsolatosan a következő megállapítások tehetők. A vadkár megtérítésének körében a Vtv. és a Vhr. speciális rendelkezései megelőzik a Ptk. általános szabályait, ezért a jogviszonyt nem a Ptk. 339. § és ezt követő rendelkezései, hanem a Vtv. vonatkozó rendelkezései alapján kell elbírálni. A vadkár megtérítésének körében a Ptk. és a Vtv. szabályainak alkalmazása során tehát ennek, és nem a diszpozitivitás, illetve kógencia alapján való különbségételnek van helye.

A Vtv. 75. §-ának (1) és (2) bekezdése értelmében a vadászatra jogosult kártérítési kötelezettségét már önmagában az a tény megalapozza és kiváltja, hogy a mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási kárt a felsorolt vadak valamelyike okozta. A kártérítési felelősség megállapításához tehát további tényállási elemek bizonyítására, sem vétkesség vagy jogellenesség igazolására nincs szükség. A Vtv. rendelkezései azonban nem írnak elő olyan tiltó, vagy utaló rendelkezést, mely alapján a Vtv. ezen szabályaival ellentétes szerződési megállapodás semmis lenne.

A vadászattal és vadgazdálkodással kapcsolatos károkozások a polgári jog körébe tartozó jogviszonyt, mégpedig általában polgári jogi felelősségi viszonyt hoznak létre. Hasonlóképpen a polgári jog körébe tartoznak az e jogterületeken keletkező szerződéses viszonyok is. E jogviszonyok tehát nem tekinthetők közjogi jogviszonynak. A Vtv. speciális szabályai a Ptk. általános rendelkezéseit ugyan megelőzik, azonban alkalmazásuk során csak annyiban jönnek figyelembe, amennyiben azoknak a vadkárok tekintetében az adott esetben - az ügy összes körülményére figyelemmel - a dolog természete szerint egyáltalán jelentőségük van, vagy lehet.

A vadkárviselési felelősség Vtv-ben foglalt általános rendelkezéseitől a földhasználó és a vadászatra jogosult szerződéssel eltérhetnek, sőt a mindkét fél számára kötelező együttműködési kötelezettség ezt kifejezetten lehetővé is teszi.

A Ptk. 200. §-ának (1) bekezdése lehetővé teszi, hogy a felek a szerződés tartalmát szabadon állapítsák meg. Nincs ezért akadálya annak, hogy kifejezett tiltó rendelkezés hiányában a szerződő felek - a Ptk. 342. § (1) bekezdése szerinti korlátok mellett - a jogszabály alapján fennálló felelősségük feltételeit eltérően állapítsák meg. Ez azzal a következménnyel jár, hogy e megállapodásuk a törvény előírásának helyébe lép, és jogviszonyukra ez a megállapodás lesz irányadó.

³⁸⁶ Győri Ítéltábla GYIT-H-GJ-2010-77. számú határozat; Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat.

A Vtv. tiltó rendelkezése hiányában a Ptk. általános rendelkezései alkalmazhatóak, tehát a kárviselés közös megegyezéssel való eltérő szabályozása nem ütközik a Vtv. szabályaiba, így az nem minősíthető semmisnek a Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján.³⁸⁷ Ez utóbbi jogszabályhellyel kapcsolatosan a Pécsi Ítéltábla még a következő elvi jogértelmezést adja arra az esetre, ha a megállapodást a fentiekkel ellentétesen mégis jogsértőnek tartanánk:

„A Ptk. 200. § (2) bekezdésének az első mondata alkalmazása során a nem polgári jogi, hanem más jogágak (közigazgatási jog, pénzügyi jog, büntetőjog, munkajog, adójog) szabályainak a megsértése az érvénytelenség szempontjából differenciált közelítést igényel. A más jogági norma megsértése automatikusan nem vonja maga után a Ptk. 200. § (2) bekezdés első mondatának az alkalmazhatóságát. A Ptk. 200. § (2) bekezdésének első mondata ugyanis akkor alkalmazható, ha a normasértés egyúttal civilisztikai érdeksérelmet is eredményez. A más jogágak kötelező jogi szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza vagy a törvény értelmezéséből, a körülményekből megállapítható, hogy a külön jogszabály az egyéb, más jogági szankciók mellett a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni. Ha viszont a jogalkotó felismerhető célja a tilalmazott magatartás, illetve az előírt jogkövetkezmény jellege szerint az, hogy a külön jogszabályban előírt szankció legyen csak és kizárólag a jogszabálysértés következménye, akkor a szerződés polgári jogi szempontból a jogszabálysérelem ellenére nem érvénytelen. Különösen ide tartoznak azok az esetek, amikor a más jogági külön jogszabály csak az egyik szerződő félre tartalmaz valamilyen közigazgatási feltételt, de egyébként az adott szolgáltatás, magatartás meghatározott feltételek mellett nem tilos. Az érvénytelenségi szankció nem kapcsolódhat olyan magatartáshoz, amelynek körében a polgári jogi érvénytelenség a célját, a rendeltetését betölteni egyébként sem tudná.”³⁸⁸

³⁸⁷ Ptk. 200. § (2) bekezdés: „Semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.”

³⁸⁸ Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat.

A vadkárátalány megállapodás tekintetében vizsgálendő még a Ptk. 342. § (1) bekezdésének³⁸⁹ esetleges sérelme. A vadászatra jogosult helytállási kötelezettsége nem szubjektív (vétkességi), hanem objektív felelősség. A Ptk. 342. § (1) bekezdésének első fordulata által átfogott szándékos, illetve súlyos gondatlanságból eredő károkozás azonban vétkességen alapul, a szándékosság és a gondatlanság vétkességi kategóriák. A Ptk. 342. § (1) bekezdése nem érinti az objektív kártérítési felelősséget és annak szerződéses rendezését.

A vadkárátalány megállapodás tehát nem vétkességi és természetesen nem az életben, a testi épségben, az egészségben okozott károsodásért, továbbá bűncselekmény következményeire való felelősséget rendez, így a Ptk. 342. § (1) bekezdését nem sérti.³⁹⁰

A Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti károkozásért való felelősség tehát rendezhető vadkárátalány megállapodással. Ez történhet rövid, illetve hosszú távra is. Ez utóbbi esetben tartós jogviszony jön létre, amely adott esetben bírói úton is módosítható, erre azonban csak akkor kerülhet sor, amennyiben a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti.³⁹¹ Ilyen körülménynek tekinthető például, ha a megállapodás megkötését követően jelentősen megnő a vadkár mértéke, de csak abban az esetben, ha ez nem a megállapodást módosítani szándékozó fél magatartására vezethető vissza. Nem tekinthető viszont a szerződés módosítására okot adó körülménynek az, ha a korábban a vadásztársasággal vadkárátalány megállapodást kötött földhasználó tagja a tagságát önkéntesen megszünteti, mert ez a földhasználó magatartásától függő körülményváltozás, amelyre a Ptk. 5. § (1) bekezdésben foglalt tilalom³⁹² miatt jog nem alapítható.³⁹³

A fentiekkel azonos indokok alapján nem ütközik a Vtv. rendelkezéseiben az sem, ha a földhasználó a vadkárral kapcsolatos kártérítési igényéről lemond.

³⁸⁹ Ptk. 342. § (1) bekezdés: „Semmis valamely szerződésnek az a kikötése, amely a szándékos vagy súlyos gondatlanságból eredő károkozásért, az életben, a testi épségben, az egészségben okozott károsodásért, továbbá bűncselekmény következményeire való felelősséget előre korlátozza vagy kizárja.”

³⁹⁰ Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat.

³⁹¹ Ptk. 241. §

³⁹² Ptk. 5. § (1) bekezdés: „A törvény tiltja a joggal való visszaélést.”

³⁹³ Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. számú határozat.

b) Az előző ponttal összefüggő kérdés, hogy a vadásztársaság jogszerűen kikötheti-e az alapszabályában a vadkárátalány megállapodás megkötését a tagsági jogviszony feltételeként.

Az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy másokkal szervezeteket, illetve közösségeket hozzon létre vagy azokhoz csatlakozzon.³⁹⁴

A vadásztársaság, mint egyesület, olyan Magyarországon önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályában meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.³⁹⁵

A vadásztársaság alapszabályának kötelező tartalmi elemei: név, cél és székhely, szervezet, valamint a tagsági jogviszony keletkezésének és megszűnésének módja és feltételei.³⁹⁶

A törvény tehát alapvető szabadságjogként garantálja az egyesülés jogát, továbbá a társadalmi szervezet autonómiáját, önkormányzati elven alapuló működését. A tagok maguk határozzák meg a szervezet működésének rendjét, a tagsági jogviszony feltételeit. Az egyesülési jogot gyakorolni és ez alapján taggá válni kívánó személynek kell döntenie arról, hogy az alapszabályban rögzített feltételt elfogadja-e. Ennek megfelelően nem tekinthető jogszerűtlennek a tagsági jogviszony feltételeként a vadkárátalány megállapodás megkötésének kikötése.³⁹⁷

³⁹⁴ CSzTv. 3. § (1) bekezdés.

³⁹⁵ Ptk. 61. § (1) bekezdés.

³⁹⁶ Ptk. 61. § (1) bekezdés.

³⁹⁷ Győri Ítéltábla Pf.III.20.304/2008/3. számú határozat; Győri Ítéltábla Pf.III.20.305/2008/3. számú határozat.

II.11. A kártérítési igény érvényesítése

A vadkárhoz kapcsolódó kártérítési igény érvényesítésére vonatkozó speciális rendelkezéseket a Vtv. 81. §-a tartalmazza.

A jelenleg hatályos szabályozás szerint kétféle eljárási mód lehetséges vadkár bekövetkezése esetében. Az egyik mód az, hogy a kárt szenvedő a jegyzőhöz fordul, akitől szakértő kárbecslő kirendelését kéri, majd ennek a szakvéleménynek a birtokában a jegyzőnél a felek megkísérlik az egyezségkötést, amelynek során jegyzőkönyvet vesznek fel. Ha az egyezségkötésre nem kerül sor, a kárt szenvedőnek jogvesztő határidőn belül kell pert indítania. A Vt. szerint a másik út az, amikor a felek, a jegyzői eljárást nem veszik igénybe. Ebben az esetben a Vt. 81. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a kárt szenvedő félnek a kárt harminc napon belül be kell jelentenie a kártokozónak, és ha a kára nem térül meg, bírósághoz kell fordulnia.³⁹⁸

A Vtv. mindkét esetben kárigényközlési kötelezettséget ír elő, így az igényérvényesítési eljárás egy, két vagy akár háromszintű lehet az alábbiak szerint:

1. kárigény közlése és annak eredményeként egyezségkötés a felek között;
2. egyezség hiányában jegyzői eljárás lefolytatása vagy bíróság előtti polgári per megindítása;
3. jegyzői eljárás eredménytelensége esetén bíróság előtti polgári per megindítása.

A magyar igényérvényesítési rendszerrel gyakorlatilag azonos szabályozás érvényesül a német és osztrák vadászati törvények alapján.

A BJagdG. szerint a károsult a vadkár bekövetkezéséről való tudomásszerzéstől számított egy hetes jogvesztő határidőn belül köteles a káresemény bejelentésére az ingatlan fekvése szerint illetékes hatóságnál. Erdőgazdálkodás esetén elegendő, ha a kárbejelentésre évente két alkalommal (május 1-ig, illetve október 1-ig) sor kerül.³⁹⁹

³⁹⁸ Kúria Pfv. VI.21.283/2009/4. számú határozat; Kúria Gfv. XI.30.156/2005/5. számú határozat.

³⁹⁹ BJagdG. 34. §

A kártérítési igény érvényesítése kapcsán a német tartományi törvények rendelkeznek a bírósági peres eljárást megelőző ún. hatósági megállapítási eljárásról, amelyet kötelezővé is tehetnek.⁴⁰⁰

Az osztrák tartományi szabályozás alapján a vadkár megtérítése iránti igény érvényesítése érdekében jellemzően kötelező a közigazgatási út igénybevétele, amelynek elsődleges célja a kár mértékének szakértő bevonásával történő megállapítása és a felek közötti egyezség létrehozásának megkísérlése. Kivételnek számít a tiroli jogszabály, amely szerint a kárigény érvényesítése kizárólag rendes bírósági eljárás útján lehetséges.⁴⁰¹

A közigazgatási eljárás egyfokú és a közigazgatási döntés ellen kizárólag bírósági úton van lehetőség fellebbezésre. Speciális szabályozást jelent a bécsi tartományi szabályozás, amely kétszintű eljárásról rendelkezik: első fokon háromtagú, másodfokon hét tagú tanács jár el a kártérítési igény elbírálása során.⁴⁰²

II.11.1. Kárigényközlési kötelezettség

A károsultat terhelő igényközlési kötelezettség teljesítése már igényérvényesítési cselekménynek minősül tekintettel arra, hogy az igénylés tágabb fogalom, mint a kereset-, illetve hatósági eljárásindítás, és e fogalomba tartozik a vadkártérítési igénynek a vadkártérítésre kötelezettel szembeni közlése is.⁴⁰³

A károsult a megtérítés iránti igényét a kár bekövetkezésétől – folyamatos kártétel esetén az utolsó kártételtől – számított harminc napon belül kell közölni a kárért felelős személlyel.⁴⁰⁴ Egyes mezőgazdasági haszonnövények tekintetében a Vhr. 82. § (3) bekezdése egyedi időszakokat rögzít,⁴⁰⁵ azzal, hogy a kárbejelentés, illetve igénylés kizárólag ezekben az időszakokban történhet.

⁴⁰⁰ BJagdG. 34. §

⁴⁰¹ T Jagdgesetz 56. §

⁴⁰² Wiener Jagdgesetz 102-121. §

⁴⁰³ Kúria Gfv. XI.30.156/2005/5. számú határozat.

⁴⁰⁴ Vtv. 81. § (1) bekezdés.

⁴⁰⁵ a) őszi gabona október 1.–augusztus 15.

b) tavaszi gabona április 1.–augusztus 1.

c) kukorica április 15.–november 30.

d) burgonya április 15.–október 15.

A közlési határidő elmulasztása nem jár jogvesztéssel, azonban a jegyző előtt lefolytatott kárbecslési eljárás során a bejelentő terhére kell figyelembe venni, ha a késedelmes bejelentés miatt a kár vagy mértékének megállapítása bizonytalanná válik.⁴⁰⁶

A jellemzően folyamatos károkozásra tekintettel érdemes kiemelni, hogy a kártérítés a károsodás bekövetkezésével nyomban esedékessé válik.⁴⁰⁷ Az esedékesség szempontjából nincs jelentősége annak, hogy a károkozó magatartás tovább folytatódott. A károsodás bekövetkezése és a károkozó magatartás kifejtésének az időpontja elválhat egymástól. Az esedékesség szempontjából a károsodás bekövetkezése releváns. A károkozó ettől az időponttól köteles késedelmi kamatot fizetni, per esetén azonban a bíróság csak a kereseti kérelemnek megfelelő időponttól ítélhet meg kamatot (PK 50.).⁴⁰⁸

Az igényközlési kötelezettség célja a felek között egyezségkötés megkísérlése hatósági és/vagy bírósági eljárás keretein kívül. A felek ebben a szakaszban is igénybe vehetnek szakértőt, erre vonatkozó korlátozásokat vagy egyedi rendelkezéseket az irányadó jogszabályok nem tartalmazznak. Az esetleges bírósági perek során a felek által felkért szakértők véleménye is szakvéleménynek minősül, amelyek a felek előadásának szakszerű alátámasztásaiként minősítendők.⁴⁰⁹

e) napraforgó, szója április 15.–szeptember 30.

f) borsó március 1.–augusztus 30.

g) szőlő, gyümölcsös egész évben

⁴⁰⁶ Vtv. 81. § (4) bekezdés.

⁴⁰⁷ Ptk. 360. § (1) bekezdés.

⁴⁰⁸ HAVASI PÉTER: *A kár megtérítésének szabályai*. In: *A kártérítési jog magyarázata* (szerk: Fézser Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 156. p.

⁴⁰⁹ Kúria Pfv.VI.21.681/2010/5. számú határozat.

II.11.2. Jegyzői vadkárbecslési eljárás

A Vtv. a vadkár iránti igények érvényesítésére vonatkozó eljárást új alapokra helyezte. A vadkár iránti igény tárgyában a közigazgatási szervként (jegyző) döntési (határozathozatali) jogosultsága megszűnt és megszűnt a bíróság előtti igényérvényesítést kötelezően megelőző közigazgatási eljárás lefolytatásának a kötelezettsége is.⁴¹⁰

A jegyzői eljárás igénybevételének feltétele, hogy az előző pontban részletezett egyezségkötési eljárás a közléstől számított nyolc napon belül ne vezessen eredményre. Ebben az esetben jogosult a károsult a károkozás helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől nyolc napon belül írásban vagy szóban kérelmezni a felek közötti egyezség létrehozására irányuló kárbecslési eljárás lefolytatását.⁴¹¹ Amennyiben a károkozás helye több illetékességi területet is érint, úgy az eljárást valamennyi érintett jegyző előtt meg kell indítani az adott kárrész tekintetében. A határidő elmulasztása esetén a 2004. évi CXL. törvény⁴¹² (a továbbiakban: Ket.) szerinti igazolási kérelemnek⁴¹³ van helye azzal, hogy annak az elmulasztott határidőtől vagy határnaptól számított két hónapon túl nincs helye.⁴¹⁴

⁴¹⁰ Kúria Pfv.VI.21.283/2009/4. számú határozat.

⁴¹¹ Vtv. 81. § (2) bekezdés.

⁴¹² 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.

⁴¹³ Ket. „66. § (1) Aki az eljárás során valamely határnapot, határidőt önhibáján kívül elmulasztott, igazolási kérelmet terjeszthet elő.

(2) Az igazolási kérelemről az a hatóság dönt, amelynek eljárása során a mulasztás történt. A fellebbezésre megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet az első fokú döntést hozó hatóság, a keresetindításra megállapított határidő elmulasztásával kapcsolatos igazolási kérelmet a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság bírálja el.

(3) Ha a hatóság megtartotta az ügyfelek értesítésére és a határozat közlésére vonatkozó szabályokat, a fellebbezési határidő elmulasztása esetén nincs helye igazolási kérelemnek arra való hivatkozással, hogy az értesítés, illetve a határozat közlése nem postai kézbesítés útján történt. E rendelkezés megfelelően irányadó a bírósági felülvizsgálatot kezdeményező keresetindítással kapcsolatos igazolásra is.

(4) Az igazolási kérelmet a mulasztásról való tudomásszerzést vagy az akadály megszűnését követő nyolc napon belül, de legkésőbb az elmulasztott határnaptól vagy az elmulasztott határidő utolsó napjától számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni.

(5) A határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelemmel egyidejűleg pótolni kell az elmulasztott cselekményt is, amennyiben ennek feltételei fennállnak.

67. § (1) Ha a hatóság az igazolási kérelemnek helyt ad, az igazolási kérelmet benyújtó személyt eljárásjogi szempontból olyan helyzetbe kell hozni, mintha nem mulasztott volna. Ennek érdekében a hatóság a döntését módosítja vagy visszavonja, az eljárást megszüntető döntésének visszavonása esetén az eljárást folytatja, illetve egyes eljárási cselekményeket megismétel. A döntésnek az igazolási kérelem alapján történő módosítására vagy visszavonására nem irányadók a 114. §-ban meghatározott korlátozások.”

⁴¹⁴ Vtv. 81/A. § i) pont.

A jegyző által lefolytatott kárbecslési eljárás a Vtv. 81/A. §-ára tekintettel nem minősül közigazgatási ügynek,⁴¹⁵ így a Ket. szabályai közül az eljárásra kizárólag a jogszabályhely által felsorolt rendelkezések irányadók.⁴¹⁶

A jegyző előtt lefolytatott kármegállapítási eljárás célja egyrészt a felek közötti egyezségkötés elősegítése, másrészt az állapot rögzítése, a kár felmérése egy adott időpontra vonatkoztatva.⁴¹⁷ Ennek érdekében a jegyző köteles a kérelemtől számított nyolc napon belül szakértőt kirendelni, aki a kirendeléstől számított nyolc napon belül köteles a vadkárbecslési eljárást lefolytatni. A rövid határidőkre vonatkozó szabályozás célja, hogy a kárszakértő haladéktalanul tudomást szerezzen a károsítás tényéről, s meglegyen minden lehetősége a kár jellegének és mértékének helyes meghatározásához.⁴¹⁸

A jegyző a Vtv. 81/A. § g) pontja alapján alkalmazandó Ket. 58. § (3) bekezdésére⁴¹⁹ tekintettel kizárólag igazságügyi szakértőt rendelhet ki.

⁴¹⁵ Ellentétes álláspontot fejt ki Varga Zoltán és Kása Róbert, akik szerint a közigazgatási hatósági ügy Ket. által meghatározott fogalma (Ket. 12. § (2) bekezdés) alapján a jegyző által lefolytatott vadkárbecslési eljárás, mint adatot, tényt igazoló eljárás, közigazgatási hatósági ügynek minősül. – VARGA ZOLTÁN – KÁSA RÓBERT: 2011. 31. p.

⁴¹⁶ Vtv. 81/A. § „A kárbecslési eljárás során a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvénynek az alábbiakra vonatkozó rendelkezéseit – az alábbi eltérésekkel – kell megfelelően alkalmazni:

- a) eljárási alapelvek, nyelvhasználat, tolmács, adatkezelés, áttétel, kapcsolattartás,
- b) kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítása, eljárás megszüntetése,
- c) ügyintézési határidő, határidő számítása,
- d) kérelem, hiánypótlás,
- e) jegyzőkönyv,
- f) képviselő, kizárás,
- g) értesítés, szemle, szakértő, tárgyalás,
- h) eljárás akadályozásának jogkövetkezményei,
- i) igazolási kérelem azzal, hogy annak az elmulasztott határidőtől vagy határnaptól számított két hónapon túl nincs helye,
- j) eljárás irataiba való betekintés,
- k) határozat és végzés azzal, hogy az egyezséget jóváhagyó határozat
- ka) tartalmazza a kötelezett természetes személyazonosító adatait is,
- kb) meghozatalának alapjául szolgáló jogszabályhelyet minden esetben meg kell jelölni,
- kc) nem tartalmazhatja a jegyző egyéb döntését, azokról külön döntésben kell rendelkezni,
- l) eljárási költség, megelőlegezése, viselése, költségmentesség azzal, hogy a költségek megelőlegezésének hiányában a jegyző az eljárást megszünteti,
- m) döntés közlése, kijavítása, kiegészítése,
- n) jogorvoslat, döntés-felülvizsgálat azzal, hogy az egyezséget jóváhagyó határozat módosításának vagy visszavonásának nincs helye, és azzal szemben felügyeleti jogkör sem gyakorolható,
- o) végrehajtás (az egyezséget jóváhagyó határozat végrehajtásának kivételével).”

⁴¹⁷ Kúria Pfv.XI.21.547/2004/6. számú határozat.

⁴¹⁸ Kúria Pfv.VI.21.283/2009/4.számú határozat.

⁴¹⁹ Ket. 58. § (3) bekezdés: „Ha jogszabály meghatározott szakértő igénybevételét írja elő, úgy ezt a szervezetet, intézményt, testületet vagy személyt kell szakértőként kirendelni. A hatóság egyéb esetben az

Érdemes kiemelni, hogy a szakértői tevékenység végzéséhez szükséges képesítési feltételekre vonatkozóan ellentmondásos szabályozást találunk, ha összevetjük az irányadó jogszabályi rendelkezéseket. A Vtv. 81. § (3) bekezdése szerint a vadkár megállapítását „a miniszter által rendeletben meghatározott képesítéssel rendelkező” kárszakértő végezheti. Az agrárgazdasági és agrár-vidékfejlesztési szakterületeken végezhető szakértői tevékenységhez kapcsolódó képesítési követelményeket az 1/2010. (I. 14.) FVM rendelet⁴²⁰ határozza meg. A rendelet szerint az erdei és mezőgazdasági vadkár szakértői tevékenység, mint a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz tartozó bejelentés-köteles szakterület, képesítési feltétele felsőfokú vadgazdálkodási szakirányú végzettség.⁴²¹

Ezzel szemben a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet⁴²² alapján erdei vadkár becsléséhez, mint igazságügyi szakértői szakterülethez okleveles erdőmérnök vagy vadgazdálkodási szakmérnök vagy vadgazda mérnök végzettség, míg a mezőgazdasági vadkár szakterülethez okleveles agrármérnök vagy vadgazdamérnök vagy vadgazdálkodási szakmérnök végzettség szükséges.

Végül a Vhr. alapján vadkárbecslést közép- vagy felsőfokú szakirányú végzettséggel és legalább ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező személy végezhet.⁴²³

A szakértő helyszíni szemle megtartására köteles, amelyen a felek személyes részvételre jogosultak.⁴²⁴ A szabályozás hiányosságának tartom, hogy a Vtv. vagy a Vhr. garanciális jelleggel nem rögzíti a helyszíni szemle időpontjáról való értesítés határidejét.

A helyszíni szemle során a szakértő előzetes vadkárbecslési jegyzőkönyvet köteles felvenni, amelynek tartalmaznia kell a szakértő és a felek megnevezését, címét, a szakértő helyszíni megállapításait, az általa megállapított kár mértékét, valamint azt, hogy a károsult a kár megelőzési kötelezettségének milyen módon tett eleget, illetve a felek vadkárátalány-fizetésben megállapodtak-e. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell

igazságügyi szakértői tevékenységről szóló törvény szerint igazságügyi szakértői tevékenység végzésére jogosult szakértőt rendelhet ki.”

⁴²⁰ 1/2010. (I. 14.) FVM rendelet az agrárgazdasági és agrár-vidékfejlesztési szakterületeken a szakértői tevékenység végzésének feltételeiről

⁴²¹ 1/2010. (I. 14.) FVM rendelet 2. számú melléklet 15.3. és 15.4. pontok.

⁴²² 9/2006. (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről.

⁴²³ Vhr. 83. § (1) bekezdés.

⁴²⁴ Ket. 56. § (5) bekezdés.

továbbá a felek, illetőleg képviselőik által a szakértő megállapításaira tett esetleges észrevételeit is.⁴²⁵

Amennyiben valamely fél jogi személy, úgy a kialakult bírói gyakorlat szerint nemcsak a jogi személy alapszabályában, alapító okiratában megjelölt személyt kell képviselőnek, egyidejűleg a helyszíni szemlén megjelenésre és a jegyzőkönyv aláírására jogosultnak tekinteni a Ptk. 220. §-ának⁴²⁶ alkalmazása körében.⁴²⁷ Megjegyzendő továbbá, hogy a jegyzőkönyv felek által történő aláírásának elmaradása olyan formai hiány, amely az eljárt szakértőnek felróható, de sem a vadkárbecslési eljárást, sem annak eredményét nem érvényteleníti.⁴²⁸

A helyszíni szemle során felvett jegyzőkönyv nem feltétlenül tartalmazza a végleges kármegállapítást. A helyszíni szemlét követően a kárbecslőnek részletes számításokat kell végeznie, adatokat beszereznie, ezek a feladatok pedig adott esetben nem teszik lehetővé a jegyzőkönyv szemlén történő véglegesítését. A szakértőnek a végleges kárbecslési jegyzőkönyvet kell átadnia a jegyzőnek, amellyel kapcsolatosan a jogszabály már nem írja elő kötelező tartalmi elemként a felek aláírását.⁴²⁹

A szakértői vadkárbecslés olyan sommás szakértői vizsgálatot jelent, amelynek célja a felek közötti jogvita peren kívüli, minél gyorsabb, egyezségkötéssel történő lezárása. Ezért a közigazgatási eljárásban az egyezségkötés eredménytelenségéről határozat nem hozható, hanem csak az egyezségkötés hiányát kell rögzíteni az eljárást megszüntető végzésben, a bírósági eljárás pedig a szakértői megállapítások támadása miatt indul. Egyezségkötés esetén a jegyző az eljárást az egyezség határozatba foglalásával és jóváhagyásával⁴³⁰ zárja le.

⁴²⁵ Vhr. 84. § (1) bekezdés.

⁴²⁶ Ptk. 220. § (1) Áru adásvételével vagy egyéb szolgáltatás nyújtásával rendszeresen foglalkozó jogi személynek az ügyfelforgalom számára nyitvaálló helyiségeiben dolgozó alkalmazottat és tagot – amennyiben jogszabály eltérően nem rendelkezik, vagy a körülményekből más nem következik – az ott szokásos szerződések megkötésénél és lebonyolításánál a jogi személy képviselőjének kell tekinteni.

(2) Az alkalmazott és a tag jogkörének korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan, kivéve, ha a korlátozásról tudott vagy tudomást szerezhetett volna.

(3) E rendelkezések megfelelően irányadók a magánszemély alkalmazottjára is.

⁴²⁷ Kúria Pf.VI.21.283/2009/4.számú határozat. A hivatkozott ítéletben a Kúria alaptalannak találta a vadászatra jogosult arra való hivatkozását, hogy a helyszíni szemlén részt vevő fővádasz a jogi személy képviselőjére, így a jegyzőkönyv aláírására jogosultsággal nem rendelkezett.

⁴²⁸ Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.177/2012/9. számú határozat.

⁴²⁹ Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.177/2012/9. számú határozat.

⁴³⁰ A felek közötti egyezség a Vtv. 81. § (6) bekezdése alapján akkor hagyható jóvá, ha az megfelel a jogszabályokban foglalt feltételeknek, nem sérti a közérdeket, mások jogát vagy jogos érdekét, valamint tartalmazza a kötelezett kártérítésre vonatkozó kötelezettségvállalását, a felek által előlegezett eljárási

II.11.3. Bírósági peres eljárás

A jelenlegi szabályozás alapján a fentieknek megfelelően a bírósághoz fordulásnak két lehetséges útja van. Egyrészt a károsult jogosult a kár megtérítését jegyzői eljárás nélkül közvetlenül a bíróságtól kérni, másrészt jogosult erre a kárbecslési eljárás lefolytatását követően is.

Az igényérvényesítés különböző útjai esetén a határidőkre vonatkozó jogkövetkezmények eltérőek.

Amennyiben a károsult a vadkár iránti igényét közvetlenül bírói úton érvényesíti, úgy a bírósághoz fordulás kapcsán a törvény speciális határidőt nem állapít meg, így az igényérvényesítésre az általános elévülési határidőn⁴³¹ belül sor kerülhet.⁴³²

A jegyzői eljárás igénybevétele esetén, amennyiben az egyezségkötési kísérlet eredménytelenül zárul, a károsult az eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől számított harminc napon belül kérheti a bíróságtól kárának megtérítését. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.⁴³³ A korábbi szabályozással szemben e jogvesztő határidő már mind a megállapítási, mind a marasztalási kereset benyújtására kiterjed.⁴³⁴

A határidő elmulasztása esetén tehát a károsult a bíróságtól nemcsak a kár megállapítását, hanem a kárért felelős személynek a kár megtérítésére kötelezését sem kérheti. A vadászatra jogosult a jelenlegi szabályozási környezetben kizárólag viszontkereseti formában jogosult az igényérvényesítésre.⁴³⁵

költség felek általi viselését, a kártérítés (eljárási költség) összegét és pénzmemét, a teljesítés módját és határidejét.

⁴³¹ Ptk. 324. § (1) bekezdés: „A követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik.”

⁴³² Kúria Pfv.VI.21.283/2009/4. számú határozat.

⁴³³ Vtv. 81. § (8) bekezdés.

⁴³⁴ A 2009.05.15-ét megelőző szabályozás szerint az a fél, aki a jegyző által kirendelt szakértő kármegállapítását nem fogadta el, a jegyzőkönyv kézhezvételétől számított harminc napon belül polgári peres úton kérhette a kár megállapítását. A harminc napos jogvesztő határidőn belül tehát a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 123. §-a szerinti megállapítási keresetet kell indítania, melyben kéri a bíróságtól a kár összegének megállapítását. Ezt a pert a Vtv. 81. § (5) bekezdése szerinti határidő letelte után nem lehetett megindítani. Ez azonban nem jelentette azt, hogy a károsult nem indíthatott marasztalási keresetet, és nem kérhette, hogy a bíróság a kárért felelős személyt a kár megfizetésére kötelezze. A megállapításra irányuló keresetindítás elmulasztása csupán azt eredményezte, hogy a kár összegét a felek már nem teheték vitássá. – Kúria Pfv.XI.21.547/2004/6. számú határozat; Pécsi Ítélőtábla Gf.IV.30.106/2011/3. számú határozat.

⁴³⁵ A 2009.05.15-ét megelőző szabályozás mindkét fél vonatkozásában rögzítette a harminc napos jogvesztő határidőt. Ebből következően a kárért felelős személynek is a Pp. 123. § szerinti megállapítási keresetet kellett megindítani abban az esetben, ha a szakértő véleményében megállapított kár összegét

A jogvesztő határidővel kapcsolatosan szükséges még kiemelni, hogy azt egy szabálytalanul lefolytatott jegyzői eljárás nem nyitja meg.⁴³⁶

A bírósági eljárás során a károsultat terheli annak bizonyítása, hogy az általa használt terület vadkár érte, tehát a Pp. 164. § (1) bekezdésében⁴³⁷ foglaltak alapján a vadkár jogalapjának és összezszerűségének bizonyítása a károsult terhe.

A polgári per során jellemzően sor kerül igazságügyi szakértő kirendelésére. Gyakori eset, hogy a bírósági eljárás során a károsodás helyszíne már nem megtekinthető, ebben az esetben a kirendelt szakértőnek nincs más lehetősége a szakvélemény elkészítésére, mint a rendelkezésre álló adatok felhasználása. Amennyiben sor került jegyzői eljárásra, ez elsősorban a rendelkezésre álló közigazgatási szakértői vélemény, valamint a felek által megrendelt magánszakértői véleményeket összevetésével történik, és azok alapján kerül meghatározásra a vadkár mértéke. Ebben az esetben is érvényesül azonban a Pp. 182. § (3) bekezdése szerinti követelmény, azaz a szakvélemény nem lehet homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszó, illetve helyességéhez egyébként nyomatékos kétség nem férhet.

Mivel a károsult terhére kell értékelni a kár nem bizonyítható részét, ezért a vázolt helyzet elkerülése érdekében a károsultnak érdemes előzetes bizonyítási eljárást kérelmezni.⁴³⁸ Az előzetes bizonyítást a per bíróságánál kell kérni. Ha a per még nem

vitatta. Ez akkor is így volt, ha a károsult a jogvesztő határidőn belül nem kérte a kár megtérítését. A Vtv. 81. § (5) bekezdéséből ugyanis nem lehetett azt a következtetést levonni, hogy a károsultnak e határidő alatt bírósághoz kell fordulnia abban az esetben, ha a felek között egyezség nem jött létre. A perindítás feltételül ugyanis a törvény szövege nem az egyezség létrejöttét vagy létre nem jöttét határozta meg, hanem azt, hogy a szakértő kármegállapítását a fél elfogadja vagy nem fogadja el. Ha a kármegállapítást a kárért felelős személy vitatta, a kár összegének a szakértői véleménytől eltérő megállapítására csak a Vtv. 81. § (5) bekezdése szerinti határidőn belül megindított megállapítási perben volt lehetősége. Ha a vadászatra jogosult a jogvesztő határidőn belül megállapítási keresetet nem indított, akkor a kár összegét az ellene indított marasztalásra irányuló perben már nem vitathatta. – *Pécsi Ítélőtábla Gf.IV.30.106/2011/3. számú határozat.*

Emellett a szabályozás jellegéből adódóan a felek viszontkereseti úton is kizárólag a jogvesztő határidőn belül vitathatták a kár mértékét, hiszen a viszontkeresetre a kereset szabályai az irányadók, ezért ha az igényérvényesítést külön jogszabály határidőhöz köti, azon túl még akkor sincs mód a viszontkereset joghatályos előterjesztésére, ha viszontkereset előterjesztésére egyébként lenne lehetőség. – *Kúria Pfv. VI. 20.402/2011. számú határozat (BH2012. 123.).*

⁴³⁶ Kúria Pfv.E.20.299/2006/2. számú határozat; Kúria Pfv.VI.20.705/2006/4. számú határozat.

⁴³⁷ Pp. 164. § (1) bekezdés: „A per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el.”

⁴³⁸ Pp. 207. § „Az érdekelt fél kérelmére akár a per megindítása előtt, akár annak folyamatban léte alatt előzetes bizonyításnak van helye, ha:

indult meg, az előzetes bizonyítást a kérelmező lakóhelye szerint illetékes járásbírósnál vagy annál a járásbírósnál lehet kérni, amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben folytatható le.⁴³⁹

A vadkár megtérítésére irányuló perek tekintetében a bíróságok általános illetékességi szabályai érvényesülnek. Ennek megfelelően a bíróság illetékességét főszabály szerint a vadászatra jogosult lakhelye, illetőleg jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság vadászatra jogosult székhelye határozza meg.⁴⁴⁰ A vadászati jogot gyakorló társult földtulajdonosi vadászati közösség esetén a közösség székhelye a vadászati hatóság nyilvántartásában szereplő székhely.⁴⁴¹ Emellett a kártérítési per a károkozás helyének a bírósága, illetőleg az előtt a bíróság előtt is megindítható, amelynek területén a kár bekövetkezett.⁴⁴²

Érdemes kiemelni, hogy a vadkár megtérítésére irányuló igényérvényesítés esetén is kötelező a közjegyző által lefolytatandó fizetési meghagyásos eljárás megindítása a károsult részéről, amennyiben a kárérték nem haladja meg az egymillió forintot és amennyiben nem kerül sor a Pp. 127. § szerinti szóbeli kereset azonnali tárgyalására.⁴⁴³ Ebben az esetben a Vtv. 81. § (8) bekezdés szerinti jogvesztő határidő a közjegyzőhöz intézendő beadvány benyújtására irányadó. A közjegyző eljárása – mint polgári nemperes eljárás – a bíróság eljárásával azonos hatályú.⁴⁴⁴ Tekintettel arra, hogy a

a) valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás a per folyamán, illetőleg annak későbbi szakában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna;

b) valószínűsíthető, hogy a bizonyítás előzetes lefolytatása a per ésszerű időn belül történő lefolytatását, illetőleg befejezését elősegíti;

c) valamely dolog hiányaiért a felet szavatosság terheli;

d) a bizonyítás előzetes lefolytatását külön jogszabály megengedi.”

⁴³⁹ Pp. 208. § (1) bekezdés.

⁴⁴⁰ Pp. 29. § (1) bekezdés, 30. § (1) és (3) bekezdés.

⁴⁴¹ A Vhr. 2. § (2) bekezdése alapján a jogosult székhelyeként a földtulajdonosok vadászati közössége képviselője által megjelölt székhelyet, ennek hiányában a képviselő lakóhelyét kell bejegyezni.

⁴⁴² Pp. 37. §

⁴⁴³ 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról 3. § (2) bekezdés: „Csak fizetési meghagyás útján vagy a Pp. 127. §-ában meghatározott módon érvényesíthető a kizárólag pénz fizetésére irányuló olyan lejárt követelés, amelynek a Pp. 24. és 25. §-a szerint számított összege az egymillió forintot nem haladja meg, feltéve, hogy

a) a kötelezettnek van ismert belföldi lakóhelye vagy tartózkodási helye, illetve székhelye vagy képviselője (a továbbiakban együtt: idézési cím) és

b) a pénzkövetelés nem munkaviszonyból, közalkalmazotti jogviszonyból, közszolgálati jogviszonyból, szolgálati jogviszonyból, szövetkezeti tag munkaviszony jellegű jogviszonyából és a bedolgozói jogviszonyból (a továbbiakban együtt: munkaviszony) ered.”

⁴⁴⁴ 2009. évi L. törvény 2. §

fizetési meghagyásos eljárásban a közjegyző az ország egész területére illetékes, a károsult választása szerinti közjegyzőhöz fordulhat.

A fizetési meghagyás ellen a vadászatra jogosult annak kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a közjegyzőnél ellentmondással élhet.⁴⁴⁵ A határidőben előterjesztett ellentmondás folytán a fizetési meghagyásos eljárás – az ellentmondással érintett részben – perré alakul át.⁴⁴⁶

II.11.4. Igényérvényesítés a vadászati jogosult jogutód nélküli megszűnése esetén

A jelen alpontban azt tartom még szükségesnek megvizsgálni, hogy miként tudja a károsult a vadkár iránti igényét érvényesíteni, ha a vadászatra jogosult a kár megtérítését megelőzően jogutód nélkül megszűnik. E kérdéssel kapcsolatosan a földtulajdonosok vadászati közösségének, valamint a Vtv. 16. § (1) bekezdése alapján a vadászati jog haszonbérletére jogosultaknak a megszűnése által felvetődő felelősségi kérdéseket emelem ki.

a) A földtulajdonosok vadászati közössége a vadászterület határának hatósági megállapításával jön létre. Megszűnhet a közösség a vadászterület szétválasztásával, vadászterületek egyesítésével, szomszédos vadászterületek közös határának egyezséggel történő módosításával, illetőleg a vadászterület határát megállapító közigazgatási határozat hatályának lejártával. A Vtv. sem a közösség létrejöttét, sem annak megszűnését nem köti a hatósági nyilvántartásba vételhez, illetőleg az onnan való törléshez.

Felelősségi szempontból az is specialitása a földtulajdonosi közösségnek, hogy az adott vadászterület tulajdonosi köre folyamatosan változhat.

A földtulajdonosok vadászati közössége fennállása alatt önállóan perelhető.⁴⁴⁷ Megszűnése esetén azonban a tagok egyéni felelőssége érvényesül, akik a vadászterület kiterjedésének megállapításánál figyelembe vett összes földterület összes

⁴⁴⁵ 2009. évi L. törvény 28. § (1) bekezdés.

⁴⁴⁶ 2009. évi L. törvény 37. § (1) bekezdés.

⁴⁴⁷ Vtv. 12. § (2) bekezdés.

tulajdonosának a tulajdoni hányadához viszonyított arányban kötelesek a vadászati jog gyakorlásával vagy hasznosításával kapcsolatos terheket viselni.⁴⁴⁸

A tagokat egyetemleges felelősség nem terheli, mert a kárt a Ptk. 355. § (2) bekezdése alapján főszabály szerint pénzben kell megtéríteni, amely osztható szolgáltatásnak minősül, így a Vtv. eltérő rendelkezése hiányában a Ptk. 334. § (1) bekezdésének⁴⁴⁹ megfelelően a károsult minden kötelezettől csak a ráeső részt követelheti.

Megítélésem szerint a földtulajdonosok vadászati közössége felelősségi viszonyainak szabályozatlansága adott esetben a károsult jogérvényesítésének lehetetlenülését eredményezheti. Megoldást jelenthetne például, ha a vadászati üzemsikluson belül (a vadászterület szétválasztásával; vadászterületek egyesítésével; szomszédos vadászterületek közös határának egyezséggel történő módosításával) bekövetkező megszűnés jogutódlással való megszűnésként kerülne szabályozásra; valamint a jogutód nélküli megszűnés esetére a földtulajdonosi közösség vadászó tagjai egyetemleges felelősségének rögzítése.

b) Az előző ponthoz képest a vadászati jog haszonbérelőjének jogutód nélkül történő megszűnése esetén részletes jogszabályi rendelkezések érvényesíthetők.

ba) Amennyiben a vadászati jog haszonbérelője gazdasági társaság, úgy a jogutód nélküli megszűnés egy többszakaszos eljárás eredménye.⁴⁵⁰ Első szakaszban a Gt. 66. §-ában⁴⁵¹ meghatározott valamely megszűnési ok következik be. Ezt követően kerül sor

⁴⁴⁸ Vtv. 12. § (1) bekezdés.

⁴⁴⁹ Ptk. 334. §

„(1) Ha többen tartoznak egy szolgáltatással, illetőleg egy szolgáltatást többen követelnek, és e szolgáltatás osztható, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában minden kötelezettől csak a ráeső részt lehet követelni, és minden jogosult csak az őt megillető részt követelheti. A kötelezettek, illetőleg a jogosultak részaránya kétség esetében egyenlő.

(2) Ha a szolgáltatás nem osztható, a teljesítés bármelyik kötelezettől vagy valamennyiüktől követelhető (a kötelezettek egyetemlegessége).”

⁴⁵⁰ PAPP TEKLA: *A gazdasági társaságok megszűnésének általános szabályai*. In: Társasági jog (szerk.: Papp Tekla), Lectum Kiadó, Szeged, 2011. 255. p.

⁴⁵¹ Gt. 66. § „Jogutód nélkül szűnik meg a gazdasági társaság, ha

a) a társasági szerződésben meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
b) a társaság legfőbb szerve elhatározza a társaság jogutód nélküli megszűnését;
c) a társaság tagjainak száma egyre csökken, kivéve, ha e törvény másként rendelkezik;
d) a cégbíróság a Ctv.-ben meghatározott okok miatt megszünteti;
e) jogszabály így rendelkezik.”

végelszámolási (kényszer-végelszámolási) vagy felszámolási eljárás lefolytatására,⁴⁵² végül a gazdasági társaság a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg.⁴⁵³

A jogutód nélküli megszűnés második szakaszában a kárigény érvényesítése még a megszűnő gazdasági társasággal szemben történik, míg megszűnt társaság esetén az igényérvényesítésre vagy vagyonrendezési eljárásban kerülhet sor, vagy a volt tagok helytállási kötelezettsége alapján a tagokkal szemben.⁴⁵⁴ A második szakasz főbb eljárástípusai, illetőleg a tagok helytállási kötelezettségére vonatkozó szabályok az alábbiak szerint foglalhatók össze.

Végelszámolási eljárás esetén a károsult, mint hitelező a követelését a végelszámolás megindításának közzétételét⁴⁵⁵ követő negyven napon belül jelentheti be a végelszámolónak. A bejelentés akkor is szükséges, ha a társasággal szemben a követeléssel kapcsolatban hatósági vagy bírósági eljárás van folyamatban. A bejelentés elmulasztása vagy késedelmes teljesítése nem jár jogvesztéssel, de a zárómérleg és a vagyonfelosztási határozat elfogadását követően hitelezői igényt már csak a megszűnt cég tartozásaiért történő helytállásra vonatkozó szabályok szerint lehet érvényesíteni.⁴⁵⁶ Amennyiben a károsult igényét a végelszámoló nem vitatja, úgy azt a végelszámolási eljárás során, mint tartozást kiegyenlíti. Vitatott követelés esetén a károsultat a végelszámoló a követelések jegyzékének elkészítését követő tizenöt napon belül értesíti a követelésének ilyen minősítéséről.⁴⁵⁷ Ezt követően a károsult harminc napos határidővel köteles a követelését bíróság előtt perben érvényesíteni, míg a végelszámoló köteles a vitatott igények fedezetére lekötött tartalékot képezni.⁴⁵⁸

⁴⁵² PAPP TEKLA: 2011. 258. p.

⁴⁵³ Gt. 65. §

⁴⁵⁴ PAPP TEKLA: 2011. 258. p.

⁴⁵⁵ Ctv. 102. § „(1) A cégbíróság a végelszámolás megindításáról végzést hoz, amelyet a Céglőnyben közzétesz.

(2) A közleménynek tartalmaznia kell:

a) a végelszámolás alá került cég nevét, székhelyét, adószámát, cégjegyzékszámát, ha a jogutód nélküli megszűnés elhatározását megelőző két éven belül jogutódlás következett be, a jogelőd(ök) nevét, székhelyét és cégjegyzékszámát,

b) a 101. § (1) bekezdésében foglalt adatokat,

c) a hitelezőknek szóló felhívást, hogy követeléseiket a közzétételtől számított negyven napon belül a végelszámolónak jelentsék be.”

⁴⁵⁶ Ctv. 106. § (1) bekezdés.

⁴⁵⁷ Ctv. 106. § (2) bekezdés.

⁴⁵⁸ Ctv. 106. § (4)-(5) bekezdés.

A vadászati jogot hasznobérlő gazdasági társaság fizetéseképtelensége esetén felszámolási eljárás kerül lefolytatásra az 1991. évi IL. törvény⁴⁵⁹ (a továbbiakban: Cstv.) alapján.⁴⁶⁰ A felszámolási eljárás során a földhasználónak, mint hitelezőnek, a vadkár megtérítésére irányuló követelését főszabály szerint a felszámolást elrendelő végzés közzétételétől számított negyven napon belül kell a felszámoló felé bejelenteni.⁴⁶¹ A negyven napos határidő nem jogvesztő határidő, azonban a közzétételétől számított negyven napon túl, de száznyolcvan napon belül bejelentett követelések kiegyenlítése a negyven napos határidőn belül bejelentett tartozások kiegyenlítése után történhet meg, amennyiben van rá vagyoni fedezet.⁴⁶² A száznyolcvan napos határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.⁴⁶³

A felszámoló a követeléseket a negyven napos bejelentési határidőt követő negyvenöt napon belül köteles felülvizsgálni, az érdekeltekkel egyeztetni és a vitathatónak minősített igényeket elbírálás végett tizenöt munkanapon belül a felszámolást elrendelő bíróságnak megküldeni.⁴⁶⁴

A bejelentési kötelezettség teljesítésén túl a követelés nyilvántartásba vételének feltétele, hogy a hitelező a követelése tőkeösszegének 1%-át, de legalább 5000 forintot és legfeljebb 200.000 forintot a bíróság Gazdasági Hivatala által kezelt elkülönített számlára – a bírósági ügyszámra hivatkozással – befizessen, és ezt a felszámolónak igazolja.⁴⁶⁵

A Cstv. 57. § (1) bekezdése alapján a vadkár megtérítésére irányuló igény „egyéb követelésnek” minősül, így ennek megfelelő sorrendben kerülhet kiegyenlítésre.

A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a megszűnő társaságot terhelő kötelezettség alapján fennmaradt követelés a társaság megszűnésétől számított öt éves

⁴⁵⁹ 1991. évi IL. törvény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról

⁴⁶⁰ Cstv. 22. § (1) bekezdés: „A felszámolási eljárás az adós fizetéseképtelensége esetén

a) a 21/B. § szerinti esetben hivatalból,

b) az adós, a hitelező vagy a végelszámoló kérelmére vagy

c) a cégbíróság értesítése alapján, ha a cégbíróság a gazdálkodó szervezet felszámolását kezdeményezte,

d) a büntetőügyben eljáró bíróság értesítése alapján (ha a jogi személlyel szemben alkalmazott pénzbírság behajtása érdekében lefolytatott végrehajtás nem vezetett eredményre) folytatható le.”

⁴⁶¹ Cstv. 28. § (2) bekezdés f) pont. A Cstv. 37. § (2) bekezdése szerint a felszámolás alatt keletkezett és felszámolási költségnek nem minősülő követelések tekintetében – ha a felszámolási zárómérleget még nem nyújtották be – a hitelezői igényt a követelés esedékessé válását követő 40 napon belül kell a felszámolónak bejelenteni, aki a követelést a – 28. § (2) bekezdésének f) pontjában foglalt – határidőn belül benyújtott hitelezői igények között veszi nyilvántartásba.

⁴⁶² Cstv. 37. § (1) bekezdése.

⁴⁶³ Cstv. 37. § (3) bekezdése.

⁴⁶⁴ Cstv. 46. § (6) bekezdés.

⁴⁶⁵ Cstv. 46. § (7) bekezdés.

jogvesztő határidő alatt érvényesíthető a gazdasági társaság volt tagjával (részvényesével) szemben.⁴⁶⁶ A hitelező követelésének jogcíme nem változik,⁴⁶⁷ így vadkár tekintetében a tagok felelősségének jogcímét továbbra is a Vtv. 75. § (1) bekezdése jelenti. Ha a tag felelőssége a társaságot terhelő kötelezettségekért a társaság fennállása alatt korlátlan és egyetemleges volt (kkt-tag, bt. beltág), a helytállási kötelezettsége is korlátlan és egyetemleges a megszűnt gazdasági társaság kötelezettségeiért. Ha a tag felelőssége a gazdasági társaságot terhelő kötelezettségekért a társaság fennállása alatt korlátozott volt (bt. kültagja, kft-tag, részvényes), a tag felelőssége a társaság megszűnésekor felosztott társasági vagyontól a tagnak jutó rész erejéig áll fenn a megszűnt társaságot terhelő kötelezettségekért.⁴⁶⁸ A korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság azon tagjai (részvényesei) azonban, akik korlátolt felelősségükkel, illetve a társaság elkülönült jogi személyiségével a hitelezők rovására visszaéltek, korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a megszűnt társaság ki nem elégített kötelezettségeiért.⁴⁶⁹

bb) Az egyesületi formában működő vadásztársaság jogutód nélkül szűnik meg, amennyiben

- a legfőbb szerve a feloszlásáról határoz,
- a bíróság felosztatja,
- a törvényességi ellenőrzési eljárás eredményeképpen a bíróság megszünteti vagy megállapítja megszűnését,
- a fizetéseképtelensége miatt indult eljárásban a bíróság megszünteti,

és az egyesületet a nyilvántartásból törlik.⁴⁷⁰

Az első esetben végelszámolást, míg a többi esetben kényszer-végelszámolást kell lefolytatni. Az eljárások lefolytatására, ezzel együtt a károsult igényérvényesítésére az előző pontban ismertetett szabályok az irányadók a CSztv. 9. § (1) bekezdésére tekintettel.⁴⁷¹

⁴⁶⁶ Gt. 68. § (1) bekezdés.

⁴⁶⁷ PAPP TEKLA: 2011. 354. p.

⁴⁶⁸ Gt. 68. § (2)-(3) bekezdés; PAPP TEKLA: 2011. 355. p.

⁴⁶⁹ Gt. 50. § (1) bekezdés. második fordulat.

⁴⁷⁰ Ptk. 64. § (1) bekezdés b)-e) pont, (2) bekezdés.

⁴⁷¹ CSztv. 9. § (1) bekezdés: „A civil szervezet végelszámolására – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló törvény (a továbbiakban: Ctv.) rendelkezéseit, kényszer-végelszámolására a Ctv. 2012. február 29-én hatályos 116. § (3)–(6) bekezdését, 117. §-át és 118. §-át az e törvényben szabályozott eltérésekkel kell alkalmazni.”

Amennyiben a vadásztársaság felszámolás útján kerül megszüntetésre, úgy a Cstv. rendelkezéseit a CSztv. 10. §-ában meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni. A felszámolási eljárás lefolytatására a civil szervezetet nyilvántartó bíróság illetékes.

A vadásztársaság jogutód nélküli megszűnése esetén a megszűnő társaságot terhelő kötelezettség alapján fennmaradt követelés a tagokkal szemben nem érvényesíthető, mivel a tagok az egyesület tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.⁴⁷²

bc) Vadászati jogot haszonbérelő erdőbirtokossági társulat jogutód nélküli megszűnése esetében⁴⁷³ ugyancsak a Ctv. szerinti végelszámolásnak, vagy a Cstv. szerinti felszámolási eljárásnak van helye.⁴⁷⁴

Az Ebtv.-nek nincs olyan rendelkezése, amely kimondaná, hogy a végelszámolás vagy felszámolás folytán megszűnt erdőbirtokossági társulat volt tagját a felosztott társulati vagyonból⁴⁷⁵ neki jutott rész erejéig helytállási kötelezettség terhelné a társulat kötelezettségeiért. Ilyen helytállási kötelezettség az Ebtv. mögöttes jogszabálya,⁴⁷⁶ a Ptk. rendelkezései alapján sem áll fenn. A Ptk.-nak ugyanis nincsen olyan általános szabálya, amely a jogutód nélkül megszűnt jogi személyek volt tagjainak jogi helyzetét rendezné.

A kifejtetteknek megfelelően az erdőbirtokossági társulat jogutód nélküli megszűnése esetén a megszűnő társulatot terhelő kötelezettség alapján fennmaradt követelés a tagokkal szemben nem érvényesíthető.

bd) Szövetkezeti formában működő haszonbérelő jogutód nélküli megszűnéséhez⁴⁷⁷ kapcsolódóan az előző ponttal azonos megállapításokra juthatunk, miszerint a

⁴⁷² Ptk. 62. § (8) bekezdés; CSztv. 17. § (2) bekezdés.

⁴⁷³ Az erdőbirtokossági társulat jogutód nélkül szűnik meg, ha

- a társulatnak csak egy tagja marad;
- a társulatot felszámolják;
- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;
- jogutód nélküli megszűnését határozza el. (Ebtv. 31. § (1) bekezdés a) és d)-f) pont)

⁴⁷⁴ Ebtv. 34. § (3) bekezdés.

⁴⁷⁵ Ebtv. 31. § (2) bekezdés: „Az erdőbirtokossági társulat megszűnése esetén a társulat vagyonát a tagok között meg kell osztani, s a társulat — ideértve a 39. § (1) bekezdése szerinti társulatot is — tulajdonában lévő erdőterület társulati érdekeltségük arányában a tagok osztatlan közös tulajdonába kerül.”

⁴⁷⁶ Ebtv. 2. § (2) bekezdés.

⁴⁷⁷ A szövetkezet jogutód nélkül szűnik meg, ha

- az alapszabályban meghatározott időtartam eltelt;
- a közgyűlés elhatározza a jogutód nélküli megszűnését;
- tagjainak száma hét fő alá csökken és hat hónapon belül nem jelentenek be megfelelő számú új tagot a cégbíróságon;

megszűnés esetén végelszámolásra vagy felszámolási eljárás lefolytatására kerül sor,⁴⁷⁸ míg a tagokat felelősség nem terheli a megszűnt szövetkezet fennmaradt tartozásai tekintetében.⁴⁷⁹

II.12. A vadászati hatóság felelőssége

II.12.1. A hatósági intézményrendszer és feladatkör

A jelenlegi közigazgatási rendszerben első fokú vadászati hatóságként főszabály szerint a fővárosi és megyei kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szerveként a földművelésügyi igazgatóságok járnak el.⁴⁸⁰ Mint szakigazgatási szervek, a földművelésügyi igazgatóságok a hatáskörüket önállóan gyakorolják, a kormányhivatalok az egyedi ügyekben utasításadási joggal nem rendelkeznek.⁴⁸¹ Illetékességi területük megegyezik azon fővárosi és megyei kormányhivatal illetékességi területével, melynek a szakigazgatási szerveként működnek.⁴⁸²

A földművelésügyi igazgatóság szervezeti egységei:⁴⁸³

- a) földművelésügyi osztály;
- b) vadászati és halászati osztály.

Az igazgatóságok elsőfokú vadászati hatóságként járnak el az alábbi ügyekben:⁴⁸⁴

- a vadászatra jogosult nyilvántartásba vétele (Vtv. 6. § (4) bekezdés);
- a földtulajdonosok vadászati közössége képviselőjének nyilvántartásba vétele, erről szóló igazolás kiadása (Vtv. 12. § (2) bekezdés);

- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;

- a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti. (Sztv. 92. § (1) bekezdés a)-e) pont)

⁴⁷⁸ Sztv. 93. § (2) bekezdés; Cstv. 3. § (1) bekezdés a) pont.

⁴⁷⁹ BOBVOS PÁL: 2011. 122-123. p.

⁴⁸⁰ A fővárosi és megyei kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szerveinek kijelöléséről szóló 328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés d) pont, 13. § (1) bekezdés.

⁴⁸¹ A fővárosi és megyei kormányhivatalokról, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával és a területi integrációval összefüggő törvénymódosításokról szóló 2010. évi CXXVI. törvény 5. § (2) bekezdés.

⁴⁸² 328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés.

⁴⁸³ A Megyei Kormányhivatalok Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 26/2012. (VIII. 24.) KIM utasítás 46. § (2) bekezdés.

⁴⁸⁴ 328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés d) pont, 13. § (1) bekezdés.

- a földtulajdonosok gyűlése által a Vtv. 12. § szerint hozott határozatok nyilvántartása (Vtv. 13. § (3) bekezdés);
- társult vadászati jog esetén a 12. § szerinti kérdésekben való határozat meghozatalára irányuló földtulajdonosi gyűlés összehívásának kezdeményezése esetén az összehívásra vonatkozó hirdetmény közzététele (Vtv. 14. § (1) bekezdés);
- a vadászati jog haszonbérletére kötött szerződés jóváhagyása (Vtv. 18. §);
- a vadászterület határának megállapítása (Vtv. 19. § (1) és (3) bekezdés; 20. § (2)-(4));
- vaddisznó vadasparkból vagy vadfarmról történő kihelyezésének engedélyezése (Vtv. 22. § (1) bekezdés);
- vadasparkban történő vadászat engedélyezése (Vtv. 25. § (2) bekezdés);
- a vadászati jog kényszerhasznosítására irányuló eljárás (Vtv. 27. § (1)-(2) bekezdés; (3) bekezdés b) és c) pont; (4) és (7) bekezdés);
- közösségi jelentőségű vadászható vadfajnak nem minősülő vadászható vadfaj kitorékai és egyéb zárt búvóhelyek füstképzéssel történő zavarásának, illetve elgázosításának engedélyezése állat-egészségügyi, vadvédelmi, illetve állományszabályozási okból (Vtv. 28. § (6) bekezdés);
- szelektív méreg alkalmazásának engedélyezése (Vtv. 30. § (2) bekezdés);
- mesterséges apróvad-tenyésztési tevékenység folytatásának, vad zárttéri tartásának, vad vadászterületek közötti szállításának, valamint vad vadászterületre történő kiengedésének engedélyezése (Vtv. 32. § (1) bekezdés);
- a vadászatra jogosult felhívása a vad- és élőhelyvédelmi kötelezettségeinek teljesítésére (Vtv. 35. § (3) bekezdés);
- vad-, illetve állományvédelmi okból a vadászati idényen belül meghatározott vadászterületeken egy vagy több vadfaj vadászatának korlátozása vagy megtiltása, illetőleg meghatározott vadfaj esetén vadászati tilalmi időben vadászat engedélyezése vagy a vadászatra jogosult vadászatra kötelezése (Vtv. 38. § (3) bekezdés);
- egyes, a közösségi jelentőségű vadászható vadfajokat érintő tevékenységek⁴⁸⁵ engedélyezése, elrendelése, és e tevékenységek végrehajtásának ellenőrzése, illetőleg a végrehajtásra vonatkozó jelentéstételi kötelezettség előírása (Vtv. 38/A. § (1) bekezdés; (2) bekezdés e) pont; (3) bekezdés);

⁴⁸⁵ Vtv. 28. § (4) bekezdés, 30. § (2) bekezdés, 38. § (3) bekezdés és 39. § (3) bekezdés.

- a vadászterület vagy a vadászterület meghatározott részének vadászati kíméleti területté minősítése, illetőleg a vadászati kíméleti területen vadászat engedélyezése (Vtv. 39. § (1) és (3) bekezdés);
- a vadgazdálkodási üzemterv jóváhagyása, esetleges módosításáról történő határozathozatal (Vtv. 45. § (2)-(3) bekezdés);
- az éves vadgazdálkodási terv jóváhagyása (Vtv. 47. § (1) és (3) bekezdés);
- a hivatásos vadász alkalmazására vonatkozó kötelezettség alóli felmentés megadása, illetőleg felsőfokú végzettségű hivatásos vadász igénybevételének előírása (Vtv. 50. § (3)-(4) bekezdés);
- a hivatásos vadászok nyilvántartása, részükre hitelesített szolgálati napló átadása (Vtv. 51. § (1) bekezdés; 52. § (1) bekezdés);
- adott esetben a hivatásos vadász alkalmazásáig a jogosult vadászterületén a vadászat felfüggesztése, továbbá a szükséges munkálatok elvégztetése (Vtv. 52. § (2) bekezdés);
- kötelezettségszegés esetén a hivatásos vadász szolgálati igazolványának, jelvényének és szolgálati naplójának bevonása (Vtv. 53. § (2) bekezdés);
- a nagyvadfajok megjelölésére szolgáló azonosítójel kibocsátása (Vtv. 57. § (1) bekezdés);
- a vadászati napló és a teríték-nyilvántartás vezetésének ellenőrzése (Vtv. 57. § (1) bekezdés);
- a vadászati engedély kiállítása (Vtv. 62. § (2) bekezdés; 63. § (2) bekezdés);
- a vadászjegy, a vadászati engedély, az egyéni lőjegyzék, az azonosítójel, valamint a vadászlőfegyver-tartási engedély ellenőrzése (Vtv. 64. § (1) bekezdés);
- a vadászjegy, a vadászati engedély visszavonása (Vtv. 65. § (1)-(3) bekezdés);
- altató-, bénítólövedékes fegyver használatának engedélyezése (Vtv. 67. § (4) bekezdés);
- fényszóróval történő éjszakai vadászat engedélyezése (Vtv. 71. § (4) bekezdés);
- trófeabírálat (Vtv. 73. § (1)-(3) és (5) bekezdés; 74. § (1)-(2) bekezdés);
- állományszabályozó vadászat elrendelése a vadállomány túlszaporodása miatt a vadkárok megelőzése érdekében (Vtv. 79. § (1) bekezdés d) pont);
- a vadászatra jogosultnak az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére kötelezése, ennek nem teljesítése esetén hatósági vadászat elrendelése (Vtv. 80. § (2) és (4) bekezdés);
- vadgazdálkodási bírság, vadvédelmi bírság kiszabása (83. § (1) bekezdés; 84. § (1) bekezdés);

- vad, vadhús felvásárlására, feldolgozására, forgalomba hozatalára vonatkozó nyilvántartás vezetésének ellenőrzése (Vtv. 91. §);
- a vadászati igazgatással összefüggő egyes szervezési feladatok ellátása (Vtv. 92. § (1) bekezdés).

A vadászati hatóság eljárása közigazgatási hatósági eljárásnak minősül, így az eljárásra irányadó generális szabályokat a 2004. évi CXL. törvény⁴⁸⁶ (a továbbiakban: Ket.) határozza meg.⁴⁸⁷

Az eljárások az ügyfél kérelmére vagy hivatalból indíthatóak meg. A Ket. 29. § (2) bekezdése alapján a hatóság köteles a hatáskörébe tartozó ügyben illetékességi területén hivatalból megindítani az eljárást, ha

- a) ezt jogszabály előírja,
- b) erre felügyeleti szerve utasította, a bíróság kötelezte,
- c) életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetről szerez tudomást.

A Vtv. a vadászati hatóság hivatalból történő eljárását az alábbi esetekben írja elő, illetve teszi lehetővé:

- amennyiben a vadászterület határának megállapítására, megváltoztatására irányuló kérelem nem felel meg az e törvényben foglalt feltételeknek, illetőleg, ha az érintettek a vadászati hatóság által közölt időpontig a Vtv-ben foglaltaknak megfelelő tartalmú egyezséget nem kötnek, a vadászati hatóság a vadászterület határát a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint hivatalból állapítja meg (Vtv. 20. § (4) bekezdés);
- amennyiben a vadasparkban történő vadászatra vonatkozó engedélyben szereplő vadlétszám és ivararány másképp nem állítható helyre a vadászati hatóság kérelemre vagy hivatalból vadállomány-szabályozó vadászatot rendelhet el (Vtv. 25. § (2) bekezdés);

⁴⁸⁶ 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól.

⁴⁸⁷ A Ket. 12. § (2) bekezdése szerint közigazgatási hatósági ügy:

- a) minden olyan ügy, amelyben a közigazgatási hatóság az ügyfelet érintő jogot vagy köteletséget állapít meg, adatot, tényt vagy jogosultságot igazol, hatósági nyilvántartást vezet vagy hatósági ellenőrzést végez,
- b) a tevékenység gyakorlásához szükséges nyilvántartásba vétel és a nyilvántartásból való törlés – a fegyelmi és etikai ügyek kivételével – ha törvény valamely tevékenység végzését vagy valamely foglalkozás gyakorlását köztisztviselési vagy más szervezeti tagsághoz köti.

- amennyiben a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosa, illetőleg a vadászatra jogosult az önálló vagy társult vadászati jog gyakorlási vagy hasznosítási kötelezettségének a vadászati hatóság felszólítását követően sem tesz eleget, vagy vad- és élőhelyének védelmére előírt kötelezettségeit megszegi, a vadászati hatóság a vadászati jog kényszerhasznosításáról határozhat (Vtv. 27. § (1) bekezdés);
- ha a vadgazdálkodási üzemterv elkészítésekor nem ismert a vadállomány, valamint ha az élőhely állapotában bekövetkezett változás ezt indokolja, a vadászati hatóság kérelemre vagy hivatalból a vadgazdálkodási üzemterv módosításáról határoz (Vtv. 45. § (3) bekezdés);
- a vadászati hatóság kérelemre vagy hivatalból legfeljebb egy évre bevonhatja a hivatásos vadász szolgálati igazolványát, jelvényét és szolgálati naplóját, ha a hivatásos vadász a Vtv. 53. § (1) bekezdés szerinti feladatainak⁴⁸⁸ ellátásával kapcsolatos kötelezettségeit megszegi (Vtv. 53. § (2) bekezdés);
- a Vtv. 80. § (1) bekezdés szerinti esetben⁴⁸⁹ a vadászati hatóság a károsult kérelmére, illetőleg az erdészeti vagy természetvédelmi hatóság kezdeményezésére, vagy hivatalból kötelezi a jogosultat az egyes vadfajok állományának meghatározott határidőn belüli csökkentésére vagy a szükséges védőintézkedések megtételére (Vtv. 80. § (1) bekezdés).

Az ügyintézési határidő főszabály szerint 30 naptári nap, amely a kérelemnek a vadászati hatósághoz történő megérkezését követő napon, hivatalból induló eljárás esetén az első eljárási cselekmény elvégzésének napján kezdődik.⁴⁹⁰ A Ket. generális szabálya alól a 328/2010. (XII. 27.) Korm. rendelet 13. § (3) bekezdése állapít meg kivételt, miszerint a Vtv. 19. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a vadászterület határának megállapítására irányuló hatósági eljárásban az ügyintézési határidő két hónap.

⁴⁸⁸ Vtv. 53. § (1) bekezdés: „A hivatásos vadász a vadászati jog szakszerű gyakorlásának, illetőleg hasznosításának biztosítása érdekében:

a) szakmailag elősegíti a vadgazdálkodási üzemtervben és az éves vadgazdálkodási tervben foglalt előírások teljesítését;
 b) ellátja a vadállomány és élőhelyének védelmével kapcsolatos szakfeladatokat;
 c) közreműködik a vadászat rendjének, valamint a vadászetikai szabályok megtartásában;
 d) köteles az a)–c) pontokkal kapcsolatos megállapításait, intézkedéseit a szolgálati naplóban rögzíteni.”

⁴⁸⁹ Vtv. 80. § (1) bekezdés: „Ha egyes vadfajok állománya a mezőgazdasági vagy erdőgazdálkodási tevékenység folytatását, az élőhelyen található termékeket, terményeket, a mesterséges vizek halállományát, a vadászterület biológiai életközösségét, valamint a védett természeti területet jelentősen veszélyeztet, kezdeményezhető az adott vadfaj állományának csökkentése.”

⁴⁹⁰ Ket. 33. § (1) és (5) bekezdés.

A vadászati hatóság elsőfokú határozata ellen a Ket. 97. § (1) bekezdése alapján kérelemre induló jogorvoslatnak⁴⁹¹ vagy hivatalból induló döntés felülvizsgálatnak⁴⁹² van helye. A földművelésügyi igazgatóságok, mint elsőfokú vadászati hatóságok döntése esetén a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal jár el másodfokon. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal az agrár-vidékfejlesztésért felelős miniszter irányítása alatt álló központi hivatal, amely a közigazgatási hatósági ügyekben országos illetékességgel bír.⁴⁹³ A vadgazdálkodással kapcsolatos eljárás a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalon belül a Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztályához tartozik.⁴⁹⁴

A másodfokú hatósági jogkör mellett a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal a 22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet 15. § (1) bekezdése alapján vadászati hatóságként került kijelölésre az alábbi ügyekben:

- vadászterület különleges rendeltetésének megállapítása (Vtv. 21. § (2) bekezdés);
- vadászterület vadaskert létesítése céljából történő bekerítésének engedélyezése, annak felülvizsgálata és visszavonása (Vtv. 22. § (3) és (6) bekezdés);
- vadászterület vadaspark létesítése céljából történő bekerítésének engedélyezése, annak felülvizsgálata és visszavonása (Vtv. 24. § (2)-(3) bekezdés);
- vadfarm létesítésének engedélyezése (Vtv. 25/A. § (2) bekezdés);
- a vadászterületek nyilvántartása (Vtv. 26. §);
- vadászterületen Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése (Vtv. 33. § (2) bekezdés);

⁴⁹¹ Ket. 97. § (2) bekezdés: „Kérelemre induló jogorvoslati eljárások

a) a fellebbezési eljárás,
b) a bírósági felülvizsgálat,
c) az újrafelvételi eljárás,
d) az Alkotmánybíróság határozata alapján indítható eljárás.”

⁴⁹² Ket. 97. § (3) bekezdés: „Hivatalból kerül sor a közigazgatási döntés felülvizsgálatára

a) a döntést hozó hatóság saját hatáskörében indított eljárás keretében,
b) a felügyeleti eljárás keretében,
c) az ügyészi felhívás nyomán.”

⁴⁹³ A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés és 3. § (1) bekezdés.

⁴⁹⁴ A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról szóló 1/2013. (I. 8.) VM utasítás 52.24-26. és 52.38. pont.

- jelentés küldése az Európai Bizottság részére a Vtv. 38/A. § (1) bekezdése alapján végzett tevékenységek⁴⁹⁵ lefolyásáról és eredményéről (Vtv. 38/A. § (4) bekezdése);
- rendkívüli értékű trófea nemzeti értékke nyilvánítása, továbbá nemzeti értékke nyilvánított trófea az országból történő kivitelének engedélyezése (Vtv. 74. § (6) bekezdés);
- vadászati szakterületen működő igazságügyi szakértők nyilvántartása (Vtv. 89/A. § (2)-(5) bekezdése).

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal felügyeleti szerve a Vidékfejlesztési Minisztérium, amelyen belül a vadgazdálkodáshoz kapcsolódó szakmai irányítást az Élelmiszerlánc-felügyeleti és Agrárigazgatásért Felelős Államtitkárság Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztálya látja el.⁴⁹⁶

A vonatkozó jogszabályi rendelkezések alapján a Vidékfejlesztési Minisztérium nem jár el másodfokú közigazgatási hatóságként a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal döntései tekintetében. A közigazgatási úton történő jogorvoslat lehetőségének kizárását jelen esetben a döntés meghozatalához szükséges infrastruktúra és szakmai apparátus országos szintű központi szervben történő elhelyezése indokolja. A jogorvoslati lehetőség kizárásáról törvényi szinten szükséges rendelkezni.⁴⁹⁷ Erre tekintettel került beiktatásra⁴⁹⁸ a Vtv. 88. §-a, amely alapján a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalnak

a) vadászterület különleges rendeltetésének megállapítása;

⁴⁹⁵ Vtv. 38/A. § (1) bekezdés: „Amennyiben nincs más kielégítő megoldás és az érintett vadászható vadfajok állományának a (6) bekezdésben meghatározott kedvező védelmi helyzete nem sérül, közösségi jelentőségű vadászható vadfaj vonatkozásában a vadászati hatóság a szükséges mértékben és módon a 28. § (4) bekezdésében, a 30. § (2) bekezdésében, a 38. § (3) bekezdésében és a 39. § (3) bekezdésében foglalt tevékenységeket a következő – madárfaj esetében csak az a)–f) pontban szereplő – okból engedélyezheti, illetve rendelheti el:

a) közegészségügyi, illetve közbiztonsági okból,
b) a légi közlekedés biztonsága érdekében,
c) a növényi kultúrák, a termés, az állatállomány, az erdők, a halállományok, a vizek súlyos károsodásának megelőzése érdekében,
d) kutatás és oktatás, állományfeljavítás, visszatelepítés és az ezekhez szükséges tenyésztés céljából,
e) egyes vadászható madárfajok – az érintett állomány nagyságához mérten – kisszámú szelektív befogásának, tartásának, illetve hasznosításának érdekében,
f) a vadon élő állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme érdekében, vagy
g) más kiemelkedően fontos társadalmi, gazdasági közérdek, valamint a köz- és magántulajdon súlyos károsodástól való megóvása érdekében.”

⁴⁹⁶ A Vidékfejlesztési Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 7/2012. (IV. 21.) VM utasítás 2. függelék 5.5.1.4. pont.

⁴⁹⁷ Alkotmánybíróság 77/2008. (V. 29.) AB határozat.

⁴⁹⁸ 2009: XXVIII. törvény 4. § (26) bekezdés.

b) a vadászterület vadaskert, vadspark vagy vadfarm létesítése céljából történő bekerítésének engedélyezése, az engedély visszavonása, valamint vad tartására szolgáló engedély nélkül létesített kerítés lebontásának elrendelése;

c) a rendkívüli értékű trófea nemzeti értékkel nyilvánítása, továbbá nemzeti értékkel nyilvánított trófea az országból történő kivitelének engedélyezése során közigazgatási eljárásban hozott döntése ellen közigazgatási eljárás keretében fellebbezésnek helye nincs.

Szükségesnek tartom azonban megjegyezni, hogy a Vtv. 88. §-a és a 22/2012. (II. 29.) Korm. rendelet 15. § (1) bekezdése nem teljes körűen fedi egymást, így álláspontom szerint egyes ügyek (például vadászterületen Magyarország állatföldrajzi környezetében nem honos állatfaj vadászati célú telepítésének engedélyezése) vonatkozásában jogbizonytalanság áll fenn a fellebbezési jog szabályozásának hiányossága következtében.

II.12.2. A vadászati hatóság felelőssége felmerülésének esetei

A vadkárhoz kapcsolódóan a vadászati hatóság felelőssége – a II.9.3. pontban részletezettek szerint – az alábbi hatósági eljárásokhoz kapcsolódóan merülhet fel:

- a) a vadászterület határvonalának megállapítására irányuló hatósági eljárás;
- b) a vadászati jog kényszerhasznosítására irányuló hatósági eljárás;
- c) vadászati kíméleti területen a vadkárelhárító vadászat engedélyezésére irányuló hatósági eljárás;
- d) vaddisznó fényszóróval történő éjszakai vadászata engedélyezésére irányuló hatósági eljárás;
- e) állomány szabályozó vadászat elrendelésére irányuló hatósági eljárás.

a) A vadászati jog – mint vagyonértékű jog – a földtulajdon jog elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő terület⁴⁹⁹ tulajdonosát illeti meg.⁵⁰⁰ E

⁴⁹⁹ Vtv. 8. § (1) bekezdés: „Vadászterületnek minősül – hasznosítási formájától függetlenül – az a földterület, valamint vízfelület, amelynek kiterjedése a háromezer hektárt eléri, és szemközti határvonalainak távolsága legalább háromezer méter, továbbá, ahol a vad

a) a szükséges táplálékot megtalálja,

b) természetes szaporodási feltételei, valamint

c) természetes mozgásigénye, búvóhelye, nyugalma adott.”

⁵⁰⁰ Vtv. 3. § (1) bekezdés.

meghatározásból következik, hogy amíg a vadászati hatóság a vadászterület határvonalának megállapítására vonatkozóan jogerős határozatot nem hoz, addig vadászati jogról, ezzel együtt annak jogosultjáról sem beszélhetünk. Amennyiben ez az ex lex állapot a korábbi vadgazdálkodási üzemterv, illetőleg a korábbi vadászterület határvonalát megállapító határozat hatályának lejártát követően áll fenn, úgy a Vtv. 75. § (1) bekezdése jogosult hiányában nem alkalmazható. Többek között erre is figyelemmel a vadászterület határvonalának megállapítására irányuló hatósági eljárást olyan garanciális jellegű rendelkezésekkel kell szabályozni, amelyek nemcsak a kérelmezőt, hanem a vadászati hatóságot is kötelezik, és amelyek az eljárás lefolytatását egyértelmű keretek közé szorítják.

A vadászterület határának megállapítása főszabály szerint a vadgazdálkodási üzemterv időtartamára szól.⁵⁰¹ A hatósági eljárás kérelemre indul, amely kérelmet a kialakítandó vadászterület tulajdonosának, illetőleg társult vadászati jog esetén a kialakítandó vadászterület tulajdonosai képviselőjének kell benyújtani.⁵⁰² Megállapítható, hogy sem a Vtv., sem a Vhr. nem tartalmaz kötelező határidőt a vadászterület határának megállapítására irányuló hatósági eljárás megindítására. Álláspontom szerint nem tekinthető ilyen határidőnek a Vtv. 13. § (3) bekezdése⁵⁰³ szerinti 15 napos határidő, mert az a vizsgált kérdés esetén a kérelem előterjesztésére vonatkozó földtulajdonosi határozat és nem maga a kérelem benyújtására irányadó.

Álláspontom szerint a Vtv., illetve a Vhr. rendelkezései az alábbi indoklásra tekintettel a kérelem tartalmára, illetőleg arra vonatkozóan sem egyértelműek, hogy a kérelemhez milyen mellékleteket kell csatolni.

A Vtv. 12. § (1) bekezdés b) pontja szerint a kérelmet a „*törvényben foglaltaknak megfelelő*” tartalommal kell előterjeszteni. Ennek ellenére a Vtv. kifejezett rendelkezést nem tartalmaz a kérelem tartalmára vonatkozóan. Iránymutató szabályozást a Vhr. 11. § (1) bekezdése jelent, amely szerint a vadászterület határának megállapítására irányuló kérelem esetében a vadászati hatóság vizsgálja, hogy

⁵⁰¹ Vtv. 20. § (1) bekezdés. Kivételként határozza meg a jogszabály a vadászterületek szétválását, egyesítését, vagy szomszédos vadászterületek közös határának egyezséggel történő módosítását.

⁵⁰² Vtv. 19. § (1) bekezdés.

⁵⁰³ Vtv. 13. § (3) bekezdés: „A 12. § szerinti kérdésekben hozott határozatot írásba kell foglalni. A határozatról készült és két tanúval hitelesített okirat egy példányát a vadászati hatóságnak nyilvántartásba vétel céljából az aláírást követő tizenöt napon belül meg kell küldeni.”

- a) a kialakításra tervezett vadászterület határa megfelel-e a Vtv. 8. §-ában meghatározott feltételeknek;
- b) a vadászterület kialakításával keletkezik-e zárványterület;
- c) keletkezik-e az érintett vadászterületek között területi átfedés;
- d) a Vhr. 2. § (3) bekezdésében felsorolt mellékletek megvannak-e, illetve azt, hogy azok a vadászterület kialakítási szabályainak megfelelnek-e.

Az a)-c) pontokra tekintettel a kérelemnek mindenképpen tartalmaznia kell a vadászterület határvonalának egyedi azonosítására alkalmas leírását.

Ehhez közvetlenül kapcsolódó jelentős kérdés, hogy a vadászterület határának megállapítását célzó földtulajdonosi gyűlés összehívása érdekében – a vadászati hatóságnál is – kifüggesztésre kerülő hirdetmény kötelező mellékletei⁵⁰⁴ által meghatározott határtól eltérő határvonalról a földtulajdonosi gyűlés határozhat-e. A kialakult bírói gyakorlat alapján a Vtv. és a Vhr. kapcsolódó rendelkezéseinek helyes értelmezése szerint a földtulajdonosi közgyűlést megelőző hirdetmény a kapcsolódó térkép és a szöveges határleírás teljes egészében meg kell, hogy egyezzen a későbbi földtulajdonosi közgyűlés elé tárt határleírással és térképi megjelöléssel, attól semmilyen vonatkozásban a földtulajdonosok nem térhetnek el.⁵⁰⁵ Ezt kiegészíti a Kúria azon álláspontja, miszerint egy szabályszerűen összehívott földtulajdonosi gyűlés dönthet a hirdetményben szereplő területnél kisebb vadászterület kialakításának kezdeményezéséről, azonban ezen döntését is a teljes, a térképen szereplő területtel kell meghoznia, és ezt követően kell a regisztrációt módosítania a csökkentett területekkel.⁵⁰⁶

A leírásnak pontosnak, beazonosításra alkalmasnak kell lennie és nem tartalmazhat nem létező adatokat.⁵⁰⁷ Nem találunk egyértelmű rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a vadászterület megjelölését tartalmazó, legalább 1:50000 méretarányú topográfiai térképet kell-e külön csatolni a kérelemhez is. Erre vonatkozóan megjegyzendő, hogy a földtulajdonosi gyűlés összehívására irányuló hirdetmény és annak mellékletei a vadászati hatóságnál is kifüggesztésre kerülnek, így a térkép egy példányával a

⁵⁰⁴ Vhr. 12. § (5)-(6) alapján: a kialakítandó vadászterület megjelöléseként legalább 1:50000 méretarányú topográfiai térkép, valamint a vadászterület határvonalának egyedi azonosítására alkalmas leírása; továbbá a kialakítandó vadászterületen belül található vadászterület határának megállapításánál figyelembe vehető földterületek helyrajzi számainak településként azok nagyságának megadásával.

⁵⁰⁵ Egri Törvényszék 2.K.30.087/2007/5. számú határozat.

⁵⁰⁶ Kúria Kfv. IV.37.108/2008. számú határozat (BH2009. 287.).

⁵⁰⁷ Kúria Kfv. II.37.093/2009. számú határozat (BH2010.53.).

vadászati hatóságnak rendelkeznie kell, emiatt ismételt benyújtásra álláspontom szerint nem lenne szükség.

A d) pontban hivatkozott mellékletek:⁵⁰⁸

- a Vtv. 12. § (1) bekezdés a) és c) pontjaiban foglaltakról hozott hatályos határozatok példánya;
- a földtulajdonosok vadászati közössége működésére vonatkozó szabályzat⁵⁰⁹ két tanúval hitelesített példányát;
- a jogosult által elfogadott, a vadászat helyi részletes rendjét tartalmazó szabályzat két tanúval hitelesített példánya;
- a vadászati jog haszonbérbe adása esetén a haszonbérleti szerződés;
- a jogosult által a vadászterület meghatározott részére kötött bérvadászati szerződés;
- a vadászterületen a teljes vadászati évben vadászni jogosult vadászok névsora, lakóhelye és vadászjegyük vagy – legalább egy teljes vadászati évre szóló bérvadászati szerződés esetén – a vadászati engedélyük száma.

E mellékletek csatolása a vadászterület határának megállapítását kezdeményező kérelemnek nem kötelező, szükségképpen mellékletei, hiszen a Vhr. 2. § (1) bekezdés alapján ezek benyújtására jogszerűen sor kerülhet a vadászterület határának megállapítását követő 60. napig.

Külön rendelkezés nélkül is csatolandó viszont a hirdetmény valamennyi érintett település önkormányzatának hirdetőtábláján történt kifüggesztésének igazolása, mivel a kifüggesztési eljárás lefolytatása a földtulajdonosi gyűlés érvényes határozathozatalának előfeltétele.⁵¹⁰ Ezzel kapcsolatosan kiemelném, hogy a kifüggesztési eljárás szabályozása nagymértékben hiányos, nem tartalmazza többek között a hirdetmény benyújtásának módját, a benyújtandó példányszámok meghatározását, a jegyző(k), illetve a vadászati hatóság által eszközözendő kifüggesztés határidejét, a levétel és igazolás módját.

⁵⁰⁸ Vhr. 2. § (3) bekezdés.

⁵⁰⁹ Vhr. 6. § (1) bekezdés.

⁵¹⁰ BEZDÁN ANIKÓ: *A vadászterület kialakításának és a vadászati jog gyakorlásának egyes kérdései*. In: *Az európai földszabályozás aktuális kihívásai* (szerk.: Csák Csilla), Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 24. p.

A vadászati hatóság a kérelemre induló eljárásban az alábbi döntéseket hozhatja:

- a kérelemnek köteles helyt adni amennyiben a javasolt határ megfelel a Vtv-ben írt feltételeknek, és a szomszédos vadászterülettel való érintkezés esetében az érintettek Vtv-ben írtaknak megfelelő tartalmú egyezségeket kötnek;
- amennyiben a kérelem nem felel meg a Vtv-ben foglalt feltételeknek, illetőleg, ha az érintettek a vadászati hatóság által közölt időpontig megfelelő tartalmú egyezségeket⁵¹¹ nem kötnek, a vadászati hatóság a vadászterület határát a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó szabályok szerint hivatalból állapítja meg.⁵¹²

b) A vadászati jog kényszerhasznosítására irányuló hatósági eljárás elsődleges célja a vadvédelmi, vadgazdálkodási tevékenység folyamatosságának fenntartásával⁵¹³ a vad- és élőhely védelmének, valamint a vadkárok megelőzésének biztosítása. A hatósági „kényszer” alkalmazására csak kivételes esetben és az arányosság követelményének⁵¹⁴ érvényesítése mellett kerülhet sor.

Az Alkotmánybíróság a 67/1997. (XII. 29.) AB határozatában rögzítette, hogy amikor a vadászati hatóság a vadászati jog kényszerhasznosítása tárgyában intézkedik, hivatalból figyelembe kell vennie és a lehetőséghez képest egymással összhangban kell hoznia

- az államnak, mint a vad tulajdonosának,
- a szakszerű vadgazdálkodásnak, továbbá
- a föld tulajdonosának, illetőleg a vadászatra jogosultnak

a jogos érdekeit. Ez okból a kényszerhasznosítás keretében azt az intézkedési módot kell választania, amely egyfelől az adott helyzetben kellő hatékonysággal érvényre juttatja a Vtv.-ben meghatározott célokat, másfelől a lehetőséghez képest minél kisebb jogkorlátozással jár.

⁵¹¹ Egyezség létrehozására a vadászati hatóság területi átfedés vagy zárványterület kialakulása esetén szólítja fel az érintetteket. Az egyezséget a földtulajdonosi gyűlésen választott képviselőknek kell aláírnia, mellékelteként csatolandó továbbá az egyezésnek megfelelő térképvázlat. (Vhr. 11. § (2) bekezdés b) és c) pont)

⁵¹² Vtv. 20. § (3)-(4) bekezdés.

⁵¹³ VASS JÁNOS: *A vadászati jog hasznosítása és a kényszer*. in.: Ünnepi Tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára (szerk.: Csák Csilla), Novotni Kiadó, Miskolc, 2007. 455. és 459. p.

⁵¹⁴ Vtv. 27. § (5) bekezdés: „A vadászati jog kényszerhasznosítása során az eljáró hatóságnak biztosítania kell, hogy a vadállomány, valamint a vadkárrel érintett vagyon védelme a földtulajdonos rendelkezési jogát csak az intézkedés mértékével arányosan korlátozza.”

A Vtv. 27. §-ának (1) bekezdése az a)-f) pontig határozza meg azokat az intézkedéseket,⁵¹⁵ melyeket a vadászati hatóság akkor tehet meg, ha vadászterület határának megállapítása céljából kérelemre indított eljárás az előző pontban részletezettek szerint eredménytelenül zárul, a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosa, illetőleg a vadászatra jogosult a vadászati jog gyakorlási vagy hasznosítási kötelezettségének a vadászati hatóság felszólítása⁵¹⁶ ellenére sem tesz eleget, vagy a vad- és élőhelyének védelmére előírt kötelezettségeit megszegi.

Ezek az intézkedések részben vagylagosan, részben együttesen is alkalmazhatók. Az intézkedések különböző mértékben avatkoznak be az érintett természetes és jogi személyek jogaiba; más osztályozás szerint pedig van közöttük egy alkalomra szóló (hatósági vadászat elrendelése), meghatározott időszakra szóló (gondoskodás az időszerű vadgazdálkodási, illetőleg vadvédelmi munkálatok elvégzéséről), illetőleg huzamos időre szóló (a haszonbérleti szerződésnek a vadászati hatóság - mint az érintett tulajdonosok törvényes képviselője - által történő megkötése az általa kiválasztott haszonbérelővel).⁵¹⁷

Az intézkedések a különböző létállapotú „vadgazdálkodási üzemhez” kapcsolódnak, miszerint a Vtv. (1) bekezdés a) és b) pontja a létrehozás feltételeit (vadászterület; haszonbérelő) biztosítják, a c) és d) pontok egy kijelölt, vadászatra jogosulttal rendelkező vadászterületre vonatkoznak, míg az e)-g) pontok már működő vadászterület esetén rendelkezhetők el.⁵¹⁸

⁵¹⁵ Vtv. 27. § (1) bekezdés:

„a) megállapítja a vadászterület határát,

b) a (3) bekezdésben foglaltak figyelembevételével elrendeli, hogy a vadászterületnek minősülő földterület tulajdonosa, illetve – társult vadászati jog esetén – tulajdonosainak közössége a vadászati jog haszonbérbe adásáról a vadászati hatóság által nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján kiválasztott haszonbérelővel a vadászati hatóság által megállapított határidőig kössön szerződést, amely határidő elmulasztása esetén a haszonbérleti szerződést a vadászati hatóság az érintett tulajdonos, illetve – társult vadászati jog esetén – a tulajdonosok közössége törvényes képviselőjeként köti meg,

c) megállapítja a vadászterület vadgazdálkodási üzemtervét,

d) megállapítja a vadászterület éves vadgazdálkodási tervét,

e) gondoskodik az időszerű vadgazdálkodási, illetőleg vadvédelmi munkálatok elvégzéséről,

f) hatósági vadászatot rendel el,

g) korlátozza, felfüggeszti, vagy megtiltja a vadászatra jogosult vadgazdálkodási és vadászati tevékenységének részét vagy egészét.”

⁵¹⁶ Megjegyzendő, hogy a felszólításra vonatkozó szabályozás teljes mértékben hiányzik a Vtv-ből, illetve a Vhr-ből.

⁵¹⁷ 67/1997. (XII. 29.) AB határozat.

⁵¹⁸ VASS JÁNOS 2007. 454-455. p.

A különböző kényszerintézkedések közül a vadászati jog haszonbérletére vonatkozó rendelkezésének (Vtv. 27. § (1) bekezdés b) pont) második fordulatában meghatározott intézkedés elvonja az érintett ingatlantulajdonosok rendelkezési jogát, mivel ex lege törvényes képviseleti jogot biztosít a vadászati hatóság számára, amelynek képviselője az ingatlantulajdonosok helyett jogosult megkötni a haszonbérleti szerződést a vadászati hatóság által kiválasztott haszonbérllővel és a vadászati hatóság által megállapított időig. A hivatkozott 67/1997. (XII. 29.) AB határozat egyrészt kimondta, hogy kivételesen alkalmazott végső eszközként még a rendelkezési jog elvonása is lehet alkotmányossági szempontból elfogadható, másrészt azonban megállapította a vizsgált jogszabályhely alkotmányellenességét a tulajdonosokat védő törvényi garanciák hiányára tekintettel. Ennek eredményeként kerültek beiktatásra a kényszerhasznosítás során kötendő haszonbérleti szerződéshez kapcsolódó speciális rendelkezések, amelyek alapján

- a) a haszonbérleti szerződést határozott időre, a vadászterületre vonatkozó vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnéséig kell megkötni,
- b) a vadászati hatóságnak az az ügyintézője, aki az érintett tulajdonos, illetve tulajdonosok közössége törvényes képviselőjeként a haszonbérleti szerződést megkötötte, a vadászati hatóság által pályázat alapján kiválasztott haszonbérllő, illetve vadászatra jogosult ügyében nem gyakorolhat hatósági jogkört,
- c) a haszonbérleti szerződés megkötésében eljáró vadászati hatóság mindaddig gyakorolja a törvényes képviseletből adódó jogait, ameddig a föld tulajdonosa, illetve a tulajdonosok közössége eleget nem tesz a Vtv. 10. § (2) bekezdésében, illetve a 13. § (3) bekezdésében foglalt kötelezettségének.⁵¹⁹

Amennyiben a vadászati jog kényszerhasznosítására a Vtv. 20. § (4) bekezdése alapján kerül sor, úgy a vadászati hatóság kizárólag a Vtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott intézkedés megtételére, azaz a vadászterület megállapítására jogosult. A törvényi felhatalmazás nem terjed ki automatikusan a többi intézkedés megtételére, amelyek alkalmazására csak a Vtv. 27.§ (1) bekezdésben meghatározott további feltételek teremthetnek alapot.⁵²⁰

Az eljárás hivatalból és kérelemre is lefolytatható, kérelem benyújtására azonban csak érintett földtulajdonos jogosult és kizárólag abban az esetben, ha a Vtv. 27. § (1)

⁵¹⁹ Vtv. 27. § (3) bekezdés.

⁵²⁰ Győri Ítélőtábla Pf.III.20.210/2009/9. számú határozat.

bekezdés a)–e) pontjai szerinti kérdésekben a vadgazdálkodási üzemterv hatályának megszűnését megelőző hatvanadik napig az érintett tulajdonosok érvényes határozatot nem hoznak.⁵²¹

Az eljárás megindításával kapcsolatosan szükségesnek tartom kiemelni a Debreceni Ítéltábla következő jogértelmezését:

„A Vtv. 27. §-ának (1) bekezdésében foglalt, a vadászati jog kényszerhasznosítására vonatkozó eljárás a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosával, illetve a vadászatra jogosulttal szemben indítható meg. Az első fordulat szerinti, „vadászterületnek minősülő föld tulajdonosa” megjelölés értelemszerűen kizárólag azon földtulajdonosra vonatkozik, akinek tulajdonában a Vtv. 8. §-ának (1) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelelő, tehát vadászterületnek minősülő földterület áll. E feltételek hiányában, tehát azon földtulajdonosok esetében, akiknek a tulajdonában lévő földterület nem minősül vadászterületnek, a kényszerhasznosítás csak abban az esetben rendelhető el, ha a földterületre vonatkozóan már van vadászatra jogosult.

Miután ez utóbbinak a már kifejtettek szerint előfeltétele a vadászterület határának megállapítása, a 27. § (1) bekezdésének a) pontjában szabályozott hatósági intézkedés kizárólag az első esetben, tehát a vadászterületnek minősülő föld tulajdonosával szemben alkalmazható.

A vadászterületnek nem minősülő földek tulajdonosai esetében a vadászterület határának hivatalbóli megállapítására a 20. § (4) bekezdése szerint viszont csak abban az esetben kerülhet sor, ha azt, hogy a kérelem nem felel meg a törvényben foglalt feltételeknek, jogerős közigazgatási határozat állapította meg.

A fentiek egybevetéséből az a következtetés vonható le, hogy a vadászterületnek nem minősülő földek vadászterületbe vonásával kapcsolatban mindaddig, amíg a vadászterület határának kérdésében jogerős közigazgatási határozat nem dönt, hivatalbóli hatósági kényszerintézkedésre nem kerülhet sor. A jogorvoslati eljárás időtartama tehát e földtulajdonosokra vonatkozóan olyan ex lex állapot, amelynek fennállása alatt kényszerhasznosításra vonatkozó hatósági beavatkozásnak csak a tulajdonosok, mint egyben a föld használói által előterjesztett kérelem esetén lehet helye.”⁵²²

⁵²¹ Vtv. 27. § (2) bekezdés.

⁵²² Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.468/2009/5. számú határozat.

c) Az eseti jelleggel kijelölt vadászati kíméleti területen általános vadászati tilalom érvényesül. A vadászati hatóság kérelemre induló eljárásban engedélyezheti vadkárelhárító vadászat megtartását, erre azonban csak abban az esetben kerül sor, ha a vadkár másként nem hárítható el.⁵²³ Az engedély nélküli vadászat a vadászat rendje megsértésének minősül⁵²⁴ és vadgazdálkodási bírság kiszabását vonja maga után.⁵²⁵

A Vtv. 39. § (3) bekezdés szerinti engedély megadására irányuló kérelmet a vadászatra jogosult nyújthat be. A földhasználó kíméleti terület tekintetében is a Vtv. 79. § (1) bekezdés d) pontja szerinti állományszabályozó vadászat elrendelésének kezdeményezésére jogosult.

d) A fényszóróval történő engedély nélküli vadászat ugyancsak a vadászat rendje megsértésének minősül.⁵²⁶ A vadászati hatóság vadkár elhárítás céljából és kizárólag a vaddisznó vadászata esetén engedélyezheti a fényszóróval történő éjszakai vadászatot, amelynek az előző ponthoz hasonlóan feltétele a másként el nem háríthatóság.⁵²⁷ Kérelmet szintén csak a vadászatra jogosult terjeszthet elő.

e) A földhasználó a vadkárok megelőzése érdekében jogosult a vadállomány túlszorodása miatt a vadászati hatóságnál állományszabályozó vadászat elrendelését kezdeményezni.⁵²⁸ A kapcsolódó generális szabályokat a Vtv. 80. §-a határozza meg, amely alapján az állományszabályozó vadászat elrendelése nem csak kérelemre, hanem az erdészeti vagy természetvédelmi hatóság kezdeményezésére, vagy hivatalból is történhet. A vadászatra jogosult az elrendelt vadászatot a kötelezettséget megállapító határozatban meghatározott határidőn belül köteles megtartani. Amennyiben e kötelezettségének nem, vagy nem a határozatban meghatározott módon tesz eleget, úgy a vadászati hatóság a vadászatra jogosult költségére határozatban hatósági vadászatot rendelhet el.⁵²⁹

⁵²³ Például a terület őrzésével; vadriasztással; mechanikai vadvédelmi berendezések alkalmazásával stb.

⁵²⁴ Vtv. 71. § (1) bekezdés j) pont.

⁵²⁵ Vtv. 83. § (1) bekezdés a) pont.

⁵²⁶ Vtv. 71. § (1) bekezdés d) pont.

⁵²⁷ Vtv. 72. § (4) bekezdés a) pont.

⁵²⁸ Vtv. 79. § (1) bekezdés d) pont.

⁵²⁹ Vtv. 80. § (2) és (4) bekezdés.

A hatósági vadászat elrendeléséről szóló határozatban a vadászati hatóságnak meg kell határoznia a vadászat feltételeit:

- a) az elejthető vadfajok körét,
- b) az elejtés módját, eszközeit,
- c) a hatósági vadászat rendjét,
- d) a megbízott személyét vagy a kirendelés szükségességét.⁵³⁰

II.12.3. Hatósági felelősség megállapításának feltételei

A vadkárok tekintetében a II.12.2. pontban megjelölt hatósági eljárásokkal kapcsolatosan abban az esetben állapítható meg a vadászati hatóság felelőssége, mint közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség, amennyiben annak Ptk. szerinti speciális feltételei fennállnak.

A közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősséget a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdésében foglalt általános, valamint a Ptk. 349. § (1) bekezdésében foglalt különös feltételek együttes fennforgása alapozza meg.⁵³¹

A polgári jogi kártérítési felelősség négy általános előfeltétele a jogellenes magatartás, a kár, a jogellenes magatartás valamint a kár közötti okozati összefüggés fennállása, továbbá a vétkesség. Ezen feltételek konjunktívak, ha bármelyik hiányzik, a kártérítési felelősség megállapítására nem kerülhet sor. Ezen általános feltételeket egészíti ki a Ptk. 349.§ (1) bekezdése, amely szerint *„Államigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.”*

A Ptk. 349. §-ának (1) bekezdésében megjelölt rendes jogorvoslat⁵³² kötelező igénybe vételének – a kárfelelősség szempontjából – az a fő rendeltetése, hogy a károsult az

⁵³⁰ Vhr. 21. § (1) bekezdés.

⁵³¹ CSÁK CSILLA: *A környezet jogi felelősség magánjogi dogmatikája*. Miskolci Egyetem, Miskolc, 2013. 233-23. p.

⁵³² Nem tekinthető rendes jogorvoslatnak a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti kérelem (Ket. 109. §), amelyet valamennyi jogerős közigazgatási határozat ellen be lehet nyújtani. – Kúria PK 43. számú kollégiumi állásfoglalása; Kúria 1121/2004. számú polgári elvi határozata.

adott típusú közhatalmi (közigazgatási, nyomozati, ügyészségi, bírósági, stb.) eljárás keretében kísérelje meg kárának az elhárítását.⁵³³

A közigazgatási hatóság felelőssége tekintetében szükséges még kiemelni azt a kialakult bírói gyakorlatot, amely szerint a jogalkalmazó szerv felelősségét csak az a kirívóan súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedés alapozza meg,⁵³⁴ amely okozati összefüggésbe hozható a sérelmet szenvedett kárával. A bírósági gyakorlat szerint nem lehet szó a felróhatóság körén kívül eső téves jogalkalmazásról, ha a jogszabály teljesen nyilvánvaló és egyértelmű; vagy ha a hatóság ismételt eljárásában a hatályon kívül helyező ítéletben megfogalmazott egyértelmű utasításokat mellőzve hozta meg újabb határozatát; és nem jelent kimentési okot az sem, ha a módosult jogszabály alkalmazására rendelkezésre álló rövid felkészülési idő alatt nem volt elég idő egységes joggyakorlat kialakítására, vagy akár a megváltozott jogszabályt nem ismerték. Mérlegelési jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelés kirívó okszerűtlensége vagy megalapozatlansága alapozhatja meg a kártérítési felelősséget. Amennyiben azonban a tényállás az alkalmazandó jogszabály többféle értelmezését veti fel, úgy a jogalkalmazó szerv felelőssége nem állapítható meg.⁵³⁵

A II.12.2. c)-e) pontjaiban részletezett eljárások esetén a vadászati hatóság mérlegelési jogkör alapján hoz határozatot, így ezek tekintetében a hatóság felróhatóságát a mérlegelés kirívó okszerűtlensége vagy megalapozatlansága alapozhatja meg. E hatósági eljárások lefolytatása vadászatra jogosult meglétét feltételezi, így a vadkár károsultjával szemben a vadászatra jogosult lesz köteles elsődlegesen helytállni a Vtv. 75. § (1) bekezdése alapján, míg a vadászati hatósággal szemben (például a vaddisznó fényszóróval történő vadászata engedélyezésének okszerűtlen elutasítása esetén) a vadászatra jogosult léphet fel megtérítési igénnyel.

⁵³³ Kúria 1121/2004. számú polgári elvi határozat.

⁵³⁴ Amennyiben a károkozás bírósági jogkörben eljárva történt, úgy egységes az ítélkezési gyakorlat abban, önmagában az, hogy a bíróság eljárása, határozata téves, jogszabályba ütköző, még nem ad alapot a felróhatóság megállapítására. A törvényes rendelkezések be nem tartása, vagy a törvény rendelkezéseivel éppen ellentétes eljárás általában csak akkor ad alapot a kártérítési felelősség megállapítására, ha az alkalmazott rosszhiszeműen, szándékosan, vagy súlyosan gondatlanul határozott, intézkedett vagy mulasztott. – *Győri Ítéltábla Pf.I.20.009/2011/5. számú határozat.*

⁵³⁵ Kúria Pf.V.25.548/2001. számú határozat (EBH2002. 749.); Kúria Pf.V.23.970/1997. számú határozat (EBH2001. 526.); BDT2008. 1817. számon közzétett határozat.

A vadászterület határának megállapítása esetén a vadászati hatóság nem mérlegelési jogkör alapján jár el. A vadászterület határának megállapítására irányuló hatósági eljáráshoz kapcsolódóan akkor merülhet fel a vadászati hatóság felelőssége, ha a megállapítására irányuló kérelmet jogszerűtlenül, azaz a Vtv. 20. § (3) bekezdésének megsértésével utasítja el, amelynek következtében bekövetkezhet olyan átmeneti állapot, amikor adott földterületek vonatkozásában nincs vadászatra jogosult, aki ezen időszakban bekövetkezett vadkár megtérítésére lenne kötelezhető. Ebben az esetben tehát a hatóság elleni igényérvényesítésre a károsult földtulajdonosok jogosultak, akik a vadászati hatóság felelősségének hiányában a vadkárt a Ptk. 99. §-ára⁵³⁶ tekintettel maguk kötelesek viselni.⁵³⁷

A vadászati jog kényszerhasznosítása tekintetében álláspontom szerint a vadászati hatóság felelőssége kizárólag a Vtv. 20. § (4) bekezdésének megsértése esetén, valamint a 27. § (2) bekezdése alapján kérelemre lefolytatott eljárással kapcsolatosan lehet megállapítható, amennyiben – az előző bekezdéshez hasonlóan – olyan állapot következik be, hogy a földtulajdonosok a Vtv. 75. § (1) bekezdés szerinti igényérvényesítéssel vadászati jogosult hiányában nem élhetnek.

⁵³⁶ Ptk. 99. § A tulajdonos jogosult a dolgot használni és a dologból folyó hasznokat szedni, viseli a dologgal járó terheket és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

⁵³⁷ Debreceni Ítéltábla Pf. II. 20.468/2009/5. számú határozat; Győri Ítéltábla Pf.III.20.210/2009/9. számú határozat.

III. A VAD ÁLTAL A MEZŐGAZDÁLKODÁSON ÉS ERDŐGAZDÁLKODÁSON KÍVÜL MÁSNAK OKOZOTT KÁRÉRÉT VALÓ FELELŐSSÉG

A Vtv. 75. § (3) bekezdése szerint a vadászatra jogosult „a Polgári Törvénykönyvnek a fokozott veszéllyel járó tevékenységre vonatkozó szabályai szerint köteles megtéríteni a károsultnak a vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül másnak okozott kárt.”

A felelősségi tényállást alapvetően a vadkárra vonatkozó megtérítési kötelezettség elemzésénél alkalmazott szempontok mentén indokolt vizsgálni, elsősorban azokra az elemekre kitérve, amelyek a vadkárért való felelősséghez képest eltérést jelentenek.

III.1. A felelősség jellege

A jelenleg hatályos jogszabályok szerint a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károk megtérítése tekintetében a Ptk. veszélyes üzem működéséből eredő károkért való felelősségre vonatkozó rendelkezései az irányadók,⁵³⁸ így a felelősség jellege e tényállás jellegével azonos. Ennek megfelelően az általános felelősségi alakzatnál szigorúbb, a szubjektív alapú felróhatóságtól független objektív (tárgyi) felelősségről beszélünk, azaz a kár keletkezésének ténye önmagában megalapozza a megtérítési kötelezettséget.

⁵³⁸ Ptk. 345. § (1) Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

(2) Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott.

(3) A felelősség kizárása vagy korlátozása semmis; ez a tilalom a dologban okozott károkra nem vonatkozik.

(4) A kártérítési követelés három év alatt elévül.

Ptk. 346. § (1) Ha a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, egymás közti viszonyukban a felelősség általános szabályait kell alkalmazni.

(2) Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, de a kár egyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, a kárt ez utóbbi köteles megtéríteni.

(3) Ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá, ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát – felróhatóság hiányában – mindegyik fél maga viseli.

(4) Az üzemi balesetért való felelősség szabályait külön jogszabályok állapítják meg.

Hangsúlyozandó, hogy a veszélyes üzemi felelősség törvényi fogalmából ugyan hiányzik a jogellenesség, azonban a kártérítés általános szabályaiból eredően a felelősség megállapításának feltétele a jogellenes magatartás.⁵³⁹ Ennek a feltételnek a fennállását pedig a jogtudományi álláspont azzal indokolja, hogy „*a veszélyes tevékenység folytatása az átlagosat meghaladó védekezés megteremtését követeli, ha pedig a kár bekövetkezett, az azt jelenti, hogy a védekezés nem volt megfelelő. Ebben a felelősségi formában így függ össze az elvárt cél, s ha az nem valósult meg, annak következményeként az objektív felelősség.*”⁵⁴⁰

A vadászatra jogosult vizsgált felelőssége tehát a fennálló védekezési kötelezettségéhez kötődik, ily módon a felelősség alapja összeegyeztethető a vadkárra vonatkozó megtérítési kötelezettség általam felvázolt felelősségi minősítésének egyik szempontjával.⁵⁴¹

III.2. A felelősségi jogviszony alanyai

A mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkhoz kapcsolódó felelősségi jogviszony alanyai a kárviselő vadászatra jogosult és a vad főszabály szerinti tulajdonosa, azaz a magyar állam tekintetében megegyezik a Vtv. 75. § (1) bekezdés által szabályozott jogviszony alanyaival. Eltérés a károsulti pozíciót illetően van, amely nem korlátozódik a földhasználói körre, hiszen vad által mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott kár bármely jogképes jogalanyt⁵⁴² érhet.

⁵³⁹ UJVÁRINÉ ANTAL EDIT 2000. 96. p.; CSÉCSY ANDREA: *A veszélyes üzemi felelősség*. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 165. p.; HAVASI PÉTER: *A felelősség egyes esetei*. in: Az új Ptk. magyarázata VI/VI. (szerk: Wellmann György), HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013. 462. p.

⁵⁴⁰ HAVASI PÉTER: 2013. 463. p.

⁵⁴¹ Lásd II.9. pont.

⁵⁴² FÉZER TAMÁS: *A kártérítési felelősség általános alakzata*. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 52. p.

III.3. A kárt okozó vad és a károkozás helye

A jogszabályhely elemzésekor felmerülő kérdés, hogy a vadászatra jogosultat mely vadfajok károkozása vonatkozásában terheli a vizsgált felelősség. Mint ismeretes a Vtv. a „vad” fogalma alatt a Vhr. 1. § (1) bekezdésében felsorolt vadászható vadfajokat⁵⁴³ érti. Ennek megfelelően az elsődleges jogértelmezés, hogy a Vtv. 75. § (3) bekezdése szerinti felelősség valamennyi vadászható vadfaj károkozására kiterjed. Ami ezt az értelmezést esetleg megzavarhatja az a felelősségi alakzat jogdogmatikai elhelyezkedése, hiszen a jogszabályhely a Vtv. V. fejezetében („*Felelősség a vadkáráért, a vadászati kárért, valamint a vad elpusztításával okozott kárért*”) és annak első alfejezetében („*A vadkár*”), azaz a vadkárokra vonatkozó rendelkezések körében található. Ebből következően felmerülhet olyan jogértelmezés is, hogy a speciális felelősség a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon, továbbá a mezei nyúl és a fácán által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül okozott károokra terjed ki. A joggyakorlat természetesen az első értelmezést alkalmazza, azonban az utóbbi megközelítés megfontolandó lehet arra tekintettel, hogy igen visszás az a jogszabályi környezet, amely szerint a Vtv. 75. § (1) bekezdésben fel nem sorolt vadfajok által a – nagyobb eséllyel bekövetkező – mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban okozott károkért legfeljebb a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti felróhatóságon alapuló felelősség terheli,⁵⁴⁴ míg az azon kívüli károkért objektív felelősség.

A kettős jogértelmezés lehetősége az Új Ptk. és a kapcsolódó módosító jogszabályok hatályba lépésével kizárásra kerül. A VM tervezet ugyanis egyértelmű rendelkezést

⁵⁴³ Vhr. 1. § (1) „A Vtv. alkalmazásában vadászható állatfajok a következők (a továbbiakban: vad):

a) nagyvadfajok: 1. Gímszarvas (*Cervus elaphus*), 2. Dámszarvas (*Cervus dama*), 3. Őz (*Capreolus capreolus*), 4. Muflon (*Ovis gmelini musimon*), 5. Vaddisznó (*Sus scrofa*), 6. Szikaszarvas – Japán szika (*Cervus nippon nippon*), 7. Dybowski szika (*Cervus nippon hortulorum*), 8. Zerge (*Rupicapra rupicapra*), kivéve a *R. r. tatraica* és *balcanica* alfajok. b) apróvadfajok: ba) hasznos apróvadfajok: 1. Mezei nyúl (*Lepus europaeus*), 2. Üregi nyúl (*Oryctolagus cuniculus*), 3. Fácán (*Phasianus colchicus*), 4. Fogoly (*Perdix perdix*), 5. Nyári lúd (*Anser anser*), 6. Vetési lúd (*Anser fabalis*), 7. Nagy lilik (*Anser albifrons albifrons*), 8. Kanadai lúd (*Branta canadensis*), 9. Nílusi lúd (*Alopochen aegyptiacus*), 10. Tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), 11. Szárcsa (*Fulica atra*), 12. Erdei szalonka (*Scolopax rusticola*), 13. Balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*), 14. Örvös galamb (*Columba palumbus*), bb) egyéb apróvadfajok: 1. Házi görény (*Mustela putorius*), 2. Nyest (*Martes foina*), 3. Borz (*Meles meles*), 4. Róka (*Vulpes vulpes*), 5. Aranysakál (*Canis aureus*), 6. Pézsmapocok (*Ondatra zibethicus*), 7. Nyestkutya (*Nyctereutes procyonoides*), 8. Mosómedve (*Procyon lotor*), 9. Dolmányos varjú (*Corvus corone cornix*), 10. Szarka (*Pica pica*), 11. Szajkó (*Garrulus glandarius*).”

⁵⁴⁴ A Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozata alapján még ez sem. Lásd erre vonatkozóan a II. fejezet II.1.2. d) pontjában kifejtetteket.

tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a Polgári Törvénykönyv szerinti vadászható állatfajnak a gímszarvas, a dámszarvas, az őz, a vaddisznó, valamint a muflon minősül.⁵⁴⁵ Erre tekintettel tehát az Új Ptk-nak a vadászható állat által okozott kárért való felelősségre vonatkozó 6:563. §-a a felsorolt vadfajokon kívüli vad károkozása esetében nem alkalmazható.

A kár, a vadkárral azonosan, bekövetkezhet vadászterületen és azon kívül is. Emellett a mező- és erdőgazdálkodáson kívüliség sem jelent a károkozás helye tekintetében korlátozást, hiszen függetlenül attól, hogy a vadkár lehetséges tárgyának kizárólag a terményt vagy tágabb értelmezést elfogadva a mező- és erdőgazdasági üzemhez tartozó ingó- és ingatlan vagyontárgyakat tekintjük, a gazdasági üzemhez nem tartozó dolgokban bárhol, akár mező- és erdőgazdasági, akár azon kívüli területen is bekövetkezhet.

III.4. A bekövetkezett kár

A kár bekövetkezhet a mező- és erdőgazdasághoz tartozó lábon álló terményen/csemetén, illetőleg – az általam a dolgozat II.5. pontjában kifejtett álláspont elfogadása esetén – a learatott, de be nem takarított terményen, továbbá a mező- és erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló ingó- és ingatlan vagyontárgyakon kívül bármilyen vagyontárgyban, valamint az életben, testi épségben és egészségben is. Erre tekintettel a károsult oldalán vagyoni és nem vagyoni kár egyaránt keletkezhet.

Az Új Ptk. hatályba lépése a megtérítendő kárral kapcsolatosan egy jelentős változást hoz majd. Az Új Ptk. Hatodik Könyv Negyedik Részének XXVI. Címe a kártérítési felelősség általános szabályáról és közös szabályairól rendelkezik, így a XXVII. Címbe található egyes felelősségi esetekre is irányadóak a 6:519. §-on⁵⁴⁶ kívüli rendelkezések. Érvényesül tehát az ún. előreláthatósági klauzula is, amely alapján „*nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó*

⁵⁴⁵ VM tervezet 6. § (2) bekezdés.

⁵⁴⁶ Új Ptk. 6:519. § [A felelősség általános szabálya]

„Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.”

nem látott előre és nem is kellett előre látnia.”⁵⁴⁷ Erre tekintettel mentesülhet a vadászatra jogosult a kártérítési kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy a bekövetkezett kár nem volt előrelátható.⁵⁴⁸

Álláspontom szerint lehetne precízebb a hivatkozott jogszabályhely szövegezése, hiszen a vad által okozott károk esetén a tényleges károkozó a vad, amelynek természetesen nincs előrelátási képessége. Persze vehetjük egyértelműnek, hogy az általunk vizsgált felelősségi alakzatnál az előreláthatóságnak a kárért felelős vadászatra jogosultnál kell fennállnia, a következtetlenséget kizárólag abban látom, hogy más jogszabályhelyeknél találkozhatunk a tényleges károkozó és a kárért felelős pozíciójának elválasztásával. Erre példa az Új Ptk. 6:539. § (1) bekezdése, amely szerint: *„Ha veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, az üzembentartók felelősségük arányában kötelesek a másoknak okozott kárt megtéríteni. Ha nem az üzembentartó a tényleges károkozó, az üzembentartó a kár megtérítésére a tényleges károkozó magatartásának felelőssége alapján köteles.”*

III.5. A kár megtérítésének feltételei

A III.3. pontban jelzett nem egyértelmű fogalomhasználat még egy jogalkalmazási nehézséget szül, mégpedig azzal kapcsolatosan, hogy a kárért felelős jogosult megállapítása tekintetében mely jogszabályhely alkalmazandó. Egyes álláspontok szerint a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkért való felelősség esetén is irányadó a Vtv. 75. § (2) bekezdése, amely alapján a kár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult, és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott.⁵⁴⁹ Ebből az álláspontból egyenesen következik az a jogkövetkeztetés is, hogy a vadászatra jogosult kizárólag azon vadfajok károkozását köteles megtéríteni, amely vadfajok vadászatára jogosult.⁵⁵⁰ Ezt az értelmezést részemről azért nem tudom elfogadni, mert a Vtv. 75. § (2) bekezdése kifejezetten a „vadkár” tekintetében irányadó, azonban a törvényi

⁵⁴⁷ Új Ptk. 6:521. §

⁵⁴⁸ FUGLINSZKY ÁDÁM: *Az előreláthatósági klauzula egyes kérdései, avagy kinek, mikor és mit kell előre látnia.* In.: Magyar Jog, 2011. 7. szám 412. p.

⁵⁴⁹ BARTA JUDIT: *Vadászatra jogosult felelőssége a vad által erdő és mezőgazdálkodáson kívül okozott károkért, különös tekintettel az ún. vadütközések esetekre.* In: Miskolci Konferenciák 2012 - A vadászat aktuális jogkérdései (szerk.: Pusztahelyi Réka), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2012. 42. p.

⁵⁵⁰ BARTA JUDIT: 2012. 41. p.

fogalomhasználat kizárólag az (1) bekezdésben körülírt károkat érti vadkár alatt, így a jogszabályhely véleményem szerint a vadkáron kívüli egyéb, vad által okozott károkra nem alkalmazható. Ebből következik, hogy a kárért felelős vadászatra jogosult meghatározása során egyedül a vad tulajdonjogának megszerzésére vonatkozó rendelkezések⁵⁵¹ analógia útján történő alkalmazása lehetséges, azaz a vadászterületen bekövetkezett kárért az adott vadászterület jogosultja, míg vadászterületen kívül bekövetkezett kárért annak a vadászterületnek a jogosultja felelős, akinek a vadászterületéről a vad oda került. Ez a vonatkozó bírói gyakorlattal is alátámasztható.⁵⁵²

Az Új Ptk. felelősségi szabálya a kérdést rendezi. A 6:563. § (1) bekezdése szerint a kár megtérítésére az a vadászatra jogosult köteles, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott. Ez utóbbi kiegészítő rendelkezés tekintetében az Új Ptk. szabályozását – a Vtv-hez hasonlóan – hiányosnak tartom abból a szempontból, hogy nem rendelkezik arról az esetről, mikor nem állapítható meg, hogy a vad melyik vadászterületről váltott ki, illetőleg arról sem, hogy miként alakul a felelősség, ha a kárt több, különböző vadászterületről kiváltott vad okozza. A megoldást jelenthetne egyrészt a vad tulajdonjogi szabályozásánál is érvényesülő rendelkezés alkalmazása, miszerint kétség esetén felelősnek a károkozás helye szerinti legközelebbi vadászterület jogosultját kellene tekinteni, míg az utóbbi esetben indokolt lehet egyetemleges felelősség rögzítése.

Az Új Ptk alapján a kárt okozó vad vadászatára jogosultság nem felelősséget megalapozó feltétel, szemben a vadkárért való felelősséggel. Ez a vadon történő tulajdonszerzés szabályainak módosulására figyelemmel tűnik aggályosnak. Az Új Ptk. 5:53. § (2) bekezdése szerint: *„A vadászterületen elejtett, elfogott vagy elhullott vad annak a vadászatra jogosultnak a tulajdonába kerül, akinek a vadászterületén az*

⁵⁵¹ Vtv. 9. § „(2) A vadászterületen elejtett, elfogott vad (ideértve annak trófeáját is), a hullatott agancs, a szárnyas vad jogszerűen gyűjtött tojása, az elhullott vad teteme a jogosult tulajdonába kerül. A más vadászterületről átváltott sebzett vad – a vadászatra jogosult hozzájárulásával – a sebzés helye szerinti jogosult tulajdonába kerül, ha – a vadászatra jogosult hozzájárulásával – utánkeresés során ejtik el vagy elhullottan fellelik.

(3) A nem vadászterületen elhullott vad teteme, valamint a hullatott agancs annak a jogosultnak tulajdonába kerül, amelyiknek a vadászterületéről a vad oda került. Kétség esetén tulajdonosnak a fellelés helye szerinti legközelebbi vadászterület jogosultját kell tekinteni.”

⁵⁵² BARTA JUDIT: 2012. 44. p.

elejtés, elfogás vagy elhullás történt, feltéve, hogy a vadászati jogosultsága erre a vadra kiterjedt. Ilyen jogosultság hiányában a vadon az a más vadászterületen vadászatra jogosult szerez tulajdonjogot, akinek területéről a vad kiváltott, ha az elejtett, elfogott vagy elhullott vadra jogosult volt vadászni.” Azaz a tulajdonszerzésnek már feltétele lesz az elejtett, elfogott vagy elhullott vad vadászatára vonatkozó jogosultság megléte, így tehát a vadászatra jogosult adott esetben olyan vad károkozásáért is objektív felelősséggel tartozik, amellyel kapcsolatosan a tulajdonszerzése kizárt, és amelyből más vadászatra jogosult húzhat hasznot.

III.6. Kimentési okok és kármegosztás

A vadászatra jogosult felelőssége objektív, azaz felróhatóságtól független, és a felelősség alól csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Elháríthatatlanság a joggyakorlat, illetve a szakirodalom szerint akkor állapítható meg, ha a technika adott fejlettségi szintjére és a gazdaság teherbíró képességére is figyelemmel objektíve nem áll fenn a védekezés lehetősége. Ezt a körülményt mindig a konkrét ügyben, az adott társadalmi viszonyok közepette kell értékelni, szem előtt tartva, hogy az egyensúly megteremtése mellett is a végső cél, hogy a kár elkerülhető legyen. A Kúria állásfoglalása alapján *„figyelembe kell venni a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának egész előző magatartását, valamint általában annak a helyzetnek a kialakulására vezető valamennyi tényezőt, amelyben a károsító esemény bekövetkezett. Ha a külső behatást a károsító esemény bekövetkeztének pillanatában már nem is lehet elhárítani, megfelelő tényállás mellett az összes körülmény figyelembe vételével mégis megállapítható az, hogy a felelősség alól mentesítő elháríthatatlan külső ok nem áll fenn, mert a károsító esemény bekövetkezte kellő előrelátás mellett megfelelő intézkedések megtételével elhárítható lett volna.”*⁵⁵³ A kimentési ok bizonyításának kötelezettsége a vadászatra jogosultat terheli.

Nem kell megtéríteni a kárt annyiban, amennyiben a károsult felróható magatartásából származott,⁵⁵⁴ azaz, ha a károsult nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Érdemes kiemelni, hogy ennek a kármegosztási rendelkezésnek az

⁵⁵³ Idézi UJVÁRINÉ ANTAL EDIT: 2000. 105-106. p.

⁵⁵⁴ Ptk. 345.§ (2) bekezdés.

alkalmazására akkor kerül sor, amennyiben a károsulti magatartás bár felróható volt, de nem minősült elháríthatatlannak. Az elháríthatatlanság ugyanis már a kimentési ok érvényesítését alapozza meg.⁵⁵⁵

Az Új Ptk. felelősségi tényállása a jelenlegi jogszabályi rendelkezéstől eltérően határozza meg a kárért felelős jogosult kimentési lehetőségét. A 6:563. § (2) bekezdés szerint vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő. Az Új. Ptk.-hoz fűzött indokolás szerint ellenőrzési körön kívüli az a körülmény, amelyre a kárért felelős személy nem képes hatást gyakorolni, amelyet nem tud befolyásolni. *„Ezeket a körülményeket természetesen nem lehet tételesen felsorolni, de bizonyos típusokat ki lehet emelni. Ilyen körülménynek tekinthetők mindenekelőtt a vis maior hagyományos esetei. A fél ellenőrzési körén kívüllinek tekinthetők tehát a természeti katasztrófák: földrengés, tűzvész, járvány, aszály, fagykár, árvíz, szélvihar, villámcsapás stb., továbbá bizonyos politikai-társadalmi események: mint például háború, forradalom, felkelés, szabotázs, közlekedési útvonal (repülőtér) lezárása.”*⁵⁵⁶

Annak meghatározása, hogy milyen okok tartoznak a vadászatra jogosult ellenőrzési körébe és melyek nem, a bírósági joggyakorlat tükrében lesz lehetséges majd, de már most megállapítható, hogy a vadászatra jogosult kimentési lehetősége szűkebb körben fog érvényesülni, mint a jelenleg hatályos jogszabályi környezetben.⁵⁵⁷

III.7. Veszélyes üzemek találkozása

A vad által a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül okozott károk körében a leggyakoribbak a „veszélyes üzemek találkozásából”, és azon belül is elsősorban a vad és gépjárművek ütközéséből eredő károk, ezért a továbbiakban az ehhez kapcsolódó jogalkalmazói gyakorlatot mutatom be részletesen.

A Ptk. 346.§ (1) bekezdése szerint, amennyiben a kárt több személy fokozott veszéllyel járó tevékenységgel közösen okozta, egymásközi viszonyukban a felelősség általános

⁵⁵⁵ CSÉCSY ANDREA: 2013. 178. p.

⁵⁵⁶ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről 587. p.

⁵⁵⁷ BARTA JUDIT: *A vadászható állat által okozott kárért való felelősség az új Ptk-ban.* forrás: www.ugyvedvilag.hu, letöltés dátuma: 2014.02.13.

szabályait kell alkalmazni. A visszaütő szabály alapján a vad és a gépjármű ütközése esetén tehát először a felek felróhatóságát szükséges megvizsgálni.⁵⁵⁸ A polgári jogi felelősségi rendszerben felróhatóság alatt azt értjük, ha a károkozó nem úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A vadászatra jogosult tekintetében felróható magatartásnak minősülhet például, ha egy fokozottan vadveszélyes területen nem kezdeményezi közúti jelzőtáblák elhelyezését.⁵⁵⁹ A felróhatóság ebben az esetben abból ered, hogy a vadászatra jogosult nem él a Vtv. 78. § (4) bekezdése⁵⁶⁰ szerinti jogosultságával, habár azt a fennálló vadveszély⁵⁶¹ indokolná. Érdeemes megemlíteni a Vhr. korábbi 58. §-át, amely úgy rendelkezett, hogy *„a vadászatra jogosult felróható magatartásának minősül, ha a vad gépjárművel közúton, illetve vasúti járművel közforgalmú vasúti pályán történő ütközése közvetlenül a vadászat miatt következik be. A vadászatra jogosult felróható magatartásának minősül különösen, ha a vad gépjárművel közúton, illetve közforgalmú vasúti pályán történő ütközése a miatt következik be, mert a jogosult a közút, illetve a közforgalmú vasúti pálya száz méteres körzetébe mesterségesen telepített és működtetett vadetetővel, szóóval, szóróval, itatóval, dagonyával vagy művelt vadfölddel a vadat odaszoktatta.”* Az Alkotmánybíróság e jogszabályhelyet a 34/2003. (VI.19.) AB határozatával megsemmisítette, tekintettel arra, hogy ez a – jogalkalmazás során mérlegelésre lehetőséget nem adó – szabály eltér a Ptk. és a Vtv. felelősségi szabályaitól és ezzel megsérti a miniszteri rendelet alkotmányos korlátainak elvét. A rendelkezés megsemmisítése természetesen nem azt jelenti, hogy a felsorolt magatartások nem vezethetnek a vadászatra jogosult felróhatóságának megállapítására, azonban a jogalkalmazónak a körülményeket minden esetben önállóan kell mérlegelnie. A felróhatóságot mindkét fél oldalán vizsgálni kell. Így például a vad és gépjármű ütközése esetén a gépjármű vezetője nem mentesülhet a felelősség alól, amennyiben vadveszélyes területen a gépjármű sebességének megfelelő csökkentését

⁵⁵⁸ Ptk. 339. (1) bekezdés: „Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.”

⁵⁵⁹ Pécsi Törvényszék 2. Pf. 20.471/1999/4. számú határozat (BDT2000.139)

⁵⁶⁰ Vtv. 78. § (4) bekezdés: „A jogosult a mezőgazdálkodáson, illetőleg az erdőgazdálkodáson kívül okozott károk megelőzése érdekében – vadveszély esetén – az út létesítójénél, illetőleg fenntartójánál, továbbá a vasút létesítójénél, fenntartójánál, valamint üzemeltetőjénél megfelelő védelmi berendezések létesítését, illetőleg közúti, vasúti jelzések elhelyezését kezdeményezheti. Az út, illetve a vasút létesítője, fenntartója, valamint üzemeltetője – amennyiben a jogosult a létesítés vagy az elhelyezés, továbbá a fenntartás, valamint az üzemeltetés költségeit vállalja – köteles a kezdeményezésnek helyt adni.”

⁵⁶¹ Vadveszélyről akkor beszélünk, ha a szabadon élő állatok megjelenésével fokozottan számolni kell (KRESZ 16. § (1) bekezdés r) pont). - BARTA JUDIT: 2012. 45. p.

elmulasztotta.⁵⁶² A gépjármű vezetőjének általában számolnia kell váratlanul felbukkanó akadályokkal, így azzal is, hogy az úton vad kerül a gépjármű elé, ezért a vezetőnek minden esetben tekintettel kell lennie a helyszín adottságaira akár van ott védelmi berendezés, vagy veszélyt jelző tábla, akár nincs.⁵⁶³

Amennyiben a károkozás egyik félnek sem felróható, akkor meg kell vizsgálni, hogy következett-e be valamelyikük fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében rendellenesség, mert a Ptk. 346. § (2) bekezdése alapján a kárt az köteles megtéríteni, akinél ilyen rendellenesség megállapítható. Rendellenesség alatt a bírói gyakorlat a tevékenység körében bekövetkezett belső elháríthatatlan okokat érti.

A Kúria állásfoglalása szerint önmagában a vad közúton való megjelenése nem értékelhető a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességgént.⁵⁶⁴ Annak minősül viszont, ha például a vad, belterületi úton,⁵⁶⁵ vagy gyorsforgalmi úton jelenik meg;⁵⁶⁶ vagy ha a gímszarvas a szaporodási időszakban, azaz szarvasbőgés idején váratlanul – támadólag fellépve - az autó hátuljának ugrik.⁵⁶⁷ A rendellenesség megállapításánál ugyancsak szükséges, hogy a bíróság az adott ügyben a körülményeket, feltételeket önállóan vizsgálja.⁵⁶⁸ Jelentős vitákat szül például a Kúria előzőleg említett joggyakorlata, ami alapján a bíróságok a vad gyorsforgalmi úton való megjelenését következetesen a vadászatra jogosult működési körében bekövetkezett rendellenességgént minősítik. A Kúria indokolása szerint „a jármű vezetőjének elsősorban a közút jellegéből, az út tényleges forgalmából kell megítélnie azt, hogy reálisan milyen akadállyal kell számolnia. Gyorsforgalmi utak (autópályák és autótutak) esetében a járművezetőnek – a KRESZ tiltó rendelkezése folytán – gyalogos, illetve lassú jármű feltűnésével nem kell számolnia, ehhez képest (a forgalom ütemének az út jellegéből adódó fenntartása érdekében is) a szóban forgó utakon közlekedő járművek sebessége az egyéb közutakhoz viszonyítva lényegesen

⁵⁶² Kúria P. III. 20.517/1972. számú határozat (BH234/1973.)

⁵⁶³ Zalaegerszegi Törvényszék 2. Pf. 20.291/1998/35. számú határozat (BDT2000.307)

⁵⁶⁴ Kúria Pfv. VI. 23.059/1998. számú határozat (BH2000.401.)

⁵⁶⁵ Kúria Pfv. VI. 20.941/2008/4. számú határozat – A Kúria ítéletében kifejtette, hogy a vadnak a lakóházakhoz igen közeli megjelenése - mint nem szokásos élőhelyén való megjelenés - rendellenességnek minősül, amelyért a vadászatra jogosult, bár egyébként felróható magatartást nem tanúsított, mint az ő tevékenységéhez kapcsolódó rendellenességért felelősséggel tartozik.

⁵⁶⁶ Kúria Pfv. VI. 21.603/1999/3. számú határozat (BH2000.402.); Kúria Pfv. VI. 22.636/2002. számú határozat (BH2005.212.)

⁵⁶⁷ Kúria Pfv. VIII. 20.505/2000. számú határozat (BH2003.237.)

⁵⁶⁸ Így például szarvasbőgés idején kívül sem kizárt, hogy egy szarvas a megszokottól eltérő módon viselkedik. – TIVADAR KRISZTIÁN: *Lehet-e őznek szarvasbőgése?* In.: Nimród, 2010/8. 29. p.

magasabb. A nagyobb sebesség folytán viszont – ide nem értve a kellő körültekintés elmulasztását vagy a relatív gyorsajtást, illetőleg a felróhatóság egyéb eseteit – gyakran objektíve elkerülhetetlenné válik a jármű elé ugró vaddal való ütközés. E sajátos helyzetben a vadnak gyorsforgalmi utakon való hirtelen felbukkanása a vadászatra jogosult fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett elháríthatatlan oknak („rendellenességnek”) minősül, sa Ptk. 346. §-a (2) bekezdésének kockázattelepitő szabálya alapján a kár megtérítésére a vadászatra jogosult köteles.” Ezt az okfejtést élesen bírálja többek között Zoltán Ödön, aki szerint a Kúriának a rendellenesség megállapítása tekintetében való azon döntő különböztetése, hogy az ütközés gyorsforgalmi úton vagy egyéb közúton következik be, a jogértelmezés megengedhető határait messze meghaladja és emiatt törvényellenes jogalkalmazásra vezet.⁵⁶⁹

Azon károk tekintetében, amelyek vad gyorsforgalmi úton megjelenésének következményei kérdésként merül fel az autópálya üzemeltetőjének felelőssége. Az autópálya üzemeltetése nem minősül fokozott veszéllyel járó tevékenységnek, így az üzemeltető felelősségére az 1988. évi I. törvény 35. §-a⁵⁷⁰ alapján a Ptk. 339. §-a irányadó. A felelősség megállapításánál az 1988. évi I. törvény 34. § (1) bekezdésében⁵⁷¹ foglalt kötelezettség megsértésének tényét szükséges vizsgálni, miszerint a közút kezelője köteles gondoskodni arról, hogy a közút a biztonságos közlekedésre alkalmas legyen. A vadveszély tekintetében a bírói gyakorlat szerint ez elsősorban arra terjed ki, hogy az üzemeltető az autópályát megfelelő vadvédelmi kerítéssel határolja, amely nemcsak a kerítés folytonosságát és helyreállításának folyamatosságát jelenti, hanem azt is, hogy a kerítésnek kellő magasságúnak kell lennie, hogy távol tartsa az őzek mellett a szarvasokat is.⁵⁷² A közútkezelő kötelessége a közút melletti vadvédelmi berendezések állapotának folyamatos ellenőrzése, illetve a rendeltetésszerű használatra való

⁵⁶⁹ ZOLTÁN ÖDÖN: *Vad és gépjármű „ütközése” folytán bekövetkezett kárért való felelősség.* In.: Magyar Jog, 2000. 12. szám 744. p.

⁵⁷⁰ 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről – 35. § „Az út kezelője a kezelői kötelezettségének megszegésével okozott kárt a polgári jog általános szabályai szerint köteles megtéríteni. A kártérítési követelést a kár keletkezését követően haladéktalanul kell a közút kezelőjéhez bejelenteni.”

⁵⁷¹ 1988. évi I. törvény 34. § (1) bekezdés: „A közút kezelője – az országos és a helyi közutak kezeléséről szóló jogszabályok szerint eljárva – köteles gondoskodni arról, hogy a közút a biztonságos közlekedésre alkalmas, közvetlen környezete esztétikus és kulturált legyen.”

⁵⁷² Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.038/2008/5. számú határozat.

alkalmassá tétele.⁵⁷³ Amennyiben az autópálya üzemben tartója a hivatkozott kötelezettségét megszegi és mulasztása okozati összefüggésben van a bekövetkezett kárral, úgy a Ptk. 339. § (1) bekezdése értelmében kártérítésre köteles. Ilyen esetben pedig a vadászatra jogosult és a közútkezelő közös károkozónak minősül és a károsulttal szemben egyetemleges felelősségük áll fenn.⁵⁷⁴

Természetesen a gépjármű vezetőjének felelősségi körében is bekövetkezhet rendellenesség, például a gépjármű nem várt meghibásodása.⁵⁷⁵

Ha a kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenesség okozta, továbbá, ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik fél maga viseli.⁵⁷⁶

⁵⁷³ Kúria VI.20.500/2010/4. számú határozat. E határozatban a Kúria azt is kifejtette, hogy önmagában az autópálya ellenőrzésének ténye nem bizonyítja, hogy a közút kezelője a vadvédelmi berendezéseket is megfelelően ellenőrizte.

⁵⁷⁴ Ptk. 344. § (1) bekezdés: „Ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges, egymással szemben pedig magatartásuk felróhatósága arányában oszlik meg.”

⁵⁷⁵ KLÁTYIK JÓZSEF: 2003. 149. p.

⁵⁷⁶ Ptk. 346.§ (3) bekezdés.

ÖSSZEGZÉS

A kutatásommal elsődlegesen azt a hipotézist kívántam bizonyítani, hogy a vadászatra jogosult vadászható állatok károkozásával összefüggő felelősségének, valamint egyes kapcsolódó vadászati jogi jogintézményeknek a szabályozása komoly hiányosságokban szenved és számos ponton nem egyértelmű, amely több esetben megnehezíti a következetes jogalkalmazási gyakorlat kialakulását. Emellett – a bevezetőben megfogalmazott másodlagos hipotézisem bizonyítása során – olyan jogértelmezést vázoltam fel, amely a vadkárra vonatkozó kárviselési kötelezettség felelősségi alakzatként való minősítését támasztja alá.

Kutatásom eredményeként a következő főbb hiányosságokat, illetve szabályozási anomáliákat tártam fel, illetve ezekhez kapcsolódóan az alábbi de lege ferenda javaslatokat teszem.

A/ A kárfelelősséghez közvetlenül kapcsolódó jogintézmények tekintetében

A vadkárért való felelősség telepítésével kapcsolatosan

A vadászati jogosult vadkártérítési kötelezettségének az indoka, miszerint a jogosult a kárt azért köteles viselni, mert a hasznot is ő húzza a vadból, álláspontom szerint már nem egyeztethető össze a jelenlegi jogszabályi környezettel és társadalmi elvárásokkal. Az elmúlt években felértékelődött a környezet fenntartásának követelménye, így hangsúlyosabban kiemelhető a Vtv. preambulumban rögzített minősítés, miszerint a vadon élő állat esztétikai, tudományos, kulturális, gazdasági és genetikai értékek hordozója, melyet – mint az egész emberiség és nemzetünk kincsét – természetes állapotban a jövő nemzedékek számára meg kell őrizni. Ebből a szemszögből már nem állítható, hogy a vadból kizárólag a vadászatra jogosult részesül haszonból, hanem a vadállomány fenntartása a teljes társadalom részére hasznot jelent. Emellett az anyagi haszonból a magyar állam is részesül, hiszen a vadászati jogot maga gyakorló földtulajdonosi közösségen és a vadásztársaságokon kívül a legjelentősebb hasznot hozó bérvadászat és vadhús értékesítés után a vadászatra jogosult társasági adó megfizetésére köteles.

A kifejtettek miatt indokolt lenne a vadászatra jogosultak számára jelentős – sok esetben a vadgazdálkodás folytonosságát veszélyeztető – anyagi terhet jelentő vadkár vonatkozásában az adómentesség alanyi és tárgyi körének kiterjesztése.

A vadkárt okozó vadfajok körének meghatározásával kapcsolatosan

A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás fogalmának meghatározásával, továbbá a jogalkotói szándék és a követett bírói gyakorlat, valamint a Vtv. 75. § (1) bekezdésének logikai értelmezése alapján egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a második fordulatban szereplő károk szűkebb területen, de a mező- vagy erdőgazdálkodáson belül következhetnek be, így értelmetlen az őznek, mint potenciális károkozó vadfajnak ennél a vadkártípusnál való nevesítése, ennek törlése javasolt.

A vadkárokozás helyével és módjával kapcsolatosan

Nehezíti a jogértelmezést, ezzel együtt a jogalkalmazást, hogy a Vhr. 82. § (2) bekezdése és 83. § (2) bekezdése szűkíti a károkozás helyét a mezőgazdasági vadkár tekintetében szántóföldre, szőlőre és gyümölcsösre, míg az erdőgazdálkodásban okozott vadkár esetében az erdősítésre. A Vhr. hivatkozott rendelkezései vonatkozásában az elsődleges kérdés, hogy kógensnek minősülnek-e, azaz csak az azokban meghatározott károk minősíthetők a Vtv. 75. § (1) bekezdése szerinti vadkárnak, és ebből következően a károkozási helyek felsorolása taxatív jellegű-e.

A dolgozatban kifejtett álláspontom szerint a Vhr. vizsgált rendelkezései az alábbi indokok alapján nem tekinthetők kizárólagosnak:

- a) A Vtv. 100. § c) 8. pontja csak arra vonatkozó felhatalmazást adott a felelős miniszternek, hogy a vadkár megállapítására vonatkozó szabályokat határozza meg. A vadkár fogalmát a Vtv. törvényi szinten rögzíti, így annak szűkítésére a megállapítási szabályok meghatározására irányuló felhatalmazás nem terjedhetett ki.
- b) A Vhr. rendelkezései nem tartalmazzák a csemetekert felsorolását, így ellentétesek a Vtv. 75. § (1) bekezdésével, amely kifejezetten nevesíti a csemetekertben okozott károkat.
- c) Amennyiben kizárólag a szőlőben, gyümölcsösben, szántóföldön és erdősítésben okozott károkat tekintjük vadkárnak, úgy indokolatlanná válik a Vtv. azon különbségtétele, amely szerint a nagyvadfajok tekintetében tágabb, míg az őz, a mezei nyúl és a fácán esetében szűkebb körben határozza meg a károkozás helyét, hiszen a

Vhr. kizárólag a szűkebb körben rögzített károkozási helyeket nevesíti és – az előző pontban kifejtetteknek megfelelően – azt sem teljes körűen.

d) A Vhr. alapulvételével olyan jogértelmezésre is juthatnánk, hogy a szőlőn, gyümölcsösön, szántóföldön és erdősítésen kívül okozott károk mezőgazdaságon és erdőgazdálkodáson kívül okozott kárnak minősülnek, amelyek vonatkozásában a Vtv. 75. § (3) bekezdése alkalmazható, ez pedig nyilvánvalóan helytelen lenne, hiszen ez azt jelentené, hogy a vadászatra jogosultnak a Vtv. 75. § (1) bekezdésében meghatározott vadkáron kívül minden egyéb, vadászható vad által okozott károkért a Ptk. szerinti objektív felelőssége áll fenn.

A vizsgált Vhr. rendelkezésekhez kapcsolódóan a közelmúltban született kúriai határozat, amely megerősíti az általam vázolt jogértelmezést. A Kúria a Pfv.VI.20.742/2012. számú, majd 11/2013. számon polgári elvi határozatként is közzétett, vadkár megtérítése iránt indult perben hozott ítéletében kimondta, hogy a *„Vhr. semmiképpen nem szűkítheti le a vadkár törvényben meghatározott körét.”*

A károkozás módja tekintetében ugyancsak a Vhr. 82. § (2) bekezdése és 83. § (2) bekezdése tartalmaz konkrét előírásokat, melyek a mezőgazdaságban okozott vadkárnál a vad táplálkozását, taposását, túrását és törését, míg az erdőgazdálkodásban okozott vadkár esetében a vad rágását, hántását, túrását, taposását, törését, továbbá a csúshajtás lerágását, letörését, valamint az erdei magok elfogyasztását jelölik meg, mint károkozási módokat. Az előzőekben kifejtettekre hivatkozással ezeket a felsorolásokat sem tartom taxatívnak, csupán a tipikus és a gyakorlatban legjelentősebb károkat eredményező károkozások felsorolásának.

Mindezek alapján a Vhr. fenti rendelkezéseinek módosítása javasolt, például annak megjelölésével, hogy a jogszabályhelyek felsorolásai a károkozási helyek, illetve módok „különös” esetei.

A vadkár megtérítésének feltételeivel kapcsolatosan

Nem egyértelmű a Vtv. szabályozása abban a tekintetben, hogy a 75. § (2) bekezdés első fordulatában megjelölt *„vadászatra jogosultság”* miként értelmezendő, hiszen a kárt okozó vad vadászatára való jogosultságot több jogintézmény is korlátozhatja.

Ezek a következők:

- állandó korlátok:
 - ❖ éves vadgazdálkodási terv;
 - ❖ vadászati tilalmi idő;
- eseti korlátok:
 - ❖ vadászati tilalom elrendelése;
 - ❖ vadászati kíméleti terület kijelölése.

A dolgozatban kifejtett álláspontom szerint a vadászatra jogosult kárfelelőssége minden olyan, a Vtv. 75. § (1) bekezdésében felsorolt vad károkozására kiterjed, amelyek vadászatára az éves vadgazdálkodási terv alapján jogosult, függetlenül az egyéb korlátozásoktól.

Ennek megfelelően javasolt a 75. § (2) bekezdés első fordulatának kiegészítése oly módon, hogy a kárviselésre az legyen köteles, aki a *„kárt okozó vad vadászatára a hatóság által jóváhagyott éves vadgazdálkodási terve alapján jogosult”*.

A második feltétel (*„és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott”*) tekintetében a jogszabályhely egyszerű nyelvtani értelmezése eltérő interpretációkra vezethet a felelős személyének megállapításánál, amennyiben a kárt a vadászatra jogosult vadászterületén, de más vadászterületről kiváltott vad okozza. Az elfogadott bírói gyakorlat szerint a fordulatban található *„illetőleg”* kifejezés szubszidiárius jelleget takar. Elsődlegesen tehát az vizsgálendő, hogy a vadkár vadászterületen következett-e be. Ha igen és a károkozó vad vadászatára a károkozás helye szerinti vadászterület jogosultja az éves vadgazdálkodási terve alapján jogosult is, úgy nem releváns, hogy a vad ténylegesen ezen a vadászterületen tenyészik-e, vagy sem. Ha a károkozás helye nem vadászterület, vagy vadászterület, de ott a károkozó vad nem vadászható, kizárólag ebben az esetben vizsgálható a felelősség a kisegítő szabály alapján, miszerint a Vtv. 75. § (1) bekezdésben rögzített felelősség fennáll, amennyiben a károkozó vad nem a károkozás helyén tenyészik, hanem valamely vadászterületről kiváltott, feltéve, hogy e vadászterület jogosultja rendelkezik az adott vadfaj vonatkozásában is vadászatra jogosultsággal.

A vizsgált jogszabályi feltétel pontosítása javasolt a kialakult bírói gyakorlatnak megfelelően. Elfogadhatónak tartom a 2009. évi CXX. törvénnyel kihirdetett, de hatályba nem lépett Ptk. megoldását, amely a két fordulatot az „ennek hiányában” kifejezéssel kapcsolta össze.

A Vtv. hiányossága, hogy nem rendelkezik arról az esetről, mikor nem állapítható meg, hogy a vad melyik vadászterületről váltott ki, illetőleg arról sem, hogy miként alakul a felelősség, ha a kárt több, különböző vadászterületről kiváltott, azonos fajú vad okozza. Előbbire megoldás lehetne a vad tulajdonjogi szabályozásánál is érvényesülő rendelkezés, miszerint kétség esetén felelősnek a károkozás helye szerinti legközelebbi azon vadászterület jogosultját kellene tekinteni, ahol az adott vadfaj vadászható. Utóbbi esetben pedig rendezhetőnek tartanám a felelősség kérdését az egyes vadászatra jogosultak között az éves vadgazdálkodási tervben a kárt okozó vad tekintetében meghatározott elejthető darabszám arányában, vagy egyetemleges felelősség rögzítésével.

A vadkárok elhárításával kapcsolatosan

A dolgozatban kifejtésre került, hogy álláspontom szerint a Vtv. 78. § (1) bekezdés a)-b) pontjában megjelölt kötelezettség valamennyi vadászható vad károkozása és nem kizárólag a vadkár vonatkozásában terheli a vadászatra jogosultat. Ezzel kapcsolatosan kiemeltem, hogy a Kúria a Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozatában ezzel ellentétes következtetésre jutott. A határozat szerint a Vtv. 78. §-ában meghatározott, a vadászatra jogosulttal szemben előírt kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség kizárólag a Vtv. 75. §-ában felsorolt vadak által okozott károk esetében áll fenn, a vadászatra jogosult kötelezettségeként így sem a Vtv., sem egyéb jogszabály kármegelőzési, illetőleg kárenyhítési kötelezettséget nem ír elő, és ilyen kötelezettség nem következik a károkozás általános tilalmából sem, mert a jogosult az állatoknak nem tulajdonosa.

A jogszabályhely egységes alkalmazása érdekében célszerűnek tartom annak egyértelmű rögzítését, hogy az a) és b) pontban meghatározott kötelezettség a vadászatra jogosultat valamennyi vadászható vadfaj vonatkozásában terheli.

A vadkárok tekintetében a vadászatra jogosult a föld tulajdonosának, illetőleg használójának hozzájárulásával vadkárelhárító berendezéseket állíthat fel. A Vtv. 78. § (3) bekezdése szerint a *„vadászati jog társult hasznosítása esetén a föld használója az*

akadályoztatás mértékével arányos kártalanításra tarthat igényt.” E kivételi szabállyal kapcsolatosan két problémát vetettem fel. Egyrészt véleményem szerint a „vadászati jog társult hasznosítása” szórend miatt nem teljesen egyértelmű, hogy a társult vadászati jog Vtv. 13. § (1)-(2) bekezdése szerinti gyakorlásról vagy hasznosításról van-e szó. Másrészt nehezen érthető, hogy a vadászati jog Vtv. 78. § (3) bekezdésén kívüli gyakorlása, hasznosítása esetén a nem tulajdonosi földhasználókat a jogalkotó miért zárta ki a kártalanításra jogosultak köréből.

Javaslatom, hogy az akadályoztatás mértékével arányos kártalanításra való jogosultság kiterjesztésre kerüljön valamennyi vadászati joggal nem rendelkező földhasználó, továbbá a társult vadászati jog Vtv. 13. § (1) bekezdés szerinti gyakorlása esetén a vadászati jog gyakorlásában részt nem vevő földhasználó, míg a társult vadászati jog Vtv. 13. § (2) bekezdés szerinti hasznosítása esetén valamennyi földhasználó tekintetében.

A vadkár-elhárítási, kármegelőzési kötelezettség a föld használóját is terheli. E körben a közreműködési kötelezettség a közelmúlt bírói gyakorlata szerint úgy értelmezendő, hogy ténylegesen a vadászatra jogosultra hárul a vadkár megelőzésére vonatkozó kötelezettség, neki van kezdeményező jellegű kötelezettsége, a földhasználónak a kötelezettsége az, hogy a már megkezdett, vagy legalább elhatározott tevékenységbe bekapcsolódjon. Mindaddig, amíg a vadászatra jogosult e kötelezettsége teljesítését nem kezdi meg, addig fel sem merülhet a földhasználó törvényben előírt megelőzési kötelezettségének elmulasztása. Álláspontom szerint a közreműködési kötelezettség ennyire szigorú szó szerinti értelmezése nem feltétlenül vezet helyes jogalkalmazáshoz. Úgy gondolom, hogy a földhasználó a rendes gazdálkodás körébe tartozó vadkár-elhárítási tevékenységeket (például gyümölcsös telepítések a csemeték egyedi törzsvédelme a mezei nyúl és az őz károkozása ellen) abban az esetben is köteles elvégezni, ha azt a vadászatra jogosult külön nem kezdeményezi.

Ezzel kapcsolatosan a legtöbb osztrák tartományi vadászati törvény szabályozásából átültethetőnek tartom azt a rendelkezést, miszerint nagyobb értékű ültetvények esetén (pl. szőlő, gyümölcsös, faiskola) a földhasználót nem csak közreműködési, hanem a jogszabály által előírt kármegelőzési kötelezettség is terhelje, méghozzá a jó gazdától elvárható felelősség és/vagy konkrét intézkedések előírása mellett.

Az értesítési kötelezettség kapcsán nem egyértelmű, hogy az mikor terheli a földhasználót, azaz mit kell érteni a „károsodás vagy a károkozás közvetlen veszélye” alatt. Pontos meghatározás hiányában a bírói gyakorlatra támaszkodva arra juthatunk, hogy e kötelezettség teljesítése megállapítható, amennyiben a földhasználó új mező-, illetve erdőgazdasági kultúra létrehozása esetén annak tényéről a telepítési tevékenység (például makkvetés; csemeteültetés) elvégzését megelőzően, vagy azt követően – tényleges károkozás hiányában is –, míg meglévő kultúra esetén a károsítás észlelését követően haladéktalanul értesíti a vadászatra jogosultat.

Az értesítési kötelezettség teljesítésének jogszabályi pontosítását elengedhetetlennek tartom az egységes joggyakorlat kialakítása érdekében.

A vadkárbecslői szakértői tevékenységhez kapcsolódóan

A szakértői tevékenység végzéséhez szükséges képzési feltételekre vonatkozóan ellentmondásos szabályozást találunk, ha összevetjük az irányadó jogszabályi rendelkezéseket. A Vtv. 81. § (3) bekezdése szerint a vadkár megállapítását „*a miniszter által rendeletben meghatározott képzéssel rendelkező*” kárszakértő végezheti. Az agrárgazdasági és agrár-vidékfejlesztési szakterületeken végezhető szakértői tevékenységhez kapcsolódó képzési követelményeket az 1/2010. (I. 14.) FVM rendelet határozza meg. A rendelet szerint az erdei és mezőgazdasági vadkár szakértői tevékenység, mint a Vidékfejlesztési Minisztériumhoz tartozó bejelentés-köteles szakterület, képzési feltétele felsőfokú vadgazdálkodási szakirányú végzettség.

Ezzel szemben a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet alapján erdei vadkár, erdei vadkár becsléséhez, mint igazságügyi szakértői szakterülethez okleveles erdőmérnök vagy vadgazdálkodási szakmérnök vagy vadgazda mérnök végzettség, míg a mezőgazdasági vadkár szakterülethez okleveles agrármérnök vagy vadgazdamérnök vagy vadgazdálkodási szakmérnök végzettség szükséges.

Végül a Vhr. alapján vadkárbecslést közép- vagy felsőfokú szakirányú végzettséggel és legalább ötéves szakmai gyakorlattal rendelkező személy végezhet.

Tekintettel arra, hogy a bírósági peres eljárások során igazságügyi szakértő kirendelésére kerülhet csak sor, így érdemesnek tartom valamennyi jogszabály egységesítését a 9/2006. (II. 27.) IM rendeletnek megfelelően.

Az igényérvényesítéshez kapcsolódóan

Megítélésem szerint a földtulajdonosok vadászati közössége felelősségi viszonyainak szabályozatlansága adott esetben a károsult jogérvényesítésének lehetetlenülését eredményezheti.

Egyrészt érdemesnek tartanám megfontolni annak lehetőségét, hogy a társult vadászati jog hasznosítása esetén a társult vadászati joggal rendelkező földtulajdonosi közösség többségi tulajdonos tagjával szemben mögöttes felelősség legyen megállapítható, amennyiben a vadászati jog haszonbérleje a bekövetkezett kárt nem téríti meg. Ezt a szabályt az önálló vadászati jog hasznosítása esetén is alkalmazhatónak tartom.

Másrészt a földtulajdonosi közösség megszűnéséhez kapcsolódóan megoldást jelenthetne, ha a vadászati üzencikluson belül (a vadászterület szétválasztásával; vadászterületek egyesítésével; szomszédos vadászterületek közös határának egyezséggel történő módosításával) bekövetkező megszűnés jogutódlással való megszűnésként kerülne szabályozásra; valamint a jogutód nélküli megszűnés esetére a földtulajdonosi közösség vadászó tagjai egyetemleges felelősségének rögzítése.

A Vtv. 75. § (1) bekezdésében fel nem sorolt vadfajok által a mező- és erdőgazdálkodásban okozott károkkal kapcsolatosan

Álláspontom szerint a Vtv. 75. § (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó vad által a mező-és erdőgazdálkodásban okozott kárt elsődlegesen a földhasználó tartozik viselni a Ptk. 99. §-a alapján azzal, hogy egyes esetekben, méghozzá a Vtv. 78. § (1) bekezdés a)-b) pontjában, illetőleg a 80. § (2) bekezdésében meghatározott kötelezettség megsértése esetén a vadászatra jogosult felelőssége megállapítható a Ptk. 339. § (1) bekezdésére hivatkozással. Ezzel az állásponttal ellentétesen a vadludak károkozásához kapcsolódóan a Kúria megállapította, hogy a Vtv. 78. §-ában meghatározott, a vadászatra jogosulttal szemben előírt kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség kizárólag a Vtv. 75. §-ában felsorolt vadak által okozott károk esetében áll fenn, így a Vtv. 75. §-ában fel nem sorolt vadon élő állatok által a mezőgazdaságban (erdőgazdálkodásban) okozott károk megtérítéséért fennálló felelősségre a Ptk. felelősségi szabályai nem vonatkoznak.

A nem egyértelmű szabályozás megoldható lenne a fent javasolt módon, azaz annak rögzítésével, hogy a Vtv. 78. § a) és b) pontjaiban meghatározott kötelezettség a vadászatra jogosultat valamennyi vadászható vadfaj vonatkozásában terheli.

A vad által a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkhoz kapcsolódóan

Egyes álláspontok szerint a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkért való felelősség esetén is irányadó a Vtv. 75. § (2) bekezdése, amely alapján a kár megtérítésére az köteles, aki a kárt okozó vad vadászatára jogosult, és akinek vadászterületén a károkozás bekövetkezett, illetőleg akinek vadászterületéről a vad kiváltott. Ebből az álláspontból egyenesen következik az a jogkövetkeztetés is, hogy a vadászatra jogosult kizárólag azon vadfajok károkozását köteles megtéríteni, amely vadfajok vadászatára jogosult. Ezt az értelmezést azért nem tudom elfogadni, mert a Vtv. 75. § (2) bekezdése kifejezetten a „vadkár” tekintetében irányadó, azonban a törvényi fogalomhasználat kizárólag az (1) bekezdésben körülírt károkat érti vadkár alatt, így a jogszabályhely véleményem szerint a vadkáron kívüli egyéb, vad által okozott károkra nem alkalmazható. Ebből következik, hogy a mezőgazdálkodáson és erdőgazdálkodáson kívül okozott kárért felelős vadászatra jogosult meghatározása során egyedül a vad tulajdonjogának megszerzésére vonatkozó rendelkezések analógia útján történő alkalmazása lehetséges, azaz a vadászterületen bekövetkezett kárért az adott vadászterület jogosultja, míg vadászterületen kívül bekövetkezett kárért annak a vadászterületnek a jogosultja felelős, akinek a vadászterületéről a vad oda került. Megoldást jelenthet a mező- és erdőgazdálkodáson kívül okozott károkra vonatkozó felelősségi szabályok önálló alcímben történő szabályozása és a felelős személyére vonatkozó feltételek egyértelmű rögzítése.

B/ A kárfelelősséghez közvetett módon kapcsolódó jogintézmények tekintetében

A magyar állam önálló vadászati jogához kapcsolódóan

Nem egyértelmű szabályozásba ütközünk abban az esetben, amennyiben a magyar állam önálló vadászati joga olyan vadászterülethez kapcsolódik, amely kizárólag a Nemzeti Földalapba tartozó földterületekből áll. Az NFt. szabályozása ugyanis álláspontom szerint nem koherens, illetőleg nem egyértelmű, mert bár a törvény 1. § (2) bekezdése alapján a Nemzeti Földalap részét képezik a Nemzeti Földalapba tartozó területekhez kapcsolódó vagyoni értékű jogok – így a vadászati jog is –, amelyek felett a tulajdonosi jogkör gyakorlója az agrárpolitikáért felelős miniszter az NFA útján, azonban az NFt. kizárólag a „földrésztetek” hasznosításáról rendelkezik, amelynek fogalmába – a fogalom-meghatározás szó szerinti értelmezéséből kiindulva – a kapcsolódó vagyoni értékű jogok nem tartoznak bele. Az NFt. 1. § (2a) bekezdése

szerint ugyanis a törvény alkalmazásában csak az (1) bekezdésben meghatározott területek minősülnek földrészletnek.

Ebből kiindulva kétféle jogértelmezésre juthatunk a kizárólag a Nemzeti Földalapba tartozó földterületből álló vadászterülethez kapcsolódó vadászati jog hasznosítására, jelen esetben vagyonnevelésbe adására vonatkozóan:

- a vagyonnevelési szerződés megkötésére az Ávt. szabályai az irányadók azzal, hogy az MNV Zrt. helyett az NFA jogosult eljárni;
- a vagyonnevelési szerződés az NFt. rendelkezéseinek megfelelően köthető meg kiterjesztő értelmezés alapján, azaz, ha az NFt. hasznosítási szabályait a Nemzeti Földalap részét képező vagyoni értékű jogokra is irányadónak tekintjük.

Ugyancsak nem található egyértelmű szabályozás arra vonatkozóan, hogy a Nemzeti Földalapba tartozó földterületekhez kapcsolódó vagyoni értékű jogok önállóan is hasznosíthatóak-e, így például nem lehet megnyugtató álláspontra helyezkedni abban a kérdésben, hogy erdőterületet is magában foglaló vadászterület esetén az NFt. 20. § (2) bekezdésében rögzített korlátozott személyi kör lehet-e kizárólag vagyonnevelő.

Megítélésem szerint a Nemzeti Földalap rendeltetéséből és a vadgazdálkodás, mint mezőgazdasági tevékenység tartalmából kiindulva az NFt. rendelkezéseinek alkalmazása mellett lenne szükséges állást foglalni és ennek megfelelően az NFt. szabályozását a vagyoni értékű jogok, így a vadászati jog tekintetében szükséges lenne felülvizsgálni és pontosítani.

Nem ellentmondásmentes annak megállapítása sem, hogy milyen rendelkezések alkalmazhatóak, amennyiben a magyar állam önálló vadászati joga a Nemzeti Földalapba tartozó illetőleg annak részét nem képező földterületekből álló vadászterülethez kapcsolódik.

A vadászati jog haszonbérletével kapcsolatosan

A Vtv. 16. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott haszonbérleti kör tekintetében a vadászati jog haszonbérletére való jogosultság feltétele, hogy a vadászterület legalább 25%-át mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy természetvédelemmel összefüggő gazdasági tevékenység céljából használják. A Tft. alapján mezőgazdasági tevékenységnek minősül a növénytermesztés, a kertészet, az állattenyésztés, a halászat, a haltenyésztés, a szaporítóanyag termesztés, a vadgazdálkodás, az erdőgazdálkodás, valamint a vegyes gazdálkodás. E fogalom meghatározásból adódik a kérdés, hogy a vadgazdálkodás, mint mezőgazdasági tevékenység is elfogadható-e a haszonbérleti

jogosultság igazolásához. A válasz csak az lehet, hogy nem, hiszen a vadgazdálkodást az egész vadászterületen, azaz annak 100%-án kell végezni, így a vizsgált feltétel kizárólag úgy értelmezhető, hogy a legalább 25%-ra kiterjedő használatnak a vadgazdálkodáson kívüli mezőgazdasági tevékenységre kell vonatkoznia.

A Vtv., illetve a Vhr. jelentős hiányosságának tartom, hogy nem teszik kötelezővé a vadászati jog haszonbérletére vonatkozó szerződés hatósági engedélyeztetési eljárásban a Vtv. 16. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tényleges használat igazolását a leendő haszonbérlő részéről, így gyakorlatilag a vizsgált törvényi feltétel hatósági kontroll nélkül marad.

IRODALOMJEGYZÉK

Balázs István: Autonóm vadászterület, Nimród 10/2009. 22-23. p.

Bán István: Az erdei vadkár és a gímszarvas Magyarországon, Erdészeti Lapok CXL. évf. 11. szám, 2005. november

Barta Judit: A vadászatra jogosult felelőssége a vad által erdő és mezőgazdálkodáson kívül okozott károkért, különös tekintettel az ún. vadütközéses esetekre, In.: A vadászat aktuális jogkérdései, Novotni Alapítvány, Miskolc, 2012. 39-56. p.

Barta Judit: A vadon élő állatok és élőhelyük, mint természeti erőforrások fenntartása és a vadászat kapcsolódási pontjai. In.: Jogtudományi tanulmányok fenntartható természeti erőforrások témakörében (szerk.: Csák Csilla), Miskolci Egyetem, Miskolc, 2012. 6-16. p.

Barta Judit: A vadászható állat által okozott kárért való felelősség az új Ptk-ban. forrás: www.ugyvedvilag.hu, letöltés dátuma: 2014.02.13.

Bezdán Anikó: A vadászterület kialakításának és a vadászati jog gyakorlásának egyes kérdései, In: Az európai földszabályozás aktuális kihívásai (szerk.: Csák Csilla), Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 21-36. p.

Bezdán Anikó: A vadásztársaságok fogalmának meghatározásáról. in: CEDR Hungarian Journal of Agricultural and Environmental Law, 2011. 10. szám. 11. p., forrás: http://epa.oszk.hu/01000/01040/00010/pdf/agrar_es_kornyezetjog_EPA01040_2011_10.pdf (letöltés: 2013.05.05.)

Bezdán Anikó: A vadászati jog, annak gyakorlása és a vadásztársaságok. PhD értekezés kézírata, Szeged, 2012., forrás: <http://www.juris.u-szeged.hu/karunkrol/doktori-vedeseink/munkahelyi-vitak/bezdan-aniko-2012> (letöltés: 2013.04.07.)

Bleier Norbert, Szemethy László, Katona Krisztián: Mezőgazdasági vadkár, Nimród 7/2006. 39-41. p.

Bleier Norbert, Szemethy László, Csányi Sándor: A nagyvadfajok állománysűrűsége és a mezőgazdasági vadkár közötti kapcsolat, Vadbiológia, 14 (2010.), forrás: <http://www.vadbiologia.hu/doc/006.pdf> (letöltés: 2013.04.18.)

Bobvos Pál: Magyar szövetkezeti jogtan. SZTE-ÁJTK JATEPress, Szeged, 2011. 45. p.

Boronkay Miklós: A deliktuális felelősség határai; Iustum Aequum Salutare III. 2007/4., 175-202. o.; letöltés: <http://www.jak.ppke.hu/hir/ias/20074sz/10.pdf>, (letöltés: 2012.08.18.)

Csák Csilla: A környezet jogi felelősség magánjogi dogmatikája. Miskolci Egyetem, Miskolc, 2013.

Csécsy Andrea: A veszélyes üzemi felelősség. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 165-185. p.

Csőre Pál: A magyar vadászat története, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1994.

Csőre Pál: Földtulajdon-, vadászati jog és a termelőszövetkezetek, in: Jogtudományi Közlöny, 1968. 2. szám, 98-105. p.

Dévényi Péter: Mezőgazdaság és halászat. In: Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződések magyarázata (szerk: Osztovits András), Complex Kiadó, Budapest, 2011.

Eörsi Gyula: A polgári jogi kártérítési felelősség kézikönyve. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1966.

Eörsi Gyula: A jogi felelősség alapproblémái - a polgári jogi felelősség. Akadémiai kiadó, Budapest, 1961.

Fáczányi Zsombor: Még egyszer a nagyvadlétszámról, Nimród 2/2013. 18-19. p.

Fézer Tamás: A polgári jogi felelősség természete. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 17-48. p.

Fézer Tamás: A kártérítési felelősség általános alakzata. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 49-114. p.

Fodor László: Környezetvédelmi jog és igazgatás. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2012.

Fodor László: Agrárjog. Fejezetek a mezőgazdasági életviszonyok sajátos szabályozása köréből. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2005.

Frey Dóra: A vadászati jog története Magyarországon, in: Rubicon 2009. 7-8. szám

Fuglinszky Ádám, Menyhárd Attila: Felelősség "közvetett" károkozásért, MAGYAR JOG 2003. évf.:(5) 283-286. p. (2003)

Fuglinszky Ádám: Az előreláthatósági klauzula egyes kérdései, avagy kinek, mikor és mit kell előre látnia. In.: Magyar Jog, 2011. 7. szám 412-425. p.

Gellén Klára: A színlelt szerződés meghatározó jegyei és egyéb ismérvei, Acta Universitatis Szegediensis Tomus. LXIX. Besenyei Lajos Emlékkönyv, Szeged, 2007.

Godó Nándor: Az a fránya vadkár, Nimród 7/2010. 17. p.

Grosschmid Béni: Fejezetek kötelmi jogunk köréből II. kötet. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1932.

Hamza Gábor: Szászy-Schwarz Gusztáv és az európai magánjogtudomány, Magyar Tudomány, 2001/12. sz., letöltés: <http://epa.oszk.hu/00700/00775/00037/1490-1496.html>, 2012.08.18.

Havasi Péter: A kár megtérítésének szabályai. In: A kártérítési jog magyarázata (szerk: Fézer Tamás), Complex Kiadó, Budapest, 2010. 115-162. p.

Havasi Péter: A felelősség egyes esetei. in: Az új Ptk. magyarázata VI/VII. (szerk: Wellmann György), HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013.

Hegyes Péter: A vadon élő állatok által okozott károkról – a vadkárhoz kapcsolódó speciális felelősségi alakzat elemzése. In.: Profectus In Litteris II. – Előadások a 7. debreceni állam- és jogtudományi doktorandusz-konferencián 2010. május 21. (szerk.: P. Szabó Béla – Szemesi Sándor), Lícium-Art Kft. – DELA Kft., Debrecen, 2010. 137-144. p.

Hegyes Péter: A vadászati jog jogosultjának felelőssége a vadon élő állatok által okozott károkért, In.: Miskolci Jogi Szemle (szerk.: Bragyova András), Bíbor Kiadó, Miskolc, VI. évfolyam 2011. 2. szám, 55-66. p.

Hegyes Péter: Az erdei vadkárról való felelősség egyes speciális vonásai, In.: Komplementer kutatási irányok és eredmények az agrár-, a környezeti- és a szövetkezeti jogban (szerk.: Ágoston Eszter), SZTE ÁJK - JATEPress, Szeged, 2013. 7-14. p.

Homoki-Nagy Mária: Az úrbéri telek tulajdonjogi helyzete: in: Degré Alajos emlékkönyv. (szerk: Máthé Gábor-Zlinszky János) Budapest, Uniós lap és Könyvkiadó, 1995. 87-99. p.

Homoki-Nagy Mária: Szerződésen kívüli károkozásért való felelősség a 18-19. században. Szeged, 2002. Acta Jur. et Pol. Tom. LXI. F.13. 211-223. p.

Homoki-Nagy Mária: Az okozott kárért való helytállás a jobbágy-paraszság mindennapjainak joggyakorlatában. In: Jogi néprajz-jogi kultúrtörténet. Tanulmányok a jogtudományok, a néprajztudományok és a történettudományok köréből. Szerk: Mezey Barna- Nagy Janka Teodóra 2009. 383-405. p. Budapest ELTE Eötvös Kiadó

Homoki-Nagy Mária: A magyar magánjog történetének vázlata 1848-ig, JATEPress Kiadó, Szeged, 2010.

Jáger László: Vadászati jog, Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, forrás: www.nyme.hu/uploads/media/vadaszati_jog.doc (letöltés dátuma: 2013.04.18.)

Kiss Gábor – Sándor István: A szerződések érvénytelensége, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2008.

Klátyik József: Nemzeti kincsünk a vad – vadkárok, vadászati és vadban okozott károk, INGA-V GSZI Kiadó, Pécs, 2003.

Kolosváry Bálint: Vadászati jog – Tanulmány a jogtörténet, magánjogi dogmatika és a tételes magánjog köréből; Studium Kiadó; Budapest; 1923.

Kovács János: Egyetemes és magyar agrárfejlődés, Agroinform, Budapest, 2005.

Kovács József: Új módszer a vadelütések csökkentésére, Nimród 3/2009. 37. p.

Kőhidi Ákos: Kártérítési jog – Gyakorlatok a deliktuális felelősség köréből. UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., Győr, 2010.

Kurucz Mihály: Gondolatok a termőföldjog szabályozás kereteiről és feltételeiről, Geodézia és Kartográfia, 2008/9. (60) 13-22. p.

Kurucz Mihály: A magyar termőföldforgalom szabályozásának mai rendszeréről és megújításának alapjairól, Agrár- és Környezetjog Journal of Agricultural and Environmental Law, 2007. No. 3., 17-47. p.

Kurucz Mihály: Az agrárjog fogalma, rendszere. In: Agrárjog (szerk: Vass János), Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Szövetkezeti Jogi és Földjogi Tanszék, Budapest, 1999.

Lábady Tamás: Hatodik Könyv – Kötelmi jog. In: A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal (szerk: Vékás Lajos), Complex Kiadó, Budapest, 2013.

Landi Balázs: A jogellenesség mint emberi magatartásmérték történeti kezdeményei: Fogalmi, dogmatikai és kodifikációs különbségek a szerződésen kívül okozott károkért való polgári jogi felelősség körében, In: Csehi Zoltán, Schanda Balázs, Sonnevend Pál (szerk.): Viva vox iuris civilis: Tanulmányok Sólyom László tiszteletére 70. születésnapja alkalmából, Budapest: Szent István Társulat, 2012. pp. 456-498. p.

Láng Zoltán: Az új adózási és számviteli szabályokról vadásztársaságoknak, Nimród 2/2013. 30. p.

Lenkovics Barnabás: Magyar polgári jog – Dologi jog. Eötvös József Kiadó, Budapest, 2001.

Leszkoven László: A vadászati jog, mint vagyoni értékű jog – polgári jogi megközelítésben, A vadászat aktuális jogkérdései, Novotni Alapítvány, 2012. 57-66. p.

Makai Lajos: A földtulajdonosi közösség határozatainak a bíróság előtti megtámadhatósága. Nimród, 2/2007. sz. 11-13. p.

Makai Lajos: Gondolatok a vadászterületek határainak megállapításáról szóló törvényi rendelkezések értelmezéséről, Nimród, 10/2006. 11-12. p.

Marton Géza: Kártérítési kötelek jogellenes magatartásból. In: Magyar Magánjog – Kötelmi Jog Különös Része (szerk: Szladits Károly), Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1942. 781-942. p.

Menyhárd Attila: A kártérítési jog egyes kérdései, POLGÁRI JOGI KODIFIKÁCIÓ VI. évf.:(1-2.) pp. 47-49. (2004)

Nagy Attila: A vadászati jog fejlődése Magyarországon, Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 4/2., Bíbor Kiadó, 2004. 25-52. p.

Olajos István: A mezőgazdaság és vadászat egyéb kárai, vadászati kár és vadban okozott kár, A vadászat aktuális jogkérdései, Novotni Alapítvány, 2012. 29-38. p.

Papp Tekla: A gazdasági társaságok általános, közös fogalma. In: Társasági jog (szerk.: Papp Tekla), Lectum Kiadó, Szeged, 2011.

Porubszky János: A vadkár kezelésének tarthatatlansága, Nimród 9/2006. 12-13. p.

Rasztig Sándor: Kevesebb vad – több vadkár, Nimród 6/2010. 12-13. p.

Rasztig Sándor: Még egyszer a vadkarról, Nimród 10/2010. 15. p.

Rosta László: A vad és az autópálya, Nimród 6/2012. 12-13. p.

Rudolf Gürtler – Peter Lebersorger: Niederösterreichisches Jagdrecht. Verlag Österreich GmbH, Bécs, 2010.

Szalma József: Szerződésen kívüli (deliktális) felelősség az európai és a magyar magánjogban; ELTE ÁJK – Bíbor Kiadó; Budapest – Miskolc; 2008.

Székely István: Az orvvadászat hatásai és jogi szabályozásának problematikája, A vadászat aktuális jogkérdései, Novotni Alapítvány, 2012. 7-16. p.

Székely István: A földtulajdonosi képviselő jogairól és kötelezettségeiről, Nimród 2/2008. 16. p.

Székely István: A földtulajdonosok vadászati jogáról, Nimród 1/2008. 16. p.

Székely István: Földtulajdonosok - vadászok. Nimród, 11/2006. sz. 13. p.

Székely István: Ismét a földtulajdonosi gyűlésekről, Nimród 6/2006. 14. p.

Székely István: Az új haszonbérlet érdekében, Nimród 5/2006. 12-13. p.

Szilágyi János Ede: Eredetvédelmi kérdések a borjogban. Novotni Alapítvány a Magánjog Fejlesztéséért, Miskolc, 2009.

Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata II. rész. Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 1937.

Sólyom László: A polgári jogi felelősség hanyatlása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977.

Tanka Endre: A magyar agrárjog átalakulása 1985/1990-2005. In.: Bibliotheca Iuridica Acta Congressuum 15. – ELTE ÁJK tudományos kiadványai, Jogi Kari Konferenciák –

A magyar jogrendszer átalakulása 1985/90-2005. (szerk. Jakab András, Takács Péter), Gondolat – ELTE ÁJK, Budapest, 2006. 1-25. p.

Takács László: A jobbágyok vadászata a feudális kor végén, in: Agrártörténeti Szemle, 1986. 3-4. sz.

Tivadar Krisztián: Lehet-e őznek szarvasbögése? Nimród 8/2010. 29. p.

Török Géza: Vadászati jog használatának speciális szabályai, in.: Csák Csilla (szerk.): Agrárjog, Miskolc, Novotni Kiadó, 2008.

Ujváriné Antal Edit: Magyar Polgári Jog – Felelősségtan; Miskolc, Novotni Kiadó, 2002.

Váczi Péter: Az Európai Tanács Miniszteri Bizottságának R. (84) 15. számú ajánlása a közigazgatás felelősségéről, Magyar Közigazgatás 2: pp. 89-93. (2012.)

Varga Zoltán – Kása Róbert: Vadkár, Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2011.

Vass János: A vadászati jog hasznosítása és a kényszer. In.: Ünnepi Tanulmányok Prugberger Tamás professzor 70. születésnapjára (szerk.: Csák Csilla), Novotni Alapítvány, Miskolc, 2007. 450-459. p.

Vékás Lajos: Szakértői Javaslat az Új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez, Complex, Budapest, 2008.

Vékás Lajos (szerk): Az új Polgári Törvénykönyv Bizottsági Javaslat magyarázatokkal. Komplex Kiadó Kft., Budapest, 2012.

Walterné Dr. Illés Valéria: A vadkár, Venatus Kiadó, Szentendre, 1990.

Walterné Dr. Illés Valéria: Erdei vadkárok és az ellenük való védekezés. In: Erdővédelemtan (szerk.: Varga Ferenc), Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 2001.

Zoltán Ödön: A vadgazdálkodás és a vadászat jogi rendje, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1997.

Zoltán Ödön: Felelősség a vadkárért és a vadászattal kapcsolatos egyéb károkért, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1973.

Zoltán Ödön: Vad és gépjármű „ütközése” folytán bekövetkezett kárért való felelősség. In.: Magyar Jog, 2000. 12. szám 744. p.

Zoltán Ödön: A vadászat magyar jogi rendje, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1978.

Zoványi Nikolett: A felelősség intézményének alakulása a kezdetektől a XX. század végéig, Debreceni Jogi Műhely, 3/2012. (2012.07.01.); letöltés: http://www.debrecenijogimuhely.hu/aktualis_szam/3_2012/, 2012.08.18.

FELDOLGOZOTT JOGESETEK JEGYZÉKE

1. 67/1997. (XII. 29.) AB határozat
2. 34/2003. (VI.19.) AB határozat
3. Kúria Pf. I. 21.493/1961.
4. Kúria P. IIL. 20.517/1972. számú határozat (BH234/1973.)
5. Kúria Pf.V.23.970/1997. számú határozat (EBH2001. 526.)
6. Kúria Pfv. VI. 23.059/1998. számú határozat (BH2000.401.)
7. Kúria Pfv. I/A. 21.985/1999. számú határozat
8. Kúria Pfv. VI. 21.603/1999/3. számú határozat (BH2000.402.)
9. Kúria Pfv. VI.20.352/2000. számú határozat (BH2002. 484.)
10. Kúria Pfv.III.25.198/2000. számú határozat
11. Kúria Pfv. VIII. 20.505/2000. számú határozat (BH2003.237.)
12. BDT 2001.541. számú eseti döntés
13. Kúria Pf.III.27.036/2001/8. számú határozat
14. Kúria Pf.V.25.548/2001. számú határozat (EBH2002. 749.)
15. Kúria Pfv. VI. 22.636/2002. számú határozat (BH2005.212.)
16. Kúria Pfv.XI.21.547/2004/6. számú határozat
17. Kúria Kfv.III.37.133/2004. számú határozat (1171/2004. számú közigazgatási elvi határozat)
18. Kúria 1121/2004. számú polgári elvi határozat
19. Kúria Gfv.XI.30.156/2005/5. számú határozat
20. Kúria Pfv.E.20.299/2006/2. számú határozat
21. Kúria Pfv.VI.20.705/2006/4. számú határozat
22. Kúria Gfv.X.30.405/2008/6. számú határozat
23. Kúria Kfv. IV.37.108/2008. számú határozat (BH2009. 287.)
24. Kúria BDT2008. 1817. számon közzétett határozat
25. Kúria Pfv. VI. 20.941/2008/4. számú határozat
26. Kúria Pfv.III.21.033/2009/4. számú határozat;
27. Kúria Pfv.VI.21.283/2009/4. számú határozat (11/2013. számú polgári elvi határozat)
28. Kúria Pfv.VI.22.025/2009. számú határozat (2139/2010. számú polgári elvi határozat)
29. Kúria Kfv. II.37.093/2009. számú határozat (BH2010.53.)

30. Kúria Pfv.VI.21.681/2010/5. számú határozat (PK 50. számú kollégiumi állásfoglalás)
31. Kúria VI.20.500/2010/4. számú határozat
32. Kúria Pfv.VI.20.402/2011. számú határozat (BH2012. 123.)
33. Kúria Pfv. VI. 22.387/2011. számú határozat
34. Kúria Pfv.VI.20.742/2012. számú határozat
35. Kúria Kfv.III.37.262/2012/5. számú határozat
36. Kúria PK 43. számú kollégiumi állásfoglalás
37. Kúria PK 44. számú kollégiumi állásfoglalás
38. Debreceni Ítéltábla Pf. II.20.509/2007/6. számú határozat
39. Győri Ítéltábla Pf.III.20.304/2008/3. számú határozat
40. Győri Ítéltábla Pf.III.20.305/2008/3. számú határozat
41. Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.038/2008/5. számú határozat
42. Debreceni Ítéltábla Pf. II. 20.468/2009/5. szám;
43. Győri Ítéltábla Pf.III.20.210/2009/9. számú határozat
44. Győri Ítéltábla Pf.III.20.507/2010/31. számú határozat
45. Győri Ítéltábla GYIT-H-GJ-2010-77. számú határozat
46. Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.513/2011/3. szám,
47. Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.123/2011/4. szám;
48. Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.106/2011/3. számú határozat
49. Győri Ítéltábla Pf.I.20.009/2011/5. számú határozat
50. Pécsi Ítéltábla Pf.VI.20.177/2012/9. számú határozat
51. Pécsi Ítéltábla Gf.IV.30.342/2012/4. számú határozat
52. Zalaegerszegi Törvényszék 2. Pf. 20.291/1998/35. számú határozat (BDT2000.307)
53. Pécsi Törvényszék 2. Pf. 20.471/1999/4. számú határozat (BDT2000.139)
54. Pécsi Törvényszék 2. Pf. 20.656/2000/3. (BDT2003.821) számú határozata
55. Balassagyarmati Törvényszék Pf.21.076/2004/9. számú határozat
56. Egri Törvényszék 2.K.30.087/2007/5. számú határozat
57. Nyíregyházi Törvényszék 3.P.20.087/2009/8. szám;
58. Pécsi Törvényszék 10.P. 21.068/2009/37. szám;
59. Veszprémi Törvényszék 1.G. 40.093/2009/5. szám;
60. Szolnoki Törvényszék 2.Pf.21.131/2009/4. számú határozat
61. Kaposvári Törvényszék 21.P.20.652/2009/20. számú határozat

- 62. Kecskeméti Törvényszék 9.G.40.375/2010/38. szám
- 63. Szombathelyi Törvényszék 2010.10.06-án kelt, az anonim bírósági határozatok gyűjteményében számozatlanul megjelent határozata
- 64. Miskolci Törvényszék 23.G.40.323/2010/7. számú határozat
- 65. Zalaegerszegi Törvényszék 4.G.40.106/2011/8. szám;
- 66. Kaposvári Törvényszék 16. P. 20.013/2011/31. szám;
- 67. Tatabányai Városi Bíróság 1.G.20.440/2002. számú határozat